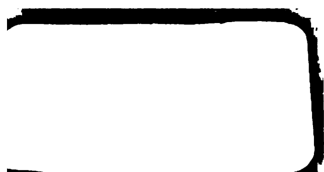
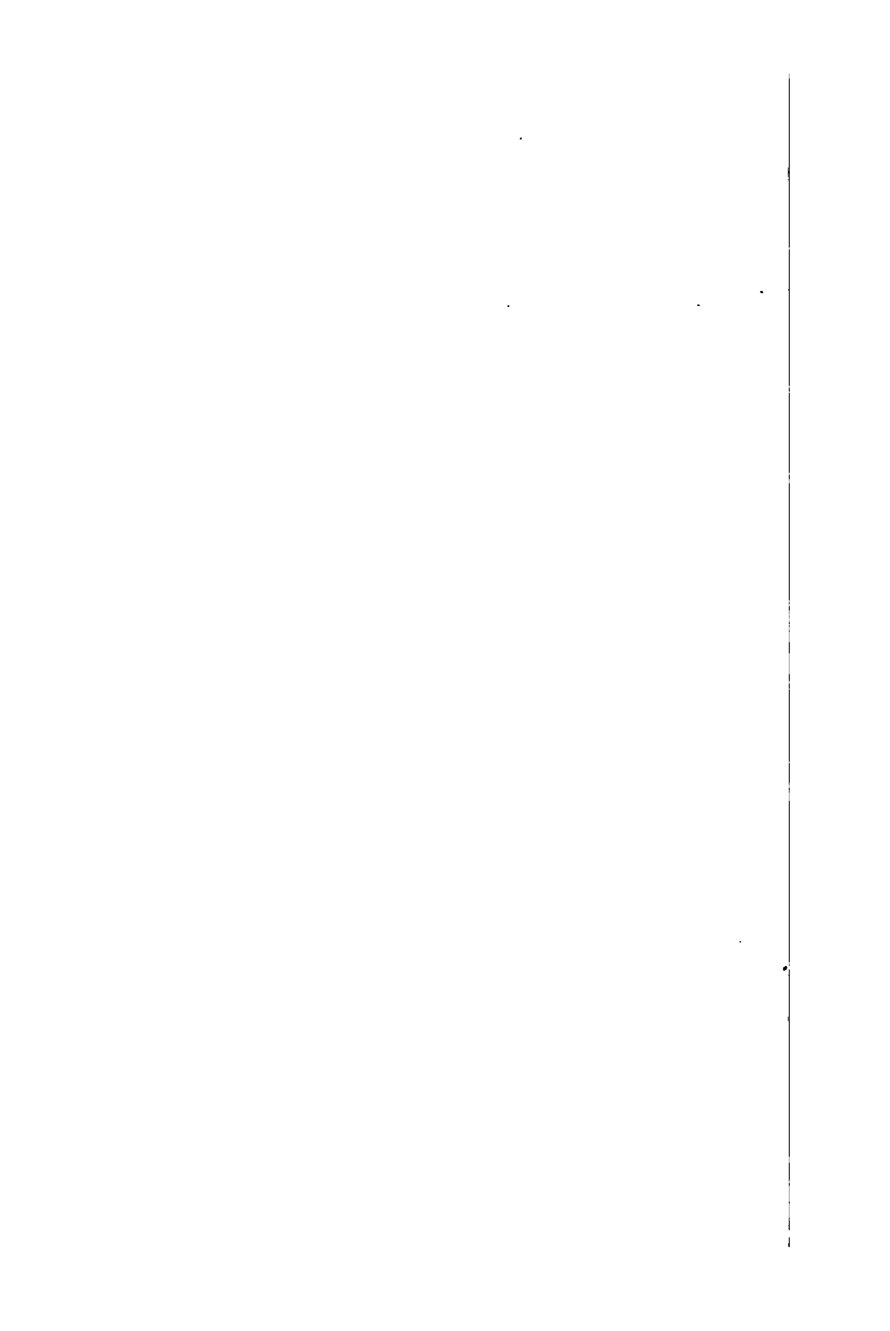

YFH

(hoshi)

YFH

VOEDSEL

VOOR HET

DERLIJK HART,

OF

EKUNDE VOOR KINDEREN,

IN LEERRIJKE

BEELDEN EN VERHALEN,

GEVOLGD NAAR HET HOOGDUITSCH

VAN

A. C. LÖHR,

EVANGELIE-DIENAAR BIJ MERSEBURG.

TE LEYDEN BIJ

DU MORTIER EN ZOON.

MDCCCX.

VOORBERIGT.

De arbeid van den verdienstelijken en kinderkundigen LÖHR, *welken wij, in den jare* 1805, *onder den algemeenen titel van:* Voedsel voor het Kinderlijk Verstand *en* Hart *enz., in twee deelen, hebben uitgegeven, heeft te regt de goedkeuring en den bijval van vele deskundigen mogen verwerven; echter is ons de bedenking gemaakt, dat gezegd werk, door het dubbel oogmerk, het welk men daardoor heeft pogen te bereiken, slechts ten halve aan zijne bestemming kan beantwoorden, naardien het* eerste deel, *als bevattende vele stoffe ter ontwikkeling des verstands en ter opscherping des oordeels, alleen in handen der onderwijzers past; terwijl het* tweede deel, *het* Voedsel voor het Hart, *een allernuttigst geschenk voor kinderen kan zijn. De onderhoudende toon, de gepaste keus der onderwerpen, de zoo verkieslijke, praktische voordragt, vrij van lange of overtollige zedelesfen, welke uit de ge-*

gekozene voorbeelden en verhalen van zelve voortvloeijen, wijzen voorzeker dit werkje eene plaats aan onder de beste schriften van dien aard, welke ten behoeve der jeugd zijn uitgegeven. — Zie daar het gunstig oordeel, het welk men in het bijzonder nopens dit werkje geveld heeft; terwijl men tevens den wensch uitte, dat voornoemd tweede deel, *of* het Voedsel voor het Hart, *onder eenen bijzonderen titel mogt worden uitgegeven, ten einde het beter als Prijsjes voor de jeugd konde dienen, waartoe het, in den vorm van* tweede deel, *minder geschikt is.*

Ten einde zoo veel mogelijk het nut der jeugd te helpen bevorderen, zijn wij te rade geworden, om, door het drukken van eenen afzonderlijken titel, aan het ons gedaan verzoek te beantwoorden; terwijl wij niet twijfelen, of het zal, door deze verandering, in alle opzigten aan het nuttig oogmerk des schrijvers kunnen beantwoorden.

DE UITGEVERS.

INHOUD

VAN HET

TWEEDE DEEL.

EERSTE AFDEELING.

Weldadigheid, goedheid, hardvochtigheid, gierigheid, edelmoedigheid.

TWEEDE AFDEELING.

Gedienstige en verpligtende, midsgaders tegenoverstaande, karakters.

26. On-

DERDE AFDEELING.

Wreedheid.

VIERDE AFDEELING.

Nijd, afgunst, vermaak in des anderen leed, verdraagzaamheid, wraakzucht.

VIJFDE AFDEELING.

Onregtvaardigheid, bedrog, eerlijkheid, billijkheid.

ZES-

ZESDE AFDEELING.

Waarachtigheid, opregtheid, logen, huichelarij, kwaadsprekendheid, klapachtigheid, vleijerij, kwaad vermoeden.

ZEVENDE AFDEELING.

Vlijt, luiheid, spaarzaamheid, verstandig gebruik des vermogens.

81. De

AGTSTE AFDEELING.

Gezondheid, krankheid.

97. Be-

VOORBERIGT.

De arbeid van den verdienstelijken en kinderkundigen LÖHR, *welken wij, in den jare* 1805, *onder den algemeenen titel van:* Voedsel voor het Kinderlijk Verstand *en* Hart *enz., in twee deelen, hebben uitgegeven, heeft te regt de goedkeuring en den bijval van vele deskundigen mogen verwerven; echter is ons de bedenking gemaakt, dat gezegd werk, door het dubbel oogmerk, het welk men daardoor heeft pogen te bereiken, slechts ten halve aan zijne bestemming kan beantwoorden, naardien het* eerste deel, *als bevattende vele stoffe ter ontwikkeling des verstands en ter opscherping des oordeels, alleen in handen der onderwijzers past; terwijl het* tweede deel, *het* Voedsel voor het Hart, *een allernuttigst geschenk voor kinderen kan zijn. De onderhoudende toon, de gepaste keus der onderwerpen, de zoo verkieslijke, praktische voordragt, vrij van lange of overtollige zedelessen, welke uit de*

ge-

TWAALFDE AFDEELING.

Zelfbedwang, matigheid, ſtandvastigheid, te onvredenheid.

DER-

DERTIENDE AFDEELING.

Orde, zindelijkheid; kwade aanwenfels.

VEER-

VEERTIENDE AFDEELING.

Verontschuldigingen. — Het geweten.

EER.

EERSTE AFDEELING.

WELDADIGHEID, GOEDHEID, HARDVOCHTIGHEID, GIERIGHEID, EDELMOEDIGHEID.

I.

Er zijn vele ongelukkigen.

In zekeren harden winter plagt de Heer VALK bijkans daaglijks, na het middagmaal, uit te gaan. Zijne kinderen wisten niet, waarheen hij dan ging. „ Vader! waarheen gaat gij toch altijd?" vroeg hem eenmaal de nieuwsgierige kleene LOUIZE. „ Als gij wilt," andwoordde de vader, „ kunt gij allen medegaan, en het met uwe ei-„ gene oogen zien." Daartoe waren zij allen bereid. De knapen zochten hunne handschoenen, LOUIZE hare kleene jaloppe met bont, en allen bakerden zich zorgvuldig in hunne kleederen.

„ Waarheen zal vader ons nu toch brengen? ” zeiden de kinderen bij zich zelven; en de een dacht aan deze, de ander aan eene andere plaats. — Geen van allen trof het. — De vader bragt hen naar kleene hutten, waar zij nooit geweest waren. Arme, zeer arme, en oude zwakke lieden woonden daarin, ongelukkige zieke menſchen, die aan alles gebrek hadden, aan voedſel, aan brandſtof, en verwarmende kleederen. Die arme menſchen! Zij konden hunne verkleumde vingers naauwlijks roeren, om met breijen en ſpinnen, of met het vlechten van matten en ander ſoortgelijk werk, een ſchelling te verdienen. „ Ach God!” zeiden zij genoegzaam allen, als uit eenen mond, „ de winter valt ons armen lie„ den zeer hard. Wij kunnen naauwlijks iets „ winnen; en de turf is zoo duur!” en allen wenschten zeer, dat het weder toch haast wederom wat zachter worden mogt.

Allerdroevigst vonden de kinderen het bij vrouw HARMSE geſchapen. Zij wisten allen, welk eene vlijtige en brave vrouw het was, en hoe geerne zij bij hunne Moeder met huiswerk, wasſchen, naaijen, en wat dies meer is, iets verdiende. Voor eenige maanden was haar man geſtorven. Zij had alles aangewend, om hem in het leven te houden. Zij had kleederen en linnen verkocht, om hem te koesteren, te verſterken,

ken, en geneesmiddelen voor hem te kunnen koopen. Ach! zij had hem met al hare bezorgdheid toch niet kunnen behouden; en nu was zij zelve, van den uitgeſtanen kommer en al het tobben, ziek geworden! – Daar lag zij, die arme vrouw, op een handvol ſtroo, met eenige oude rokken bedekt. — Een paar kleene kinderen ſtonden bij haar te krijten, en baden de moeder, dat zij gezond worden mogt, om op te ſtaan, en wat eten voor hen te koken. „ Ach, „ moeder!" riepen de kinderen, „ wij hebben „ zulken honger, en zijn zoo koud!"

„ Ach, mijn lieve mijn Heer VALK!" riep de ongelukkige vrouw, „ help mijne arme kinder„ tjes!" De Heer VALK keerde zich om, en veegde eenen traan weg, die hem was ontglipt. „ Ik wil geerne helpen," zeide hij; „ het doet „ mij leed, dat ik niet eerder van uwen nood „ gehoord heb, dan heden! waarom hebt gij „ ons niet eer doen weten, dat het er hier zoo „ droevig uitziet?" – „ Ach, mijn Heer VALK!" andwoordde de vrouw, „ ik wilde u niet geerne „ lastig vallen — en ik had ook niemand, om „ u de weet te doen. — Geen mensch in de „ buurt bekreunt zich om ons."

De Heer VALK liep ijlings naar huis, en kwam welhaast terug, met eene meid, die eene mande vol turf, hout en mondkost, en vervolgends

ook beddegoed en kleederen aanbragt. Hij ging naar eene buurvrouw, en bedong, dat deze het zieke mensch oppassen zou; en toen hij voordging, beloofde hij verder te zullen zorgen. Duizendmalen bedankte hem de zieke. „ Gij zijt on-„ ze redder!" riep zij, „ onze behouder! zon-„ der u zou ik met mijne arme kinderen omge-„ komen zijn!"

De Heer VALK bragt zijne kinderen nog bij eenige andere ongelukkigen. Zij kwamen bij een ouden grijsaard. Hij zat op eene harde bank, en knaagde, met een treurig gelaat, aan eene harde broodkorst, welke hij niet meer bijten kon; en het kleene vertrekje was even koud, als bij vrouw HARMSE. Eene vingerdikke korst van ijs zat op de vensterglazen. „ Arme man!" sprak de Heer VALK, „ Hebt gij dan geene naastbe-„ staanden meer?" — „ Ik heb een zoon," andwoordde de Grijsaard, „ en eene dogter. Waar „ mijn zoon is, weet ik niet. Ach God! Mis-„ schien is hij reeds voor lang dood! En mijne „ Dogter, die kan mij geene hulp toebrengen. „ Zij is zelve zoo arm, en heeft zes kinderen „ te onderhouden." —— „ Maar goede oude „ man!" zeide de Heer VALK, „ kunt gij dan „ die harde korst eten?" — „ Ach, lieve Heer!" andwoordde de grijsaard, „ ik heb immers niets „ anders! Ik ben reeds dikwijls zonder eten naar

„ bed

„ bed gegaan! Ik heb, zoo lang ik kon, braaf „ gearbeid, en ben, van den morgen tot den „ avond, ijverig in mijn werk geweest, en nu „ moet ik, in mijnen hoogen ouderdom, nog „ zulk een gebrek lijden!" — De oude man weende, terwijl hij dat zeide. De Heer VALK duuwde hem iets in de hand, en ging bedrukt, met zijne kinderen, van hem af.

„ Vader!" zeiden de kinderen, toen zij te huis kwamen, „ de armoede van die lieden heeft „ ons zeer leed gedaan. Zijn er nu nog meer „ zulke arme menfchen?" — „ *Ach, men vindt* „ *overal zeer vele arme en ongelukkige men-* „ *fchen!*" zeide de vader; en hij verhaalde hen nu nog meenig ding van de ellende, waarin zoo vele menfchen, hun ganfche leven lang, verkeerden — van oude grijsaards, gelijk als zij er zoo even een gezien hadden, die, hun geheele leven door, vlijtig en arbeidzaam geweest waren. Nu konden zij, op hunnen ouden dag, niets meer verdienen, en hadden naauwlijks zoo veel, dat zij hunnen honger ftillen en zich verwarmen konden, — Hij verhaalde hen van arme weduwen, die, den ganfchen dag, aan het fpinnewiel zaten, en evenwel des avonds naauwlijks een fchelling verdiend hadden — van arme huisvaders, die het zich, van den vroegen morgen tot laat in den nacht, zuur lieten worden,

en hunnen kinderen fomwijlen nogthands buik niet vol konden geven — van arme deren, die geen vader en moeder meer hadc en voor wie dan niemand zorgde, om hen onderhoud en onderwijs te voorzien. Hij z hen, hoe vele blinde, ftomme, lamme, en k pele menfchen men in de wereld vindt, die arbeiden kunnen, en enkel van de weldaden anderen moeten leven. Toen verwonderden de kinderen, dat er zoo vele ellendige en o lukkige menfchen waren, en beklaagden de ven grootlijks. — „ Dat is loflijk," zeid vader, „ dat gij *medelijden* met die ongelu „ gen hebt. Al, wie *onmeedogend* is, help „ ongelukkigen niet geerne." Bij deze gele heid verhaalde hij hen het volgende.

II.

De Neger - flaven.

Ongelukkiger menfchen leven er naauwlijk aarde, dan die beklagenswaardige Zwarten. geweld, of met list, worden zij van hunne vı den en magen, van vader en moeder, we rukt, en als vee aan kooplieden verhandeld, hen alsdan dikwijls, meer dan honderd ı gaans ver, voorddrijven, tot aan de zee, ,

de fchepen liggen, welker volk reeds op hunne aankomst wacht, en hen ftraks koopt. Op de fchepen worden zij, in de hokken, zoo digt op een gepakt, dat zij zich naauwlijks verroeren kunnen — de een moet dikwijls op den anderen liggen, en nogthands moeten zij op die wijze eten, en flapen. Bijkans verftikken zij in vuil en onreinheid; en bij het ellendig eten, dat men hen fchaft, is het hen naauwlijks mooglijk, het leven te houden. Het goedkoopfte dier wordt beter behandeld, dan die menfchen. Eer zij de fchepen bereiken, fterven er reeds velen van droefheid en kommer, en velen van honger en vermoeidheid, ja eenigen geven den geest onder de wreede flagen van hunne geleiders, die hen, om de kleenfte misftappen, onbarmhartig beuken. Zoo haast zij nu aan de fchepen komen, worden zij door de kooplieden bezigtigd, en over het geheele lijf bevoeld en betast. De ongelukkigen, die te ziek of te zwak zijn, om door iemand gekocht te worden, ontvangen ontzaglijk veel flagen van hunne meesters, ja dikwijls wordt hen zelfs het hoofd afgeflagen.

Onder de hokken, waarin die arme fchepfels op de fchepen opgefloten worden, zijn afzonderlijke vertrekken voor de wijven, en voor de kinderen. De mannen worden fteeds twee aan twee, met kluisters aan handen en voeten, za-

mengekneveld; en de vertrekken, waarin men hen opſluit, zijn zoo laag, dat zij daarin naauwlijks overeinde kunnen ſtaan. De kost, welke, gedurende de reis, aan die ongelukkige menſchen gegeven wordt, is de ellendigſte, die men zich verbeelden kan; en zeer dikwijls iets, waarin zij zulken onwederſtaanbaren tegenzin hebben, dat zij het wegwerpen, als dit door niemand wordt bemerkt. Meestal beſtaat het in eene pap van paardenboonen.

Dikwijls willen die beklagenswaardige ſchepſels zich liever doodhongeren, dan zulk eene ſpijs binnenſlaan. Dan gebruikt men de hardſte en wreedſte middelen, om hen daartoe te dwingen. Men heeft zelfs wel eens gloeijende kolen zoo digt aan hunne lippen gehouden, dat dezelven daar door verzengd werden; men heeft hen wel geſmolten lood op het lijf gegoten; men heeft gedreigd, om hen gloeijende kolen te doen doorſlokken, als zij niet eten wilden.

Hoe ellendig hun kost ook is; dezelve wordt hen dikwijls nogthands ſlechts zeer ſpaarzaam toegereikt, en op eene walglijke wijze. Zij moeten tien en tien uit een vat eten, dat de grootte van een kleenen wateremmer heeft; en daarin wordt elken dag ſlechts eenmaal voor hen opgedischt.

Ten einde zij niet, bij gebrek aan beweging,

zich

ziek mogen worden, moeten zij somwijlen dansen; en wanneer zij slechts eenige onwilligheid daartoe betoonen, worden zij met zweepslagen tot dansen gedwongen. Er staat altijd iemand met eene zweep daarbij, om toe te zien. Ook noodzaakt men hen tot zingen: maar wat kunnen zij anders opdeunen dan klaagzangen?

Daar die menschen zoo digt op een gepakt zijn, daar men hen geen gezond voedsel geeft, en de lucht in hunne hokken zoo verpest is, dat men, vooral wanneer het weder zeer heet is, daarin bijkans stikken moet, worden er zekerlijk zeer velen ziek, en bevrijdt de dood zeer velen van alle verder lijden. De kranken moeten op bloote houten britsen liggen, waar de gestadige beweging van het schip hen de huid en zelfs het vleesch, van den rug, de schouders, ellebogen, en heupen, afschuurt. Geene pleisters baten hen daartegen iets ter wereld. Voornaamlijk is de roode loop onder hen zeer gemeen. Dan liggen de arme mannen, vrouwen en kinderen in drek en bloed, welk niet altijd opgeruimd worden kan, al dringt men ook nog zoo zeer aan op de noodige reiniging. Elken morgen vindt men eenige dooden, en onder de mannen dikwijls een dooden, en een levenden, aan een gekluisterd. Gemeenlijk sterven er zoo velen, dat er slechts de helft der slaven overblijft, wanneer een schip zij-

 ne

ne reis voleindigd heeft. Ja dikwijls is er dan nog slechts een derde of een vierde deel in leven. Daaruit kan men opmaken, hoe ontzaglijk veel zij te lijden hebben.

Het is niets zeldzaams, dat de negers zich zelven het leven benemen, om van de wreede heerschappij hunner meesters verlost te worden. Somwijlen springen er vijftien, en nog meer te gelijk, in het water. Somwijlen hongeren zij zich dood. Ook worden zij niet zelden, van droefheid en kommer, krankzinnig en razende. Ach, hoe ligt moet dit niet kunnen gebeuren, wanneer zij, in hun vaderland, ouders of kinders hebben, die zij liefde toedragen, en van welken zij nu nooit iets meer zullen hooren.

Maar wat wil men dan met die arme menschen? Men voert ze, vele honderd mijlen ver van hun vaderland, naar gewesten, waar suikerriet, koffij, en meer andere dingen, geteeld worden. Daar worden zij tot zeer harde en vermoeijende werkzaamheden gebruikt. Met den opgang der zon moeten zij aan hunnen arbeid; en voor dat de nacht valt, en elk huisdier reeds slaapt, erlangen zij geene rust. Zij wonen in de ellendigste hutten, en slapen op gevlochtene horden, waarop hun gansche rug als gerabraakt wordt. Hun geheel armzalig huisraad bestaat uit een paar schotels en potten, en hunne kleeding uit eenige lap-

pen

pen grof lijnwaad, waar mede zij zich even
tegen de ondraaglijke hitte der zon, die al
plaats grijpt, beschutten kunnen als tegen
koelte van den nacht. In weerwil van den z
ren arbeid, dien zij te verrigten hebben,
vangen zij het allerellendigste voedsel; en dikw
moeten zij, boven hun gewoon werk, zich
ven nog onderhoud verschaffen, en den tijd d
toe, van hunnen korten slaap- en etenstijd,
breken. Men gunt hen daartoe ook wel een
van den zondag. Elke kleene misslag wordt
harde zweepslagen gestraft; en door even dit z
de middel wil men ze nog tot den arbeid
drijven, wanneer zij daar door reeds geheel
afgemat!

Geen wonder, dat velen dezer ongelukkig
uit verlangen naar hun vaderland, en uit vert
feling over hunnen bejammerenswaardigen
stand, tot diepe zwaarmoedigheid vervallen,
in eene stomme treurigheid daar henen gaan.
benemen zij zich meenigmalen het leven; zij
hangen zich, of eten aarde, asch, kalk, en
dies meer is, om slechts van hun geplaagd
ven bevrijd te worden.

Denkt eens, kinderen! hoe vele menschen
ongelukkig moeten wezen, ten einde wij on
suiker en onze koffij een weinig beter koop
gen kunnen verkrijgen!

III.

De weldadige Knaap.

Op haren ſtaf leunende, kroop, in een harden winter, eene zeer oude vrouw, bevende en gekromd van het eene huis naar het andere. Men kon zeer ligt raden, wat zij in die huizen zocht. Hare ſchamele en dunne, offchoon zindelijke kleeding verried het genoegzaam; en het was duidlijk genoeg uit haar gezigt te lezen, welk vol van hartzeer en droefheid was. — Meenige rijke man, en meenige opgepronkte vrouw, ging voorbij de arme oude vrouw, en bemerkte haar naauwlijks, of zag haar onverſchillig en verachtlijk aan. Eenigen, die zij biddende en ſidderend aanſprak, wezen haar met harde woorden terug. Ach, hadden zij geweten, hoe hard het der arme verlatene viel, hen aan te ſpreken, zij zouden haar zachter behandeld hebben! Maar men vindt vele onbarmhartige menſchen, die zich veroorloven, de armen en ongelukkigen, hard te bejegenen, en met ſchimp en ſmaad te begroeten.

Veel beter en weldadiger hart, dan velen van die welgekleedde lieden, had een kleene knaap met een ſlechten rok op het lijf. Deze had die arme vrouw zoo treurig van het eene huis naar het andere zien gaan; en het ſcheen, als of hij

met zijne nevens hem ſtaande zuster overleide, of hij haar niet iets geven zou. De zuster ſcheen hem zulks af te raden, zoo als men uit het ſchudden van haar hoofd, en andere bewegingen, mogt opmaken. — Intusſchen naderde de vrouw. Plotsling haalde de knaap een papiertje uit zijn zak, maakte het open, ging naar de vrouw toe, en drukte haar gezwind en ſchaamrood het geld in de hand.

Een vreemde had gezien, wat hij deed. Hij riep hem tot zich. De kleene wendde zijn gezigt, dat nog ſchaamrood was, van hem af. „ Waarom „ ziet gij mij niet regt aan? lieve zoon!" zeide de vreemde. „ Ik ſchaam mij zoo," andwoordde de knaap. „ Gij ſchaamt u? gij hebt immers „ eene zeer goede daad gedaan! wat gaaft gij „ toch aan de arme vrouw?" — „ Een ſchel„ ling," andwoordde de knaap, nog verlegener dan voorheen, en met eene hoog roode kleur op zijn aangezigt, „ maar ik had niet meer." — „ Edel kind!" ſprak de vreemde, ontroerd. „ Gij zult uwen ſchelling weder hebben!" Hij tastte in zijn zak, en gaf den knaap een gulden, welken deze, eerst na veel noodigen en dringen, aannam. Met de grootſte verwarring dankte hij daarvoor, na dat hij hem eindelijk aangenomen had, en toen liep hij ſpoedig heen. Met vreugde en bewondering, zag de vreemde het goede

kind

kind achter na. Maar hoe verbaasd ſtond hij, toen hij hem naar even dezelfde arme vrouw loopen, en haar den gulden in den hand drukken zag. Hij riep den knaap andermaal; maar dezelve luisterde daarnaar niet, en liep zoo ſnel henen, als of hij iets kwaads gedaan had.

Wat zegt gij van den knaap? Zou hij zich zelven geen meer vermaak hebben aangedaan, wanneer hij zijn geld aan ſnoeperijen had beſteed? — of liever — behaagt hij u niet beter, dan die voorname lieden, die zoo hardvochtig waren?

IV.

FRANS, *of het goedhartige kind.*

FRANS was de zoon van zeer rijke ouders. Eenmaal had de arme knaap zeer hevige tandpijn; en hij was heel bang, om zich de tand te laten uittrekken: maar hij liet zich evenwel door zijnen vader daartoe bepraten; en de vader gaf hem, ter belooning, een nieuwen driegulden; waarmede de knaap zeer veel op had, om dat hij zoo blank en glansrijk was. Toen kwam er eens een arm man uit de buurt aan huis, wien FRANS wel kende. Ei, dacht hij, de arme oude man kan den driegulden vast beter gebruiken, dan ik.

Ik

Ik heb immers alles bij mijne ouders. „ Oude „ vader!" zeide FRANS, „ ik wil u iets geven. „ Daar — neem het toch aan!" en hiermede drukte hij den ouden man den driegulden in de hand, en ging schielijk naar binnen, eer de grijsaard hem danken kon.

De oude man stond verbaasd, en was heel blijde — maar, wie weet, dacht hij, of de ouders er wel mede te vrede zijn, dat hun zoon zoo veel geld weggeeft. Hij ging naar den vader, en verhaalde hem, wat er voorgevallen was. „ Behoud slechts den driegulden, eerlijke oude „ man!" sprak de vader. „ Ik had hem aan mij„ nen zoon geschonken, en deze kon hem niet „ beter besteden. Voor uwe eerlijkheid schenk „ ik u nog een anderen daarbij." — „ Ach God!" zeide de oude man, vol aandoening, „ zoo veel „ gelds heb ik sedert langen tijd niet bijeen ge„ had;" en met veel dankzegging vertrok hij.

De vader van FRANS liet niet blijken, dat hij deszelfs weldadigheid vernomen had: maar hij bemerkte, dat FRANS, den ganschen dag door, ongemeen opgeruimd was, en dat zijne oogen van vreugde over zijn goed werk flonkerden. FRANS sprak intusschen ook geen enkel woord daarvan.

Den anderen dag stond FRANS wederom aan de deur. Een arm, en zeer behoeftig gekleed,

hand-

handwerksman ging daar voorbij — elk ftuk van deszelfs gewaad was kaal en afgedragen, ja bijkans geheel versleten; en de man zag er, daarenboven, nog zeer bleek en ziekligk uit. Met zekeren angst bad de handwerker den knaap om eene kleene gift. Maar FRANS had niets, om hem te geven, en was daarover zeer verlegen. De handwerksman dacht, dat FRANS hem voor een mensch aanzag, die geen lust had, om te arbeiden, en daarom bedelde. „Ach, lieve „jonge Heer!" zeide de bedelaar, „Ach! „wanneer gij eens wist, hoe zwaar het mij „valt, dat ik iemand aanfpreken moet! Drie „maanden heb ik ziek gelegen. — Toen heb „ik alles moeten verkoopen. Nu — — — „Nu —" van het geweldige fnikken kon de man de weinige woorden naauwlijks uitbrengen; „Nu moet ik bedelen!" In de oogen van FRANS ftonden een paar tranen, welken hij niet terug houden kon. „Wacht toch een oogen-„blik, arme man!" zeide hij, met eene bevende ftem; en hij vloog naar boven, om zijn broeder op te zoeken. „Lieve, KAREL!" zeide hij, „leen mij een driegulden!" — „Wat," zeide KAREL, „een driegulden? Wat wilt gij dan „daarmede?" — „Ei, dat zult gij wel eens „nader hooren, geef mij hem flechts." — „Maar waarvan zult gij mij hem wederom be-

„ta-

„ talen? — Gij hebt immers gisteren ook nog „ een driegulden van vader gekregen?" — „ O!" zeide FRANS, „ ik laat mij wederom een tand „ uittrekken; dan geeft vader mij wederom een „ driegulden; en dan betaal ik u daarmede. Ik „ begeer hem ook niet voor mij zelven." — KAREL merkte nagenoeg, wat FRANS voorhad; want hij kende deszelfs goedhartigheid.

Hij gaf hem den driegulden, keek hem achterna, en merkte wel, dat hij den handwerksman iets gaf, en hoe aangedaan deze heen ging. KAREL verhaalde zijnen vader, wat er voorgevallen was. Hoe verheugde zich deze, dat hij zoo voortreflijk een zoon had. Hij liet hem in het vervolg nooit gebrek aan geld hebben, om daarmede aan arme lieden wel te doen; en leerde hem flechts, om zijne weldadigheid met fchranderheid en behoedzaamheid te paren; ten einde geene flechte en booze menfchen hem ligtlijk bedriegen mogten.

FRANS werd een zeer rijk koopman: maar hij bleef even weldadig, als hij geweest was. Steeds was hij er op bedacht, om verarmde lieden, in een behoorlijk vlijtbetoon, voord te helpen. Dit deed hij met voorfchotten en goeden raad, hoe zij hunne zaken aanvangen moesten. Hij liet hen voor zich arbeiden, en betaalde hen daarvoor rijklijker, dan men gewoon was; en gansch el-

ellendige menfchen, die niet meer arbeiden konden, onderhield hij op zijne kosten. Alle armen noemden hem hunnen vader, hunnen verzorger; en allen verheugden zich, wanneer zij eens in ftaat waren, om hem eenigen kleenen dienst te doen. „ O!" zeide FRANS dikwijls, „ de liefde van zoo vele menfchen is een zeer „ groot loon voor het weinigje goeds, dat ik „ hen doen kan."

V.

DOORTJE, *of de weldadige meid.*

Vrouw ROZENDAAL was reeds vrij oud en zwak, en leefde met DOORTJE, die haar lang gediend had, ftil en ingetogen; en ten einde zij met den opbrengst van haar kleene vermogen uitkomen mogt, bond zij zich zeer in, en naaide en breidde zij voor andere menfchen.

De koopman, bij wien zij haar geld had uitgezet, verarmde, en verviel tot wanbetaling. Dit kostte aan vrouw ROZENDAAL haar geheele kleene vermogen; en de fchrik, dien het haar veroorzaakte, benadeelde hare buitendien zoo zwakke gezondheid zeer aanmerklijk. Waarvan zou zij nu leven? Hare kleene winften waren niet toereikende, om hare daaglijkfche behoeften

goed

goed te maken; en aan de koestering en verkwikking, die zij op haren ouden dag zoo noodig had, was in het geheel niet te denken. Dikwijls fleet de goede vrouw een geheelen dag en nacht onder heete tranen! Hoe hard was het niet, dat zij, op haren ouden dag, nog gebrek lijden moest, en misschien zelfs zou moeten bedelen.

„ Lieve DOORTJE!" zeide vrouw ROZENDAAL tot hare meid, „ ik kan u niet langer houden — „ zoek voor u een anderen dienst." — De ontroerde meid dacht, dat hare vrouw niet meer met haar te vrede was. „ Mijn God! vrouw „ ROZENDAAL!" andwoordde zij zeer verward, „ waarom wilt gij mij toch verstoten? Ik ben „ immers zoo lang bij u geweest!" — „ Ver„ stoten? Ach, neen, goede DOORTJE! — ik „ kan u niet langer houden. Zie, nu ben ik „ gansch arm! Ik kan u geen brood en loon „ meer geven!" Zij verhaalde hierop hare droevige omstandigheden. „ O, als dat het is," zeide het brave meisje, „ dan ga ik vast niet „ van u af. — Ik begeer geen loon, en wij zul„ len er ons wel doorredden."

Wat de goede vrouw ook zeggen mogt, DOORTJE andwoordde: „ Neen, gij krijgt mij niet „ voord. Gij zijt zoo krank en zwaklijk. Wie „ zal u dan oppassen en koesteren, als ik niet

„ bij u ben? Kijk! Ik ben gezond. Ik kan ar„ beiden. Ik heb mij ook in uwen dienst een „ aardig ſtuivertje geld bijeengezameld; dat kun„ nen wij, in tijd van nood, aanſpreken!"

DOORTJE bleef bij vrouw ROZENDAAL. Nacht en dag naaide en ſpon zij; er moest geene minuut verloren gaan, waarin zij arbeiden kon; en in alles, wat zij deed, was zij gewillig en onverdroten. Vrouw ROZENDAAL hielp haar wel: maar dat had weinig te beduiden; want de goede vrouw werd daaglijks zieker. DOORTJE paste haar op. Zij haalde voor haar geneesmiddelen; zij gaf ze haar in; zij waakte voor haar bed. „ O gij opregte ziel!" zeide vrouw ROZENDAAL dikwijls, „ als ik u ſlechts nog eens „ vergelden kon, het geen gij aan mij doet, wat „ zou dit een genoegen voor mij wezen!" — „ Ach, vrouw ROZENDAAL! denk daaraan toch „ niet," was meestal het andwoord van DOORTJE. „ Het doet mij immers goed, dat ik u „ dienst bewijzen kan."

Vijf jaren hield de trouwe meid het bij haar uit; toen ſtierf vrouw ROZENDAAL; en, weinige weken voor haren dood, was haar verlangen nog vervuld geworden. Een van hare rijke en gierige naastbeſtaanden was geſtorven; en zij verkreeg, als de naaste-erfgename, deszelfs geheele aanzienlijke vermogen. Het trouwe DOORTJE erf-

de

de het wederom van haar; en dit goede mensch maakte daarvan al het weldadige gebruik, welk een eigenaardig uitvloeisel van haar liefderijk hart was.

VI.

Wat helpt het toch, dat men liefdadig is?

„ Wat helpt het u intusschen toch, liefste
„ vriend!" zeide eens iemand tot den Heer VRIJDAG, die wegens zijne weldadigheid zeer bekend was, „ wat helpt het u toch, dat gij zoo
„ liefdadig zijt, en zoo vele armen en behoef-
„ tigen ondersteunt? Die lieden wijten het u mis-
„ schien naauwlijks dank." — „ Geloof dat
„ niet, mijn waardste!" andwoordde de Heer VRIJDAG; „ die arme menschen wijten het ons
„ wel dank, wanneer men hen slechts met een
„ goed hart, en zonder trotschheid of beleedi-
„ gingen, weldoet en ondersteunt. Daarenbo-
„ ven ben ik zelf nooit opgeruimder en verge-
„ noegder, dan wanneer het mij gelukt is, om
„ iemand voord te helpen. Ik weet niet, hoe
„ het is, maar ik werk dan wel eens zoo ge-
„ maklijk, alles gaat mij beter van de hand, en
„ het is, als of eten en drinken mij beter
„ smaakte, dan anders. — En neem nu ook

„ eens in aanmerking," dus vervolgde hij, „ hoe het daar den gierigen man, mijnen nabuur, GRONDRIJS gaat. Geen mensch wil geerne „ voor hem arbeiden. Hij is elk oogenblik verlegen, waar hij werklieden voor den oogst, „ den hooibouw, of anderen arbeid, vinden zal. „ Ik heb nooit gebrek aan werkvolk, en ik „ moet zeggen, de meesten arbeiden voor mij „ zoo vlijtig en trouw, dat ik het niet beter „ verlangen kan. Neen, ik help en dien de „ menschen zoo veel ik kan! En al waren zij „ nu ook niet dankbaar; men moet immers geene bloote erkendtenis beoogen! —— Wie weet „ eindelijk, waar de lieden ons wederom van „ dienst kunnen wezen?"

De Heer VRIJDAG ondervond weinige dagen daarna, hoe zeer hij gelijk had. In de straat, waarin hij woonde, ontstond een zware brand. De wind dreef de vlam uit alle magt naar zijn huis, en naar dat van zijnen nabuur. Toen kwamen er van alle kanten menschen toevliegen, die hem al zijn goed hielpen redden, terwijl niemand naar het huis van zijnen nabuur omkeek. Het kleenste aantal dier lieden bestond uit menschen, die hij welgedaan had; maar de meesten beminden hem evenwel juist om dat hij zoo geern wel deed; en daarom hielp een ieder hem gewillig het zijne redden.

De Heer VRIJDAG verloor wel zijn huis; maar de Heer GRONDIJS verloor het zijne, met al de meubelen, en al zijn goed en have. — „ Ziet gij „ nu wel," zeide de Heer VRIJDAG tot zijnen vriend, toen hij hem na verloop van eenigen tijd wederom ontmoette, „ ziet gij nu wel, het „ brengt ons somwijlen toch ook eenig voordeel „ aan, dat wij goeddadig zijn."

VII.

Waarvan moeten wij goed doen?

In de beroemde stad *Rotterdam* gaf eens een rijk koopman aan zijne vrienden een gastmaal. Het was een tijd, waarop alle zijne gasten verwachtten, dat hij hen op oesters onthalen zou, die intusschen toen ongemeen duur waren, want het honderd kostte een dukaat. „ Lieve moe„ der!" zeide de koopman tot zijne vrouw, „ het is toch niet betaamlijk, zoo veel geld op „ eenmaal voor een eenig geregt uit te geven." — „ Gij hebt wel gelijk," zeide de vrouw, die even zoo weldadig was, als haar man, „ maar „ onze gasten zullen ons voor gierig houden, „ als wij geene oesters geven. „ Nu," andwoordde hij, „ dat zullen wij misschien wel „ kunnen vinden."

De gasten kwamen, ten getale van dertig. Onder andere geregten, die er opgezet werden, was ook eene overdekte fchotel. „ Mijne Heeren!" zeide de koopman, „ in deze fchotel liggen der-
„ tig dukaten, zoo veel zouden de oesters ge-
„ kost hebben, waarop ik u onthalen wilde.
„ Opregtlijk gefproken, zoo fcheen het mij on-
„ verandwoordlijk, voor een enkel geregt zoo
„ veel geld uit te geven, waarmede men aan zoo
„ vele armen een vrolijken dag zou kunnen ver-
„ fchaffen — weest nu zoo goed, en neemt elk
„ een dukaat, en geeft hem aan een of ander
„ arm mensch, dien gij kent. Ik houd u allen
„ voor veel te goedhartig, om geen fmaak in
„ deze hoofdfchotel te vinden, en wij zullen
„ thans doch geen gebrek hebben."

De gasten waren meest allen goede menfchen. „ Braaf verzonnen! liefste vriend! zeer
„ braaf!" riepen zij bijkans allen. „ Wij leg-
„ gen elk nog een dukaat er bij, wij kunnen
„ oesters eten, als dezelven beter koop zijn."

Hoe vele armen zullen zich niet verkwikt hebben met het geld, dat die man aan oesters befpaarde, en dat de weldadige gasten er bij voegden!

VIII.

VIII.

KORNELIA.

De kleene KORNELIA bezat een allerbeminlijkst hart. — Eens had zij van een neef van haar eenige ſtukken goudgeld ten geſchenke gekregen. „ Wat zult gij nu met dat geld doen?" vroeg hare moeder haar. „ Moeder!" zeide het lieve meisje, „ ik heb bij mij zelve iets uitgedacht. „ Zie, gij geeft mij toch alles, wat ik noodig „ heb. Wat zal ik mij dan voor dat geld koo- „ pen? En als ik het daar in mijne kas laat lig- „ gen, heb ik er ook weinig vermaak van. Maar „ daar zijn de kinderen van onzen dagglooner „ GERRIT, dat zijn een paar hupſche meisjes, „ en haar arme vader kan haar geene ſchoenen „ en kouſen koopen, en hare jakjes en rokjes „ zijn genoegzaam verſleten. Als gij mij het „ veroorlooft, lieve Moeder! dan wil ik haar „ zondagskleederen, en kouſen en ſchoenen, „ koopen. Ik denk, dat zij dan wat blijde zul- „ len wezen." — „ Dat denk ik ook," zeide de moeder, en zij prees den inval van hare dogter.

De moeder van KORNELIA kocht met haar alles in, wat er noodig was, en toen het geld niet geheel toereikend was, vulde de moeder het ont-

brekende aan. De kleederen waren welhaast gemaakt, en KORNELIA hielp, met hare zwakke kragten, zeer vlijtig daaraan arbeiden; de kousen waren gebreid, en de schoenen waren gereed. — KORNELIA had alles op eene tafel bijeen gelegd, en nu werden de kinderen van den armen daglooner geroepen. O, hoe verheugden zij zich, toen KORNELIA haar zeide, dat dat alles voor hen was. Naauwlijks wilden zij het gelooven. Zoo goed waren zij in haar gansche leven nog niet gekleed geweest „ O wat zullen onze ouders „ wel zeggen!" riepen de kinders in de hoogste verrukking, na dat zij van de eerste ontroering wederom tot zich zelven waren gekomen; en daarop ijlde zij als de wind naar huis.

Denkt gij niet, dat KORNELIA zich ook zal hebben verheugd?

IX.

EDUARD.

Even zoo grootmoedig, als KORNELIA, was ook haar broeder EDUARD. Wanneer hij iets had, dat lekker smaakte, of anders aangenaam aan kinderen, dan had hij steeds ook reeds hier of daar eenig arm kind uit de buurt in zijne gedachten, aan welk hij iets daarvan geven wilde. Nu eens

had

had hij een ſtuk koek, dan eens een appel of peer, dan wederom eenig ſpeelgoed, welk hij hen ſchonk. „ Ik heb van die dingen zoo „ veel," zeide hij ſteeds, „ en die arme kinde- „ ren bekomen zoo zelden iets dergelijks." Dan verheugde hij zich ſteeds, wanneer hij zulke kinderen vergenoegd maken kon. Somwijlen ſtak hij hen den koek heimlijk in den zak; ſomwijlen moesten zij de oogen toehouden, en den mond openen, en dan ſtak hij hen meermalen daarin een ſtuk gebraden vleesch, dat hij des middags aan tafel had beſpaard, en liep gezwind henen. Soms moesten zij de hand ophouden, dan drukte hij hen een dubbeltje, of een zesthalf, daarin, en met een wip was hij weg.

O wat hielden de arme kinderen veel van den goeden EDUARD. Allen zochten zij hem te behagen, en merkten zij welhaast, wat hem aangenaam was. Nu eens zochten zij voor hem wilde aardbeijen. Dan eens bragten zij hem een bosje meibloemen. Nu eens hielpen zij hem zijn kleen tuinbed wieden. Dan eens zochten zij voor hem bonte ſteentjes.

„ Blijf zoo goed, mijn zoon!" zeide zijn vader, „ de menſchen zullen u ſteeds liefhebben, „ als gij hen altijd weldoet."

X.

De Heer GOEDMAN, *of, verkwik de armen met uwen overvloed.*

Het was een strenge harde winter. De sneeuw kraakte en knarste, als men daarop trad. De vensters waren met dikke bloemen van ijs overtrokken, die, gedurende een ganschen dag, zelden geheel wegdooiden; en des avonds flonkerden de sterren aan den hemel veel helderer, dan anders. De turf was zeer duur; en, helaas! het brood ook. Oude afgeleefde grijsaards, die naauwlijks meer voord konden, en teedere kleene kinderen, die naauwlijks den weg wisten te vinden, gingen langs de deuren rond, en smeekten om den bijstand van goedhartige menschenvrienden. O hoe bibberden die ongelukkigen; en welken honger hadden zij; en hoe sloegen zij de oogen neder, wanneer zij aan de deuren der rijken werden afgewezen! Ach, alle armen zuchtten tot God, dat hij hen toch spoedig helpen mogt! Velen waren des nachts op hunne armzalige bedden bijkans vervroren; en velen stierven bijna van honger. Zelfs konden vele ouders, die anders een goed bestaan hadden, hunne kinderen naauwlijks langer het noodige voedsel geven; en de arme kleenen moesten zeer te vrede zijn,

wan-

wanneer zij den buik flechts met droog brood mogten vullen.

In dezen winter zat de Heer GOEDMAN op zijnen ftoel, in zijn warm ftookvertrek, bij zijn huisgezin. Zoo even was hij van het avondmaal opgeftaan. „ Mijn God!" zeide hij bij zich zelven, „ het heeft u zoo wel gefmaakt, en gij „ hebt brandftof, en voedfel, en alles, volop. „ Ach, wie weet, hoe velen er thands honger „ lijden, en verkleumen!" Dit trok de brave man zich zeer aan, en hij wenschte, meer arme lieden te kunnen helpen, dan hij nog wel deed. Toen overleide hij, hoe hij zulks zou kunnen aanvangen. In den beginne fcheen hij niet wel nog meer armen te zullen kunnen onderfteunen, dan hij tot dus ver reeds gedaan had; en evenwel verlangde hij zeer, om het te doen. Toen viel het hem in, of hij niet meenig ding in zijn huis affchaffen, en van het geen hij daaraan uitwon, de armen zou kunnen helpen. „ Laat mij toch eens „ zien," zeide hij, „ wat er voor mij overtallig „ is. Daar zijn de vier paarden, die ik houd; de- „ zen heb ik toch eigenlijk in het geheel niet noo- „ dig. Wij allen zijn immers wel ter been, en kun- „ nen gaan; en die dieren kosten thands vier- „ maal zoo veel, als anders. Goed, de paar- „ den zullen weggedaan worden. Wij hebben „ des middags drie of vier geregten op tafel;

„ W-

„ wij kunnen ook van een' of twee geregten
„ verzadigd worden; en wij zullen alsdan zelfs
„ nog gezonder blijven, wanneer wij niet meer
„ zoo velerlei eten onder elkander binnenſlaan. —
„ Ik heb ſomwijlen des winters dure gastmalen
„ gegeven, die veel geld kostten — nu, dat
„ wil ik ook laten achterblijven. En de nieuwe
„ kleederen, die ik tegen het nieuwe jaar wilde
„ doen maken, kunnen ook beſpaard worden;
„ wij allen zijn immers nog vrij wel gekleed."
Dus liep de Heer GOEDMAN alles in zijne gedachten door, wat er in zijn huis overtallig was. Hij zeide aan zijne vrouw zijne gedachten, en vroeg, of zij er mede te vrede zou zijn, zoo hij eene andere inrigting maakte. „ O, lieve
„ GOEDMAN!" zeide zij, „ wie zou zich om
„ der armen wil niet geerne zulk eene beſnoei-
„ jing laten welgevallen? De nood is immers
„ veel te groot. Wij zouden ons toch met
„ nog veel minder kunnen behelpen, zonder aan
„ eenig noodwendig ding gebrek te lijden."

De Heer GOEDMAN ſchafte den overvloed af — meer dan twintig arme menſchen konden daarvan onderhouden worden, die, met tranen van blijde dankbaarheid, van hem gingen, zoo dikwijls hij hen hun weekgeld gaf, en hem duizend zegeningen toewenschten.

XI.

Hardvochtigheid en weelderigheid.

In denzelfden harden winter, toen de Heer GOEDMAN zoo vele armen onderhield, gaf men in de groote Stad *Parijs*, waar de menſchen bijkans bij honderden van koude en honger omkwamen, een kostbaar bal, waarmede men eene zaal tot eene danszaal inwijdde. Eene danſeres der Opera, die GUIMARD heette, had de zaal doen bouwen, welke verſcheidene honderd duizenden van Franſche kroonen kostte. Vele vorstlijk gekleedde perſonen bezochten dit bal; en zij hadden de vrijheid daartoe voor veel gelds moeten koopen. Terwijl nu deze menſchen, voor eene enkele vrolijkheid, zoo groote ſommen verkwistten, moesten de armen onder hunne ellende bezwijken. —

Wat dunkt u, waren al deze lieden zoo weldadig geweest, als de Heer GOEDMAN, wat zouden zij dan met dat geld gedaan hebben?

XII.

De goede kinderen; of, men moet, met opoffering van zijne zinlijke genoegens, weldadig zijn.

„ Wel nu! Zijt gij allen reisvaardig?" vroeg rouw EIKVELD aan hare kinderen, terwijl zij buin het huis kwam, waar al hare kinderen reeds onden. „ Ja, lieve moeder!" riepen LOTJE, RISJE, JAN en WILLEM, „ wij zijn allen reisvaardig!"

De kinderen waren op dien dag ongemeen verenoegd, en huppelden en fprongen, van vreuge, voor het huis om. Gedurende een langen jd waren zij allen vlijtig, zedig, en gehoorzaam eweest. Binnen weinige minuten zou het boot befteld worden, waarmede zij naar een nabijelegen dorp dachten te varen. De kinderen raken over de vreugde, welke zij op dat dorp, 1 in het nabijgelegene boschje, hebben zouden, n hoe zij de oude MAARTJE zouden verraschen, die zij in zoó langen tijd niet hadden ezien.

De moeder had nog iets te bezorgen. Intusshen gingen de kinderen den weg een weinig pwandelen. Daar zagen zij een oud man afemat en langzaam aankomen, met eene vrouw

en

en twee kinderen, die allen hongerig en uitgeteerd fchenen, en met gefcheurde lompen omhangen waren. De vrouw bad de kinderen flechts om een ftukje brood voor hare kleenen, en om een lapje linnen, om den gekwetsten voet van haren vader daarmede te verbinden. De oude man had geene fchoenen aan, en had zich een doorn in den blooten voet getreden. Die voet was daarvan zeer opgezwollen; en hij kon toen bijkans niet meer van zijne plaats komen. Amechtig zeeg hij op eene grasbank neder, die digt bij het huis der kinderen aan den weg gelegen was. Toen de moeder om brood voor hare kleenen vroeg, zagen dezen de kinderen met zulke biddende gelaatstrekken aan, dat men wel raden kon, hoe hongerig zij waren. LOTJE en KRISJE moesten bijkans weenen, toen zij de arme kinderen, en den zwakken ouden man, aanzagen. Zij deelden terftond onder de kleenen het brood uit, dat zij voor de reis bij zich hadden gefloken; en „ wacht flechts," riepen zij, „ wij „ willen het moeder zeggen, die zal u nog wel „ meer geven," — en daarmede zochten zij hare moeder op.

De moeder kwam bij de lieden, en noodigde ze, om op eene bank voor haar huis te gaan nederzitten. Toen vroeg zij, waar de lieden vandaan kwamen? en de vrouw zeide, dat haar man

een arme fchoenmaker geweest was, die, voor haar en hare kinderen, en voor haren ouden vader, den kost gewonnen had. Nu was hij intusfchen geftorven, na dat hij lang vooraf ziek gelegen had, en haar geheele kleene vermogen was met zijne krankheid henen gegaan. Thands wilde zij naar eene moei reizen, en zien, of zij bij haar onder dak geraken kon. „ Ach, God!" voegde zij daarbij, „ wij kunnen naauwlijks een „ voet meer verzetten. En als onze moei ons „ niet opnemen kan, weet ik niet, wat ik aan„ vangen zal."

Vrouw EIKVELD, en hare kinderen, waren zeer bewogen bij het verhaal der arme fchoenmakersvrouw. Zij gingen in huis, om wat linnen voor den ouden man, en, zoo mooglijk, ook een paar fchoenen voor denzelven, op te zoeken, en eten voor hen allen aan te brengen.

„ Moeder!" zeide LOTJE, op een fmeekenden toon, „ kunt gij voor die arme lieden geen „ wagen huren, en ze naar de moei doen bren„ gen? zie, zij kunnen immers nu reeds niet „ meer voord, wat zal het dan zijn, als zij nog „ dien verren weg moeten afloopen. En als gij „ haar dan ook nog eens wat geld gaaft?" — „ Denkt gij niet, dat ik zulks geern doen zou," andwoordde de Moeder, „ als ik geld had? Maar „ ik heb, helaas! zoo veel niet te misfen." —

„ O

„ O Moeder!" zeide LOTJE, „ neem mijn „ geld!" — „ en het mijne!" riep KRISJE, — „ en het onze ook," riepen JAN en WILLEM. Allen zochten zij hun beursje, en gaven wat zij hadden, zes schellingen, en vier schellingen, en drie, en twee schellingen, en eenige stuivers. — „ Goede kinderen!" zeide de Moeder, op een weemoedigen toon, „ dat is niet toereikende! — „ Maar wanneer gij wilt, dan kunt gij de arme „ lieden voorthelpen." — „ Hoe dan?" riepen de kinderen, „ zeg ons toch, moeder! hoe kun„ nen wij zulks doen?" — „ Wanneer gij heden „ uw pleiziertogtje uitstelt;" andwoordde de moeder. „ Zie, ik heb sedert langen tijd iets „ bespaard en weggelegd, ten einde ik u heden „ dat vermaak mogt kunnen aandoen — het „ bootje moet betaald worden, en de lieden „ ook, bij welken wij onzen intrek nemen, en „ eten. Nu hangt het van u af, of wij ons plei„ zierreisje doen, dan het geld aan die arme „ menschen zullen geven. Wanneer gij dan nog „ uwe spaarpenningen daarbij doet, zal het voor „ een rijdtuig genoeg zijn, en zal er misschien „ nog iets tot verkwikking, voor den ouden man „ en de hongerige kinderen, overblijven."

De kinderen bedachten zich daarop een weinig, en toen zeiden zij: „ Moeder! wij willen niet „ gaan varen, wij zouden toch niet vergenoegd

vond, herinnerde hij zich zijnen dienst bij de Hertogin, en nam hij de toevlugt tot haar. Terstond schikte de Hertogin hem twintig duizend guldens toe, met eenen brief, waarin zij hem wegens zijn ongeluk zeer beklaagde, maar hem ook herinnerde, hoe noodig het geweest was, om ook in kleenigheden orde te houden. „ Zie," schreef zij hem, „ wanneer ik niet steeds op al-
„ les toegezien, en zelfs op de uitgaaf van twee
„ schellingen voor groente, had gelet, zoo zou
„ ik thands misschien het genoegen niet heb-
„ ben, om u, brave oude man! eenen dienst te
„ kunnen doen."

XIV.

Nog iets, dat nevens de vorige Geschiedenis past.

Eenmaal werd er, door twee mannen, bij welgegoede lieden, eene collecte voor de inwoners van een afgebrand dorp gedaan. Zij hadden hier en daar reeds aanzienlijke gaven ontvangen, toen zij bij eenen landman kwamen, die juist zijn knecht beknorde. „ Gij onachtzaam mensch," zeide hij, „ waarom laat gij die touwen des nachts
„ daar buiten op het erf liggen, dat zij vochtig
„ worden. Als mijn huishouden zoo in de war
„ loopt, zal ik het niet ver brengen." De beide

man-

mannen zagen elkanderen aan, toen zij dat knorren over een paar touwen hoorden. „ Nu," zeiden zij zachtjes tot elkanderen, „ hier zullen wij „ niet veel opdoen." Intusschen gingen zij naar binnen, en de landman morde nog immer over den onachtzamen knecht. Toen de landman nu de voordragt der mannen gehoord had, bad hij hen, eenige oogenblikken te wachten, ging naar eene kleene kas in den wand, welke hij opsloot, en drukte aan een der twee een paar stukken goud in de hand. De mannen bedankten, en gingen henen, maar hoe verbaasd stonden zij, toen zij buiten kwamen, en bevonden, dat het twee gouden dukaten waren. Ten hoogste hadden zij op eenige stukken zilvergeld gerekend. „ Gewis," zeiden zij, „ heeft de man misgetast." Zij keerden wederom, en gaven den landman te kennen, dat hij zich scheen te hebben vergist. De landman keek hen aan, en andwoordde. „ Gij hebt „ gelijk, mijne heeren! ik heb mij wezenlijk ver„ gist. Ik was knorrig op mijnen onordelijken „ knecht, die al mijn goed bederven laat." Toen haalde hij honderd guldens, en gaf ze aan de beide inzamelaars, die hunne verwondering daarover niet verbergen konden. „ Waarover ver„ wondert gij u nu toch?" vroeg de landman. Zij bekenden hem openhartiglijk, dat zij geene zoo rijke gift van hem verwacht hadden, daar zij

 hem

hem zoo even den knecht over zulk eene kleenigheid hadden hooren bekijven. „ Ai, mijne „ heeren!" andwoordde hen de landman. „ Gij „ ſchijnt mij zulke verſtandige mannen, gij moet „ toch ligt inzien, dat ik niet in ſtaat zou kunnen „ wezen, om zoo rijklijk te geven, zoo ik „ niet elke kleenigheid in waarde houden wilde."

X V.

Niet een ieder is weldadig, die iets aan de armen geeft; of, Mevrouw HEINEN.

„ Erbarm u, waardſte Mevrouw! Erbarm u „ over een armen zieken man, die niets meer „ verdienen kan!" — Met deze woorden bad een arme de rijke Mevrouw HEINEN om eene gave, toen zij juist in een winkel ging, waar allerlei fraaije dingen te bekomen waren. De man ſidderde van zwakheid en vermoeidheid. Eene langdurige koorts had hem zoo gehavend, dat hij zich met zijne ſlappe hand naauwlijks aan zijnen ſtaf vasthouden kon. „ Wel, arme man!" riep Mevrouw HEINEN, „ gij moet wel zeer ziek „ zijn! Kom hier, daar hebt gij een zesthalf!" De vrouw gaf hem den zesthalf; maar in den winkel beſteedde zij twintig gulden aan een halsband voor haar ſchoothondje. „ Ach!" zuchtte

de

de arme man in ſtilte, „ de helft daarvan had „ mij, gedurende een ganſche maand, meenigen „ gelukkigen dag kunnen verſchaffen."

XVI.

Eerst de menſchen, dan de dieren; of, Mevrouw MEINERT.

„ Kom hier, lieve Joli! Kom hier!" zeide Mevrouw MEINERT tot haar hondje, het intusſchen heel zacht ſtreelende, „ zeg mij toch, „ mijn arm ſchelmpje! wat u heden ſcheelt?" Joli veroorzaakte aan Mevrouw MEINERT veel bekommering. Hij had den ganſchen morgen niets willen vreten, kroop langzaam en traag rond, liet de ooren hangen, en trok den ſtaart in. „ Weet dan niemand," vroeg Mevrouw MEINERT door het ganſche huis henen, „ wat den „ armen Joli ſcheelt?" Zij leide hem de zachtſte kusſens in zijn bedje, en preſenteerde hem ſuikerbrood, gebraden vleesch, melk — het zieke dier rook er eens aan, en liet het ongeproefd. „ Mijn God!" riep Mevrouw MEINERT, „ ik „ ben ontroostbaar wegens dit arme dier!" — „ Ai, wat beangſtigt gij u toch wegens dien „ hond, lieve Mevrouw!" zeide de oude JAN, haar knecht, zeer koelbloedig. „ Hij heeft gis-

„ teren te veel gevreten, anders is het niets.” Dit verstoorde de vrouw, dat JAN geen medelijden had. „ Gij slecht mensch!” sprak zij, zeer vergramd. „ Gij zijt zoo hard als een steen! „ Gij kunt dat zoo onverschillig zeggen, als of „ den armen hond in het geheel niets deerde!”

Kort daarna klopte iemand aan de kamerdeur. Mevrouw MEINERT riep: „ Kom binnen!” Nu trad eene arme haar welbekende vrouw uit de buurt daarin, wier man in den oorlog gevangen was geraakt; een kleen half verhongerd kind had zij op den arm, en drie andere naakte, kleedinglooze, schepsels, waren nog te huis. „ Lieve „ Mevrouw!” zeide die vrouw, biddende — „ Wilt gij eens henen gaan? gij vuil dier!” voegde de Mevrouw, die zoo teederlijk voor haren hond bezorgd was, aan dat arme wijf toe. „ Men walgt immers van u aan te zien! Pak „ u op het oogenblik weg, en bezoedel mijn „ vloerkleed niet, met uwe morsige voeten; of „ ik laat u de deur uit smijten! Marsch, op het „ oogenblik!”

Wat zegt gij van eene vrouw, die zoo medelijdend jegens haren hond, en zoo hardvochtig jegens een arm hulploos wijf, was?

JAN, die den armen Joli in het geheel niet beklagen wilde, zag dat het arme wijf zoo hard afgewezen werd. „ Dat is waarlijk zeer slecht!”

brom-

bromde hij binnen 's monds. Ongemerkt ging hij de vrouw achterna; en bij de huisdeur drukte hij haar drie zesthalven in de hand. — „ Ik gaf „ u geerne meer," voegde hij goedaardig daarbij, „ maar thands heb ik niet meer."

XVII.

Niet een ieder is weldadig, die somwijlen veel geeft; of, de Heer HELMIS.

In een groot gezelschap werd voor een braaf boeren-gezin uit de nabuurschap, dat door brand van alles beroofd was, eenige ondersteuning ingezameld. Niemand offerde rijklijker, dan de Heer HELMIS. Eene gansche handvol schoone nieuwe drieguldens wierp hij op het bord, waarop een ieder zijne gift leide.

Er moest een armen-huis gebouwd worden — een ieder gaf daartoe naar zijn vermogen — maar het meeste deed de Heer HELMIS. Hij liet het timmerhout voor dat huis uit zijn bosch houwen, en aanbrengen; hij verschafte steenen daartoe; en betaalde ook het grootste deel van den arbeidsloon.

De Heer HELMIS had wel bij de dertig arme lieden, die alle weken des vrijdags voor zijn huis kwamen en eene gave van hem ontvingen;

en

en hij gaf aan elk zeer rijklijk — eenmaal des jaars deed hij ook voor hen opdisſchen, en onthaalde ze aan eene lange tafel.

Denkt gij niet, dat de menſchen zullen gezegd hebben, dat de Heer HELMIS een zeer weldadig man was? Intusſchen zeiden zij dat niet; maar veeleer: „ De Heer HELMIS is toch een „ hovaardige nar! ” — Maar waarom dit toch? De Heer HELMIS had een zeer braven en vlijtigen daglooner, midden in den winter, uit zijn huis doen werpen, dat hij in eene afgelegene ſtraat bezat — om dat dezelve hem een vierendeel jaars huur ſchuldig was. Die man was een langen tijd ziek geweest, en had dus niets kunnen verdienen. De Heer HELMIS had in een afgelegen ſtadje zeer arme, maar regtſchapene, bloedverwanten; en nooit had hij iets tot derzelver onderſteuning gedaan. De Heer HELMIS had eene oude moei, die hem als kind tien jaren lang had opgepast, met harde woorden afgewezen, naardien zij hem om eene geringe onderſteuning aanſprak. De oude vrouw was zes uren gaans ver komen reizen, en moest nu ongetroost terug keeren.

Raadt toch eens — waarom de man ſomwijlen zoo goedgeefs, en ſomwijlen zoo hardvochtig was? Gaf hij misſchien ſlechts dan, wanneer het van elk ander mensch bemerkt kon worden? En

gaf

gaf hij wel met het oogmerk, om de armen te helpen, of veeleer, op dat men hem prijzen mogt?

XVIII.

Meester PIETERSE; *of, hoe hardvochtig de gierigheid is.*

Er was in de geheele ſtad *Droggendam* geen gieriger man bekend, dan meester PIETERSE, de linnenwever. Hij bezat een matig vermogen; maar hij genoot niets daarvan. Steeds klaagde hij, dat alles zoo duur was, en hij niet wist, hoe hij nog toekomen zou. Nooit had hij, in zijn geheele leven, aan een arm mensch eene kleene aalmoes gegeven. Kwam er een arme bij hem, dan was het ſteeds: „ Wel ja, ik arm „ man, ik heb immers zelfs niets;" of ook wel; „ Ga heen, en arbeid, en doe iets!" En wanneer de armen hem dan zeiden, dat hun bedrijf niet toereikend was, of dat zij ziek en gebreklijk waren, dan voer hij hard tegen hen uit. „ Marsch, „ pak u weg, lui volk, of ik ſmijt u de deur „ uit!" en hij ſchold, en ſmaalde, dan zoo lang, tot dat zij hem uit de oogen waren. Niemand had met meester PIETERSE geern veel te doen; want men verachtte hem, uit hoofde van zijne gierigheid, en men beklaagde ſlechts zijn arm

wijf,

wijf, en vooral zijne kinderen. Naauwlijks kregen dezen zoo veel, dat zij zich half zat eten konden; en wanneer de buren hen niet somwijlen den buik gevuld hadden, zoo zouden zij genoodzaakt zijn geweest, om heimlijk te bedelen. Bijkans moesten zij naakt loopen, zoo armzalig en gescheurd, waren hunne kleederen: zij hadden geene schoenen, geene kousen, geen ordelijk hemd, en geen heel rokje. O welk eene koude moesten die arme kinderen in den winter lijden! vooral daar meester PIETERSE niet eer begon te stoken, dan de koude zoo streng was, dat de vensterglazen met ijs bekleed werden. Wanneer zij dan klaagden, dat zij zoo veel koude leden, zeide hij: „ Gij kunt immers nog geen turf en „ hout verdienen;" en wanneer zij hem om een nieuw jak, borstrok, of ander kleedingsstuk baden, zoo andwoordde hij, dat zij nog goed gekleed waren, en dat hen de pronkerij slechts in het hoofd stak.

Eenmaal hadden de kinderen van iemand een dubbeltje ten geschenke gekregen — daar voor haalden zij zich bolletjes. O hoe heerlijk smaakten dezelven hen — maar hun vader betrapte hen op het eten daarvan. Vol gramschap haalde hij zijnen grooten stok, en sloeg onbarmhartig op de kleenen toe. „ Gij kwistziek geboefte!" riep

hij,

hij, in den hevigsten toorn, „ gij zult mij nog „ arm vreten."

Zoo weinig als meester PIETERSE aan zijne kinderen te eten gaf; zoo veel gaf hij hen te arbeiden. Nu eens moesten zij, in zijnen tuin, geheele dagen lang planten en wieden; en geen hunner durfde eene kruisbei, of aalbes, aanroeren; en zij werden hard gekastijd, wanneer zij hem niet genoeg gedaan hadden. Dan eens moesten zij de tuinvruchten bij de huizen ronddragen en verkoopen; en wanneer zij dezelven dan terug bragten, om dat niemand daarvoor zoo veel geven wilde, als hij vorderde, dan dreef hij hen met de zweep voord, en moesten zij, tot in den donkeren nacht, rondloopen, en de lieden zoo lang bidden, tot dat zij hen de vruchten voor den bepaalden duren prijs afkochten. — Den kleensten misslag der kinderen strafte meester PIETERSE met een dag honger lijden.

Op deze wijze maakte hij voor zijne arme kinderen het leven zeer lastig. Die arme schepsels zagen er zoo ellendig en droevig uit, dat elk deernis met hen had. Hij zelf veroorlofde zich insgelijks niet, zich zat te eten, of een ordelijken rok te koopen; en bestendig was hij in angst, dat zijn geld hem mogt ontstolen worden. Ja hij kon, uit hoofde van den angst, bijkans geen nacht gerust slapen. Dus beroofde zijne gierigheid

heid hem van alle vreugde, en tevens van de liefde van alle menfchen. „ Dat is toch een
„ haatlijk morfig mensch, die meester PIETER-
„ SE," zeide al de wereld. „ Ik zou zijn geld
„ niet willen hebben, indien ik dan ook zoo
„ gierig wezen moest, als hij. Wat baat hem
„ toch al zijn vermogen?"

Zegt, of men wel ongelijk had, en of gij dien man wel zoudt hebben mogen lijden?

XIX.

De misflag in het Testament.

Er ftierf, in *Engeland*, een rijk en voornaam man. In zijn Testament had hij voor al zijne bedienden nog iets ten gefchenke bepaald; en voornaamlijk had hij zijnen trouwen GEORGE bedacht, die gelijk met hem opgewasfen, en zijn lijfknecht was geweest; en had, behalve zeshonderd guldens voor den rouw, nog een jaarlijks inkomen van tweehonderd guldens voor hem vastgefteld. Toen de zoon des overledenen, na de begravenis van zijnen vader, het Testament opende, gaf hij elken bedienden, het geen voor denzelven bepaald was; maar toen hij las, wat aan GEORGE was toegedacht, hield hij ftil. „ Neen!" zeide hij, „ dat is eene feil in het
„ Tes-

„ Testament!" De arme oude GEORGE ſidderde reeds, en dacht, dat de erfgenaam het jaargeld te aanzienlijk vond. „ Mijn God!" dacht hij bij zich zelven, „ waarvan zal ik nu in mijnen hoo„ gen ouderdom leven? Arbeiden kan ik im„ mers niet meer; en overgewonnen heb ik ook „ niets."

De zoon bemerkte de verlegenheid van den ouden knecht wel, maar hij ſtoorde zich daaraan niet. „ Er is ongetwijfeld eene feil in het Tes„ tament," herhaalde hij. „ Mijn vader heeft „ zeker willen zeggen, zeshonderd guldens jaar„ lijks, en twee honderd guldens voor den rouw; „ en zoo willen wij het ook houden." GEORGE ſidderde op nieuw, maar denkt gij wel, dat hij van angst geſidderd hebbe?

X X.

Grootmoedigheid; of, de Hertogin VAN VILLACERF.

De Hertogin VAN VILLACERF, in *Frankrijk*, had zich aan den arm doen aderlaten. Uit hoofde van een ongelukkig toeval had de anders zeer bekwame wondheeler (chirurgijn) mis geſtoken. De arm begon heel erg te worden, en geweldig optezwellen. In weinige dagen kwam het zoo

ver, dat de Hertogin geene hoop meer had, om het leven daaraf te brengen. Had de Hertogin wel ongelijk gehad, zoo zij zich over den wondheeler beklaagd had? De Hertogin beklaagde zich niet. Zij was niet verbitterd, niet verstoord, op den heelmeester, maar zij haastte zich, om haar Testament te maken, waarin zij hem eene aanmerklijke som van haar vermogen schonk. „ Die „ arme man," zeide zij, „ zal, door dit onge- „ lukkige toeval, gewislijk alle vertrouwen ver- „ liezen. Waar van zal hij dan met zijne kinde- „ ren leven?"

XXI.

De grootmoedige neger op Jamaika.

Ver, zeer ver van ons, op een der eilanden, waar de ongelukkige negers tot harden arbeid gebruikt worden, op *Jamaika*, leefde de weduwe van een Engelschen officier, in behoeftige omstandigheden. Haar man had niets, volstrekt niets, achtergelaten; en zij moest met vier kinderen evenwel leven. Zij ontdekte hare droevige omstandigheden aan de vrienden van haren man: maar die waren hardvochtig, en niemand hielp haar. De brave vrouw zocht zich er door te redden, zoo goed als haar zulks mooglijk was;

maar

maar daarmede kon het zekerlijk niet, dan zeer kommerlijk toegaan. In diepe gedachten ging zij op een morgen wandelen. Daar zat aan den weg een oude neger, vol van builen en zweren, die ſprak haar om eene aalmoes aan. „ Mijn goede „ man!" zeide zij tot hem, ik ben zoo wel arm „ als gij, en heb nog vier kinderen. Ik kan u „ niets anders geven, dan dezen boterham." Dien gaf zij hem, na dat zij vooraf eenige beten daarvan afgebroken had, om haren honger te ſtillen. De neger nam het brood en bedankte duizendmalen.

Na eenige dagen ging zij wederom in dat oord rond, en vond ook den neger op dezelfde plaats. Zij wilde hem ontwijken, en hij ſtond op, en wilde haar achterna, maar kon niet, uit hoofde van zijne builen en zweren. Hij riep haar na, en bad haar, om ſlechts eenige woorden van hem te komen aanhooren.

Zij ging naar hem toe. Wat zou de neger toch willen hebben?

„ God dank!" ving de neger aan, „ dat ik u „ wederzie! ô, ik heb in den tusſchentijd een „ onbeſchrijſlijken angst uitgeſtaan! Ik heb mij „ den nood regt levendig voorgeſteld, waarin gij „ met vier jonge kinderen verkeeren moet. — „ O, Mevrouw! wanneer gij u niet ſchamen wilt, „ om van mij — — van een ellendigen zwar-

 „ ten —

„ ten — o neem toch, wat ik u geven kan!" Met deze woorden overreikte de verlegene neger haar een buidel, waarin agt en twintig ſtukken goudgeld waren. „ Neem het toch, lieve Me-„ vrouw!" zeide hij nog eenmaal. „ Kijk, ik „ kan voor mij daaglijks bedelen, wat ik behoef. „ Ik heb dat geld niet noodig." Dit zeggende, wilde hij haar de beurs in de hand ſtoppen.

Verbaasd en vol verwondering, wist de weduwe niet wat zij zeggen zou. „ Hoe kwaamt gij „ aan dat geld?" vroeg zij, in hare verlegenheid. „ Ik heb het gebedeld," andwoordde de neger. „ Ik kwam als een jongen bij den vader „ van mijn meester. Ik heb bij hem, en zijnen „ vader, vier en vijftig jaren op de ſuikerplan-„ tage gearbeid; en nu, daar ik oud en zieklijk „ ben, heeft de man mij weggejaagd. Hij had „ mij waarlijk dat beetje brood nog wel kunnen „ geven, dat ik nog zou hebben gegeten. Maar — „ ziet gij — ik ben echter nog niet verhongerd. „ Mijn voorkomen verwekt medelijden; uit dien „ hoofde heb ik ſteeds meer bekomen, dan ik „ verbruikt heb."

De weduwe bedankte den edelen neger. „ Neen," zeide zij, „ goede man! Ik mag uw geld niet ne-„ men, zoo gij nog kranker worden mogt, en „ geene goede menſchen meer aanſpreken kon-„ det, hoe zoudt gij het dan ſtellen, indien gij

„ uwen

„ uwen kleenen ſchat weggegeven hadt?” De neger andwoordde, dat hij zich wel redden zou. Hij zocht haar al hare bezwaren te ontpraten. Hij bad, hij ſmeekte, dat zij het geld toch nemen mogt; en hij gaf het niet op, voor dat zij hem verzekerde, dat hare omſtandigheden zich buitendien ſedert eenige dagen verbeterd hadden, en dat zij vast van zijn grootmoedig aanbod gebruik maken zou, wanneer zij in nood geraken mogt.

XXII.

Edele denkwijze van eene arme fruitvrouw te Parijs.

In de groote en luistervolle ſtad *Parijs* leefden twee zusters; de eene was zeer rijk, en de andere, die MOETHE heette, was eene arme fruitvrouw, die naauwlijks in ſtaat was, om, voor zich en negen kinderen, den kost te winnen. Nooit had de rijke zuster zich om de arme MOETHE bekreund, zich nooit gehouden, als of dezelve haar aanging; want zij ſchaamde zich over haar. Zij had het arme wijf wel ligt kunnen helpen; zij verloor op eenen avond met ſpelen zoo veel, of beſteedde zoo veel aan eenen maaltijd, dat de arme MOETHE, met hare kinderen,

ren, een gansch jaar daarvan zou hebben kunnen leven: maar zij hielp haar niet.

Weelde, verkwisting en het spel, stortten de rijke zuster, wier man reeds uit ergernis over het verloop zijner zaken gestorven was, eindelijk mede in armoede, en zij stierf in de uiterste ellende, een kind, van twee jaren oud, nalatende, dat zich nu in eenen verlaten toestand bevond.

„ Mijn God!" zeide MOETHE, „ wat heeft „ dat arme schepsel toch gedaan? Ik wil het „ kind opvoeden! God zal mij wel helpen!" Men stelde haar voor, hoe zwaar het haar vallen zou, ook dat kind op te brengen, daar zij er reeds negen had, die het haar zuur genoeg maakten; maar zij bleef bij haar voornemen. — „ Ik ben immers tot dat verlaten kind de naaste," zeide zij. Zij haalde het kind, en droeg het op hare armen naar haar huis. „ Ja! Ik „ ben u de naaste! Arm schepsel!" riep zij, en omarmde het kind met alle hartlijkheid. Zij beminde, van dezen tijd af, dat kind als haar eigen. Het kreeg alles, wat hare eigene kinderen van haar kregen. Zij voedde en kleedde het even goed, als de anderen.

Hoe zwaar het nu de goede MOETHE ook viel, tien kinderen met haren kleenen fruithandel op te brengen, het heeft haar evenwel nooit be-

rouwd,

rouwd, dat zij het verlatene kind naar zich genomen had.

TWEEDE AFDEELING.

GEDIENSTIGE EN VERPLIGTENDE, MIDSGADERS TEGENOVERSTAANDE, KARAKTERS.

XXIII.

De ongedienstige boer.

„ Hoe vinden wij het beste den weg door „ dit woud, om naar *Frieberg* te komen?" vroegen eenige reizende handwerksgezellen eenen boer, die niet ver van het zoogenoemde zwarte woud ploegde. Dat woud lag wijd en breed voor hen, en daardoor liepen zoo vele wegen, dat men niet weten kon, of men den regten weg treffen zou. „ Wat wilt gij mij geven," andwoordde de boer, „ op dat ik u den regten weg „ aanwijze? Alleen zult gij" voegde hij daar-

 bij,

, „ denzelven toch niet vinden; en dan kunt gij den ganschen dag, en den nacht daarbij, in het woud rondloopen." Geerne wilden de ındwerkslieden hem eene kleene belooning ge-:n: maar de man vorderde veel, en zij hadden :chts nog weinig geld in den buidel. Bij ge-k zagen zij juist een man uit het woud ko-en. Misschien, dachten zij, is die man ge-enstiger; en zij lieten den boer staan. „ Lieve man!." vroegen zij, „ kunt gij ons den weg naar *Frieberg* niet aanduiden?" — „ Naar *Frieberg!*" andwoordde de man. „ Die weg is juist onder allen de moeilijkst te vinden. Het zou toch niets baten, al beschreef ik u denzelven nog zoo naauwkeurig. Komt! Ik wil zelf medegaan." Hij geleidde de hand-erksgezellen wel meer dan een half uur gaans :r, tot dat hij ze eindelijk op eenen vrij betre-:nen weg bragt. „ Gaat gerust op dezen weg voord," zeide hij, „ en wanneer dezelve zich in twee paden verdeelt, slaat dan het linker-pad in, dan kunt gij niet meer dwalen. Ik zou u nog wel geerne tot daartoe willen bren-gen," voegde hij daarbij, „ maar ik heb he-den zelf reeds eenen vrij verren weg afge-legd, en kan ook nog in geen uur te huis wezen." Duizendmalen dankten de handwerks-:den den gediensligen man; en zij wilden hem,

naar

naar hun vermogen, voor zijne moeite loonen; maar hij nam volstrektlijk niets aan, hoe zeer zij hem ook baden. „ Behoudt toch uw geld," zeide hij, „ gij zult het wel beter kunnen ge-„ bruiken!"

De handwerksgezellen rigteden zich naar de aanwijzing, die hen gegeven was, en, na verloop van ongeveer drie uren, kwamen zij gelukkig te *Frieberg* aan.

XXIV.

De ongedienstige PAUW *en de verpligtende* EDUARD.

Raadt eens, waarom EDUARD overal zoo aangenaam was, waar hij slechts onder zijne kleene speelkameraden kwam, en waarom men zijnen broeder PAUW bijkans nergens geern zag? Misschien raadt gij het, als gij het volgende weet.

EDUARD merkte alles op, wat anderen lief was, „ Wilt gij met mijne paarden spelen?" zeide hij, wanneer zijne kleene vrienden hem bezochten; „ of moet ik de jagers en de honden halen? of „ wilt gij liever mijne prentboeken bekijken? of „ willen wij in den tuin kiekeboe spelen, of kol-„ ven, of kegelen?" Wat hen dan het beste geviel, dat speelde EDUARD mede, „ Mijn kolf-

 „ stok

„ ſtok deugt niet!" zeide FREDERIK. „ Als ik „ ſlechts dien van EDUARD had, dan zouden mij- „ ne ballen gansch anders vliegen!" EDUARD gaf hem zijn kolfſtok. „ O EDUARD! kom," zeiden de kleene knapen, „ en laat ons uwen „ bok voor den rooden wagen ſpannen, dien gij „ hebt. — „ Geern," zeide EDUARD alsdan. Sikje moest komen, en werd in het garreel geſpannen — voor de grap leiden zij een paar ſteenen op den wagen, een van hen ſpeelde voor voerman, EDUARD gaf hem zijne zweep in de hand. De knapen ſchaterden het uit, toen Sikje zoo langzaam en deftig daar henen ging; en EDUARD verheugde zich dan, wanneer hij zijne ſpeelgenoten zoo vergenoegd zag. Waren zij in de ſchool, en was er iemand met zijne pennen, of met zijnen inkt, ongereed, dan hielp EDUARD hem geern voord, zoo hij ſlechts merkte, waaraan het haperde. EDUARD had een kleen tuintje, „ Ach, wat hebt gij ſchoone bloemen!" zeiden de kinderen wel eens, wanneer zij hem bezochten — en EDUARD gaf hen geern van de bloemen, welken hij als dan had, het zij rozen, klokjes, balſamienen of angelieren. Die ook een tuintje hadden, kregen van hem zaad en bloemplantjes, zoo veel hij ſlechts ontberen kon.

PAUW in tegendeel — Ach! met PAUW had geen kind geern iets te doen. — „ PAUW! laat

„ ons

„ ons uw tuintje eens zien!" zeiden de kinderen. „ Ik heb daar geene boodschap mede," andwoordde PAUW, of, „ gij doet mij slechts „ kwaad daaraan;" of het was, „ PAUW! leen „ ons uw prentboek toch een weinig!" — „ Neen! gij zoudt het slechts scheuren." — „ PAUW! wij willen kegelen, of oud oud ijzer „ spelen." — „ Ik heb geen lust daartoe, speelt „ wat anders! — „ PAUW! geef mij uw mes „ eens een oogenblik, ik wil mij dit rijsje hier „ affnijden." — „ Ach! mijn mes is pas geslepen. Gij zoudt het maar stomp maken." — „ PAUW! wilt gij mij uw potlood niet eens geven. Ik wil mij een hond gaan teekenen." — „ Ik heb mijn potlood niet bij mij," zeide PAUW, of, „ het is pas gescherpt. Gij zoudt de punt „ daar maar afbreken." Ziet, zoo gedroeg PAUW zich overal; ook bij zijne ouderen. Wanneer zijne moeder zeide: „ Kinderen! wie wil er eens „ eene boodschap voor mij doen?" dan was EDUARD terstond gewillig, en zeide: „ Moeder! „ geef mij maar geld, als ik iets voor u koopen „ moet; ik wil terstond henen gaan," maar PAUW had nu deze, dan die uitvlugt; nu eens wist hij het huis niet; dan eens kon hij niet onthouden, wat hij bestellen of koopen moest; dan eens was hij bang voor den hond, dien men in dat of dat huis had. Wanneer zijne moeder zeide:

de: „ Wie haalt mij eene handvol peterfelie uit „ den tuin?" dan fprong EDUARD aanftonds op; maar PAUW bleef zitten, als of hij het niet eens hoorde.

Nu zult gij het ligt kunnen raden, waarom men EDUARD overal zoo geern zag. EDUARD was verpligtend — wanneer de kinderen fpeelden, en EDUARD er bij kwam, dan begonnen zij allen van vreugde te juichen, dan was het: „ o dat is goed, „ EDUARD! dat gij komt — wat wilt gij het liefste „ fpelen, EDUARD?" vroegen zij hem, en drongen allen om hem henen, klapten in de handen, en men kon hen de blijdfchap uit de oogen lezen. — Maar wanneer PAUW kwam — „ Ach! dat die „ nu ook juist komen moet!" zeiden de kinderen, verdrietig. Niemand vroeg hem: „ PAUW! „ wat willen wij fpelen?" Niemand was met hem in zijn fchik; en de kinderen hielden zich, als of PAUW er in het geheel niet bij was. Als er hier of daar volwasfene lieden bij een waren, en EDUARD daarbij kwam, dan liefkoosde hem een ieder, fprak en fchertfte met hem: maar PAUW werd naauwlijks aangezien; men liet hem ftaan.

Eenmaal kwam PAUW bij een hoop kinderen, die in eenen tuin fpeelden. „ Och of het EDUARD „ ware," zeiden de kinderen, toen zij hem zagen aankomen. „ Lustig! wij willen buiten den „ tuin fpelen, en de tuindeur toefluiten — dan

„ kan

„ kan hij ons niet volgen." Zij gingen de tuindeur uit, en floten dezelve toe. „ Waarom wilt „ gij mij dan toch niet bij u hebben?" riep PAUW, huilende aan de deur, na dat hij lang gebeden had, dat zij hem dezelve zouden openen. „ Om „ dat gij zulk een bokachtige jongen zijt," zeide een van hen; en PAUW moest alleen blijven.

PAUW klaagde te huis zijn verdriet aan zijne ouderen. — „ Men heeft u regt gedaan," fprak zijn vader; „ en wanneer gij niet gedienftiger „ wordt, zal het u, door uw gansche leven he- „ nen, niet beter gaan. *Ongedienstige menschen* „ *vliedt een ieder.*"

Toen PAUW ouder werd, ondervond hij op meenigerlei wijze, hoe volkomen zijn vader de waarheid gefproken had. EDUARD was overal welkom. Men zag hem geern, waar hij kwam. Men was vriendlijk, rondborstig, vertrouwlijk, jegens hem. Maar met PAUW wilde niemand meer te doen hebben, dan volftrekt noodig was.

XXV.

JAKOBA GROENBOSCH.

Dienstvaardiger meisje, dan JAKOBA GROENBOSCH, vond men in geene zes uren in de rondte. Zat zij op de ftoep, en vroeg er iemand,

waar

waar die of die woonde, dan zeide zij het hem niet alleen, maar zij rees op, rolde haar breiwerk zamen, en ging mede tot aan het huis. Zat zij aan tafel, en had iemand iets noodig, zonder omstandigheid leide zij lepel of vork neder, en haalde het voor hem. Kon zij de meid van het huis eenigzins voordhelpen, of aan de afdoening van eenigen anderen kleenen arbeid medewerken, terstond was zij daartoe gewillig. Daarom was KOOSJE ook, in het huis en de gansche buurt, zeer bemind.

Eens kwam een neef van haren vader, wien zij nog nooit gezien had, bij hare ouders, en bleef aldaar eenige weken. Al dien tijd deed KOOSJE alles, wat hij slechts wenschen kon. KOOSJE was het, die hem des morgens zijne koffij bragt, die hem wasch-water aandroeg, die tabak, en pijpen, en vuur, voor hem haalde. Zij schonk voor hem in. Zij bragt hem des avonds den japon en de pantoffels; en overal, waar zij bemerkte, dat haren neef iets ontbrak, was zij terstond bezorgd, al moest zij ook midden onder haar liefste spel uitscheiden. „ Cousin!" zeide haar neef, den dag voor zijne afreize, tot haren vader, „ gij weet, dat ik „ geene kinderen heb, en nogthands vrij wat „ bezit. Geef mij KOOSJE mede. KOOSJE is een „ braaf kind. Gij kunt mij immers van uw

„ dan-

„ aantal van kinderen wel een overlaten." —
„ Ja wel is zij braaf!" andwoordde de Heer GROENBOSCH met innige vreugde; „ en ik laat „ haar ongeerne aan u, zoo zij intusfchen met „ u gaan wil, ben ik daarmede te vreden."

JAKOBA reisde met haren neef, voor wien zij veel liefde had opgevat; en toen deze na eenige jaren ftierf, werd zij erfgenaam van al zijn groot vermogen. Niemand benijdde haar zulks; want elk beminde haar, uit hoofde van hare gedienftigheid.

XXVI.

Ongedienftigheid en dienstvaardigheid.

Op een zeer donkeren dag, midden in de ftrenge maand Januarij, reisde de Heer VAN HOLDRIDDER, een rijk Duitsch Edelman, uit de ftad naar een afgelegen landgoed, waar hij eenige noodwendige bezigheden had. Terwijl hij op weg was, begon het te fneeuwen. Al digter èn digter vielen de fneeuwvlokken. De opeengepakte wolken fchenen al lager en lager te komen; en, des namiddags voor vijf uren, was het reeds bijkans volkomen nacht. Na verloop van een uur wist de Koetfier, hoe opmerkzaam hij ook was, den weg niet meer, en moest hij,

op goed geluk aan, voordrijden. Hoe wenschten de Koetſier en zijn Heer ſlechts een dorp te vinden, ten einde zij den langen nacht niet geheel op het opene veld mogten behoeven door te brengen, of op dat zij in het donkere geen ongeluk mogten krijgen. Gelukkig zagen zij eindelijk eenige lichten flikkeren. Nu reden zij daarop aan. Het was een gehucht, van waar die lichten zich hadden vertoond. O hoe blijde was de Heer VAN HOLDRIDDER! „ Hier willen „ wij blijven," zeide hij, „ tot dat de dag aan„ breekt." Maar bij ongeluk was daar geene herberg. Hij troostte zich intusſchen met het denkbeeld, dat de eene of andere boer hen wel zou innemen. Hij klom zelf van het rijdtuig en klopte aan verſcheidene boeren-huizen: maar niemand was geneigd, om hem te herbergen. „ Op het naaste dorp kunt gij een tapper vin„ den," zeiden de meesten, „ wij kunnen hier „ aan niemand herberg geven." De Heer VAN HOLDRIDDER bad de lieden zeer, hij beloofde hen alles te geven, wat zij verlangen konden; maar vergeefs. Hij bad hen, hem toch ten minſte ſlechts den weg naar het naaste dorp te wijzen. „ Ach!" zeiden zij, „ wie zal in zulk „ weder uitgaan! In zulk weder jaagt men geen „ hond buiten de deur!" De Heer, en zijn Koetſier, waren beiden in de grootſte verlegen-

heid.

heid. Wat zouden zij nu aanvangen? De wegen waren niet meer te onderkennen, en hen buitendien, in dat vreemde oord, geheel onbekend. „Wij willen het nog eenmaal beproe„ven," zeiden zij, en klopten aan een vrij vervallen huis aan. — „Wie is daar?" vroeg eene ſtem, die veel zachter en vriendlijker luidde, dan die der vorige boeren. Die ſtem kwam van een man, die ſtraks de deur uittrad. Zij gaven hem, op zijne vraag, berigt van hunne omſtandigheden. „Ja!" zeide de man, „ik zou u „geerne bij mij houden; maar bij mij zou het „u vast niet wel bevallen. Ik zou u niets, „dan droog brood, kunnen voorzetten, want „ik ben arm; en waar zou ik uwe paarden „bergen? — Maar wacht — er woont een rijke „boer, dat een zeer goed man is, niet ver „van hier, die zal u vast wel innemen — gaat „ſlechts met mij daarheen!" De vriendlijke man bragt de reizigers bij den rijken boer; en deze nam hen geerne in huis. O hoe bedankte de Heer VAN HOLDRIDDER den man, die hem uit zoo groot eene verlegenheid had gered. Hij drukte hem, bij zijn afſcheid, eenig geld in de hand, hetwelk hij aanvanglijk ſterk weigerde aan te nemen. „Neen!" zeide de brave man, „ik ben wel arm, maar ik wil mij evenwel voor „zulk eene kleenigheid niet laten betalen. Men

„ moet immers elkanderen ſteeds dienen, zon„ der op belooning te zien. Hoe zou een „ mensch toch anders door de wereld komen?" Eindelijk nam hij evenwel het geld; en hoe verbaasde hij zich, toen hij, te huis komende, zag, dat het vier ſchoone blanke ſtukken goud geld waren, die hem de vreemde Heer in de hand had gedrukt.

XXVII.

Baas AALDERS; *of, de ongedienſtigheid verwijdert de menſchen van ons.*

In het geheele kleene ſtadje *Ammers* was geen mensch minder bemind, dan baas AALDERS; dewijl niemand ongedienſtiger was, dan hij. Al was het ook de allergeringſte dienst, welken men van hem vorderde, zijn andwoord was ſteeds: „ Ik heb geen tijd;" of: „ Ik kan „ niet;" of ook wel: „ Doe het zelf, en laat „ mij in rust," of iets dergelijks. Toen de kinderen van zijnen broeder aan de pokken lagen, en de moeder der kinderen zelve ziek was, bad hem zijn broeder, om nu en dan eens voor hem naar den Doktor te gaan; het geen hij anders niet gedaan kon krijgen. — „ Ach!" zeide AALDERS tot zijnen broeder, „ wat zou ik te

„ loo-

„ loopen en te draven hebben, als ik voor alle „ lieden den weg op moest! Gij moet zien, hoe „ gij het ſtelt." Uit hoofde van die ſlechte denkwijze, was het geen wonder, dat AALDERS eindelijk geen vriend meer had. — Niemand vroeg hem, „ hoe vaart gij? goede vriend!" of, „ Buurman! hoe ſtaat het leven?" Niemand bezocht hem; en niemand verzocht hem bij zich. Baas AALDERS leefde in een ſtadje, waar al de inwoners vertrouwlijk en vriendſchaplijk jegens elkanderen waren, zoo eenzaam, als of al de inwoners uitgeſtorven waren.

Intusſchen leerde baas AALDERS zijne ongedienstigheid, kort na zijns broeders dood, verwenſchen.

In zijn huis ontſtond, zonder dat men wist, hoe, plotsling brand. De wind blies het vuur al heviger aan; en het huis brandde, binnen weinige minuten, tot op den grond af. Er kwamen, van alle kanten, lieden toeloopen, die zijne goederen hielpen redden, voor zoo veel zij gered konden worden. Maar er waren ook lieden, die riepen: „ Laat zijn goed verbranden. „ De karel verdient niet, dat gij hem helpt!" Baas AALDERS hoorde dat wel; maar hij durfde geen woord daarop andwoorden.

Waar moest hij intusſchen met zijne kinderen blijven? waar moest hij zijne geredde goederen

bergen? Hij wist, dat niemand hem lijden mogt, en hij had het hart niet, om huisvesting bij iemand te verzoeken. Daar ſtond hij nu, bekommerd, en in diepe gedachten verzonken, voor het afgebrandde huis, met zijne kinderen, zonder te weten, wat hij doen zou. Toen kwam zijn buurman DE LANGE, wien hij zoo dikwijls op het bokachtigſte elken kleenen dienst geweigerd had, en zeide tot hem, terwijl hij hem bij de hand nam: „ Hoor, Baas AALDERS! Ik kan „ aan u zien, dat gij niet weet, waarheen, „ kom, mijn huis is voor ons beiden groot ge- „ noeg. Gij kunt boven wonen. Daar is een „ ſtookvertrek, en nog twee aardige kamertjes „ daar bij, en een paar ledikanten kan ik u ook „ leenen, tot dat gij uw huis wederom hebt „ doen opbouwen." — „ O buurman!" riep baas AALDERS, aangedaan, en bijkans ſnikkende, „ dat heb ik niet verdiend, dat gij zoo goed „ zijt. Ik ſchaam mij voor u, dat ik ſteeds" — „ Stil, ſtil, daarvan!" viel hem de goede DE LANGE in de reden: „ Gij zult nu reeds hebben „ leeren inzien, dat wij allen elkanderen noodig „ hebben;" en daarmede bragt hij hem in zijn huis.

DERDE AFDEELING,

WREEDHEID,

XXVIII.

Wreede behandeling van een neger,

„ Eenmaal," verhaalde iemand, die in *Amerika* woonde, „ verzocht een naburig landman mij op „ het middagmaal. Om de hitte der zon te vermijden, nam ik mijnen weg door een bosch. „ Toen ik hetzelve bijkans ten einde was, hoorde ik boven mij een sterk gedruisch, en terstond daarop eene dofſe heeſche menſchenſtem, welke ik niet regt verſtaan kon. Huiverig „ zag ik om mij henen, van waar die ſtem komen mogt — ongeveer twintig ſchreden van „ mij, boven aan een boom, hing eene kouw, „ waarom henen eene meenigte van groote gulzige roofvogels zweefde. Terwijl ik vuur op „ hen gaf, vlogen zij met een afgrijslijk geſchrei

 „ weg. —

„ weg. — En nu? welk een ontzettend ſchouw-
„ ſpel zag ik! In de kouw was een neger opge-
„ ſloten, die in deze luchtgevangenis langzaam
„ verſmachten moest. Wat mogt de ongelukki-
„ ge toch wel hebben misdaan? Waarſchijnlijk
„ had hij een harden eigenaar in wanhoop door-
„ ſchoten. De vogels hadden hem reeds de oo-
„ gen uitgepikt, en het vleesch van het aange-
„ zigt gevreten. Armen en beenen waren ver-
„ ſcheurd. De beenderen waren, over het gan-
„ ſche ligchaam heen, van vleesch ontbloot. —
„ Alles was eene enkele groote wonde, waaruit
„ het bloed reeds op de aarde was neergevloeid.

„ Naauwlijks waren de vogelen na den ſchoot
„ weggevlogen, of er kwam een groote zwerm
„ vliegen van allerlei ſoort, die den ongelukki-
„ gen bedekten, en zich in zijne wonden ves-
„ tigden. — Het levende geraamte had wel de
„ oogen verloren, maar het gehoor nog niet.
„ Hij merkte, dat er iemand in de nabijheid
„ was, en murmelde eenige onverſtaanbare woor-
„ den, om een dronk waters, tot verzachting
„ van zijnen ſmachtenden dorst. — Ik zocht den
„ ongelukkigen man, met bevende handen, dat
„ dienstbewijs te doen. Ach! Hoe wenschte
„ mijn hart nog meer voor hem te verrigten, en
„ hem van zijn lijden te kunnen bevrijden. Ik
„ zocht in het rond, en vond eene ſteng, aan

„ wel-

„ welker einde de helft der schaal van eene ko-
„ kos-noot was vastgemaakt. Vermoedlijk had-
„ den eenige zwarte broeders hem reeds eenig
„ water daarin toegereikt. Ik vulde de schaal,
„ en bragt haar bevende aan de ontvleeschte
„ tanden des negers, die zich, door onlijdlijken
„ dorst geprangd, alle moeite gaf, om de schaal
„ te bereiken, daar hij derzelver aannadering
„ door haar stooten aan het traliewerk der kouw
„ bemerkte. „ Heb dank, blanke man!" sta-
„ melde hij, „ heb dank! Maar wilt vergift
„ „ daarin doen, en mij geven!""

„ „ Hoe lang hangt gij hier reeds, ongeluk-
„ „ kig schepsel?" vroeg ik hem." „ Reeds
„ „ twee dagen, en niet sterven! Die vogels!
„ „ Ach die vogels! o wee! o wee!

„ Geheel ontroerd door dit vreeslijke schouw-
„ spel, liep ik uit alle magt, om buiten het
„ bosch te komen. o God! Hoe kunnen de
„ menschen zoo wreed wezen!"

XXIX.

De wreede THOMAS.

Nooit is de mensch afschuuwlijker, dan als hij behagen schept, in het folteren van anderen. Zoo afschuuwlijk een mensch was de huurkoet-

ſier THOMAS te N**. Alles ſidderde, wanneer hij te huis kwam. Vrouw en kinderen zochten zich voor hem, als voor een ondier, te verbergen. Zijn kleen kind van twee jaren had hem een theekommetje gebroken — hij ſloeg het, met zijne zweep, zoo woedende, dat het arme ſchaap als dood bleef liggen; de kleene handjes, de rug, de beenen, waren dik opgezwollen, en vol van bloedige ſtriemen. Hij ſtiet zijne kinderen, om den kleenſten misſlag, tegen de wanden, en randen van tafels; hij wierp ze, in den winter, naakt op het erf, en liet ze, een halven nacht lang, daar buiten kermen; hij wierp ze van de trappen af; hij trad ze met voeten. — Ach! die arme kleenen waren reeds allen lam en kreupel geſlagen, en voor hun geheele leven ellendig; dewijl zij tot geen arbeid te gebruiken waren. — Wie zou geen afgrijzen van THOMAS hebben gehad! THOMAS kon immers door zijne eigene kinderen niet eens bemind worden!

THOMAS werd intusſchen voor zijne wreedheid geſtraft. Een moedige hengst, welken hij had aangekocht, was bij zijn vorigen meester de harde behandeling niet gewend, welke hij bij THOMAS ondervond. Juist was hij vreeslijk gepriegeld, dewijl hij den wil van zijnen nieuwen meester, bij het inſpannen, niet gereedlijk begreep. De hengst was wild. Hij ſloeg eenige

ma-

malen hevig achter uit, en trof zijnen meester, met de beslagene hoeven, zoo vreeslijk aan het hoofd en de borst, dat hij neerzeeg.

THOMAS bragt, onder de vreeslijkste smarten, een half jaar door, eer hij zijn bed wederom verlaten kon. Hij bleef zoo zwak, dat hij tot zijn bedrijf buiten staat was. Had hij nu zijne kinderen niet lam geslagen, dan had de oudste, in allen gevalle, dat bedrijf reeds voordzetten, en zijnen vader onderhouden kunnen: maar nu moest THOMAS bedelen; en niemand had medelijden met hem; het kleenste stuk brood gaf men hem slechts met toorn en verwijtingen. O welk een berouw had THOMAS, toen het te laat was, van de wreedheid, waardoor hij de zijnen, en zich zelven, zoo ellendig had gemaakt!

XXX.

Hoe werd THOMAS *zoo wreed?*

Hoe was intusschen THOMAS tot die wreedheid geraakt? Hij had ze het eerste aan dieren leeren oefenen. Hij nam kleene vliegen en kevers, rukte hen vleugels of pooten uit, en vermaakte zich dan met de sprongen der arme schepsels; of hij ving mollen, en nagelde ze met de pooten aan de latten van zijns vaders tuin; en wan-

neer hij dezelven dan verſcheidene dagen lang ſpartelen zag, eer zij ſtierven, zoo deed zulks hem goed. De hardvochtige jongen bedacht niet, dat die arme ſchepſels even zeer gevoel van ſmarten hebben, als de mensch; of hij moet gedacht hebben, dat dit met de dieren zoo veel niet te beduiden had, en dat men met dezelven leven mogt, zoo als men ſlechts wilde. Misſchien had hem ook niemand gezegd, hoe veel kwaad hij op de gezegde wijze deed. Dus gewende hij zich, om zich met het aandoen van ſmarten te vermaken.

XXXI.

Is het goed, dat men dieren martelt?

„ Vader! wat doet toch die man daar met „ den langen ſtok bij het water?" vroeg FREDERIK zijnen vader, die hem op eene wandeling had medegenomen. „ Hij vangt visſchen met „ den angel," was het andwoord. Nu wilde FREDERIK geerne weten, wat dat was, en hoe het gedaan werd. Zijn vader ging met hem naar den man — juist had er een visch doorgebeten, de man trok hem op, en wondde het kleene dier met den ſcherpen ijzeren angel geweldig. Het bloedde en ſpartelde, en kromde den ſtaart

naar

naar alle kanten. „ Kom, vader!" zeide FREDERIK, „ ik mag dat niet zien!"

Zijn vader ging met hem heen. — Na een vrij lang ſtilzwijgen, vroeg FREDERIK: „ Is het „ wel goed, dat men de arme ſchepſels martelt?" — „ Zoudt gij het wel goed keuren?" vroeg hem daarentegen zijn vader. Zijn andwoord was: „ Ik vast niet. Ik zou geen dier „ kunnen martelen. Maar waarom doen dan die „ menſchen zulks?"

VADER. Zij verbeelden zich niet, dat een dier juist veel ſmart gevoelt.

FREDERIK. Zou dan het dier de ſmart niet gevoelen?

VADER. O gewis, mijn zoon! Hebt gij niet bemerkt, hoe beklaaglijk uw Joli kreet, toen de wilde WILLEM hem bij het oor rondſlingerde; en hoe treurig hij een paar dagen lang was; hoe hij ſomwijlen kermde, en geheel niet vreten wilde, toen de groote ſlagershond hem zoo gebeten had?

FREDERIK. O ja wel, vader! heb ik dat bemerkt. Ik had toen regt medelijden met den armen Joli.

VADER. En toen gij de ſpreeuw in het tuinhuis gevangen hadt, zou zij toen ook angst hebben gevoeld?

FREDERIK. Dat geloof ik vast. Zie, haar

hr

hart klopte zoo ſterk, dat ik het aan mijne hand voelen kon. Ik hield haar witbrood voor, maar zij roerde het niet aan.

VADER. Nu zie; wanneer de dieren ſmart en angst gevoelen, dan kunt gij u zelven ligt zeggen, of het een goed mensch zijn kan, die de arme hulplooze ſchepſels martelt?

FREDERIK. Maar onlangs zeide onze HANNA, dat de ſpreeuwen, mollen, en zulke beesten, ongedierte waren, die zoo veel ſchade aanrigten, en daarom moesten worden verdelgd.

VADER. Ik weet niet, wat HANNA met haar ongedierte gemeend heeft. Ja dat heeft zij waarſchijnlijk zelve niet geweten. Al veroorzaken de dieren ons intusſchen ook eenige ſchade, dan mogen wij de ſpreeuw toch dat paar kerſen en erwten wel gunnen, die zij opvreet, en de mol wel dat paar planten, dat hij vernielt. God wil immers, dat die kleene dieren ook zullen leven. Daarenboven doen die dieren ons toch ook veel nut.

FREDERIK. Ei, vader! wat nut doen zij ons?

VADER. De ſpreeuw vreet, met haar gezin, ſomwijlen in eene enkele week een paar duizend rupſen. De mol verdelgt voor ons de wormen, en meer andere inſekten, die onze planten beſchadigen; en zoo zijn vele zulke dieren nuttig voor ons.

FRE-

FREDERIK. Zie, dat is mooi! Dat wil ik eens aan LODEWIJK van den tuinier zeggen. Maar vader! onlangs hadden de mollen toch een gansch bed vol planten omgewoeld. Daar deden zij toch meer nadeel, dan zij voordeel aanbragten.

VADER. O ja, mijn zoon! zoo gaat het ook somwijlen; maar dan kunnen wij ze immers dooden.

FREDERIK. Mag men dit doen, vader?

VADER. Weet gij dan niet, FREDERIK! dat wij vele dieren moeten dooden, indien wij ons leven behouden willen? Koeijen, kalvers, zwijnen, schapen, ganzen, enz. Ook rotten en muizen, als zij het te erg maken?

FREDERIK. Ach! Het is waar, vader! Wij mogen dan de beesten dooden, als dit noodig is, maar niet martelen.

VADER. Neen, mijn zoon! niet martelen. Die zulks doet, is of een zeer eenvoudig, of een zeer boosaardig mensch.

XXXII.

Wreedheid jegens een os.

Twaalf vette ossen, die geslagt moesten worden, waren gezamenlijk op eene plaats ingesloten, en met touwen vastgebonden. Een d

jon

jongsten en moedigsten van die ossen maakte zich gelukkig los, liep heên, en het kostte veel moeite, eer men hem weder gekregen had, en zoo vast kon binden, dat hij buiten staat was, om zich ten tweeden male los te rukken.

De wreede menschen, die dat dier toebehoorde, waren toornig, dat het hen zoo veel moeite veroorzaakt had, en wilden het daarvoor straffen. In hunne blinde woede sneden zij hetzelve op het oogenblik, toen zij het weder hadden gekregen, de halve voorpooten, midden in het gelid, af, en dwongen het, om op de bloedige stompen te loopen. De vreeslijke smart, en het luide brullen van het gefolterde beest bewoog die onmenschen tot geen medelijden — zij vermaakten zich veeleer daarmede. Ongeveer tweehonderd schreden kroop het dier voord, toen viel het neder, en moest op de plaats zelve gedood worden.

Wie wordt, bij de aanhooring van zulke wreedheden, niet overmeesterd door ontzetting en afkeer jegens de menschen, die in staat zijn, om ze te plegen?

XXXIII.

De vrijgelatene zwaluw.

„ Moeder! ik heb iets — iets heel moois hel „ ik in mijn zak," riep de kleene HENDRIK en hij danste van vreugde daarover. „ Mag mei „ dan niet weten, wat gij hebt?" zeide zijn moeder. „ O ja, moeder! gij moogt het we „ weten! Eene zwaluw heb ik, een allerliefs „ diertje. — Buurmans KRISTOFFEL heeft het mi „ geſchonken. Hij heeft het op zijn plein ge „ vangen."

MOEDER. Wel zoo, en toen heeft hij u he vogeltje gegeven, op dat gij het zoudt bezien en het dan wederom laten wegvliegen?

HENDRIK. Neen, moeder! niet laten wegvlie gen; ik wil het houden! Ik heb eene kouw ove den vloer, daar wil ik dat vogeltje inzetten, e dan wil ik het brood en bol geven.

MOEDER. Dat zal het niet ligt eten. Dez vogeltjes leven van vliegen, muggen, en ander kleene diertjes. En al wildet gij het die ook geven, het zal ze toch niet willen vreten — he zal treurig zijn, als het opgeſloten wordt. E denk dan nog eens, lieve HENDRIK! misſchie heeft dat vogeltje jongen in zijn nest — ho zullen die naar hunne moeder, of hunnen va

der

der, verlangen — hoe zullen zij moeten verhongeren, als het vogeltje hen niets meer brengen kan!

Hendrik. Ach, moeder! dat had ik niet bedacht. Neen! de arme kleenen zullen geen honger lijden!

„ Daar, vlieg, en zoek voedsel vóor uwe kin„ dertjes!" zeide hij, terwijl hij het venster opende. Zijne moeder prees haren hendrik. „ Zie," zeide zij, „ hier in huis is een zwa„ luwnest met vijf jongen. Het zal u gewis „ meer vermaken, als gij u somwijlen daarbij „ begeeft, en toeziet, hoe de ouden het voed„ sel aan de jongen brengen, en hoe deze allen „ de kleene zwarte kopjes opsteken, wanneer de „ ouden komen, en hoe elk jong dan zijne vlieg, „ of wesp, of wat er anders opgedaan is, ont„ vangt."

„ Maar, moeder!" vroeg hendrik! „ Als „ die diertjes nu geene jongen hebben, dan „ schaadt het hen immers niet, dat men hen vangt, „ dan worden zij immers toch gevoederd?" — „ Kind!" andwoordde hem zijne moeder. „ Als „ iemand u nu eens in een huis opsluiten wilde, „ en wilde u alle dagen taarten, koek, en ge„ bak, geven, maar gij mogt er niet uit, gij „ mogt uw tuintje niet bezien, geene kleene „ speelmakkers hebben, geen mensch spreken,

„ en

„ en gij kondet nergens henen?" — „ O moe-
„ der!" riep HENDRIK, „ dan zou ik vast heel
„ droevig zijn. „ Ach! zoo zal het zeker met
„ de arme dieren ook wezen, als zij opgesloten
„ worden. Neen, moeder! nooit wil ik een
„ diertje opsluiten!"

VIERDE AFDEELING.

NIJD, AFGUNST, VERMAAK IN DES ANDERS LEED, VERDRAAGZAAMHEID, WRAAKZUCHT.

XXXIV.

De nijdige KAROLINA.

„ KAROLIJNTJE! KAROLIJNTJE!" zeide meermalen vrouw JOLING tot hare dogter, „ als gij „ uwen nijd niet aflegt, zult gij in uw geheele „ leven nooit vrolijk worden." In de daad was KAROLIJNTJE een nijdig kind. Zij stond daar zoo haatlijk, en haar gansche gelaat zag er zoo ver-

lept uit, als een ander kind eene fraaije pop, of een mooijer japonnetje had, dat men haar naauwlijks aanzien mogt. Het vergramde haar zelfs, als iemand van hare broeders of zusters iets beter had, dan zij, al ware het ook slechts een lint, of een waaijer, geweest.

KAROLINA werd groot, zij trouwde, en het geen hare moeder haar voorzegd had, gebeurde. Zij was nooit vrolijk. KAROLINA was gezond, en zag er nogthands zoo uitgeteerd en geel uit, als of zij eene langdurige ziekte had doorgestaan. De omstandigheden van KAROLINA waren zeer goed: doch zelden zag men haar vergenoegd. „ Maar, lieve KAROLINA!" vroeg haar eens hare jongere zuster LOUIZE, toen zij, na verloop van een geruimen tijd, eens een bezoek bij haar afleide, „ wat deert u dan toch? Ik zie u immers „ nooit regt opgeruimd en vergenoegd." —— „ Ach!" zeide zij, hoe kan ik vergenoegd en „ vrolijk zijn? Alle menschen, die ik slechts „ aanzie, hebben het beter, dan ik! Daar zijn „ de dogters van onzen buurman — gij moest „ eens zien, hoe zij voor den dag kunnen ko- „ men! zij dragen het eene nieuwe kleed na het „ andere; en haar opschik wordt al fraaijer en „ fraaijer! Daar is hier de koopman RODER, die „ bouwt het eene huis na het andere, en heeft „ zoo veel geld, dat hij niet weet wat hij daar-

„ mede aanvangen zal. Alle maanden geeft hij
„ een gastmaal; daar mijn man er naauwlijks
„ alle jaren een geven kan. En zie eens onze
„ voormalige schoolvriendin CHARLOTTE, die
„ kan in koetsen en kalessen rijden; en ik moet
„ te voet gaan! Ach!" voegde zij daarbij, „ kon
„ ik slechts eenmaal uit dit leelijk oord wegko-
„ men!"

„ O, mijn lieve KAROLIJNTJE!" zeide hare zuster, „ ik beklaag u van harte; maar met zulk
„ eene gemoedsgesteldheid kunt gij nimmer vro-
„ lijk zijn, waar heen gij ook geraken moogt.
„ Want overal zult gij menschen vinden, die
„ het beter hebben, dan gij!

XXXV.

Waarom was KRISTIAAN *zoo bemind?*

„ Zeg mij toch eens, KRISTIAAN! hoe het
„ komt, dat alle menschen u zoo geerne bij zich
„ hebben? Er is geen doopmaal, geene brui-
„ loft, en geen gastmaal, op het dorp, waarbij
„ gij niet zijt?" Dus vroeg de landman KRISTOFFEL zijnen buurman eens.

„ Dat weet ik zelf niet, vriendschap!" andwoordde KRISTIAAN. „ Ik verheug mij, als het
„ den lieden welgaat, en ben daarmee zoo in

„ mijn schik, als of het mij zelven wederva
„ ware."

„ Maar mij verzoekt evenwel niemand," v
volgde KRISTOFFEL.

„ Als gij niet boos worden wilt," voe
KRISTIAAN hem toe, „ dan wil ik u wel zegg
„ van waar dat komt. Gij kunt het doorgaa
„ met geene goede oogen aanzien, wanneer
„ anderen welgaat, en wanneer hen iets go
„ wedervaart. Men leest het u reeds uit
„ oogen, dat gij hen zulks niet gunt. Ziet
„ dan verstoort gij de vreugde van anderen,
„ wel als uwe eigene, en dan hebben de lie
„ u niet geerne bij zich."

XXXVI.

Vermaak in des anders leed.

„ Nu nog een sprong!" riep de lus
MAARTEN tot zijne speelmakkers, die met h
buiten de stad waren gegaan. De knapen h
den over eene greppel gesprongen, en wil
toen juist naar huis gaan. MAARTEN nam
aanloop, sprong, en viel in de greppel. Da
was wel geen water; doch MAARTEN was op
paar steenen gevallen, en had zich den arm v
stuikt, en de eene knie gekwetst.

„ I

„ Ha! dat is regt!" zeide MATTHIJS, een knaap van eene flechte geaardheid. Hij verheugde zich over het kwaad, dat aan MAARTEN overkwam.

„ Foei, fchaam u!" andwoordde hem HENDRIK, een zeer verftandige knaap, „ dat gij u „ over den armen MAARTEN verheugen kunt. „ De arme fchelm is flecht genoeg daaraan, en „ heeft misfchien, daar en boven, te huis niet „ veel goeds van zijnen vader te wachten." — Al de kinderen werden op den laagdenkenden MATTHIJS vergramd. Zij zeiden hem, dat hij zich wegpakken moest, en dat zij nooit wederom met hem wilden fpelen.

De kinderen hielden woord. Wanneer zij op een fchoonen zomerfchen dag vrolijk naar buiten gingen, moest MATTHIJS hen treurig naoogen, alleen blijven, en in zijne eenzaamheid fpelen.

„ Kijk!" zeide zijn vader, wel ziende, hoe geern hij onder die kinderen had medegefpeeld. „ Kijk! zoo gaat het iemand, die zich in het „ leed van anderen verheugt. Overal wordt hij „ door anderen buiten gefloten."

XXXVII.

Deelneming verligt het ongeluk.

De eerlijke HANS had een fchoonen oogst in het veld. Dit was, na drie arbeidvolle jaren, de eerftemaal, dat zijn land, waarmede hij het zeer flecht getroffen had, rijklijk beloofde. Nu berekende HANS reeds, hoe veel hij van zijne fchulden afdoen, hoe hij zich nog een paar koeijen koopen, zich misfchien ook een paard aanfchaffen, en aan zijne huishouding misfchien eene gansch andere inrigting geven zou. Daar kwam een onweder, met laag langs de aarde zwevende graauwe hagelwolken, en vernielde de fchoonfte tarwe van den vlijtigen man; terwijl de akkers van zijne naburen, ter regter- en linkerhand, weinig fchade leden.

Het geheele dorp beklaagde den eerlijken HANS hartlijk; „ Gij arme fchelm!" zeiden eenigen, „ dat het ook juist u treffen moest." Anderen troostten en vermaanden hem, dat hij daarom den moed niet moest laten vallen; en bijkans allen boden hem zoo veel hulp aan, als zij hem geven konden. „ O!" zeide HANS, „ hoe groot „ ook mijn verlies is, ik zal het evenwel veel „ ligter verkroppen, dewijl ik zie, dat al mijne „ naburen mij beklagen."

XXXVIII.

XXXVIII.

WILLEM *de Spotter.*

WILLEM was een zeer bekwame knaap, die voor zijnen ouderdom heel veel geleerd had. Ook was hij meermalen dienstvaardig jegens zijne schoolmakkers, en deed nu dit, dan dat, ten hunnen gevalle.

WILLEM merkte echter steeds naauwkeurig daarop, welke gebreken iemand aan zich had, en spotte daar mede. Nu eens baauwde hij het stamelen van den kleenen KAREL na. Dan eens sprak hij, even als FREDERIK, door den neus. Nu eens hinkte hij, zoo als GERRIT. Dan weer hield hij zich op met de misslagen, welken iemand in zijn werk gemaakt had, en gewaagde vele dagen lang daarvan. O wat deed WILLEM zijnen schoolmakkeren een verdriet aan! Dikwijls maakte hij het zoo erg, dat hij hen aan het weenen bragt.

Zijn meester bad hem liefderlijk, dat hij zich toch mogt bevlijtigen, om die haatlijke verkeerdheid afteleggen; en toen dit niets bij hem baatte, werd hij eenige malen zwaar gekastijd. Maar dit hielp ook niets. WILLEM werd nu eenigzins voorzigtiger, en nam zich in acht, dat zijn meester niet ligt iets vernam; maar in den grond was hij niets beter geworden. Hij leefde met zijne

leerlingen in bestendigen twist, en allen waren op hem vergramd, ja het was eenige malen reeds zoo ver gekomen, dat zij hem deerlijk afgepriegeld hadden. Dit alles maakte den dwazen knaap niet verstandiger.

Op zekeren dag, bespotte hij eenen jongen, die grooter en sterker was dan hij, door zijne moeder op het snoepen uit den honigpot betrapt, en met eenige oorvijgen gestraft was. „ Hoor „ eens," zeide hij, „ smaakten u de oorvijgen „ gisteren ook wel zoo goed, als de honig?" De beleedigde knaap stoof op, en wilde onzen WILLEM slaan. Deze zocht zich met loopen te redden; en toen hij juist aan eenen steenen trap was, had de ander hem bijkans ingehaald. Fluks wilde WILLEM nu de trappen af, hij trad mis, rolde als een kloot naar beneden, en brak zijn been.

De ongelukkige jongen moest naar huis gedragen worden. Hier moest hij vier lange smartlijke weken doorstaan, eer hij den voet slechts een weinig bewegen mogt; en voor dat hij wederom uitgaan kon, verliep er nog wel driemaal zoo veel tijd. „ Zie, hoe veel onheil gij u door „ uwe verkeerdheid brouwt, en hoe veel zorg, „ kommer, en onkosten wij daarvan hebben," zeiden hem zijne ouders. „ Als gij nu niet „ leert inzien, welk een ellendig vermaak het

„ is,

„ is, de feilen en gebreken van anderen te be-
„ fpotten, en hen daardoor te verbitteren; dan
„ moet gij een affchuuwlijk kind zijn. Weinige
„ menfchen zullen u beklagen: maar men be-
„ klaagt ons, dat wij zulken haatlijken knaap
„ ten zoon hebben." WILLEM had tijds genoeg gehad, om zijne verkeerdheid te erkennen. Hij kreeg een opregt berouw daarvan; en men zag, hoe veel moeite hij zich federt dezen tijd gaf, om die verkeerdheid af te leggen.

XXXIX.

Eigenzinnigheid en onverdraaglijkheid.

„ Wat zullen wij heden aanvangen?" zeide JASPER tot zijne beide broeders JAKOB en JAN.
„ Het is zulk fchoon weder, en wij hebben gee-
„ ne fchool — welaan, wij willen in het bosch
„ braambesfen gaan zoeken. Wij willen MAG-
„ DALEENTJE ook roepen, en medenemen." — „ Laat ons liever" andwoordden hem zijne broeders, „ naar den zandheuvel gaan. Het heeft
„ gisteren den ganfchen dag geregend; en gij
„ weet, hoe glibberig en flecht de weg naar het
„ bosch dan is. Misfchien ftaat hij in de laagte
„ zelfs wel geheel onder water; en voor MAG-
„ DALEENTJE is de reis ook te ver."

JASPER ontstreed aan zijne broeders, het geen zij zeiden, en beweerde, dat zij ongelijk hadden, en slechts nooit zijnen zin wilden doen. De weg was, naar zijn zeggen, zeer goed, en MAGDALEENTJE kon nog wel eens zoo ver gaan.

Toen hielden zijne broeders hem voor, dat de braambessen nog niet eens rijp waren, want dat LODEWIJKS KRISTIJNTJE gisteren in het bosch geweest was, en geene enkele rijpe bes gevonden had. — „ Kom, lieve JASPER!" voegden zij daarbij, „ en wees niet eigenzinnig!" Daar hadden zij bij JASPER den pot geheel verteerd. Hij nam het geweldig euvel, dat zij hem *eigenzinnig* genoemd hadden; en wat zij ook deden, om hem te bevredigen, hij luisterde daarnaar niet. „ Ik wil nu in het geheel niet met u „ gaan!" zeide JASPER; en daarmede liep hij voord.

Zijne beide broeders hielden raad, wat zij doen zouden. Hun vermaak was nu door JASPER reeds half gestoord. Evenwel besloten zij nog, om naar den zandheuvel te gaan, en MAGDALEENTJE mede te neemen. Eer zij weggingen, zochten zij JASPER nog eens op; maar zij vonden hem niet. Zij riepen hem; maar hij andwoordde niet. „ Hij zal daar niet zijn," zeiden zij, en gingen voord. Zij vonden op den zandheuvel roode en geele steentjes. Zij speelden aan de heldere beek, die

die daar langs vloeide, en vingen er een gouden torren, en op het grasveld daarne eenige bonte kapelletjes. De tijd vloog voorbij, zonder dat zij wisten, hoe.

JASPER zag hen met fcheele oogen aan, zij wederom te huis kwamen. „ Gij zijt n! „ jongens!" bromde hij, „ gij hebt mij ni „ u willen hebben." Hoe zeer zij ook v keren mogten, dat zij hem overal gezocht e roepen hadden; hij beweerde, dat dit zoo was, en bleef misnoegd.

„ Willen wij kiekeboe fpelen, lieve JASPI zeiden de broeders na eenigen tijd. „ Dat „ ik wel lijden," andwoordde JASPER, no grommig. „ Maar ik moet mij het eerfte verf „ len, en dan moet gij mij zoeken." — „ „ ja, zeer geerne," andwoordde zij. JA verfchool zich. — zijne broeders zochten he zij vonden hem achter den fchoorfteen. — „ daar zijt gij immers!" riepen zij, en la daarom.

„ Nu," zeide JASPER tot zijne broeders, „ wil mij nog eenmaal verfchuilen, dan zu „ mij vast zoo fchielijk niet vinden." Zij v daar mede te vrede. Zij zochten, en vo hem op nieuw in eene ledige kleerkas.

„ Nu moet JAN zich verfchuilen," zeid KOB. JASPER begon reeds wederom misnoe

worden, dat hij zich niet nog eenmaal verschuilen mogt. Evenwel liep het deeze keer nog al vrij wel af.

JAN werd gevonden, en nu kwam de beurt van het wegkruipen aan JAKOB. „ O, gij moet „ mij vooraf wederom aan de beurt laten," riep JASPER. JAN bad hem, dat hij JAKOB toch eerst zou laten wegschuilen; en JASPER bromde op nieuw; maar, toen hij eenigen tijd lang vruchtloos naar JAKOB had gezocht, hield hij zich niet langer in, „ wel dat is lomp," riep hij, „ ik „ wil niet meer medespelen, als gij u niet laat „ vinden." In de daad liep hij weg. JAN hield intusschen niet op van zoeken; en MAGDALEENTJE hielp hem. Zij vonden JAKOB in eene groote mande, welke hij met eenen doek had toegedekt. — JASPER pruilde.

„ Waarom stoot gij mij dan? EDUARD!" zeide JASPER den volgenden morgen tot zijnen medeleerling, die in de school naast hem zat. „ Heb ik u gestooten?" vroeg EDUARD, „ dan „ heb ik het vast onwetend gedaan. Neem het „ mij niet euvel!" — „ Gij doet het intusschen „ gedurig," voegde JASPER hem vol kwaadheid toe. „ Alle oogenblikken bengelt gij met uwe „ voeten. Gij kunt u in acht nemen! hoort „ gij? onrustige jongen!" EDUARD, die niet geern onmin had, nam zijne boeken, en schikte

zoo

zoo ver van JASPER af, als hij flechts kon. Den geheelen dag fpraken zij verder geen woord met elkanderen.

„ Wie heeft toch mijn boek hier met inkt be-„ morst? Dat hebt gij vast gedaan, LEENDERT!" zeide JASPER. LEENDERT zat aan de andere zijde naast hem. „ Gij kunt toch met niemand „ vrede houden," andwoordde hem deze; „ eerst zoekt gij twist met EDUARD, en dan „ met mij. Die vlek is immers uw eigen werk. „ Zoo even naamt gij uwe pen zoo vol; toen „ viel de inkt er uit. Kijk! hier zijn nog meer „ vlekken, daar en daar — en zie uwe handen „ ook maar eens aan! Die zijn immers geheel „ befmeerd! Heb ik die dan ook bemorst?" — Nu werd JASPER hoogst verbitterd. Hij begon te fchelden. — LEENDERT was oploopend, en bad hem, ftil te zijn; of hij zou hem tuchtigen! Dit joeg den twistgierigen JASPER zoo in het harnas, dat hij met een boek naar LEENDERT wierp. Nu hield deze zich ook niet langer in. Daar hij veel fterker was, hield hij JASPERS handen vast, en gaf hem eenige oorvijgen. JASPER huilde van kwaadheid. Hij beet, en fchopte met de voeten naar LEENDERT, wilde hem met het hoofd terug ftooten, en ftiet zich, in zijne blinde woede, tegen den kant van de fchrijftafel, een gat in het hoofd.

Ziet.

Ziet, zoo handelde JASPER, bijkans alle dagen. Hoe dikwijls werd hij niet, uit hoofde van zijne onverdraaglijkheid, door zijne ouders en meesters bestraft. Meenigmaal moest hij te huis blijven; dikwijls moest hij, in de school, op een bankje alleen zitten; vaak werd hij met slagen gekastijd, en veeltijds wilde niemand met hem spelen. Zegt, of JASPER niet voor zich zelven alle vreugde verbitterde, en of wel iemand hem lief hebben, en zijn vriend zijn kon, daar hij met een iegelijk over hoop geraakte.

JASPER behield, ook toen hij reeds volwassen was, zijne verkeerdheid. Met zijne naburen en bekenden krakeelde hij alle oogenblikken. Dat veroorzaakte hem eeuwige kwelling en verdriet; en nooit kon hij regt vergenoegd zijn. Een ieder schuuwde ook zijnen omgang. „Deze „mensch," zeiden allen, die hem kenden, „gelijkt aan een bijtachtigen hond, die alle „menschen aanrandt, en hen de tanden laat „zien — men moet zich voor hem in acht ne„men." JASPER was nu zekerlijk verstandiger geworden, en was somwijlen misnoegd over zijne misstappen: maar hij had zich daaraan zoo zeer overgegeven, dat hij ze beging, eer hij het wist.

XL.

De twistgierige naburen; of, de olm in de hegge.

„Neen, buurman! die olm is de mijne!" zeide PIETER vrij hevig tot zijnen buurman MICHIEL. Hunne tuinen lagen naast elkanderen, en in de hegge, die de ſcheiding uitmaakte, ſtond de boom, waarover zij twistten. Ieder beweerde, dat die boom hem gansch en al toebehoorde, en zij werden beiden verbitterd.

MICHIEL was nog de toegevendſte, en ſloeg voor, den boom te deelen; maar PIETER wilde volſtrekt niets daarvan hooren. „Neen," zeide hij, „de boom behoort aan mij; en ik zal „mij wel regt verſchaffen."

De beide naburen dagvaardden elkanderen voor de Overheid. Men vermaande hen, den boom goedſchiks te deelen — MICHIEL was daartoe gereed; maar PIETER niet. „Ik wil den boom „in zijn geheel hebben; volſtrekt wil ik hem „geheel hebben;" en het Proces ging aan. Beide partijen namen voor zich Advokaten, om hunne zaak te bepleiten. Het Proces duurde een vol jaar, zonder dat men wist, wie den olm verkrijgen zou. Het was nog ſteeds: „Gij „moet den boom deelen;" maar PIETER wilde niet.

niet. Zijne vrouw bad hem: „ Lieve PIETER!" zeide zij, „ deel toch den boom! Zie, het Pro- „ ces kost u reeds zoo veel gelds, en heeft u „ alreede zoo veel kwelling veroorzaakt — ik „ had liever den ganfchen boom prijs gege- „ ven." — „ Vrouw! Gij verftaat dat niet," andwoordde PIETER misnoegd. „ Ik heb mijne „ zinnen eenmaal daarop gezet. MICHIEL zal „ den boom niet hebben; geen takje, geen blad, „ zal hij van den olm hebben."

Het Proces ging nog eenigen tijd voord; en PIETER had, uit hoofde van de onkosten, die hij te betalen had, vele fchulden moeten maken. Men had de tuinen gemeten; men had getuigen daarover gehoord — dat kostte geld. De Advokaten wilden ook betaald zijn, of wilden PIETER niet meer dienen. — Ten laatfte wilde niemand hem meer geld leenen. Een ieder was misnoegd over zijne onverdraaglijkheid. Nu kon PIETER den twist niet meer voordzetten, en de boom werd gedeeld.

Maar de lieden, van welken PIETER geld geleend had, wilden het terug hebben. PIETER kon niet betalen. Men dreigde hem met dagvaarding. Wat zou hij aanvangen? Hij moest den tuin verkoopen, hoe leed hem zulks ook was. Nu eerst had PIETER berouw van zijne twistgierigheid.

Zij-

Zijne kinderen hadden voorheen zoo veel genoegen in dien tuin gefchept; zij hadden daar zoo meenigen rooden appel geplukt, de gele peren van den grooten boom, digt bij den olm, die bijkans alle jaren een paar korven vol gaf, hadden fteeds zoo lekker gefmaakt, en de kinderen hadden ftaäg zoo vrolijk in den tuin gefpeeld, en gedarteld — nu mogten de arme kleenen geen voet meer in dien tuin zetten, en moesten langs de ftuivende ftraat, op het harde plaveifel van fteenen, fpelen. „ Och, of toch „ de tuin nog aan ons toebehoorde!" zeiden de kinderen, bedroefd; en PIETERS vrouw kon hare tranen niet inhouden, zoo meenigmaal zij uit de kamervenfters van haar huis zag, hoe vol de appelboom in den tuin hing, en hoe de perenboom gefchud werd. Ja, PIETER had zelf geen vergenoegd uur meer. Hij fchaamde zich voor zich zelven, en voor alle menfchen.

„ O buurman!" zeide hij eens tot MICHIEL, met wien hij nu wederom verzoend was, „ ik „ wenschte wel, dat ik u den boom gansch en „ al gelaten had." — „ Ach, dat wilde ik „ ook," andwoordde MICHIEL, „ dan had ik „ mijn ftuk land nog, dat ik heb moeten ver„ koopen, om de kosten van het Proces te „ betalen."

XLI.

De twee voerlieden; of de toegevendheid.

Twee voerlieden kwamen elkanderen, met hunne zwaarbeladene wagens, in een hollen weg tegen. Elk hunner vergde van den anderen, dat hij uit het ſpoor wijken zou. Het kwam tot dreigen; het kwam tot ſchelden en vloeken; en juist wilden zij elkanderen met de ſtokken van hunne zweepen te lijve gaan, en hadden zij dezelven reeds tot ſlaan opgeheven, toen er een verſtandig man te paard voorbijreed.

„ Wat wilt gij daar doen? mannen!" riep de reiziger. „ Wilt gij elkanderen misſchien „ doodſlaan?" — „ Ik geef daar niets om, al „ ſla ik den karel dood," andwoordde de een. „ Waarom wijkt hij niet uit den weg?" — De ander zeide genoegzaam even het zelfde. „ Wan„ neer gij zoo ſpreekt," zeide de reiziger op een kalmen toon, „ kunt gij hier nog een paar „ uren op elkaar kijven en ſchelden, en el„ kanderen bloedige koppen ſlaan. Misſchien „ ſlaat zelfs de een den anderen dood, of wondt „ hij hem zoo gevaarlijk, dat men u beiden, „ met uwe paarden en wagens, in arrest neemt; „ wanneer gij intusſchen verſtandig te werk „ gaat, kunt gij in een half uur uit den hol-

„ len

„ len weg zijn. Doet nu, zoo als gij goed„ vindt." Met deze woorden reed de man voord.

„ Wij zijn wel dwazen, dat wij hier met el„ kander willen kijven en vechten," ving de eene voerman aan: „ wij geraken daarmede toch „ niet uit den hollen weg — een van beiden „ moet uithalen. — Kom, help mij, ik wil mij„ nen wagen met de paarden terug trekken." — „ Het is ook waar," sprak de ander; „ wacht, „ ik wil mijne paarden mede achter uwen wa„ gen spannen, om u denzelven te helpen terug „ trekken." Zij deden, het geen zij gezegd hadden, en, binnen een half uur, waren zij beiden uit den hollen weg.

XLII.

De twee meiden; of, vijandigheid verbittert ons leven, maar eendragt en welwillendheid veraangenamen het.

Twee meiden, die in een huis dienden, leefden steeds in vijandschap met elkanderen. Zij werkten elkaar zoo veel tegen, als zij slechts eenigzins wisten en konden; en geene van beiden hielp de andere in haar werk. Had eene van beiden een misslag begaan, de andere ver-

heugde zich daarover, en zeide het aan de vrouw des huizes, bij welke zij elkander steeds verklaagden; en had de eene van iemand eens een kleen geschenk bekomen, dan benijdde de andere haar zulks. Kon de eene den arbeid der andere verzwaren, haar verdriet aandoen, of haar eenige schade veroorzaken, dan deed zij zulks gewislijk. Dus werden zij nu ten laatste zoo verbitterd op elkaar, dat zij elkanderen zonder ergernis naauwlijks aanzien konden; en dat verzwaarde haren dienst geweldig. Zij wenschten beiden, dat de tijd, voor welken zij zich verhuurd hadden, om wezen mogt; en nogthands wilde elk van haar geerne bij hare meesteres blijven, en wist elk van haar wel, dat zij vast geene betere meesteres bekomen zouden. Beiden zeiden zij: „ zulk een leven is niet uit te „ houden;" en nogthands deden zij geen afstand van hare onderlinge vijandschap.

Eer nog de tijd van haren dienst verloopen was, werd de oudste meid van kwaadheid ziek, — zoo ziek, dat zij verscheidene weken in het bed liggen moest, en de Geneesheer aan haar opkomen twijfelde. Toen deed het beiden leed, dat zij elkaar zoo gehaat, en het leven voor elkanderen zoo bitter hadden gemaakt.

„ Ik zal welhaast sterven," zeide de kranke eens op zekeren avond tot de andere. „ Ach!

„ ver-

„ vergeef mij toch alles, lieve MARIJ! wat ik „ u leeds gedaan heb!" Dat trof de andere. Zij viel de zieke om den hals. „ Vergeef het „ mij ook, ELIZABETH!" riep zij snikkende: „ ik heb u immers ziek gemaakt, door de „ laatste kijvagie." Toen verzoenden zich die beide menschen.

MARIJ koesterde de zieke van dien tijd af zeer zorgvuldig. Wel tienmalen kwam zij des daags voor haar bed, en vroeg, of haar iets ontbrak, of het nu wat beter ging, of zij haar het geneesmiddel aanreiken moest. — Toen vingen zij beiden aan, elkander lief te hebben.

ELIZABETH genas na eenige weken, en kon haar werk wederom verrigten. O hoe veel beter ging toen alle arbeid van de hand. Beiden zochten voor elkanderen alles ligt te maken, en alles te vermijden, wat haar onaangenaam had kunnen wezen. Haar dienst was voor haar wel tienmaal zoo gemaklijk, als te voren; en geene van beiden dacht er meer aan, om een anderen dienst te zoeken. — Wanneer zij des avonds haar werk afgedaan hadden, of wanneer zij aan het spinnewiel zaten, verhaalden zij elkanderen iets, en verpraatten den tijd zoo aangenaam, dat zij niet wisten, waar hij bleef. „ Welke zottin„ nen zijn wij geweest," zeiden zij dan wel

 eens;

eens; „ zoo goed hadden wij het altijd kunnen „ hebben."

XLIII.

Wraakzucht en edelmoedigheid; of KAREL *en* LOUIZE.

„ Zie eens, KAREL! welk een fchoon kapel„ letje ik gevangen heb!" zeide de kleene LOUIZE tot haren broeder. „ Het zat daar aan de „ ridderfpoor; toen floop ik zachtjes daarbij, „ en greep het." — „ O! riep KAREL, „ dat is een zwaluwftaart; dien moet gij mij „ geven." — „ Neen, KAREL!" fprak LOUIZE, „ ik geef hem u niet. Gij fpiest het ar„ me dier flechts op de punt van eene naald. „ Kijk, en dat doet mij zoo leed, wanneer het „ daar zoo vele dagen fpartelt, en met de wiek„ jes flaat, en evenwel niet fterven kan."

KAREL werd boos. LOUIZE zeide, dat zij hem geerne alles geven wilde, wat zij had, maar het kapelletje niet; zij bad hem, om het diertje te bekijken, zoo vaak hij wilde; dan was het immers even goed, als of hij het had — dit baatte niets. „ Ik zal mij wel wreken," zeide KAREL, en liep heen.

LOUI-

LOUIZE dacht, dat KAREL zijn misnoegen wel wederom vergeten zou; maar KAREL was in zijne eerste boosheid heen geloopen, en had het kleene lieve kanarievogeltje uit het venster laten vliegen, dat LOUIZE, eerst voor twee maanden, van hare Tante ten geschenke bekomen had. Zij had het beestje zeer lief gehad, om dat het zoo mak en menschlijk was. Het pikte een stukje suiker, dat zij het voorhield, uit hare vingeren. Het kwam op hare schouders vliegen, als zij het riep; en het liet zich gerne van haar grijpen en streelen.

„ O KAREL!" zeide de zachte LOUIZE, toen zij vernam, wat hij gedaan had, „ hoe kunt gij „ zoo wraakzuchtig wezen!" Zij beweende den hulploozen vogel, die zich daar buiten niet zou kunnen redden. Al, wat er in huis was, zag KAREL met misnoegen aan. „ Dat is leelijk," zeiden zij tot hem, en dreigden allen, het zijnen vader te zeggen. Maar LOUIZE bad hen te zwijgen. „ Ik krijg het beestje daardoor toch „ niet weder," zeide zij, „ en mijne droef„ heid zou maar grooter worden, als KAREL „ geslagen wierd." Zij ging in den tuin, om te zien, of haar lieve vogel daar ook was; en alle lieden van het huis zochten hem in de nabuurschap, en overal; maar hij was nergens te vinden.

Eenige uren daarna kwam KAREL naar zijne zuster toeloopen. „ Ach, LOUIZE!" zeide hij vol angst, „ wat zal ik aanvangen? Ik heb het „ fchoone drinkglas van vader gebroken; en hij „ zal nu haast te huis komen! gij weet, hoe „ veel hij met dat glas op heeft! Help mij, lie- „ ve LOUIZE! en ik zal u nooit wederom iets....

Juist trad hun vader binnen. Met drift vroeg hij, „ wie heeft mijn drinkglas in ftukken ge- „ fmeten? gij hebt toch geweten, hoe lief het „ mij was!" Ontroerd zagen de kinderen elkander aan. Zij merkten wel aan den toon, waarop hun vader fprak, wat er te vreezen was. „ Va- „ der!" dus ving het voortreflijke meisje fidderende aan, en zag haren vader fmeekende naar de oogen, „ vergeef het mij, ik heb uw „ glas"... „ Neen, vader! neen!" viel KAREL haar in de reden, „ ik ben het geweest!" Het edele gedrag van zijne zuster had hem zoo getroffen, dat hij zijn vergrijp zou beleden hebben, al had hij ook de hardfte ftraf te vreezen gehad. Weenende bekende hij nu ook voor zijnen vader, dat hij het kleene vogeltje van LOUIZE uit het venfter had gelaten, en hoe LOUIZE al het volk gebeden had, om dat te verzwijgen.

„ O dat is affchuuwlijk!" riep zijn vader; „ gij verdiendet, dat ik u ten huize uitftiet, tot „ dat gij den vogel wederbragt." — „ Vergeef „ het

„ het hem toch, lieve vader!" bad LOUIZE vleijende, „ hij heeft niet bedacht, wat hij deed; „ en het was hem vast aanstonds wederom leed." Innig aangedaan, floot haar vader zijn edel kind in zijne armen. „ Om uwen wil, brave dog„ ter!" zeide hij, „ wil ik het hem vergeven, „ en om dat hij erkent, hoe goed gij jegens hem „ zijt. Blijf zoo, mijn lieve meisje; en doe al„ tijd goed aan hen, die u kwaad doen!"

Hoe beschaamd, hoe ter nedergeslagen, was niet KAREL! Hij viel LOUIZE weemoedig om den hals, en kon, van het snikken, geen woord spreken. — „ Ik versta wel, mijn zoon!" zeide zijn vader, „ wat gij geerne aan uwe zuster zeg„ gen wildet. Thands ziet gij zelf, hoe affchuuw„ lijk het is, wraakzuchtig te wezen."

XLIV.

Grootmoedigheid jegens vijanden; of, de edele IBRAHIM.

In *Spanje* had zekere GUSMAN, den braven OMAR, den eenigen zoon van den eerwaardigen ouden IBRAHIM, in een tweegevecht omgebragt. IJlings moest GUSMAN vlieden; want hij had te duchten, dat men hem vervolgen, achterhalen, en ter straf aan de Overheid overleveren zou.

Door die vlugt waren GUSMANS kragten uitgeput. Ademloos en bleek, bleef hij voor eenen tuin ſtaan, en wendde zijne laatſte kragten aan, om over den hoogen muur in den tuin te komen. Hier vond hij den bezitter van dien tuin, een bejaard grijsaard, in eene donkere *Berceau* alleen, en bad hem om herberg en beſcherming. „ Ik „ heb ongelukkig iemand verſlagen," zeide hij hem, „ en men vervolgt mij." De oude ontving hem met goedheid, en zeide: „ Ik wil u „ verbergen, zoo lang ik kan."

Kort daarna werd de grijsaard van GUSMAN afgeroepen door een oud moedertje. Tot aan zijne wederkomst ſloot hij GUSMAN in het tuinhuis op, ten einde niemand hem mogt zien. Drie lange uren moest GUSMAN wachten, eer de grijsaard wederkwam. Eindelijk kwam hij, met diepe droefheid op zijn gelaat. „ Wreed mensch!" zeide hij tot hem, „ het is mijn zoon, mijn eenige zoon, wien gij verſlagen hebt. Zie, gij „ zijt in mijne magt. Ik zou mij kunnen wreken; maar het is edeler zijnen vijand te vergeven, en hem wel te doen. Vlied — mijn beste paard is voor u gezadeld, en wacht u aan „ de tuindeur. Hier is een buidel met geld. — „ Neem uwen weg niet naar het zeeſtrand, want „ daar zoekt men u reeds; maar naar *Toledo* „ zult gij veilig kunnen komen!"

Gus-

GUSMAN verwijderde zich, en ontkwam alle vervolging; maar zwaar werd zijn geweten gedrukt door het berouw, van den zoon van zulken edelen grijsaard te hebben omgebragt.

VIJFDE AFDEELING.

ONREGTVAARDIGHEID, BEDROG, EERLIJKHEID, BILLIJKHEID.

XLV.

De onregtvaardige Regter.

Op een kleen plaatsje in *Duitschland* was een Schout, die altijd het regt toekende aan lieden, die hem geschenken gegeven hadden, of anders de aanzienlijksten en vermogendsten onder twee strijdende partijen waren. Vele lieden, die het hunne door zijn toedoen verloren hadden, zuchtten over dien onregtvaardigen man. Eindelijk kwam het den Vorst ter ooren, hoe vele menschen

ſchen die Schout verongelijkte; en de Vorst deed hem zijn ambt ontnemen.

Toen ondervond die man, hoe zeer hij alom werd verfoeid. Niemand wilde hem opnemen. Niemand beklaagde hem. Zijn geheele vermogen had de Vorst verbeurd verklaard, en onder hen doen uitdeelen, welken hij onregt had gedaan. Toen moest hij bedelen, om ſlechts een ſtuk brood, ter ſtilling van zijnen honger, te bekomen; want niemand wilde hem in zijne dingen hebben, noch zelfs de geringſte zaak aan hem toevertrouwen. Eene geringe ſchrijversplaats, waarom hij aanhield, kon hij niet eens verwerven. Ten laatſte moest hij nog naar een vreemd land trekken, waar niemand hem kende, en waar hij zijn leven jammerlijk eindigde.

XLVI.

De bedrieglijke Herbergier; of, de loon der inhaligheid.

Een Logement-houder in *Engeland* was zeer welgegoed geworden, doordien vele voorname en rijke Heerſchappen hunnen intrek bij hem namen, en zeer wel door hem bediend werden. — Eens kwam een zeer voornaam Heer uit *Frankrijk*, wien de Koning van dat land naar den Koning

ning van *Engeland* zond. Deze begaf zich ook, met al zijn gevolg, bij dien Logement-houder; maar wat ſtond hij verbaasd, toen hem eenige honderden guldens voor eenen enkelen maaltijd werden afgevorderd. De aanzienlijke vreemdling dacht, dat het hem niet paste, om bij den waard op deszelfs rekening aftedingen; en hij betaalde hem dezelve: maar hij maakte het voorval bekend; en dat verwekte een zoo algemeen ongenoegen, dat niemand meer bij dien man ging. In weinige jaren was de herbergier verarmd, en moest hij zijn huis en erf verkoopen. Toen had hij wel berouw van zijne ongeregtigheid; maar toen was het te laat.

XLVII.

Dikwijls maakt bedrog den mensch eerder arm, dan rijk; of, de winkelier WERTS.

De winkelier WERTS, in het kleene ſtadje *Ylst*, dacht door bedrog op het ſpoedigſte een welgezeten en rijk man te zullen worden. Als men eene el goed van hem kocht, dan ontbrak er meestal de breedte van een paar duimen aan. Nam men koffij, ſuiker, en andere waren, dan was het nooit behoorlijk gewogen. Daarenboven deed hij zich zijne waren bijkans altijd iets

du-

durer betalen, dan anderen, of hij leverde flechter waren.

Het duurde niet lang, of die man was overal als een bedrieglijk koopman bekend; en men waarfchouwde elk, die iets koopen wilde, dat hij toch niet bij WERTS gaan moest. Zijn winkel was altijd ledig van koopers. Hij zag nu wel in, dat hij, door middel van zijn bedrog, niet rijk worden kon. Thands wilde hij eerlijk zijn. Hij kocht de beste waren in. Hij wilde met maat en gewigt behoorlijk te werk gaan, en niemand te veel geld afnemen: maar hij had het vertrouwen van alle menfchen reeds verloren.

Eenmaal haalde hij eenige buren over, om wederom bij hem te markt te gaan; en dezen zeiden aan anderen, hoe wel zij door hem behandeld werden; maar dan was het: „ wij gaan „ evenwel niet wederom bij hem. Hij wil de „ koopers daarmede flechts verlokken, om hen „ naderhand des te erger te kunnen bedriegen." Kortom de koopman WERTS werd door zijn bedrog niet rijk, maar wel arm, gemaakt.

XLVIII.

De billijke en eerlijke Fruitverkooper.

Niet ver van dien koopman woonde een zeer welgegoed fruitverkooper.

Die

Die man had zijnen handel met een zeer klein winkeltje aangevangen, maar hij was steeds eerlijk en billijk geweest, en daarmede was hij er zoo op gekomen. Hij zocht het slechte fruit uit het goede, en verkocht enkel dit laatste, voor zulken geringen prijs, als hij maar eenigzins vermogt. Wanneer hij eenmaal zeide, dat die of die soort van appelen goed was, en duren kon, of dat het in tegendeel beschadigd fruit was, of dat het goed was om te koken, of te stoven; dan kon men zich veilig daarop verlaten. Al de wereld kocht van dien man fruit.

In weinige jaren had hij zoo veel overgewonnen, dat hij groote tuinen huren, en zijn fruit met geheele scheepsladingen naar de naburige groote steden zenden kon; en offchoon hij ten laatste veel meer fruit aan den markt bragt, dan de andere handelaars zamen genomen; zoo had hij toch telkens veel eerder verkocht, om dat een ieder geerne van hem kocht.

XLIX.

De Heer EERRIJK; *of, men moet eerlijk zijn, al heeft men zelfs nadeel daarvan.*

De Heer EERRIJK, een vrij bemiddeld burgerman, doorbladerde op zekeren zondag eens een boek,

het huis werpen; en zij wisten niet, wie haar dan wederom innemen zou. Nu waren zij op eenmaal gered.

„ Ziet gij wel," zeide de Heer EERRIJK tot zijne bekenden, toen hij wederom te huis kwam, „ dat ik die lieden opzoeken moest? Anders zou „ immers al de ellende voor mijne rekening zijn „ gekomen, die haar zou hebben getroffen."

L.

Armoede en eerlijkheid.

„ Mijn lieve Mijnheer! schenk mij toch eene „ kleenigheid voor mijne zieke moeder!" zeide een arme jongen tot een voorbijgaanden rijken Heer. De Heer tastte in zijn zak, en gaf den jongen één stuk geld. — De knaap zag het ontvangene geld met groote oogen aan; en men kon het uit zijn gelaat lezen, hoe zeer hij zich verwonderde. „ O!" riep hij uit, „ daar ben ik „ op eenmaal rijk!" — Schielijk daarna scheen hij zich te bezinnen, en, na eenige oogenblikken bedenkens, liep hij den Heer ijlings achterna.

„ Mijn lieve Mijnheer!" zeide hij, toen hij hem had ingehaald, „ gij hebt mij dat vast niet „ willen geven!" Met deze woorden reikte hij

het geld aan, dat hij van den Heer ontvangen had. Het was een ſtuk goud geld.

„ Mijn zoon! waarom hebt gij het niet be„ houden?" vroeg de Heer. „ O het was im„ mers niet regt geweest," andwoordde de eerlijke knaap, beſchaamd, als ik niet zeker wist, „ dat gij mij zoo veel hadt willen geven." — „ Opregte ziel!" zeide de Heer, „ wie zijt „ gij?"

De knaap verhaalde hem, dat hij de zoon van eene arme weduwe was, die te huis ziek lag, en om welke zich niemand bekreunde. Daarom moest hij goede menſchen aanſpreken, ten einde zij niet van honger en kommer omkomen mogt. „ Ach!" zeide het kind, met betraande oogen, „ zoo mijne moeder nog werken kon, zou ik „ niet behoeven te bedelen."

„ Kom, mijn zoon!" ſprak de goede Heer, die medelijden met den eerlijken knaap had, „ kom, breng mij bij uwe moeder!"

De jongen bragt hem in het kleene armzalige kamertje, waar de moeder lag, die eenen zoo goeden en eerlijken zoon had. De Heer vernam naar alles, en toen hij bevond, dat de moeder even braaf was, als haar kind, deed hij haar koesteren en oppasſen, en beſchikte haar eenen geneesheer. Voor den knaap zorgde hij ook. Hij deed hem onderwijs geven; en toen hij op-

gewassen was, moest hij de land-huishoudkunde aanleeren, en kreeg het voornaamste opzigt over al de goederen van den Heer.

L I.

Wees, ook in den grootsten nood, eerlijk en opregt.

Een arm, zeer arm, man, die zich in grooten nood bevond, ging, daar hij zich op geene andere wijze meer redden kon, in de avondschemering langs de straten der stad, om goedhartige menschen om eene kleene gave te bidden.

Te huis had de bekommerde man eene zieke vrouw, en drie naakte en hongerige kinderen. De bakker wilde hem geen brood meer borgen. De huisheer wilde geld hebben. Verdienen kon hij zoo veel niet, als de zijnen noodig hadden; en de weinige kleederen, en bedden, ja zelfs de hemden, die hij gehad had, waren reeds lang verkocht.

In diepe gedachten over zijne bedroefde omstandigheden, ging de man digt langs de huizen henen; en wanneer er iemand kwam, wien hij had kunnen bidden, dan had hij het hart niet. „Ach!" zeide hij, „het bedelen valt mij zeer „zwaar."

Een

Een paar maal gingen er eenige menschen voorbij, die hij aanspreken wilde; maar hij stond, en stamelde eenige onverstaanbare woorden, sidderde, en werd hoogrood in zijn aangezigt. Die menschen zagen hem aan, en gingen verder.

„ O Hemel!" zuchtte de man, „ van waar „ zal ik moed krijgen, om te bedelen!" Naauwlijks durfde hij het woord *bedelen* bij zich zelven uitspreken.

Juist wilde hij toen, om den hoek der straat, naar eene andere straat sluipen, wanneer hij met den voet tegen iets, dat een klinkend geluid van zich gaf, aanstiet. Dat maakte hem opmerkzaam. Hij bukte daar naar; en vond een buidel geheel vol met goud geld.

Verheugd hief de man den buidel op. „ Nu," riep hij, „ ben ik uit allen nood!" Maar zijne vreugde hield welhaast op; want thands viel hem in, dat het geld hem niet toebehoorde. „ Ach!" zeide hij toen, den buidel aanziende, „ ik ware „ zekerlijk op eenmaal uit allen nood, zoo gij „ de mijne waart; maar ik mag u immers niet „ houden!"

Treurig droeg de man den buidel naar huis. Toen hij hier nu zijne kranke vrouw en naakte kinderen zag, kwam hij bijkans in verzoeking, om het geld te houden. — Maar het was hem, als of iemand hem toeriep; „ het is niet regt,

 „ als

„ als gij dat geld houdt." — „ Neen," zeide de man, „ al moest ik ook omkomen, ik houd „ dat geld niet."

Met fnelle fchreden ging hij naar den bakker, en fmeekte zoo lang, dat hij nog een brood bekwam.

Den volgenden dag werd de verloren buidel reeds overal omgeklonken; en de eerlijke arme man droeg hem naar den eigenaar, en zeide, hoe hij hem gevonden had. — Men zag aan zijne gebrekige en behoeftige kleeding wel, hoe arm hij wezen moest; men vroeg hem naar zijne omftandigheden, en men verwonderde zich, dat hij in zoo grooten nood evenwel het geld niet behouden had. — „ O het was immers zoo „ goed als geftolen geweest," zeide het eerlijke mensch, „ en ik zou dan ook nooit rust „ gehad hebben."

Hij, die het geld verloren had, was een braaf man. Hij gaf den eerlijken vinder niet flechts eene fraaije fom tot erkentenis; maar hielp denzelven ook op alle moogelijke wijze, om deszelfs omftandigheden te verbeteren.

L I I.

De eerlijke meid.

In zeker huis ontstond des nachts brand. Alles liep toe, om het vuur te blusschen, en de goederen te redden; en vele handen waren onledig, om de ongelukkige bezitters van het huis, in de berging van het hunne, te helpen.

Den anderen dag, toen de lieden uit het afgebrandde huis hun goed overzagen, ontbrak hen vrij wat, dat zij evenwel wezenlijk uit het vuur gered hadden; zij wisten intusschen niet meer, wien zij het hadden toevertrouwd.

Het gevoeligste trof hen het verlies van eenen buidel met honderd guldens. Zij hadden hem in den angst aan eene meid gegeven, die zij niet kenden, en zich ook niet meer konden voorstellen.

De meesten der verloren geraakte dingen bekwamen de gezegde lieden niet weder; want zij, die ze naar zich hadden genomen, waren ook slecht genoeg, om ze te houden. Maar de honderd guldens kregen zij terug; want de gezegde meid was eerlijk. Eene andere meid had haar wel gezocht te overreden, om dat geld te houden: maar zij liet hare eerlijkheid, door al dat voorpraten, niet aan het wankelen brengen.

 „Neen,"

„ Neen," zeide zij, „ dat geld is immers I
„ mijne niet — het te houden, zou even (
„ wezen, als het te ſtelen."

De eigenaars van het geld wilden aan de e
lijke meid eene belooning geven; maar zij n
dezelve niet aan. „ Het is immers mijn ſch
„ dige pligt," zeide zij, „ dat ik u het g
„ wedergeve. Het heeft mij immers niet t(
„ behoord."

L I I I.

Men moet alle bedreven onregt wederom zoeken te vergoeden.

Zeker man had voor zijnen Vorst, in wie
dienst hij was, de ontvangst van eenige geld
te bezorgen. De man bekwam ſlechts een g
ring onderhoud, waarvan hij met zijn ge
naauwlijks leven kon; maar nogthands bedro
hij den Vorst niet, hoe ligt hij zulks ook h
kunnen doen, zonder gevaar van ontdekt
worden.

Een enkelen keer evenwel, toen de man
zeer grooten nood was, en bijkans niets m(
te eten had, liet hij zich vervoeren, om een
rijksdaalder uit de geldkas te nemen.

Na eenigen tijd bekwam die man eenen dier

bij een anderen Heer, waarvoor hij beter beloond werd; offchoon hij juist ook niets overhield. Nu was de eerfte zorg van dien man, den rijksdaalder terug te geven, dien hij zich te voren door bedrog had toegeeigend. Hij had dit voornemen reeds aanftonds gehad, toen hij dat ftuk geld nam: maar hij had zoo veel niet kunnen overhouden. Dit kon hij nu doen.

Hij zond den rijksdaalder over aan een ftaan, die voormaals onder hem geftaan, en nu het opzigt had over de toen door hem bezorgde ontvangst; en hij voegde nog eenige ftuivers als interest daarbij.

In eenen brief, welken hij medezond, betuigde hij, dat alleen de uiterfte nood hem had kunnen bewegen, om dat onregt te doen; en dat hij zich, ten opzigte van dien rijksdaalder, nooit had kunnen gerustftellen. Dit was de eerfte rijksdaalder, dien hij had kunnen opleggen; en daarmede wilde hij nu het gepleegde onregt vergoeden.

L I V.

De rijke landverhurer; of, de billijkheid.

In zeker dorpje van *Duitschland* had de vlijtige MAARTEN eenige morgens land van een rijk

man gehuurd, en er was, bij de verhuring, een beding gemaakt, dat de eigenaar nooit gehouden zijn zou, om iets van de huurpenningen te laten vallen, al leed MAARTEN op dat veld ook nog zoo veel ſchade, uit hoofde van misgewas of hagelbuijen, en dergelijke tegenheden.

Reeds in het eerſte huurjaar ontſtond er een onweder, met groote hagelſteenen en geweldigen ſlagregen; en op het geheele veld, dat MAARTEN gehuurd had, bleef bijkans geen halm onbeſchadigd.

MAARTEN klaagde zijn nood aan zijnen landheer. „ Zoo erg dacht ik niet dat het loopen „ zou," zeide hij, „ en dit in het eerſte jaar. „ Als gij voor mij niets laat vallen, ben ik een „ ongelukkig man, en moet, met vrouw en kin„ deren, het dorp uit."

„ Hoor, MAARTEN!" zeide de rijke landheer, „ ik kon zekerlijk wel vorderen, dat gij mij be„ taaldet; en, zoo gij niet wildet, kon ik u „ voor het regt roepen, en al uw goed laten „ verkoopen; — maar ik ben zoo hardvochtig „ niet. Ik wil jegens u *billijk* zijn. Gij zult „ mij dit jaar in het geheel geen pacht opbren„ gen; en zoo gij u, in eenige volgende ja„ ren, eenigzins herſtelt, zult gij mij voor dit „ jaar ſlechts half zoo veel geven, als wij

„ over-

„ overeen gekomen zijn. Hebt gij iets daarte-
„ gen?"

MAARTEN was daarmede volkomen te vrede; en daar hij onvermoeid vlijtig was, en de volgende oogsten zeer goed uitvielen, zoo verkwam hij wederom, betaalde de som, die hij den landeigenaar verschuldigd was, en roemde deszelfs billijkheid.

Met den tijd huurde MAARTEN al het land van dien man; en zij kwamen regt goed met elkanderen overeen.

„ Bijaldien ik toen zoo billijk niet jegens
„ MAARTEN geweest ware," zeide de landeigenaar, „ dan had ik thands geenen zoo goeden
„ hurer gehad. De arme man had met den be-
„ delstaf moeten loopen; ik had geen geld van
„ hem gekregen; en wie weet, hoe het eindé-
„ lijk met hem afgeloopen ware. Alsdan zou
„ al zijn ongeluk voor mijne rekening zijn ge-
„ weest."

ZESDE AFDEELING

WAARACHTIGHEID, OPREGTHEID, LOGE CHELARIJ, KWAADSPREKENDHEID, KL TIGHEID, VLEIJERIJ, KWAAD VERMOE

L V.

Het waarheidlievende kind, of opregte JAKOB.

In plaats van naar de fchool te gaan, wilde WILLEM, op zekeren dag, een namiddag, met ongemanierde knapen, l ftad rondgezworven, in de heggen na nesten gezocht, en meikevers gevangen. ders van WILLEM fchijnen rede te heb had, om hem verdacht te houden. Zij hem, of hij ook wezenlijk in de fchool was; en daar hij niets bekennen wilde zij voor, om den kleenen JAKOB daarna gen, noopends wien zij wisten, dat h *fchool* was geweest.

WILLEM bad intusschen zijnen kleenen vriend JAKOB, om hem niet bij zijne ouderen te verklappen. „ Zie," zeide hij, „ dan word ik „ te huis vast gestraft, vooral om dat ik mijnen „ vader heb voorgelogen."

„ Maar, lieve WILLEM!" andwoordde JAKOB hem, „ wilt gij dan wel, dat ik liegen zal, „ wanneer uw vader mij vraagt?"

WILLEM bad — hij beloofde aan JAKOB zijnen grooten hoezaar, of zijn nieuw kegelspel; hij dreigde, nooit wederom goed op hem te zullen worden; maar JAKOB liet zich van zijn voornemen niet afbrengen. „ Gij weet, hoe veel ik „ van u houd," zeide hij, „ maar ik mag im„ mers, uit liefde voor u, geen kwaad doen. „ Kijk, ik wil mij wachten, dat uw vader mij „ niet te zien krijgt; maar, als hij mij ziet, en „ vraagt, dan moet ik de waarheid spreken. Ik „ wil u eenen raad geven, WILLEM!" voegde hij daarbij, „ beken toch liever zelf uwen mis„ stap voor uwen vader!"

WILLEM ging misnoegd van zijnen kleenen vriend JAKOB weg, en bekende voor zijnen vader niets. JAKOB nam zich zeer in acht, om van denzelven niet gezien te worden; maar, na eenige dagen, kon hij dit evenwel niet vermijden. Toen bekende JAKOB voor denzelven, dat WILLEM den gezegden namiddag niet ter school

was geweest. Zegt nu, had JAKOB dit niet liever moeten verzwijgen?

L V I.

De stilzwijgende JAKOB.

WILLEM was, voor zijne ondeugendheid, door zijnen vader getuchtigd; en JAKOB wist dit wel. Nu wilde een andere knaap ook geerne weten, of WILLEM door zijn vader gestraft was, en kon er toch niet achter komen. Zoo hij het vernomen had, zou hij het gewis aan alle jongens bekend gemaakt hebben, en dan was WILLEM misschien door hen bespot. — Die jongen kwam, en kroop JAKOB op zijde, hem vragende: „Niet „waar? lieve JAKOB! Gisteren heeft WILLEM „een duchtig pak slagen van zijn vader gekre„gen?" — „Ga heen, en vraag het zijnen „vader zelven," andwoordde JAKOB; „die „zal het u best kunnen zeggen." De jongen bad hem zeer lang, en dringend; maar hij vernam niets. JAKOB bleef bij zijn andwoord.

L V I I.

De opregte GOVERT.

„ Wie heeft mijne papieren op mijne kamer „ overhoop gehaald?" vroeg de Heer T*** zijne kinderen vrij misnoegd. Hij had hen ſtreng verboden, om niets van zijne boeken en geſchriften aanteroeren; en nu miste hij juist een blad, waarop iets gewigtigs opgeteekend was, en hij merkte uit alle omſtandigheden, dat er iemand bij zijne papieren moest zijn geweest.

„ Vader!" dus ving GOVERT aan, „ vergeef „ het mij, ik ben het geweest. Ik wilde teeke„ nen, en zocht wit papier. — Ik zal het vast „ niet weder doen." „ Eigenlijk verdiendet gij „ ſtraf," andwoordde hem zijn vader, „ maar „ dewijl gij zoo opregt zijt, wil ik het u ver„ geven." Ten allen gelukke vond men ook het blad weder, dat GOVERT bij zijn goed geworpen had.

L V I I I.

KRISTOFFEL; *of, den leugenaar vertrouwt men niet.*

De boer KRISTOFFEL was, door zijn geheele dorp henen, als een leugenaar bekend; en daarom

om geloofde hem niemand, wat hij ook zeggen mogt.

Kristoffel was op zekeren dag ter markt geweest, en had een grooten wagen vol koren verkocht, en een mooi ſtuivertje geld daarvan gemaakt. Het begon reeds te ſchemeren, toen hij, met meer andere boeren, uit zijn dorp wederom te huis kwam. — Thands ontdekte hij, met ontzetting, dat hij den buidel miste, waarin hij al het ontvangene geld geſtoken had. „O lieve „buren!" zeide kristoffel, „daar is mij een „groot ongeluk bejegend. Ik heb al mijn geld „verloren. Komt, en helpt mij zoeken. Voor „een kwartier had ik het nog."

„Hoe geern hadt gij, dat wij gek genoeg wa„ren, om u te gelooven," zeiden de boeren; „zoek gij een ander bij den neus te krijgen." Kristoffel zwoer bij alles, dat hij nu niet loog, „O mijn God!" riep hij uit, „gelooft mij nu „ſlechts ditmaal! gij behoeft mij nooit meer te „gelooven, zoo ik thands de waarheid niet „ſpreek!" — „Wij kennen u reeds in dit „ſtuk," andwoordden de boeren, koelzinnig, en trokken met hunne paarden het dorp in.

Kristoffel moest alleen gaan zoeken. Hij keek aan alle kanten rond, en bezag elk kluitje aarde — maar het werd vast al donkerer, en kristoffel vond zijnen buidel niet! Hij liep naar huis,

huis, en haalde zich eene lantaarn, liep den weg wel tienmalen op en neer, maar vond den buidel niet weder. Hij was dertig guldens armer.

„ Ach! hadden de buren mij slechts geloofd, „ en medegezocht!" zeide KRISTOFFEL, „ dan „ had ik mijn geld vast wedergevonden. In den „ beginne was het nog licht; en onder zoo ve„ len zou vast iemand zijn geweest, die het ge„ zien had; maar mij bragt de angst ten laatste „ in zulk eene verwarring, dat ik volstrekt „ niets meer zag."

„ Gij hebt het aan u zelven te wijten, dat „ niemand u gelooft," zeide iemand van zijne bekenden, waarom liegt gij ook altijd?"

KRISTOFFEL zweeg beschaamd stil. Hij gevoelde het verlies der dertig guldens een gansch jaar lang; want hij had meenig ding daarmede willen betalen. Hij wachtte zich ook sedert dien tijd zeer, om eene leugen te spreken: maar evenwel wilde niemand hem gelooven.

L I X.

WILLEM; *of, de Huichelaar.*

„ Waar zijn de twee abrikozen van het jonge „ boompje bij het tuinhuis, dat voor de eerste„ maal droeg, gebleven?" vroeg de Heer HORN

zijnen zoon WILLEM. „Ik had zoo gaarn eens „geweten, welk eene soort van abrikozen het „waren." — „Zoo," zeide WILLEM, „zijn „er abrikozen aan dien boom geweest? Dat heb „ik in het geheel niet geweten. Maar dan ge„loof ik hemelvast, dat JASPER ze heeft — (die JASPER was de zoon van den arbeider) „hij sloop gisteren, en eergisteren, steeds bij „dat boompje rond."

„Geef mij toch eens wat kleen geld uit uw „spaarbeursje," zeide de Heer HORN tot denzelfden WILLEM. Deze andwoordde: „Ik heb „geen geld." — „Wel, waar hebt gij het dan „gelaten?" was het daarop. „O vader!" hernam WILLEM, „dat kan ik u in de daad „niet zeggen!" Na menigerlei dringende vragen, gaf WILLEM te kennen, dat hij den ganschen buidel vol geld aan een arm wijf gegeven had, dat twee kinderen, een aan de hand en een op den arm, gehad, en er zeer zieklijk had uitgezien. De vader verheugde zich over zijnen zoon; offchoon hij hem tevens aanbeval, om, ook in het geven, bedachtzaam te werk te gaan.

„Waarom zijt gij niet in den tuin bij uwe „speelgenoten?" vroeg WILLEMS vader, bij eene andere gelegenheid. „Ja," was zijn andwoord, „ik wilde geerne eerst mijn werk klaar

„we-

„ wezen, dat ik onzen meester morgen bren„ gen moet." Men kan zich verbeelden, hoe vergenoegd de vader met dit andwoord van den zoon was.

„ Willem! van waar hebt gij toch die kwet„ suur aan uw hoofd bekomen?" vroeg de vader kort daarna. „ O," andwoordde willem, „ daar had ik zeer ongelukkig kunnen worden. „ Er werd op het dak van het huis van renner „ gewerkt, en de werklieden wilden juist een „ stuk van een schoorsteen naar beneden wer„ pen. Beneden op de straat was een kleen „ kind, dat zij vast dood zouden hebben ge„ worpen. Ik sprong toe, en rukte het kind „ weg; maar een stuk kalk trof mij evenwel „ nog aan het hoofd." O wat verheugde de vader zich over zijnen braven zoon, en wat prees hij hem! In zijne vreugde riep hij willems moeder, en verhaalde haar deszelfs goede daad.

Eene brave oude meid, die reeds lang bij willems vader diende, had met verwondering aangehoord, wat willem van zijne kwetsuur aan het hoofd verhaalde. „ Neen, dat loopt te „ erg," dacht zij, „ dat moogt gij niet ver„ zwijgen. — Mijnheer horn!" dus ving zij aan, „ ik zou het niet kunnen verandwoorden, „ indien ik het verzwijgen . . . . . Doch neen!

 „ ik

„ ik kan het u ook onmooglijk zeggen, het „ zou u al te zeer grieven." — „ Nu, KRIS- „ TIJNTJE! wat is het dan?" zeide de Heer HORN.

Dat goede mensch wilde het haren Heer niet geerne regtuit zeggen. „ Mijn God!" voer zij voord, „ ik moet het zeggen. WILLEM liegt „ u voor. — Die kwetsuur aan het hoofd heeft „ hij niet bij het huis van REINIER gekregen. „ Ik weet het beter."

Na vele vragen en andwoorden, bleek, dat WILLEM een armen jongen op de straat geplaagd, dat hij met steenen naar de bloote beenen van den knaap geworpen, dat hij hem met eene zweep geslagen, en bij de haren had rondgeslingerd. De zwakkere knaap had hem gebeden, om hem toch gerust te laten gaan, maar vergeefs. Eindelijk had hij zich niet anders kunnen verweren, dan door met steenen naar WILLEM te werpen; en van zoodanig een worp had deze zijne kwetsuur. „ Ik heb dat alles zelve aangezien," zeide de meid. „ Ik kon mijne eigene oogen „ naauwlijks gelooven."

„ WILLEM!" riep de vader met eene grove stem, „ is dat waar?" WILLEM stamelde, en stotterde er iets uit — hij werd bleek, hij begon te sidderen, hij sloeg de oogen neder, en was in zeer groten angst. „ Boef!" riep zijn

 va-

vader, „ uw geweten verraadt u: maar ik wil „ u nog een weinig ondervragen."

Zijn vader ondervroeg hem, en bevond alles zoo, als de eerlijke meid gezegd had; maar hij bevond, helaas! nog meer — WILLEM had de abrikozen ook genomen. JASPER was op de gezegde dagen in het geheel niet in den tuin geweest — zijn geld had hij aan geene arme vrouw geschonken, maar hij had het aan koek en suikergoed versnoept — en in plaats van op zijne kamer aan zijn schoolwerk te arbeiden, had hij ezelskoppen geteekend, om ze, des daags daaraan, heimlijk op den rug van andere kinderen te spelden.

„ Moeder!" riep de Heer HORN tot zijne vrouw, toen hij dat alles, en nog veel meer kwaads, er uit had. „ Moeder! wij zijn zeer „ ongelukkige ouders! Het is het ergste, dat „ wij beleven konden. De boosaardige knaap „ is de doortraptste huichelaar, en heeft het in „ de kunst van veinzen reeds heel ver gebragt. „ O welk een dwaas was ik, dat ik bij den „ booswigt de grootste opregtheid onderstellen „ kon!"

Wat zouden de ongelukkige ouders met een zoo vreeslijk boos kind aanvangen? — „ Zoo „ tuchtiging nog iets helpen kan," zeide de vader, „ al moet het ook de allerhardste we-

 „ zen

„ zen, daaraan zal het niet haperen." — Hij draaide eenige touwen zamen, en geesfelde den jongen booswigt op den dood af.

Vier weken floot zijn vader hem op, en gaf hem veel te werken, ten einde hij geen tijd hebben mogt, om aan boosheden te denken. — „ Nog vier zulke boevenstukken, als dezen zijn, sprak zijn vader, „ dan jaag ik u uit het huis „ en de stad, op dat gij geene andere kinderen „ door uw voorbeeld verleidt."

Of WILLEM zich gebeterd hebbe, kan men niet weten. Men heeft wel, in verscheidene jaren geen zoodanig boevenstuk meer van hem vernomen; maar misschien heeft men de redenen daarvan enkel te zoeken in zijne vrees, dat zijn vader deszelfs bedreiging mogt nakomen. Van een mensch, die zoo huichelen kon, kan men misschien nooit met zekerheid weten, of hij zich gebeterd hebbe.

L X.

Huichelarij, boosheid en moord.

Wilt gij eene vreeslijke geschiedenis hooren, hoe ver een huichelaar het in de boosheid brengen kan? — Hier is er eene.

Een jong mensch van vijftien jaren verloor do

door den dood, zijne beide ouders. Zij hadden steeds gedacht, dat hij een braaf kind was, dewijl hij zich bij de boosheden, die hij bedreef, steeds zoo onschuldig wist aan te stellen, als of hij gansch onbekwaam ware, om zulke boosheden te bedrijven; en hij werd in dezelven al stouter, naar mate hij ze leerde verbergen.

Zijn oom, een regtschapen oud grijsaard, die met een even ouden knecht huis hield, nam het jonge mensch tot zich, dat anders misschien van al de wereld verlaten zou zijn geweest. De jonge booswigt bedroog den opregten man eveneens een langen tijd, en ontving zoo vele weldaden van denzelven, als hij van zijne ouderen niet ontvangen had. Hoe meer de boef ook hier zag, dat zijne boosheid verholen bleef, des te driester werd hij in derzelver bedrijf.

Na verloop van eenigen tijd begon de eerlijke oom toch te merken, dat de knaap wel zoo goed van inborst niet was, als hij zich aanstelde, en verdubbelde daarom zijne waakzaamheid over denzelven. Was hij somwijlen, uit hoofde van zijne bezigheden, eenige dagen van huis, dan droeg hij het opzigt over den knaap op aan den ouden knecht, die zich daarvan ook zoo naauwkeurig kweet, dat het den knaap onmooglijk was, eenig kwaad te bedrijven. Zich nu in zijne zoo lang aangewende boosheid gehinderd, en zijne huiche-

larij ontdekt ziende, vatte hij, vooral jegens den ouden knecht, maar ook jegens zijnen oom, een doodlijken haat op, en wreekte zich, op eene zeer fijn overleide, maar verschrikkelijke, wijze.

De knecht plagt al de haren, die hij zich des morgens uitkamde, in een afgelegenen hoek te werpen. Dezen verzamelde de knaap, schikte ze in orde, en bewaarde ze. Tevens stal hij het zakmes van den knecht, en nu verstak hij zich onder het bed van zijnen oom. Toen deze in slaap was geraakt, kroop hij uit zijnen schuilhoek, stiet zijnen getrouwen weldoener het mes in de borst, en terwijl de handen van den stervenden grijsaard zich nog bij tusschenpoozing openden, stak hij daarin de verzamelde haren van den knecht. Zoo kreeg het dan den schijn, als of de knecht den ouden man vermoord, en deze hem, in de worsteling om zijn leven, de haren uitgetrokken had. Nu werd de knecht ook, daar niemand eenig vermoeden op den jongen had, in de gevangenis gezet, en zoo lang gepijnigd, tot hij zich, uit angst en smart, de schuld van dien moord gaf. Daarop werd de onschuldige geradbraakt.

Toen die daad ook aan dat ondier was gelukt, bedreef hij nog meer gruwelen van soortgelijken aard. Op het bedrijf van een derzelven, werd hij

hij gegrepen; en toen bekende hij, eer hij geradbraakt werd, den moord van zijnen oom.

L X I.

Mejuffer EIKHORST; *of*, *de kwaadspreekster.*

Van alle menschen wist Mejuffer EIKHORST iets kwaads te zeggen; maar nooit hoorde men haar van een eenig mensch iets goeds opgeven. Dit deed zij zelfs van hare naaste bloedverwanten niet. Mejuffer EIKHORST was eene kwaadspreekster. Den eenen beschreef zij als een dommen en eenvoudigen; den anderen als een laatdunkend en trotsch mensch; dezen als een zuiper, en dien als een verkwister. Dit meisje noemde zij eene mode-gekkin, die den laatsten stuiver aan haren opschik besteedde; en die vrouw was eene slechte huishoudster, die niet eens soep wist te koken. Die en die echte lieden leefden, naar hare beschrijving, als hond en kat met elkanderen, en hunne kinderen groeiden in het wild op; en die anderen hadden hun vermogen door bedrog en onregt verkregen.

Om nu altijd genoegzame stof tot kwaadspreken te hebben, lette zij naauwkeurig op het doen van andere menschen, en spioneerde het af. Dan trompette zij het uit, zocht het regt

bekend te maken, en ſtelde het veel erger en haatlijker voor, dan het was, of verhaalde het op zulk eene wijze, dat zelfs de onſchuldigſte dingen een zeer ſchuldig voorkomen kregen. Somwijlen verdichtte zij ook wel eens dingen van anderen, en verzekerde, dat zij waarachtig waren.

Een zeer aanzienlijk man ontmoette haar eens in een groot gezelſchap, waarin zij alle afwezigen, op welken het geſprek viel, lasterde.

„Dat is waar," dus begon die man te ſpreken, na dat hij een tijd lang zeer aandachtig ſcheen te hebben toegeluisterd; „dat is waar, gij „zijt er zeer op afgerigt, om van alle menſchen „kwaad te ſpreken. Gij verdiendet, dat men „u uit de kamer wierp, en u nooit in een ge„zelſchap van betere menſchen toeliet." De man dreigde haar, dat hij alle lieden, die zoo even door haar gelasterd waren, daarvan verwittigen zou; ten einde dezelven haar mogten dagvaarden, om alles te bewijzen.

Verbeeldt u eens, in welk eene verwarring het dat ellendige meisje moet hebben gebragt, en hoe het haar moet hebben ter nedergeſlagen, dat hare ſlechte denkwijs zoo openlijk werd ten toon geſteld. Zij had het hart niet, om een enkel woord daar tegen te zeggen; maar zij verwijderde zich oogenblikkelijk, en liet zich, van

dien

dien tijd af, bijkans nooit wederom in gezelschappen zien. Niemand verlangde ook naar haar bijzijn; zoo zeer haatte en vreesde men hare vergiftige tong.

Alle aanwezigen prezen den man, die haar hare flechte denkwijze zoo openlijk had voorgehouden; „ dat is," zeiden zij, „ de verdiende „ loon der kwaadsprekendheid."

L X I I.

Mejuffer ROELAND; *of, de klapster.*

„ Om Gods wil, broeder! wat deert u?" Met deze woorden ontving Mejuffer ROELAND haren broeder, wiens huishouding zij ophield. De Heer ROELAND trad bleek, met een onthutst gelaat, en bijkans ademloos, in de kamer, en had naauwlijks zoo vele kragten, dat hij zich overeinde houden kon. Ten eenenmale uitgeput, zwaaide hij naar een leuningstoel, en voor dat hij onmagtig daarop neerzeeg, was het eenige, dat hij met eene zwakke stem uitbrengen kon: „ dat is mijn dood."

„ Help! Help!" schreeuwde zijne zuster. „ Mijn arme broeder sterft!" Men haalde water; men liep naar den Dokter; en met veel moeite werd de lijder wederom tot zich zelven gebragt.

„ Hoe

„ Hoe komt gij toch aan dit toeval?” vroeg hem de Arts, na dat hij op het bed, waarop men hem bragt, eenigermate bekomen was. „Er„ gernis!” was het eenige, dat de lijder uitbrengen kon. De Arts schreef de noodige geneesmiddelen voor, beval aan Mejuffer ROELAND de zorgvuldigste oppassing, en hoopte, dat het, binnen eenige dagen, wat beter wezen zou. De Heer ROELAND werd door zijne zuster op de beste wijze gekoesterd; maar hij sprak geen woord met haar. Na eenige dagen, toen hij een weinig beter scheen te wezen, vroeg zij hem, wie hem zoo veel ergernis gegeven had, „ uwe rampzali„ ge klapachtigheid,” andwoordde hij. „ Hebt „ gij niet aan Mevrouw HELVELD alles overge„ briefd, wat ik u onlangs van de godlooze stre„ ken van den jongen KORVER zeide? Die boos„ wigt heeft dat alles vernomen, en stelt mij „ deswege bij den Heer VALK openlijk voor het „ gansche gezelschap ten toon. Ik moet hem „ bewijzen, zegt hij, dat hij een godloos mensch „ zij. Hij dreigt mij te dagvaarden, en noemt „ mij een slechten karel. — O, mijn God! ik „ sterf, als ik daaraan denk. Zie, en dat alles „ heb ik nu aan u te danken. Gij zijt waar„ schijnlijk de oorzaak van mijnen dood!”

Het arme meisje liep, weenende en sidderende, door het gansche huis rond. „ Ach, God!

„ WAR-

„ wanneer mijn broeder sterft, is dit mijne schuld!" zeide zij.

Zij dacht aan al het meenigvuldige verdriet, dat hare klapachtigheid haar reeds veroorzaakt had. Zij herinnerde zich, met hoe vele bekenden zij deswege reeds in twist was geraakt, en hoe meenige vriendin zij verloren had. „ O, „ waarom leer ik dan geen zwijgen!" riep zij uit, „ Ik verwek voor mij zelve, en zoo „ vele anderen, ergernis en oneenigheid; en „ vast zal ik mij nog al de wereld tot vijand „ maken!"

De Heer ROELAND werd, na eene langdurige krankheid, wederom gezond. „ Ach, broeder!" bad zij hem toen, „ vergeef mij mijn misdrijf!" — „ Geern, geern!" andwoordde hij, „ maar, „ om Gods wil, klap zoo niet meer alles uit, „ wat gij hoort! De kleenste dingen kunnen ont„ zaglijk veel onheils brouwen, als men zijne „ tong niet weet te beheerschen."

Mejuffer ROELAND leide, sedert dien tijd, hare verkeerdheid af; maar nogthands noemden allen, die haar kenden, haar meestal slechts de babbelaarster, en wachtten zich wel, om veel met haar te spreken.

Zij merkte wel, hoe achterhoudend een ieder jegens haar was, en dit trof haar zeer. „ Ach! „ ik heb het immers verdiend," zuchtte zij

dan, „ dat alles is een gevolg van mijne klap-
„ achtigheid."

LXIII.

De Heer SPEELBERG; *of, de vleijer.*

Bijkans jegens alle menschen ſtelde zich Mijnhéer SPEELBERG aan, als of hij ze zeer lief had en hoogſchatte; offchoon hij in zijn hart niets daarvan meende. Voornaamlijk gedroeg hij zich zoo jegens zeer aanzienlijke of rijke lieden, die hem bij gelegenheid veel konden bevoordeelen, of benadeelen. Al wat hen aanging, prees en bewonderde hij, en hij ſcheen daardoor geheel verrukt te wezen. Bij elke gelegenheid, zelfs bij de kleenſte, wist hij eene meenigte van dingen te zeggen, waar door hij zich bij hen zocht aangenaam te maken en in te dringen.

Had iemand een nieuw kleed aan, dan was het:
„ O, dat is een allerliefst kleed, dat gij daar
„ aan hebt, waardſte Mevrouw! of dierbaarſte
„ vriend! wat ſtaat het u ſchoon! In de daad,
„ gij hebt eene zeer voortreflijke keus gedaan!" —
Was hij bij iemand aan tafel, dan had hem nog nooit eene ſoep zoo heerlijk geſmaakt, of had hij in langen tijd geen zoo goed rundvleesch, geen zoo delikaat gebraad, gegeten, en geenen

zoo uitmuntenden wijn gedronken. Sprak iemand iets, al waren het ook de onverschilligste dingen; dan bewonderde hij het. Hij vond alles schoon, alles waarachtig; en als iemand schertste, dan scheen hij van lagchen om deszelfs voortreflijke invallen niet te kunnen ophouden. Droeg iemand hem den kleensten dienst op, dan achtte hij zich deswege oneindig gelukkig, en geliet zich, als of hij voor den ander, zoo het verlangd wierd, geern alles geven zou, wat hij had. Had iemand eens een dubbeltje aan een armen bloed gegeven, dan roemde hij deszelfs mildheid, en wenschte, dat alle menschen zoo weldadig wezen mogten. Zelfs bij de slechtste menschen wist hij deugden te ontdekken, die hij prijzen kon. Waren zij bokachtig, dan noemde hij dit opregtheid; en wanneer zij kwaad van anderen spraken, dan stond hij verbaasd over de naauwkeurigheid, waarmede zij alles opmerkten.

Zoo handelde Mijnheer SPEELBERG in alle opzigten; maar hij meende het evenwel nooit zoo, als hij sprak. Hij zocht slechts te bewerken, dat de menschen hem wat dikwijls aan hunne tafel noodigden, of hem anders dienen mogten, waar zij zijne belangen konden bevoorderen.

Dit gelukte hem intusschen niet overal. Bij eenige laatdunkende en hoogmoedige lieden was hij wel zeer gezien; maar de anderen verachtten hem

hem als een valsch mensch; en hij miste dus toch grootendeels zijn oogmerk, om zich op die wijze bemind te maken. Ja eenige malen bejegende het hem, dat hij door verscheidene lieden, uit hoofde van zijne vleijerij, gelaakt werd.

„ Wel, Mijnheer! wat helpt u al dat prijzen „ en bewonderen, en die strijkaadjes en compli„ menten?" zeide hem eenmaal een opregt oud man; „ gij zult ten hoogste slechts narren daar „ mede bedriegen! Ik ben zoo oud geworden, „ maar ik heb nog nooit gezien, dat een vleijer „ het met zijne kunstenarijen lang volhield!"

L X I V.

De Heer VALENTIJN; *of, men moet de verkeerdheden van anderen niet altijd ten ergste duiden.*

Eene veel betere denkwijs, dan die der kwaadsprekende Mejuffer EIKHORST, waarvan wij zoo even gewaagden, bezat de Heer VALENTIJN. Het was hem onaangenaam, dat hij van de verkeerdheden van anderen, ook wanneer zij bekend waren, veel hoorde spreken; en hij zocht ze, zoo veel de omstandigheden dit slechts immer gedoogden, te verontschuldigen.

Men verhaalde, dat meester SIEVERT gisteren dron-

dronken te huis gekomen was; en men ſprak daarover, hoe affchuuwlijk dat was. „ Ei," zeide de Heer VALENTIJN; „ zoo erg zal het im-
„ mers niet wezen. Meester SIEVERT kan ze-
„ kerlijk niet veel verdragen; als hij ſlechts een
„ glaasje meer, dan gewoonlijk, drinkt, tuimelt
„ hij reeds. Anderen drinken misſchien zesmaal
„ zoo veel, en ſtaan nog vast op hunne koten.
„ Men moet het den man zoo zeer niet wijten. —
„ hij komt daarenboven ook weinig uit zijn huis."

Men bepraatte vervolgends zijn buurman, als of hij een bok was, die alle menſchen aanrandde. „ Zekerlijk is die man wel wat barsch," zeide de Heer VALENTIJN: „ maar ik weet nog-
„ thands, dat hij het zoo erg niet meent. Hij
„ is anders een zeer braaf en eerlijk man, op
„ wien men zich gerust verlaten mag. Ik kan
„ zeer wel met hem te regt komen."

„ Men vindt toch geen gieriger en vrekachti-
„ ger wijf, dan vrouw BERTRAND. Hare arme
„ kinderen zijn te beklagen, die moeten bijkans
„ honger lijden." — „ Verongelijk die vrouw
„ niet te zeer," ſprak VALENTIJN. „ Het valt
„ haar waarlijk heel zwaar, om met haar gezin
„ door de wereld te komen; en zij moet ze-
„ kerlijk alles op het naauwſte in acht nemen.
„ Gij moest eens zien, welk eene vlijtige en
„ ordelijke vrouw zij is, en hoe net en zuiver

„ er alles in haar huis uitziet. Daarover zoudt „ gij u gewis verheugen."

„ Maar met den Heer BARENDS kan men toch „ in het geheel niet over weg. Met het kleen„ ſte woord kan men den pot bij hem verteren. „ Dan ſtuift hij terſtond op, en wordt drif„ tig." — „ Wij hebben immers allen onze ge„ breken," ſprak de Heer VALENTIJN. „ Het „ hoofd wordt hem zekerlijk ſchielijk warm; „ maar hij is toch ook wederom een zeer dienst„ willig en verpligtend man; en jegens de ar„ men is hij zeer weldadig."

„ Maar hoe komt het toch, Mijnheer VALEN„ TIJN!" vroeg hem eens iemand, „ dat gij al „ de wereld zoo verontſchuldigt?" — „ Hoe „ dat komt?" andwoordde de Heer VALENTIJN: „ Ik denk ſteeds, dat het geen er zoo gemeen„ lijk van de verkeerdheden mijner evenmen„ ſchen verhaald wordt, een weinig overdreven „ is, en erger gemaakt wordt, dan het is. Een „ ieder doet daar een weinig bij, en dus ſchijnt „ het dan zekerlijk zeer kwaad. Wanneer men „ de zaken regt beſchouwt, zoo valt er altijd „ iets af. En dan denk ik ook, dat het in het „ geheel niet heusch is, dat men ſteeds enkel „ van de verkeerdheden van andere menſchen „ gewaagt. Men moest immers veeleer het goe„ de, dat zij aan zich hebben, in aanmerking

„ ne-

„ noemen. Dan zou er vast zoo veel kwaads „ in de wereld niet worden gesproken. Het is „ toch regt haatlijk, wanneer men steeds enkel „ de ondeugden van anderen oplezen, maar „ nooit hunne deugden roemen wil."

Met deze denkwijze was de Heer VALENTIJN bij allen, die hem kenden, wel gezien. „ Dat „ is een zeer goed man," zeiden de menschen, „ die nooit van iemand kwaadspreekt."

L X V.

De ergdenkende PIETER.

„ Vader!" riep de kleene PIETER op een huilenden toon, „ Mijn tol is weg; mijn schoone „ bonte tol — vast heeft ANTONIE hem versto- „ ken, of verloren." — „ Hoe weet gij dat „ dan, dat ANTONIE hem heeft?" vroeg zijn vader. — PIETER wist het eigenlijk niet, maar hij geloofde het evenwel. — Intusschen hield hij den goeden ANTONIE ten onregte verdacht. Dezelve voegde hem toe: „ Wat zou ik dan met „ uwen tol doen? Ik heb er immers zelf een. — „ Maar gij denkt steeds terstond kwaad van een „ ander. Kijk slechts ter dege op de zaal rond. „ Daar hebt gij immers gisteren met uwen tol „ gespeeld."

PIETER zocht. ANTONIE hielp hem. De verlorene tol werd onder eene kas gevonden; en nu berouwde het PIETER, dat hij zijnen broeder ten onregte verdacht gehouden had.

„ Vader! Mijne fchoone tulpen!" zeide PIETER fnikkende, „ zijn allen vernield. Dat heeft „ niemand anders gedaan, dan KRISTIAAN van „ hier naast. O die leelijke jongen! Nooit van „ mijn leven word ik wederom goed op hem. „ Hij heeft het vast uit wraakzucht gedaan, om „ dat ik hem eene fchoone groote tulp niet heb „ willen geven!" — „ PIETER!" zeide zijn vader, „ het is zekerlijk bedroefd, dat uwe lie„ ve tulpen vernield zijn; maar fchaam u, dat „ gij KRISTIAAN zoo overhaast daarvan befchul„ digt. Eergisteren avond ftonden al uwe tul„ pen nog zeer fchoon; en gisteren is KRIS„ TIAAN met zijnen vader heel vroeg van huis „ gereisd, om eerst, na verloop van eenige da„ gen, terug te komen."

De vader zag zelf alles na, en er was geen twijfel aan, of er was een zwijn op het tulpenbed gekomen, en had daarvan gevreten, en daarin gewroet; maar, zoo als naderhand uitkwam, was dit PIETERS eigene fchuld. Want hij had gisteren de tuindeur niet gefloten, toen hij uit den tuin gegaan was. — „ O ik heb hem

„ on-

„ onregt gedaan, dien goeden KRISTIAAN!” zeide PIETER gansch verlegen.

Drie weken lang wilde PIETER zijnen kleenen vriend FREDERIK, met wien hij anders het liefste speelde, naauwlijks aanzien. Hij speelde niet met FREDERIK, wanneer deze tot hem kwam; hij sprak niet tot hem, en ging niet bij hem. FREDERIK vroeg hem: „ Heb ik u eenig kwaad ge„ daan, lieve PIETER? — Gij zijt immers zoo „ wonderlijk jegens mij.” — „ Och, loop maar „ heen!” andwoordde PIETER dan, en verwijderde zich.

„ Maar PIETER! wat hebt gij toch tegen FRE„ DERIK? Gij leeft immers in het geheel niet „ meer zoo wel met hem, als anders.” — „ Va„ der!” andwoordde PIETER, „ ik mag hem „ niet meer lijden. Mijn fraai prentenboek is „ reeds lang weg; en niemand kan het hebben, „ dan FREDERIK; want hij heeft steeds daarin „ gebladerd, zoo dikwijls hij hier geweest is.” — „ PIETER! PIETER!” zeide zijn vader, „ als gij „ u maar niet wederom bedriegt. FREDERIK is „ immers anders een zeer goed kind, en heeft „ u nooit iets ontnomen.” PIETER dacht, dat hij het niet mis had, en FREDERIK het boek moest hebben.

Na een paar dagen vond PIETERS vader het prentenboek wederom bij hem. — „ Welnu,

„ PIETER!" zeide hij, „ waar is dat boek toch
„ wederom van daan gekomen? Heeft FREDERIK
„ het wel gehad?" PIETER was zeer beschaamd.
Hij stotterde er zoo wat uit. LODEWIJK had het boek van hem geleend, toen er juist verscheidene kinderen geweest waren, met welken hij gespeeld had. Uit dien hoofde had hij nu vergeten, waar het boek gebleven was. — Zijn vader zeide niets meer, dan: „ PIETER word toch eens verstan-
„ dig!"

PIETER vond op den weg naar de school eene schoone groene rups met goudgeele strepen. „ Ach!" riep hij van vreugde, „ dat moet een „ fraai kapelletje worden!" Hij maakte zich een peperhuisje van papier, en stak de rups daarin.

De school ging uit, PIETER wilde naar huis gaan, en zijne rups daar aanstonds in een doosje zetten, op dat zij een popje om zich henen spinnen mogt: maar vooraf wilde hij haar nog eens bekijken, en riep ook de andere kinderen daarbij: „ Ik heb eene heerlijke rups!" riep hij, „ komt! gij zult haar allen zien."

PIETER opende zijn peperhuisje: maar er was geene rups in. Eenige kinderen lachten. — Anderen zeiden: „ Gij wilt slechts boerten, PIE-
„ TER!" — „ Ik boert niet," riep PIETER, heel verstoord, „ maar ik weet wel, wie mijne rups
„ heeft. — Er heeft den ganschen voormiddag

„ nie-

„ niemand naast mij gezeten, dan GOVERT." —
„ Gij zult toch niet denken, dat ik een dief
„ ben?" zeide GOVERT in drift tot PIETER. Al de kinderen dachten, dat GOVERT hem de rups vast niet zou hebben afgenomen. „ Ik weet wel,
„ wat ik denk," andwoordde PIETER, „ er heeft
„ toch niemand anders naast mij gezeten."

De beide knapen geraakten in twist; en grepen elkanderen eindelijk bij de haren. „ Houd
„ toch op!" fchreeuwde een verftandige knaap,
„ de rups moet vast weggekropen zijn, en zal
„ hier of daar wel zitten." — Nu zochten de kinderen, terwijl PIETER en GOVERT nog al voord plukhaarden, en vonden de rups in den hoek van een venfter.

„ Foei, fchaam u, PIETER!" riepen de kinderen. „ Altijd denkt gij kwaad van een an-
„ der!"

Befchaamd en verftoord, met verwarde haren, en een bloedenden neus, kwam PIETER te huis. Hij kon voor zijnen vader dat ganfche geval door geene logens verheelen. „ Zie daar," zeide zijn vader, „ dat komt van de haatlijke ergdenkend-
„ heid. Gij zult al uwe vrienden nog verliezen,
„ en niemand zal meer met u willen omgaan,
„ zoo gij anderen fteeds, door uwe kwade ver-
„ moedens, verongelijkt, en niets, dan kwaad,
„ van hen denkt. Stel toch alle moeite in het

„ werk, om die haatlijke verkeerdheid afteleg„ gen."

Pieter beloofde het: maar zijn vader moest hem zulks nog dikwijls herinneren, eer hij zijne verkeerdheid genoegzaam leerde onderdrukken.

L X V I.

Voorbarige verdenking van een weldadig Geneesheer.

In een groot gezelschap, dat door verscheidene zeer voorname en rijke Dames werd bijgewoond, verhaalde men de omstandigheden van eene zeer arme vrouw in de buurt. „ De ellen„ de is bij dat ongelukkige wijf zeer groot," zeide iemand, „ sedert een vierendeel jaars is „ zij bedlegerig, en heeft geen Arts, en geen „ oppasser. Hare kinderen willen brood heb„ ben, en de moeder kan het hen niet geven. „ Het ergste daarbij is, dat de kinderen bijkans „ in vuil en onreinheid omkomen moeten. Zij „ hebben niemand, die zich hunne ellende aan„ trekt."

Een zeer beroemd Geneesheer, die mede in dat gezelschap was, vernam naar den eigenlijken aard der ziekte van dat arme mensch. Daarvan onderrigtte men hem, en men bad hem tevens, dat

hij

hij toch henen gaan, en de goede vrouw mogt zoeken gezond te maken.

„ Heen gaan?" zeide de Arts, „ ja, dat wil „ ik wel; maar ik moet toch ook weten, wat „ ik voor mijne moeite hebben zal. Dat kan „ mij niemand kwalijk nemen. Ik moet immers „ daarvan leven. Als elk van het gezelſchap mij „ hier twee guldens geeft, wil ik daar henen „ gaan, en doen wat ik kan!"

„ Hier zijn mijne twee guldens!" riep eene Dame. „ En hier zijn de mijne!" riep eene andere. „ En hier zijn de onzen ook!" riepen de overigen. Kortom, de Arts ontving van élk, die in het gezelſchap was, twee guldens, en toen ging hij henen. — Het was een mooi ſommetje geld, dat hij had opgezameld.

„ Hebt gij den man wel voor zoo baatzuchtig „ gehouden?" zeide de eene Dame tot de andere, toen de Arts weg was. — Zij verwonderden zich allen over hem; niemand had het van hem verwacht — zegt, of zij geen gelijk hadden?

De Arts bezocht de vrouw, en zag wel, dat het haar, om welhaast gezond te worden, voornaamlijk ſlechts aan reinheid en verſterkend voedſel haperde. — „ Nu, mijn goede mensch!" zeide hij, „ wij zullen dat welhaast verhelpen. „ Hier heb ik geld, daarvoor willen wij alles „ koopen, wat gij noodig hebt." — Hij maakte

zelf schikkingen, om het noodige spoedig bij een te krijgen, en schreef eenige artsenijen voor.

In weinige dagen bragt de Geneesheer het zoo ver, dat de kranke wederom arbeiden kon. De arme, morsige en uitgehongerde kinderen waren gereinigd, van toereikende kleeding voorzien, en de vrouw hield nog eene aanzienlijke som, tot een noodpenning voor de toekomst, over.

„ Wij willen die vrouw toch eens bezoeken, „ die zoo ziek was," zeide, na eenigen tijd, eene der voorgemeldde Dames, tot eene van hare vriendinnen, „ wij moeten toch eens zien, „ of de inhalige Arts haar wel geholpen heeft."

Zij gingen daar henen, en vonden de vrouw wel en opgeruimd, en midden in haar werk. — Zij verhaalde aan die twee voorname vrouwen, op derzelver vragen, dat zich een goedertieren Arts over haar ontfermd had. „ De weldadige „ man," zeide zij, heeft mij gezond gemaakt, „ heeft mijne arme kinderen, die daar staan, in „ de kleeren gestoken, en daarbij heeft hij mij „ nog wel veertig guldens aan geld geschonken."

Nu zagen de gezegde vrouwen wel in, welk eene menschlievende bedoeling de Geneesheer had gehad, toen hij zich door elken persoon twee guldens geven liet; en zij konden ligt narekenen, dat hij er, uit zijn eigen zak, nog vrij wat moest hebben bijgelegd. — „ Ei, ei," zeiden zij, toen

zij

zij van de vrouw vertrokken waren, „ hoe voor„ barig hebben wij den braven man beoordeeld!"

LXVII.

Een soortgelijk geval van een armen Officier.

Een braaf Officier had zijnen Koning, gedurende een langen krijg, als Luitenant gediend, en wegens eenige wonden, die hem tot een verderen krijgsdienst onbekwaam maakten, zijn afscheid bekomen. Het genadebrood, van een paar rijksdaalders maandlijks, was in geenen deele toereikende, om hem en zijne oude moeder slechts het allernoodwendigste te verschaffen, hoe zeer zij beiden ook alles bezuinigden.

De Officier bad de voornaamste Staatsdienaren, of Ministers van den Koning, dat zij hem toch een post geven mogten, die hem in staat stelde, om zich zelven en zijne oude moeder in het leven te houden; maar die Heeren hadden altijd uitvlugten, zij beloofden hem telkens heel veel, maar zij hielden hunne beloften nooit.

Onder anderen had de brave Luitenant zich, op zekeren dag, met zijn aanzoek bij een Minister vervoegd, die hem bij zich aan tafel noodigde. Zeer vele voorname Heeren van het Hof zaten insgelijks bij dien Minister. Over tafel beschouw-

schouwde men eene kostbare doos van hooge waarde, welke de Minister eerst onlangs ten geschenke bekomen had. Een der gasten verzocht die doos te mogen zien; en van dezen ontving een ander haar. Dus ging de doos bijkans de gansche tafel rond, en elk bewonderde de schoonheid van hare bewerking.

Na een vrij groot tijdsverloop, gedurende welk men reeds wederom van gansch andere dingen gesproken had, vorderde de Minister zijne doos terug. — Niemand had ze. — Men was onthutst — elk greep in zijn zak, of hij ze misschien, in gedachten, daarin gestoken had; maar niemand vond ze. Men zocht lang; men werd al verlegener; maar alles was vruchtloos. De doos was nergens te vinden.

„ Dat is eene zonderlinge historie," zeide een der voornaamste gasten. „ Nu, het zij daarmede „ zoo als het wil. Ik wil mij ten minste regt- „ vaardigen." Hij haalde, terwijl hij dit zeide, zijne roks- en kamizoolszakken uit, en keerde ze om. „ Ziet gij, mijne Heeren!" voegde hij daar bij: „ Ik heb de doos niet." Al de anderen deden eveneens. Niemand had de doos.

De beurt kwam aan onzen Luitenant. „ Mijne „ Heeren!" zeide hij, ik verzeker u op mijne „ eer, dat ik de doos niet heb. Maar ik wil „ mijne zakken evenwel niet omkeeren. Het zou

„ ver-

„ vernederend wezen, zoo men mij buiten dien
„ niet gelooven wilde."

Men bad den Officier, zijne zakken om te keeren. Men bad hem, dat hij zich toch niet zelf bij meenig een in verdenking brengen mogt, als of hij de doos had. Men stelde hem voor, dat een ieder zijne zakken toch reeds omgekeerd had, en er alzoo voor hem niets vernederends daarin wezen kon, dat hij het insgelijks deed — maar hij bleef er vast op staan, dat hij het niet doen wilde. Men zweeg dan van die zaak, en een ieder dacht het zijne. Men dacht: „ Ja!
„ de man is zeer arm — het is wel mooglijk....
„ het is begrijplijk .... misschien heeft de
„ nood.... ja, hij moet de doos hebben. Waar-
„ om keerde hij anders zijne zakken niet om?"
De Minister zelf dacht zoo.

Wie had nu toch de doos?

„ De doos van uwe Excellentie is wederom
„ te regt," zeide, den volgenden morgen, des Ministers kamerdienaar aan zijnen Heer, zoo haast dezelve opgestaan was. — Deze verwonderde zich. Hij vroeg, waar zij geweest was; en de kamerdienaar antwoordde, dat hij haar, bij het weghangen van het kleed, onder in de voering gevonden had. De rok had in den zak een gat gehad. In gedachten had de Minister de doos wederom bij zich gestoken. Niemand

had het bemerkt; en de doos was door het gat van den zak gegleden.

Weinige dagen daarna noodigde de Minister al de gasten wederom, die bij het zonderlinge voorval met de doos aan zijne tafel waren geweest. De Officier werd een kwartier uurs vooraf bij den Minister geroepen. Deze zeide hem, dat de doos gevonden was; maar verzocht tevens, hem toch de rede op te geven, waarom hij zoo hardnekkig geweigerd had, zijne zakken om te keeren. „ Uwe Excellentie," zeide de Officier, „ is een edelaardig man. Voor uwe „ Excellentie wil ik niets verzwijgen. Ik ben „ arm, ik ben zeer arm, en kan zoo veel niet „ bijbrengen, dat ik een warm middagmaal met „ mijne moeder hebben kan. Wij behelpen ons „ zoo zuinig, als mogelijk. Nu kon ik vooraf „ niet weten, dat ik dien middag bij uwe Ex„ cellentie eten zou. Hiervan onbewust, had „ ik, voor dien middag, een worst gekocht, „ en dezen had ik nog in den zak. Had men „ nu dien worst, bij het ontledigen van mijne „ zakken, gezien, dan zou men mij misschien „ bespot en uitgelagchen hebben. Die beleedi„ ging had ik niet kunnen verdragen. — Nu „ zegge uwe Excellentie zelve, wat moest ik „ doen?"

De Minister verhaalde aan tafel, hoe zijne doos we-

wedergevonden was; en de Officier werd, in de oogen der aanwezigen, geregtvaardigd. „ Wij „ hebben u, met onze vermoedens, onregt ge- „ daan," zeide deze en gene tot hem. En een ieder dacht, „ wat kan men het toch mis heb- „ ben!"

Voor het overige strekte dit geheele beloop van zaken ten voordeele van den armen Officier. De Minister nam deszelfs zaak, van toen af, ernstig ter harte; en, binnen weinige maanden, had hij hem eenen post toegeschikt, waarvan hij met zijne oude moeder, zonder drukkende zorgen, leven kon.

ZEVENDE AFDEELING.

VLIJT, LUIHEID, SPAARZAAMHEID, VERSTANDIG GEBRUIK DES VERMOGENS.

„ Vader!" zeide KRISTIAAN, „ wat zijn er „ toch vele menschen in onze stad. Die hebben „ toch vast vele dingen noodig. Zeg mij eens, „ vanwaar krijgen zij dezelven, en waarvan le-

„ v-

„ ven zij allen?" — „ Zij moeten eenig be-
„ drijf oefenen," andwoordde hem zijn vader;
„ dat is, zij moeten arbeiden. Daarvoor krij-
„ gen zij geld; en voor dat geld koopen zij
„ dan, het geen zij noodig hebben. Een ieder
„ moet eenige bezigheid hebben, waarmede hij
„ zich onledig houdt, als hij kost en kleede-
„ ren, of het noodige onderhoud, voor zich
„ en de zijnen, bekomen wil."

LXVIII.

Luiheid en vlijt; of, MEIJER, KRISTOFFEL *en* GOVERT.

„ Gij kent toch den langen MEIJER, zoo als
„ hem de lieden steeds noemen? Zie, die be-
„ delt van huis tot huis, en niemand geeft hem
„ geerne iets, dewijl hij lui is, en niet werken
„ wil. Dikwijls wordt hij, met harde woorden
„ en smaadredenen, afgewezen. Een ieder zegt
„ tot hem: „ Waarom bedelt gij toch? gij lui
„ „ mensch! Gij zoudt immers kunnen arbei-
„ „ den." Dan jammert hij zekerlijk zeer, als
„ hij meermalen geen rok, of geen hemd, meer
„ heeft, die iets deugen, of in den winter in
„ eene dunne linnen kiel bevriezen moet. Maar
„ het is zijne eigene schuld, niemand beklaagt
hem,

„ hem, een ieder zegt, waarom arbeidt gij niet?
„ Al de wereld veracht dien mensch."

„ Gij kent ook den daglooner KRISTOFFEL.
„ die arbeidt nu wel; maar toch niet geerne.
„ Hij is steeds traag, en verdrietig, als hij wer-
„ ken moet; en hij doet het niet, voor dat de
„ hoogste nood hem dwingt. Zie intusschen
„ ook eens, hoe ellendig het er bij hem uit-
„ ziet. Dikwijls heeft hij geen enkel brokje
„ brood in huis. Zijne arme kinderen kunnen
„ bijkans haar genoegen niet eten, en moeten
„ genoegzaam half naakt loopen. Daar is in den
„ winter geen warm soepje voor de arme kinderen,
„ geen bedje, waarop zij slapen, geen rokje, waar-
„ mee zij zich bedekken kunnen, en geen turf-
„ je, om zich daarbij te warmen. Gij weet
„ wel, hoe goed het hen smaakt, als uwe moe-
„ der hen eens te eten geeft, en hoe hongerig
„ zij dan steeds zijn. Zie, dat alles komt van
„ zijne luiheid. Niemand verhuurt hem ook
„ geerne eene woonplaats, om dat hij de huur-
„ penningen niet betalen kan. En als hij nu
„ ook somwijlen uit nood arbeiden wil, wil hem
„ evenwel niemand in zijn werk hebben, die
„ slechts een anderen arbeider bekomen kan.
„ Want alles, wat hij doet, doet hij langzaam,
„ en volvoert hij slecht."

„ Gij kent intusschen ook den vlijtigen „ VERT. Zie, de man klaagt nooit over no„ en heeft steeds zoo veel, dat hij en zijne k„ deren verzadigd, en rein en ordelijk gekl„ kunnen worden. Intusschen verdient hij „ alles met zijnen arbeid. Van den vroegen m„ gen, tot den laten avond, is hij bezig; „ vrouw en kinderen helpen hem. Een le„ heeft ook den vlijtigen GOVERT liever in „ werk, dan vele andere lieden, en geeft l „ geerne wat meer geld, dewijl hij het, d „ zijne vlijt, wederom inbrengt. Aan GOVE „ kan men klaarblijklijk zien, dat de arbeic „ me en vlijtige mensch zich er wel door re „ en doorgaands het noodige heeft, terwijl „ luije dikwijls aan alles gebrek lijden, en „ delen moet."

LXIX.

De arbeidzaamheid; of, de Heer WALBERG

De Heer WALBERG was, reeds van zijne kind heid af, aan arbeidzaamheid gewend. Nooit l den zijne ouders toegelaten, dat hij, geheele gen achtereen, ledig ware.

Toen hij nu ouder werd, en zich zelven derhouden moest, viel hem geen arbeid zw

W

Wanneer andere lieden klaagden, dat zij zoo veel te doen hadden; en hun werk niet afdoen konden, verwonderde hij zich daarover. Hij was van begrip, dat men alles afdoen kon, als men slechts gewillig daartoe was, en tevens geregeld voer. „ Ik sta dan een uurtje eerder „ op," zeide hij, „ en kijk niet veel bij mijn „ werk rond, om mij met dingen te bemoeïjen, „ die mij slechts ophouden, en mij evenwel niet „ aangaan. Dan krijg ik steeds gedaan werk. — „ En o hoe wel heeft men het dan des avonds, „ als men al zijn werk volvoerd heeft! Dan „ smaakt het eten veel lekkerer, en is de nacht- „ rust ook veel zoeter, dan wanneer men den „ dag verdroomd en verbeuzeld heeft."

Op deze wijze had de Heer WALBERG het steeds uitgehouden. Hij was aanvanglijk zeer arm geweest; maar, door zijne arbeidzaamheid, had hij van lieverlede veel geld verdiend, en was bijkans rijk geworden.

„ Maar, Mijnheer WALBERG! waarom arbeidt „ gij steeds voord?" vroegen hem somwijlen eenige onverstandige lieden. „ Gij hebt immers „ geld; gij kunt immers buiten dien wel le- „ ven." — „ Gij zijt wonderlijke menschen!" zeide hij dan. „ Een leven zonder arbeid zou „ een bedroefd leven voor mij wezen. Dan zou „ mij de tijd droevig lang vallen. Ik zou niet

„ weten, wat ik aanvangen zou, en zou geeu-
„ wen, en verdrietig zijn. Neen, ik wil liever
„ arbeiden, zoo veel ik kan. Als men dan een
„ uurtje vrij heeft, en zich eenige uitſpanning
„ verſchaft; zoo is dat duizendmaal aangena-
„ mer, dan wanneer men eene ganſche week in
„ lediggang doorbrengt. Het zou ook heel ſlecht
„ van mij wezen, als ik niet arbeiden wilde,
„ daar ik gezond ben, en kragten daartoe heb.
„ *Lediggang kan geen genoegen baren!*"

LXX.

Mijnheer ROZENBOOM; *of, de verarmde rijkeling.*

In eene groote handelſtad leefde een man, ſtil en eenzaam, in een kleen kamertje van een kleen huis, en onttrok zich bijkans aan alle gezigt der menſchen. Slechts ſomwijlen kwam hij uit zijn huis, als het marktdag was, om zich wat brood, en worst, en eenige aardappelen, te koopen, waarmede hij zich de ganſche week behielp. Om op de markt te komen, zocht hij de engſte en afgelegenſte ſtraatjes op, en ſloop digt langs de huizen henen, op dat niemand zijner vorige bekenden hem zien mogt. Deze man heette ROZENBOOM.

Voor-

Voorheen had die ROZENBOOM in veel gelukkiger omstandigheden verkeerd. Toen zijne ouders stierven, erfde hij eene groote som gelds, eene gansche kas vol schoone harde Piasters, een huis, en velerlei meubelen van groote waarde. „ Nu," zeide hij, toen dat alles het zijne was, „ nu behoef ik niet meer te arbeiden."

Mijnheer ROZENBOOM gaf nu den handel op, dien hij, tot dus ver, gedreven had, en zette het geerfde geld uit op interesten. — „ Ik zou „ dwaas wezen," zeide hij tot zijne vrienden, „ zoo ik mij langer met die zaak inlaten wilde. „ Ik kan het immers beter hebben. — Ik heb „ immers niet noodig, dat ik mij met den han„ del plage. — Ik heb toch geld genoeg."

Mijnheer ROZENBOOM at en dronk. — Mijnheer ROZENBOOM had, weeklijks eenige malen, eene groote meenigte gasten bij zich, en de overige dagen der week was hij bij anderen te gast. Mijnheer ROZENBOOM was bij alle pretten en vermaken, hoe veel gelds dezelven ook kostten; want, daar hij geene bezigheden meer had, ontbrak hem geen tijd, om al die dingen bijtewonen.

„ Ach!" zeiden de menschen, „ wat heeft „ die man het wel! Geen arbeid, geene zorgen, „ de gansche kas vol geld, en enkel vermaak en „ genoegen!"

Die menschen bedrogen zich. De goede Heer

ROZENBOOM verveelde zich dikwijls geweldig. De eeuwige gastmalen en pretten werden voor hem somwijlen onverdraaglijk, in plaats dat zij hem zouden hebben vervrolijkt; en er bleef steeds een geruime tijd voor hem overig, waarmede hij niets wist aan te vangen; bijzonderlijk des voormiddags, wanneer hij, uit verdriet, van den eenen bekenden naar den anderen liep.

Zoo leefde Mijnheer ROZENBOOM eenigen tijd lang. Maar reeds in het eerste jaar waren de Interesten van zijn kapitaal niet tegen zijne zware uitgaven opgewassen. Hij maakte hier en daar eenige schulden, én, om ze te betalen, moest hij zich van een kleen gedeelte van het uitgezette kapitaal bedienen.

Toen kon Mijnheer ROZENBOOM nog minder met de interesten van zijn geld rondschieten, daar hetzelve reeds verminderd was, en zijne uitgaven steeds even groot bleven als voorheen. Hij brokte derhalve de eene som na de andere in, tot dat, na ongeveer twintig jaren, bijkans de geheele ervenis was ingebrokt.

Nu bond hij zich wel in, maar te laat. Had hij wederom kunnen arbeiden, dan had hij zich misschien nog kunnen redden; maar in de laatste twintig jaren had hij het arbeiden geheel afgeleerd. Hij verkocht al de kostbaarheden, die hij bezat, de eene na de andere. Ten laatste moest

hij

hij ook zijn huis verkoopen, en nu had hij volstrekt niets, om er van te leven. Zoo eenige milddadige menschen hem niet maandlijks een kleen aalmoesje gegeven hadden, zou hij hebben moeten bedelen.

Thands schaamde hij zich voor de menschen. Eenzaam, en zonder dat iemand zich om hem bekommerde, leefde hij op het bekrompene kamertje, dat hij voor zich had gehuurd. Hier had hij den tijd, om zich aan de bespiegeling van zijne vorige dwaasheden over te geven. „Ach, zoo ik slechts gearbeid had," zuchtte hij, „dan kon ik mijn gansche vermogen nog „hebben, en behoefde ik mij niet zoo kommer„lijk te behelpen."

Als de lieden nu nog eens van den Heer ROZENBOOM spraken, benijdden zij hem niet meer. „De man heeft zijne bedroefde omstandigheden „aan zich zelven te wijten," zeiden zij: „Hij „bedacht niet, dat het water, zelfs in den diep„sten put, eindelijk ontbreekt, als men steeds „daar uit schept, en er niets weer in komt."

LXXI.

KAREL *en* FREDERIK; *of, traagheid en vlijt.*

KAREL en FREDERIK, waren twee broeders van eene zeer ongelijke geaardheid.

KAREL was altijd traag, verdrietig en onwillig tot alles, wat hij te leeren of te doen had. Gaf zijn vader, of zijn meester, hem eenigen geringen arbeid op, dan geeuwde hij, en rekte hij zich vooraf eenige malen uit; en dan ging het vervolgends zoo langzaam en flepend, dat men het niet aanzien mogt. Alles fcheen hem te zwaar en te moeilijk; en als het hem niet uitdruklijk bevolen werd, verrigtte hij vast het geringfte werk niet. Liever zat hij ganfche uren op eene plaats, en verdroomde zijnen tijd. KAREL bleef dom en lui.

Daarentegen was zijn jongere broeder FREDERIK een vlijtige en levendige knaap. Hij leerde geern al wat nuttig was, en verrigtte met lust het werk, dat hem opgegeven werd. Dikwijls zat hij te lezen, te fchrijven, of te rekenen, zonder dat iemand hem zulks bevolen had. Zekerlijk moest FREDERIK dus veel fchranderer en bekwamer worden, dan de trage KAREL.

Toen KAREL ouder werd, en zich zelven onderhouden moest, kon hij nergens te regt geraken. Daar hij niets ordelijk geleerd had, was hij ook tot niets bruikbaar. Zelfs voor bladfchrijver wilde niemand hem hebben, om dat hij alles verbrodde en niet doorwerkte. Nu zag hij wel in, dat hij, reeds in zijne kindschheid, had moeten vlijtig zijn en leeren, om thands wel onder

de

de menſchen voord te komen. Hij ſchaamde zich nu ook, dat hij zóó onwetend en traag was; maar wat hielp dat? Wanneer hij zich ook eens in postuur ſtellen en regt ijverig zijn wilde, dan werd hem zulks welhaast te zwaar, om dat hij zich niet, van zijne kindschheid af, daaraan gewend had. — Hij wist ten laatſte niet meer, waarmede hij zijn brood verdienen zou.

Gansch anders ging het zijnen broeder FREDERIK. Deze was overal bemind, waar hij ſlechts kwam. Men had hem gearn bij alle dingen, die bekwaamheid en vlijt vereischten. FREDERIK verdiende ſteeds meer dan hij noodig had, en bekwam, met den tijd, eene zeer aanzienlijke plaats, waar hij voor vele menſchen nuttig wezen kon, en zelf rijk werd.

Nu kwam er eens een bedelaar bij hem, die om eene aalmoes vroeg. „ Dat gezigt is mij „ immers zoo bekend," dacht FREDERIK. — Hij vroeg den man, hoe hij heette, en waar hij van daan was? — O hoe verſchrikte hij, toen hij vernam, dat het zijn broeder KAREL was.

FREDERIK nam zijnen ongelukkigen broeder tot zich, kleedde hem, en onderhield hem. — Ach, hoe verheugde zich FREDERIK, dat hij vroeg iets nuttigs geleerd, en zich aan den arbeid gewend had. Zonder hem had de ongelukkige KAREL moeten bedelen en honger lijden!

En ach, hoe schaamde KAREL zich, toen hij zag, dat FREDERIK zoo geacht was, en hoe berouwde het hem toen, dat hij niets geleerd had, en van zijnes broeders vlijt leven moest!

Toen wilde hij geern nog iets leeren; geern wilde hij zich dankbaar jegens zijnen broeder betoonen; maar hij ving alles lomp en handeloos aan. — Het was toen te laat!

LXXII.

Leer iets, al zijt gij ook nog zoo rijk.

„ Waarom behoef ik toch iets te leeren?" dacht de kleene HENDRIK steeds, wanneer zijn meester hem aanspoorde, om regt vlijtig te wezen. „ Mijn vader is immers een rijk koop„ man, en heeft gelds genoeg!" — HENDRIK leerde niets ter wereld.

Toen hij reeds een volwassen mensch geworden was, was hij nog tot geen ding bruikbaar! De menschen verachtten hem wel, om dat hij zoo onwetend en onbekwaam was. — „ Maar, „ wat geef ik daarom?" zeide HENDRIK; „ ik „ heb toch geld om van te leven."

„ Mijn lieve HENDRIK!" zeide hem eens iemand, „ geld en goed zijn zeer ongewisse din„ gen. Men kan ze verliezen, al acht men zich

„ ook

„ ook nog zoo zeer van derzelver bezit verze„ kerd." HENDRIK lachte daarom.

Na eenige jaren werden plotsling een paar kooplieden, van welken zijn vader zeer veel gelds te vorderen had, arm en bankbreukig. Kort daarna ontstond er krijg, en de gansche handel van zijn vader werd gestremd. Toen was dezelve geheel arm; en hartzeer daarover bragt den goeden man in het graf.

Wat zou HENDRIK nu aanvangen, toen het geld weg was, waarop hij zich steeds zoo zeer verlaten had? — Hij bleef, zoo lang hij leefde, een ellendig mensch, die doorgaands enkel van de weldaden van anderen bestond, en zich met innige smart beklaagde, dat hij niets geleerd had, om dat hij zich op zijnen rijkdom verliet.

LXXIII.

De schrandere DIRK; *of men moet al, wat nuttig is, zoeken te leeren, als men gelegenheid daartoe heeft.*

„ Kinderen!" zeide de Heer ZWART steeds tot zijne leerlingen, „ leert alles, tot welks aanlee„ ring gij gelegenheid hebt! Gij kunt niet we„ ten, hoe noodig gij het eenmaal hebben zult!" Hiernaar luisterde de verstandige DIRK, een vlijtige

tige knaap; en waar hij flechts iets leeren kon, daar was hij zeer opmerkzaam.

In het huis van zijnen vader woonde een bekwaam Geneesheer, die vele kruiden gebruikte, om daaruit geneesmiddelen voor zijne zieken te bereiden. DIRK, die verlof had om bij den Arts te gaan, leerde bijkans al die kruiden kennen, vroeg, waartoe zij dienden, en waar zij groeiden, en verzamelde ze op zijne wandelingen voor den Arts, die hem deswege zeer prees.

Twintig jaren daarna was DIRK een koopman, en had, federt langen tijd, aan geen verzamelen van kruiden meer gedacht. Zijn handel, die zeer goed ging, hield hem volkomen bezig, en binnen weinige jaren dacht hij taamlijk welgezeten te wezen. Maar er kwamen een paar ongelukkige jaren, waarin hij, op onderfcheidene waren, veel verloor. Ja, lieden, die hem veel geld fchuldig waren, betaalden hem niet; en een listige bediende, wien hij voor zeer eerlijk hield, ontftal hem eenige duizenden. De brave DIRK verarmde.

Hij fchaamde zich om in de ftad te blijven, waar hij zoo wel gefteld geweest was, offchoon een ieder hem beklaagde. Hij toog, met vrouw en kinderen, naar een ftadje, dat eenige mijlen van zijne vorige woonplaats verwijderd, en tusfchen bergen, waarop groote bosfchen ftonden,

ge-

gelegen was, zonder eigenlijk te weten, waarvan hij daar leven zou.

Treurig wandelde hij eenmaal tusfchen de bergen door, zuchtte over zijn lot, en bedacht, wat hij nu aanvangen zou. Toen viel zijn oog op een paar bloemen, die hij federt lang niet gezien had. Hij bezag ze, en bevond, dat het zulke bloemen waren, als hij, in zijne kindsheid, den Arts in zijnes vaders huis had gebragt. „ Hemel!" dacht hij, „ er beftaan immers in mijn „ geboorteland zoo vele arme lieden van het in„ zamelen van kruiden. Zoo ik dit thands eens „ aanving. Misfchien kan ik toch den honger „ daarmede afweren, en de mijnen, al is het „ ook flechts kommerlijk, daarmede onderhou„ den."

Dirk dacht daarover verder na. Hij onderzocht, of er velen van die kruiden, welken de Artfen en Apothekers gebruikten, in dit oord groeiden; en hij bevond, dat zij in overvloed voorhanden waren. Dirk kwam vrij opgeruimd te huis.

Den volgenden dag moesten zijne vrouw en kinders, des morgens vroeg, met hem naar het bosch gaan. „ Kinderen!" zeide hij onderweg, „ honger is een fcherp zwaard. Gij weet, dat „ ik u naauwlijks langer droog brood verfchaf„ fen kan. Binnen weinige dagen heb ik geen

„ ftui-

„ stuiver meer. Bedelen, en andere lieden las-
„ tig vallen, is schandelijk. Wilt gij mij ge-
„ trouwlijk bijstaan, dan, denk ik, zullen wij
„ ons er wel door redden." Al de kinderen
verzekerden, dat zij hem gaarne in alles helpen
wilden; en zij verheugden zich, toen zij hoor-
den, wat zij doen moesten. Hun vader leerde
hen de kruiden kennen, die zij zoeken moes-
ten; en, eer het middag was, hadden zij eene
taamlijke meenigte daar van bij een.

Van dezen tijd af zamelde het gansche gezin,
zoo lang het saargetij daarvoor gunstig was,
kruiden, en wortelen; en DIRK verkocht ze in
eene nabijgelegene stad voor goed geld. Na
eenige jaren kon hij zoo vele kruiden en wor-
telen niet meer leveren, als men van hem ver-
langde, en moest hij daarom lieden aannemen,
die hem hielpen zoeken. Ten laatste had hij
genoeg met het bloote inpakken en verzenden
der kruiden en wortelen te doen, en behoefde
hij ze niet meer met de zijnen, in eigen per-
soon, te zoeken. Hij had wel twintig lieden
aangenomen, die het gansche oord, vele mijlen
in het rond, doorzochten, en hem de gewassen
bragten, welken hij noodig had, en hij verzond
ze dan, met geheele wagenvrachten, naar de
groote steden.

Nadat DIRK dezen handel, eenige jaren lang,
ge-

gedreven had, was hij een vrij welgezeten man. Wanneer hij dan zoo somwijlen des avonds met zijn gezin aan tafel zat, en een weinig narekende, hoe veel geld hij op die en die dagen ontvangen had, en dan hoe vele menschen hij, door zijnen handel in kruiden, brood verschafte; dan vermaande hij ook meestal zijne kinderen, om toch vooral zoo veel te leeren, als de gelegenheid voor hen mooglijk maakte. „ Men „ weet niet, " zeide hij, „ waartoe men het „ gebruiken kan. Had ik niet, als kind, bij „ den Arts in mijnes vaders huis, kruiden lee„ ren kennen; wie weet, of wij allen het thands „ zoo wel zouden hebben. Misschien moest ik „ met u door het land gaan bedelen; of waren „ wij van hartzeer en honger reeds voorlang „ gestorven. "

LXXIV.

KLAARTJE; *of, nuttige bezigheid is het eenige, dat den tijd, op eene aangename wijze, verdrijft.*

KLAARTJE was een kleen wispelturig ding, dat niets leeren wilde, als het slechts eenige de minste moeite kostte. Zij kon noch lezen, noch breijen; zij speelde en beuzelde, den eenen dag

voor-

voor, den anderen na; en wanneer vader of moeder haar in iets nuttigs onderwijzen wilden, dan zocht zij altijd daarvan vrij te komen.

„ Dogtertje!" zeide hare moeder tot haar, „ als gij op die wijze voordgaat, dan zult gij „ een ongelukkig mensch worden. Gij zult zelfs „ dikwijls niet weten, wat gij doen, en waar- „ mede gij den tijd doorbrengen zult." — „ O," andwoordde de kleene, „ mijn tijd zal „ ik wel verdrijven!"

In den volgenden winter bezocht hare moeder een van hare naaste bloedverwanten, die Predikant op een dorp was; en KLAARTJE werd, op hare dringende bede, mede genomen. Dat was eene vreugde voor KLAARTJE, toen zij, bij den Predikant, drie aardige kinderen vond, waarmede zij ſpelen kon. Dat vèrmaak duurde eenige dagen achter elkanderen voord. De kinderen ſpeelden door het huis henen, in het woonvèrtrek, en zelfs op het erf, offchoon er een weinig ſneeuw lag.

De Predikant onderwees zijne kinderen dagelijks eenige uren lang, en had KLAARTJE gevraagd, of zij daaraan deel nemen wilde; maar zij betuigde weinig lust daartoe. Men liet haar haren wil. In den aanvang wist zij zich ook wel bezigheid te verſchaffen, zoo lang zij nog buiten verkeeren kon. Maar dit hield welhaast

op.

op. De sneeuw viel, eenige dagen achtereen, met dikke vlokken; en het geheele erf was, eene el hoog, daar mede bedekt. De meid had daarin slechts een paar smalle paden, naar de schuur en den veestal, gemaakt. Nu was de koude ook zoo streng, dat niemand geern uitging, als hij niet moest.

Dat waren nu treurige dagen voor het kleene meisje, welk zich met niets nuttigs onledig houden kon. O hoe lang viel haar de tijd! Het kwam haar voor, als of elk uur wel tienmaal zoo lang duurde, dan anders. Daar zat zij, misnoegd en verdrietig, op haar stoeltje nevens hare moeder, en zag nu eens de wanden, dan eens de tafel, dan weer den haard, aan. Honderdmaal vroeg zij hare moeder, of zij niet haast wederom naar huis reizen zouden, om dat zij dacht, dat het daar beter zijn zou: maar op den weg kon niemand voord; vooral daar er, van tijd tot tijd, versche sneeuw viel. — Hoe vloog, daar en tegen, niet de tijd voor de kinderen van den Predikant voorbij. Eenige uren lang gaf hun vader hen in zijne studeerkamer onderwijs. Dan lazen zij eene, of eenige, kleene geschiedenissen, uit de fraaije boeken, die zij hadden, of zij schreven en rekenden, of de oudste speelde een kleen stukje op het klavier, en de anderen zongen daarbij. Ondanks het on-

aangename weder, waren zij toch allen vrij vergenoegd. Maar, het arme KLAARTJE had zelfs geen lust meer tot spelen; en wanneer de kinderen van den Predikant, na het volbrengen van hun werk, haar daartoe aanzochten, dan sloeg zij dat aanzoek af.

Thands leerde zij inzien, hoe waarachtig het was, het geen hare moeder gezegd had, dat men zelfs den tijd niet eens wist door te brengen, als men niets nuttigs leeren wilde. — Bijkans veertien dagen had zij reeds zoo gesleten, en nog kon men geen voet buiten de deur zetten. Treurig plagt zij hare moeder aan te zien, als er gezegd werd, dat niemand daarbuiten voordkon. — Hare moeder beklaagde haar. „ Wie kan 't helpen? kind!" zeide zij; „ gij „ ziet, dat het niet in onze magt staat. — Zie „ nu, hoe goed het wezen zou, zoo gij thands „ een weinig lezen, schrijven, breijen of naai„ jen kondet, zoo als de kleene EMILIA." — KLAARTJE zuchtte — en hare moeder vervolgde: „ Moet ik misschien neef verzoeken, dat hij u „ mede in zijne school opneme?" — „ Ja!" andwoordde de kleene, zachtjes en beschaamd; en zij knikte een weinig met het hoofd daarbij.

KLAARTJE ging met de overige kinderen naar derzelver school. Zij ving aan te lezen; want de letters kende zij reeds; zij leerde een paar

let-

letters schrijven. Zij werd met de cijfergetallen bekend. Zij hoorde, door de anderen, menige kleene vertelling voorlezen, waarover zij dan met elkanderen spraken. — Dat ging beter, dan zij gedacht had, en zij verheugde zich daarover. In een snap was de voormiddag voorbij; en zij kreeg ook wederom lust tot spelen. Schoon het nog wel vier weken aanhield, eer hare moeder wederom naar huis kon, zat KLAARTJE echter niet meer zoo te treuren, als in den beginne; want zij wist nu beter, wat zij met haren tijd aanvangen zou. Hoe meer zij zich aan nutte bezigheden overgaf, des te beter ging het, des te blijder was zij.

„ O moeder!" zeide zij, op de terugreis, „ nu had ik het wel kunnen uithouden, al had „ het slechte weder ook nog vrij wat langer „ geduurd."

LXXV.

De Heer THOMASSEN; *of, de gevolgen van eene te groote verteering.*

De Heer THOMASSEN had van zijne ouderen een aanzienlijk kapitaal geërfd, en won daarbij zelf zeer veel. Want hij zette het bebouwen van eenige landgoederen voor eigene rekening

zeer vlijtig en ordelijk voord; en hij had daarin nooit bijzondere tegenheden ontmoet, die hem veel benadeeld hadden. — Nogthands ſtond het met zijn vermogen ſlecht. Waarvan mag dat toch zijn gekomen?

Op zijne tafel moest hij, des middags, vast vier of vijf geregten hebben, en wel ſteeds de duurſte en kostlijkſte; offchoon hij zich aan een of twee had kunnen zat eten. In zijnen kelder had hij de fijnſte wijnen. De kleederen van hem, en de zijnen, waren insgelijks zeer kostbaar; en zijne meubelen, zijne ſpiegels, kasſen, commodes, ſofas, zijne koetſen, en paarden, moesten ſteeds zeer prachtig, en naar de nieuwſte mode, wezen. Zoo haast iets hem niet meer geviel, of ſlechts het geringſte gebrek daaraan kwam, moest het weg, en werd het vóor eene kleenigheid verkocht; terwijl er met groote kosten iets anders in deszelfs plaats werd aangeſchaft. De Heer THOMASSEN verteerde veel. Dingen, die niet juist veel geld kostten, achtte hij niet; en hij zeide er niets van, wanneer zulke dingen, door onachtzaamheid, bedorven werden; en als hij hier of daar een paar gulden moest uitgeven, die hij had kunnen beſparen, dan dacht hij: „Het is immers ſlechts eene „kleenigheid."

Dit kostte nu den Heer THOMASSEN, het ...

heele jaar door gerekend, veel geld. Dienvolgends moest hij nu eens hier, dan eens daar, bij zijne buren leenen, en kostte het hem dikwijls veel zorg, dat hij het geld bekwam, welk voor zijne noodwendigſte uitgaven, voor den loon van bedienden en werkvolk, voor den aankoop van vee en gereedſchappen, gevorderd werd.

„ Mijn God!" zeide hij eenmaal tot een goeden vriend, „ ik weet niet, hoe het in zijn „ werk gaat. Ik heb, het geheele jaar door, „ ſchoone inkomſten; en kan echter daarmede „ nooit rondſchieten." — „ Dat weet ik in„ tusſchen zeer wel," andwoordde hem zijn vriend, „ gij wilt niet *bezuinigen*. Gij geeft „ voor onnoodige dingen te veel geld uit. Gij „ gaat als een *verkwister* te werk. Kleenigheden rekent gij niet, en die kosten u jaarlijks eene groote ſom. Heden een paar gulden, morgen wederom eenige, dat beloopt ten laatſte vrij wat; en dan moet u het geld daar, waar gij het onontbeerlijk noodig hebt, ontbreken. Zoo gij ooit eens eenig groot verlies leedt, zoudt gij op eenmaal een arm man wezen."

De Heer THOMASSEN zeide niets; maar hij ſafte de groote vertering af. Hij was met enkel tafelgeregt te vrede. De kleederen

vergenoegen. Maar elk dubbeltje werd aan koffij besteed. De tijd, die met het koken van al die koffij heen ging, was voor haar werk verloren, en het vuur, en de koffij zelve, kostten zoo veel geld, dat hare verdiensten niet toereikende waren.

Nu verkocht zij van haar goed, het geen zij nog al het beste scheen te kunnen missen — een paar stoelen, eene tafel, en een spiegel; toen kwam de beurt aan hare kleederen; ja ten laatste verkocht de zottin haar bed, en sliep, in den kouden winter, op de harde planken, om slechts koffij te kunnen drinken.

Toen zij niets meer te verkoopen had, ving zij aan te bedriegen, zij verzette van het goed, dat zij te wasschen kreeg, hier een stuk, en daar een stuk, en bepraatte eenen winkelier, om haar, eenige maanden lang, koffij te borg te geven, dewijl zij door hare klanten, eerst na het einde van het loopende vierendeel jaars, betaald werd.

Zoo behielp zij zich eenigen tijd lang met liegen; maar dat kon vast niet lang duren. Niemand wilde meer bij haar laten wasschen, dewijl er altijd iets aan de wasch ontbrak. De winkelier wilde niet meer borgen, en dreigde zelfs, dat hij haar verklagen, en in de gevangenis zou doen zetten, zoo zij hem niet betaalde. De ongelukkige wist niet, hoe zij betalen, en waarmede

zij,

zij, in het toekomstige, haar leven behouden zou. — In vertwijfeling ging zij henen, en verdronk zich.

LXXVIII.

Koop niet, wat gij niet noodig hebt; of, de Heer BOELHUIS.

„ Welk een ongelukkig man is dat, die daar „ zoo treurig en mijmerend aankomt?" dus vroeg de Heer LIEFDAL zijnen vriend, met wien hij aan het venster stond. „ De man moet zeer „ ongelukkig zijn. Men kan het hartzeer op „ zijn aangezigt lezen." — „ Ongelukkig?" andwoordde de vriend, „ Ach, ja wel is hij dat. „ Hij is de armste man van ons geheele stadje; „ en voorheen was hij misschien de rijkste. De „ goede man is enkel daardoor zoo arm gewor„ den, dat hij alles zoo goedkoop gekocht „ heeft." Hier over verwonderde zich de Heer LIEFDAL. Hij wist niet, hoe hij dat opvatten moest, en bad zijnen vriend om de uitlegging. Het viel hem niet gereedlijk in, hoe men door goedkoop koopen arm worden kon. Zijn vriend loste hem zulks op.

De Heer BOELHUIS, zoo heet deze man, bezat een fraai en wel ingerigt huis, vijf of zes land-

hoeven, met derzelver akkers, en nog eenige duizend guldentjes aan contant geld in zijn buidel, en leefde daarmede vergenoegd. Tot zijn ongeluk werden er, in ons ſtadje, verſcheidene lieden, door tegenſpoed of ſlecht huishouden, arm, en moesten hunne huizen, landerijen en verdere goederen, verkoopen. Intusſchen waren er juist geene koopers. Eenigen hadden geen lust om te koopen, en de meesten hadden geen geld. Daar kocht nu de Heer BOELHUIS al wat los en vast was; het eene huis, het ééne ſtuk land, en den eenen tuin, na den anderen. „Wat hinkert 't" zeide hij ſteeds, „het is immers een „ſpotgeld, waarvoor ik het hebben kan — het „verdient immers geene bedenking." Zoo handelde de Heer BOELHUIS ook met kleederen, bedden, ſpiegels, kasſen en commodes; en hij had, ten laatſte, in zijn huis naauwlijks eenige plaats meer voor al dat goed.

Maar al dat goed bragt hem niets op. De huizen ſtonden ledig, en vonden geene hurers, de jaarlijkſche lasten moesten er evenwel van worden betaald, en er was geſtadig iets aan te repareren. De velden en tuinen kon hij ook niet ordelijk bezorgen; en zijne eigene landerijen, die voorheen in den besten ſtaat waren, gingen daarbij mede te gronde. De goedkoope losſe goederen en meubelen, werden, gedeeltelijk, door mot

en wormen opgegeten; en het geld, welk h voor al dat goed gegeven had, was genoegzaa even als weggeworpen. De dwaze man had zel hier en daar nog geld geleend, om des te me van het geen hem zoo goedkoop scheen, te ku nen koopen, en er moesten ook interesten v worden betaald.

Het gansche huishouden van den man geraak dagelijks meer in verwarring; zijn landbouw bra hem al minder en minder op, zijne huizen ve vielen; de belastingen daarop, welken hij ni had kunnen afdoen, groeiden meer en meer aa daarbij kwam de loon van al het volk, dat hij zijn dienst had — kortom, de man geraakte groote verlegenheid, hoe hij aan al dat geld k men zou, en die verlegenheid werd steeds gro ter, daar niemand hem, ten laatste, meer ge leenen wilde. — In den beginne schaamde hij zic om de overtallige goederen te verkoopen, dacht hij: „ wat zullen de menschen daarv „ zeggen?" Toen zijn nood naderhand gro werd, wilde hij zich wel geern van het een ander ontdoen; maar toen bood niemand h zoo veel, als hij zelf gegeven had; want de l den dachten: „ Hij moet dat goed immers v „ slijten; en het is ook niet meer in zulken g „ den staat, als voorheen."

De man kon het niet langer uithouden; w

de verwarring werd daagelijks erger. Zijne crediteuren wilden geld hebben. De opgeloopene lands- en ſtads-lasten, op huizen en velden, moesten toch eindelijk worden opgebragt. Knechten, meiden en handwerkslieden, konden hun verdiende geld niet krijgen, en niemand wilde hem meer voorſchieten. — Toen trad de Overheid toe, en verkocht al zijne goederen, en evenwel kwam er zoo veel niet uit, dat al het verſchuldigde kon worden betaald.

Zie daar, de man, die voorheen wel zes huizen had, heeft nu niet eens een kamertje, dat hij het zijne noemen kan; en dewijl niemand hem innemen wil, zal hij vast nog, ten laatſte, naar het armenhuis moeten gebragt worden.

LXXIX.

Grijp, ook het gene voor u zwaar valt, friſch aan, en volvoer het het eerſte.

„ Ach, dat is eene zware ſom!" riep de trage KASPER, zijn hoofd krabbende. Hij ſtond eerst een poos voor de tafel, en keek de ſom wel tienmalen aan: maar dezelve bleef ſteeds even zwaar, als zij geweest was.

„ Misſchien komt zij u naderhand zoo zwaar „ niet voor," dacht KASPER; en hij ſchoof de

lei

lei ter zijde, en haalde zijn schrijfboek voor den dag, om het blad vol te schrijven, dat hem opgegeven was. Daarna las hij een weinig, en begon een paar Fransche woorden van buiten te leeren; maar daarbij kwam hem die haatlijke som steeds voor den geest, en zijn schroom daarvoor werd steeds grooter.

Eindelijk, toen hij zijn ander werk had afgedaan, kon hij die som niet meer ontwijken. Zij moest gemaakt worden; want hij moest ze den volgenden dag aan zijnen meester toonen. Hij begon daar aan te cijferen; maar dat kwam steeds verkeerd uit, en hij voorderde niets ter wereld. Hij begon nog eenmaal, en wederom nog eenmaal, van voren af aan; er haperde steeds iets aan. Toen begon KASPER te huilen.

„Gij zijt een gekje!" zeide zijn broeder, de lustige KOENRAAD, die een jaar jonger was, „Met uw huilen zult gij de som niet afkrijgen. „Gij moet u niet aanstonds zoo moedloos aan„stellen, als het niet gaan wil; en gij moet „ook het zwaarste niet voor het laatste houden. „Kom, ik wil u helpen."

KOENRAAD hielp zijnen broeder. Hij was zoo bang niet voor de som; en daarom ging het veel beter. In een half kwartier uurs was de som af. „Ziet gij wel," zeide KOENRAAD, „neem nu, in het vervolg, slechts het zwaar-

„ste

„ ste eerst — en ga dan frisch daarop los; dan „ krijgt men het steeds gedaan, en behoeft men „ zich niet te beangstigen.

LXXX.

GOZEN *en* GEURT; *of, eerst het werk, en dan de uitspanning.*

„ Haal uwen drijftol, GEURT! en uwe zweep; „ dan zal ik de trommel, en het stokpaard, „ nemen, en dan zullen wij een beetje spelen!" zeide GOZEN tot zijnen broeder. — „ Spelen?" vroeg GEURT, „ dat kan nog niet wezen; gij „ weet immers, hoe veel werk wij te verrigten „ hebben. Ik moet nog eene bladzijde schrij„ ven, en heb ook nog een stuk van buiten te „ leeren." — „ Ei," andwoordde GOZEN, „ daartoe hebt gij immers naderhand nog wel „ tijd;" maar GEURT was van begrip, dat men eerst het noodige onderhanden nemen moest, en het spel was hem nooit aangenamer, dan wanneer hij met zijn werk vaardig was; en hoe veel moeite GOZEN zich ook gaf, GEURT liet zich dat niet ontpraten.

GOZEN speelde, terwijl GEURT aan zijn werk zat. Deze had het in een uurtje afgedaan, en kwam nu ook bij GOZEN. Kort daarna kwamen

des

des buurmans-kinderen, GOVERT, en GERRIT, die ook met hun werk vaardig waren, daar insgelijks bij. Nu ſtond het GOZEN zeer tegen, dat hij henen gaan moest, om te leeren, en te werken. „ Ei," dacht hij, „ ik kan nog wel „ een beetje blijven." Bij dat beetje voegde hij nog een beetje, en bleef al hangen; maar hij was evenwel zoo vergenoegd niet, als de andere kinderen; want hij dacht ſteeds met onrust aan het gene hij nog te doen had, en wenschte wel, dat hij daarmede ook zoo geleefd had, als GEURT. Hoe langer hij ſpeelde, des te minder lust had hij, om naar binnen te gaan. Intusſchen naderde de tijd van het avondeten. „ Nu krijg ik het toch niet meer voor het avond- „ maal gedaan," dacht GOZEN; „ welaan, ik „ zal het doen, als ik van tafel kom."

Na het eten was GOZEN vermoeid; en dat was natuurlijk, daar hij zoo lang geſpeeld had. Hij zette zich wel aan zijn werk, maar hij vorderde daarmede niet; want alle oogenblikken vielen hem zijne oogen toe. — Hij leide zich te bed, maar met angst en zorg, hoe het morgen afloopen zou.

Toen hij nu, des anderen daags, in de ſchool kwam, was er waarlijk niets verrigt van het gene hem opgegeven was. Hij verhaalde den meester, op een bedroefden toon, hoe het hem gis-

teren gegaan was. „ Dat doet mij leed," zeide de meester, „ maar ik moet u evenwel ſtraf-
„ fen. Hebt gij gisteren de voorkeus aan het
„ ſpel gegeven, dan is het billijk, dat gij he-
„ den het verzuimde inhaalt."

Toen de ſchool uitging, moest GOZEN alleen daar blijven, en het werk van den vorigen dag afdoen. — Dat was eene harde ſtraf voor hem; want het beroofde hem van de voorgenomene wandeling, en het voorgeſtelde vermaak in den fraaijen tuin, dien zijn vader buiten de ſtad had. Op dien dag zouden juist de peren worden geplukt, en GOZEN had zich reeds lang, in het vooruitzigt van dien dag, verheugd.

GOZEN werd verſtandiger. Hij ſpeelde in het vervolg niet, voor dat hij zijn werk afgedaan had; en dan was hij ook, onder het ſpelen, nog wel eenmaal zoo vergenoegd. — „ Gij hebt
„ gelijk," zeide hij tot GEURT, „ men moet
„ eerst zijn werk afdoen, eer men aan ſpelen
„ denkt. Dan is het ſpelen vast dubbel aan-
„ genaam."

LXXXI.

De Heer FELS; *of, het vermaak woont alleen bij den arbeid.*

De Heer FELS had veel geld van een rijken neef

neef geerfd. „ Hei!" zeide hij, „ nu wil ik „ ook regt aangenaam leven. Ik behoef niet „ meer te werken. Ik wil mijne dagen in louter tere vermaken slijten."

De Heer FELS ging, van dezen tijd af, ledig. Hij bezocht zijne bekenden, ging een weinig wandelen, liep in de herbergen, en overal, waar gezelschap te vinden was.

Eenige dagen achtereen beviel dat leven hem heel wel; maar spoedig kreeg hij evenwel verdriet daarin. Zijne bekenden hadden hunne bezigheden, en konden hem niet zoo gedurig aan de praat houden; en hij merkte wel, dat zij dikwijls geerne zagen, dat hij heen ging, ten einde zij ongestoord mogten kunnen voordwerken. Van het wandelen kreeg hij den buik ook welhaast vol. Al de wandelwegen waren voor hem reeds iets alledaagsch. In de herbergen vond hij niet altijd gezelschap; en alle pretten en verlustigingen waren voor hem welhaast onverschillig, ja ten deele zelfs walglijk; dewijl hij ze te dikwijls genoten had. Waarmede zou de man nu zijnen tijd doorbrengen? Dezelve viel hem doodlijk lang.

De Heer FELS sliep des morgens tot agt of negen uren; dat maakte hem traag en verdrietig. Nu keek hij uit het venster, maar op de straat was niet altijd iets te zien. Hij stopte

zich eene pijp: maar deze smaakte hem doorgaands niet. De voormiddag alleen verveelde hem reeds op eene onverdraaglijke wijze.

Om den tijd te verdrijven, dronk hij, na zijn ontbijt, het eene glaasje na het andere. Dus werd hij bijkans een zuiper. Des middags zat hij lang aan tafel, insgelijks om den tijd te dooden. Dan at en dronk hij te veel, en zoo beroofde hij zich ook meestal van alle welgehumeurdheid voor den namiddag, en was alsdan onvergenoegd. Wanneer hij dan, tegen den avond, met eenige bekenden bij een kwam, om te spelen, dan speelde hij slecht, of begon ook wel te krakeelen, en maakte hen zoo verdrietig, dat zij niet meer met hem spelen wilden. Welk genot had de man nu toch van zijn leven?

Somwijlen viel het hem wel eens in, dat hij zeer dwaas gedaan had, toen hij zich had verbeeld, dat het lediggaan zijn leven regt aangenaam maken zou. Hij moest veeleer erkennen, dat hij voorheen veel vergenoegder leven had geleid; maar nogthands wilde hij niets nuttigs op nieuw bij de hand nemen; want hij was nu geheel van allen arbeid afgewend. Al, wat hij overdacht en bezon, was, hoe hij dien dag, en die week, regt vermaaklijk doorbrengen, en welk een genoegen hij zich daar en daar verschaffen zou. Maar hij kon niets uitvinden, dat hem

wel

wel beviel. Al, wat hij voor zich uitdacht, had hij doorgaands reeds meermalen genoten.

Toen werd nu dat dwaze mensch dikwijls volstrekt mistroostig over het leven, en beklaagde hij zich, dat men weinig vermaak daarvan had. Zijn laatste hulpmiddel, om zich optebeuren, was het wijnglas, of de speelkaart — maar door het eene veroorzaakte hij zich doorgaands hevige hoofdpijn, en bij het andere had hij gestadig krakeel en twist.

Ziet, de Heer FELS had geld, de Heer FELS arbeidde niet, de Heer FELS was, bij alle pretten en verlustigingen, tegenwoordig; en evenwel was hij nooit vergenoegd!

AGTSTE AFDEELING.

GEZONDHEID, KRANKHEID.

LXXXII.

De zieke ADRIAAN.

„Laat mij heden eens naar ADRIAAN gaan, „ lieve vader!" zeide de kleene ALBERT. „Ik

„ heb

„ heb mijn werk af, en wilde geerne wat met „ hem ſpelen.” Zijn vader gaf hem verlof, om daarhenen te gaan, en hij ging.

„ Zoo ADRIAAN!” riep ALBERT, eer hij nog de deur bij ADRIAAN volkomen geopend had: „ Zoo ADRIAAN! Wij willen zamen ſpelen.” — Nu trad ALBERT in de kamer. Ach! welk eene vertooning zag hij daar!

Daar lag de arme ADRIAAN te bed, ziek en afgetobd. Zijn aangezigt gloeide van hitte, tong en lippen waren droog, op zijn voorhoofd ſtonden groote zweetdruppels, zijne oogen ſtonden waterig, en hij kon ſlechts met moeite ademhalen, en een paar woorden ſpreken. Vader en moeder, broeders en zusters, ſtonden treurig om zijn bed, en beklaagden den armen knaap. Zijne moeder droogde hem, van tijd tot tijd, het natte voorhoofd af met een zachten doek; en de kleene EMILIA, die hem zeer lief had, ſtreelde zijne heete wangen, nu en dan, met hare handjes.

Op eene tafel, digt aan het bed, ſtonden geneesmiddelen, die ADRIAAN innemen moest, en eenige ſchaaltjes met ingelegde kerſen, en andere dingen, om hem te verkoelen. Naast die ververſchingen ſtond fraai ſpeelgoed, paarden, en honden, en roode Husſaren. Ook lag daar een heerlijk prentenboek, met fraai afgebeeldde dieren

ren en bloemen. Maar ADRIAAN zag dat alles onverschillig aan. „ Ik kan mij immers daar„ mede toch niet vermaken," zeide hij treurig.

ALBERT had veel medelijden met zijnen kleenen vriend, en ging bedroefd wederom naar huis, daar hij naauwlijks een paar woorden met hem gesproken had.

LXXXIII.

De Heer WEERMAN; *of, hoe goed is het, dat men gezond is.*

„ Wel nu! komt gij daar al weer aan?" riep ALBERTS vader hem te gemoet, toen hij wederom in de kamer trad. „ Ach!" andwoordde ALBERT, „ de arme ADRIAAN is zeer ziek!" Hij verhaalde alles, wat hij gezien en opgemerkt had, en hoe weinig vermaak ADRIAAN in al het mooije goed schepte, dat zijne ouders hem gegeven hadden. „ Zoo gaat het," zeide zijn vader; „ niets kan ons regt vermaken, als wij niet ge„ zond zijn. Zie, daar is de Heer WEERMAN, „ dien gij wel kent. Het is anders een zoo goed„ aardig en braaf man; en hij is zeer rijk. Hij „ heeft alles, wat hij slechts wenschen kan: maar „ hij is altijd ziekelijk. „ Ach!" zegt hij dik„ wijls, wanneer hij een gezond mensch ziet,

„ „ hoe geern wilde ik met hem ruilen!” De
„ arme man! Hij moet dikwijls verscheidene we-
„ ken achtereen te huis blijven, en zelfs wel het
„ bed houden, dan hoopen zich zijn arbeid en
„ bezigheden op, en geraakt alles in wanorde,
„ dewijl hij het niet bezorgen kan, en geen lust
„ of kragt heeft om iets te doen; en naderhand
„ veroorzaakt het hem veel moeite, als hij het
„ wederom te regt en in orde brengen moet. —
„ Gedurende zijne krankheid valt hem de tijd
„ doodlijk lang; en naderhand weet hij niet, hoe
„ hij alles afgedaan zal krijgen. De beste gereg-
„ ten, die hem voorgezet worden, smaken hem
„ niet, als hij ziek is, en alles ergert en ver-
„ driet hem. Zijne huisgenoten hebben dan wat
„ met hem te stellen; en hij maakt het leven voor
„ hen allen, door zijne eigenzinnigheid, zeer
„ lastig. En nogthands is hij doorgaands niet
„ eens ter dege ziek, maar slechts ongesteld.”

„ Hoe gelukkig is daarentegen niet de arme
„ BERTOLD naast onze deur. De man bezit zeer
„ weinig; maar nogthands is hij steeds verge-
„ noegd en vrolijk. Hij gaat door wind en we-
„ der, zonder dat het hem schaadt. Van den
„ vroegen morgen, tot aan den laten avond, is
„ hij vlijtig en arbeidzaam; en een stuk brood
„ met zout smaakt hem dikwijls veel beter, dan
den Heer WEERMAN de uitgelezenste spijzen.

„ Hij

„ Hij zegt ook dikwijls: „ De gezondheid is het
„ „ kostlijkste, dat ik heb; en ik zou met den
„ „ armen Heer WEERMAN niet willen ruilen,
„ „ al kon ik ook al zijn geld magtig worden. —
„ „ Ik heb kragt en lust tot arbeid; en ik kan
„ „ mij met eene kleenigheid zeer goed verma-
„ „ ken."
„ In het enkele aanzien van dien man vermaakt
„ men zich reeds, zoo opgeruimd is zijn gelaat;
„ maar bij den Heer WEERMAN verkeert niemand
„ geern. Zoo zeer staat een iegelijk alles bij
„ hem tegen."

LXXXIV.

De Heer SMIT; *of, waardoor houdt men zich gezond?*

De Heer SMIT was reeds vrij bedaagd. Hij had al bijkans zes en zeventig jaren achter den rug; en nogthands was hij zoo sterk en vast, als of hij eerst half zoo oud was. Hij kon nog bijkans al zijn werk verrigten; wind en weder ontzag hij weinig of niet; hij leide nog eenen vrij langen weg te voet af, zonder moede te worden; at steeds met graagte, en waar hij kwam, daar zag men hem geern, om dat hij steeds opgeruimd en

en vergenoegd was. — Dat kwam daar van daan, om dat de Heer SMIT zeer gezond was.

„ Maar, Mijnheer SMIT!" vroeg iemand hem eenmaal, „ hoe hebt gij u dan toch zoo lang gezond kunnen houden?" — „ O," andwoordde hij, „ dat kan men wel, wanneer men flechts van „ natuur een vast ligchaam heeft. Ik ben reeds „ in mijne jeugd zeer gehard. Mijne ouders vertroetelden mij niet; en ik moest in wind en „ weder naar buiten, wanneer andere kinderen „ in een warm ftookvertrek gekoesterd werden. „ Naderhand ben ik fteeds matig geweest, en „ heb ik nooit meer gegeten en gedronken, dan „ noodig was, om honger en dorst te ftillen, „ al had ik ook nog zulke heerlijke geregten en „ dranken voor mij. Nooit heb ik veel met die „ lekkere fpijzen opgehad, die uit duizend dingen zamengefteld, of waaraan geen fuiker noch „ kruiderijen gefpaard worden. Groente, met „ een goed ftuk vleesch, is fteeds mijn liefste „ eten geweest; en zoo dikwijls ik kon, heb „ ik, met arbeiden of wandelen, beweging in de „ vrije lucht gemaakt. Meer heb ik tot behoud „ van mijne gezondheid niet gedaan."

„ Zoo gij intusfchen," vroeg hem een ander eens, „ van uwe kindsheid af, een zwak ligchaam hadt gehad?" — „ Dan zou ik zekerlijk," andwoordde de Heer SMIT, „ wel niet

„ zoo volkomen gezond zijn geweest: maar dan „ had ik mij des te meer moeten in acht nemen, „ om mijne gezondheid, door matigheid en eene „ ordelijke levenswijze te behouden."

LXXXV.

Baas MARTENS; *of, waardoor bederft men zijne gezondheid?*

Baas MARTENS was in zijn leven nooit regt gezond geweest, en beklaagde zich steeds daar over; nogthands had hij het aan zich zelven te wijten. Hij stopte alles in zijne maag, wat er slechts in wilde; vooral wanneer hij iets goeds te eten en te drinken had. Al was hij reeds verzadigd, daar gaf hij niets om. „ Ei," zeide hij, „ zoo- „ danig iets krijgt men alle dagen niet voor den „ neus," of, „ het staat er immers voor;" en dan at hij, tot dat hij er niets meer in kon krijgen. Baas MARTENS was onmatig; maar hij verschafte zich daarmede weinig vreugde. Hij was bijkans altijd lui en traag, had de noodige kragten tot zijnen arbeid niet, en nimmer lust daar toe. Zelden bevond hij zich volkomen wel. Dikwijls had hij maagpijn; en meermalen joeg het gezigt van spijs hem walging aan. Hij had hoofdpijn, zijn slaap was onrustig; en hij wist intusschen dik-

een druppeltje regen viel, dan zocht zij ſlings onder dak te komen.

BREGTJE verwende zich zoo zeer, dat zij van elke verandering van het weder ziek wierd. Elke ruwe lucht, waardoor zij ging, veroorzaakte haar tandpijn, of zinkingen en koorts. Op den ſchoonſten en warmſten avond durfde zij naauwlijks een oogenblik in de opene lucht wezen. Hoe beklaagde zij zich, toen zij verſtandiger geworden was, o, hoe beklaagde zij zich toen, dat zij zich zoo mal had gewend. „ Ik ben een „ ellendig ſchepſel," zeide zij, „ ik moet toch „ in de lucht en het weder leven; en ik heb mij „ niet gewend, om de lucht en het weder te „ verdragen. Hoe meenigmaal moet ik binnen „ de deur blijven, terwijl anderen zich daar bui- „ ten vermaken." Zoo zeer bejammerde BREGTJE het, dat zij zich niet meer had gehard — maar toen was het, helaas! te laat.

LXXXVIII.

De wilde HARRIJ.

In dat *Engeland*, welks inwoners men wel eens de wilden van *Europa* noemt, was geen wilder ſchepſel bekend, dan de jonge HARRIJ. Als er iets te loopen en te ſpringen viel, was hij altijd de

de eerste, de hevigste en de onvoorzigtigste. Nooit bedacht hij, wat hij deed, en of het hem ook schaden kon. Zijn vader en zijne moeder, baden hem dikwijls, „ lieve HARRIJ! wees toch „ verstandiger, en leer u inbinden! Geloof ons, „ gij zult u vast eenmaal een droevig ongeluk „ op den hals halen, als gij u niet leert betoo- „ men, en er altijd zoo onbedacht op los rent „ en springt. Door het kleenste toeval kan men „ immers, voor zijn geheele leven, ongelukkig „ worden, als men niet voorzigtig is!"

HARRIJ hoorde dat alles aan, en dacht: „ o, „ dat zal zoo veel niet te beduiden hebben! Ik „ heb immers nog nooit een ongeluk gehad. Al „ val ik ook eens een weinig, dat deert mij niet „ veel, en gaat welhaast wederom over, al ver- „ oorzaakt het ook eenige pijn."

Op zekeren dag was HARRIJ, met meer andere knapen, buiten de stad, en had zich door veel loopen en draven reeds zeer verhit, toen zij aan eene wijde sloot kwamen. „ Allons," zeide hij, „ wij willen eens over die sloot springen!" Zonder hun andwoord aftewachten, nam hij een aanloop, sprong toe, en viel in het water.

Het ontzaglijke geschreeuw der kinderen bragt eenige menschen bij een, die alles deden, om HARRIJ te redden; en dit gelukte hen ook, maar

HARRIJ was als een doode. Zijn schrik, en de plotslingsche verkoeling van zijn bezweet ligchaam in het koude water, hadden hem alle ledematen verlamd.

Welk een schouwspel voor de arme ouders, toen men HARRIJ naar hen toe kwam dragen! „Ach wij ongelukkige ouders!" riepen zij, de handen wringende, „hebben wij dat aan u moeten beleven?"

Men haalde eenen Geneesheer, en HARRIJ werd uitgekleed, en te bed gebragt. De Arts deed al, wat slechts mooglijk was, om het ongelukkige kind wederom gezond te maken; maar dit gelukte hem niet. HARRIJ bleef over zijn gansche lijf heen lam; geene hand, geen voet, kon hij bewegen. Daar zat hij nu op een stoel den geheelen dag, zoo lang dezelve was, en was zelfs buiten staat, om te eten, als niemand hem voerde.

Het hart der arme ouders brak, zoo haast zij hunnen zoon slechts aanzagen. „Ach God!" zeiden zij, „het ware beter, dat hij stierf! Hij „kan, zijn geheele leven lang, toch geene „vreugde hebben. Hij is buiten staat, om iets „te leeren, en moet zich zelven en anderen „tot last wezen!" HARRIJ wenschte zich zelven meermalen den dood; zoo ellendig gevoelde hij zich. Maar de dood kwam niet. „O,"

zucht-

zuchtte hij dikwijls, „ ik heb al mijne ellende
„ enkel aan mij zelven te wijten. Hoe gezond
„ kon ik niet zijn, ware ik zoo wild en on-
„ voorzigtig niet geweest!"

Intusschen gevoelde HARRIJ zijne ellende eerst in hare geheele grootte, toen zijne ouders gestorven waren. Toen geraakte hij bij vreemde lieden, die voor hem zorgen moesten. Dezen konden zich intusschen niet malen den geheelen dag niet met hem bemoeijen, dewijl zij buiten het huis bezigheden hadden, waarmede zij hun brood moesten winnen. Daar zat hij nu alleen in eene kamer, zonder eten en drinken; er was niemand, met wien hij spreken kon, want een ieder had zijn werk te verrigten. Hij kon de vliegen niet eens afweren, die hem aan het voorhoofd en de oogleden staken. Hij kon zich geen zweetdruppel afvegen; en de tijd viel hem ontzaglijk lang. Toen weende HARRIJ dikwijls den ganschen dag door; maar al zijn berouw was te laat.

LXXXIX.

Eet niets, het geen gij niet kent.

„ O vader! kijk eens, welke schoone zwarte
„ bessen ik hier heb!" riep TEUNIS zijnen va-
der

der toe, met wien hij, in een nabijgelegen bosch, was gaan wandelen; — „ die moeten „ goed smaken." Juist wilde TEUNIS eene van die bessen in den mond steken; toen zijn vader angstig riep: „ Jongen! jongen! Dat is vergift." Toen verschrikte TEUNIS, en liet de bessen vallen. Het was de Wolfskers, die hij had afgeplukt. De schoone zwarte glinsterende kleur deed hem gelooven, dat di besſen goed smaken zouden, ja hij had reeds voor, om voor zijnen broeder en voor zijne zuster een handvol mede te brengen. O wat was het goed, dat hij zijnen vader daarover aangesproken had!

Toen onderrigtte de vader zijnen zoon, dat hij volstrekt niets eten moest, wat hij niet zeer naauwkeurig kende, hoe schoon het er ook uitzien, en het zij het op struiken en planten, het zij het in de aarde groeijen mogt; aangezien men zeer vele vergiftige gewassen vond, welken hij hem voor en na toonen wilde. — De vader verhaalde hem, bij deze gelegenheid, de volgende geschiedenis.

Een paar knapen gingen langs eene beek wandelen, aan welker oever het vee eenige wortelen van de waterscheerling uit den grond had getreden. De knapen hielden die wortelen voor Pinksternakels, aten met veel vermaak daarvan, en gingen vervolgends naar huis.

De

De eene, een aardige jongen van zes jaren, was naauwlijks twee minuten te huis geweest, toen hij reeds over schriklijke pijn in de maag klaagde. Straks begon zijn gansche aangezigt er vreeslijk uit te zien. Welhaast voelde, hoorde en zag hij niets meer, en knerste hij op de tanden, die hij evenwel niet van elkanderen brengen kon. Uit zijne ooren stroomde bloed. Aan zijn hart voelde men een grooten klomp, die sterk klopte, vooral wanneer men de hand daarop hield; en dikwijls scheen het, als of hij braken wilde; het geen echter niet gelukte, om dat de mond vast gesloten was. Zijn gansche ligchaam was aan de sterkste stuiptrekkingen onderhevig; en hij verdraaide zijne ledematen zoo vreeslijk, dat niemand het aanzien mogt. Dikwijls boog hij het hoofd achterover, en kromde zijnen rug als een boog. Eindelijk viel hij in eenen vasten slaap, waaruit niets hem wekken kon. — Dus stierf hij. — Na zijnen dood begon het aangezigt en de buik op te zwellen. Om de oogen ontstond een blaauwe kring, en uit den mond vloeide een groen schuim, dat zoo dikwijls wederkwam, als het afgewischt werd.

De andere knaap, die nog een paar jaren ouder was, stierf op dezelfde wijze. — Men had er wel Geneesheeren bij geroepen; maar de ongelukkige kinderen waren niet meer te redden.

X C.

Speel niet geen geweer.

De Jager ROSVELD had zijnen kinderen meermalen verboden, om met zijn jagtgeweer te spelen, dewijl zij daarmede zeer ligt schade aanrigten, en elkanderen, of zich zelven, daarmede zelfs het leven konden benemen. Hij verhaalde hen ook menigerlei geschiedenissen van lieden, die, door hunne onvoorzigtigheid in het gebruik van het geweer, voor hun gansche leven ongelukkig geworden waren, en van eenige kinderen, die zich, op deze wijze, om het leven hadden gebragt.

ANDRIES, de oudste der kinderen van ROSVELD, luisterde zeer weinig naar het geen zijn vader hem zeide. „ Ik zal mij wel in acht ne- „ men," dacht hij, „ dat ik geen ongeluk ver- „ oorzake," en speelde dikwijls heimlijk met het geweer van zijnen vader; hoe zeer zijn broeder KRISTIAAN hem ook bad, om het niet te doen. „ Wat zijt gij toch vreesachtig," andwoordde hij dan gemeenlijk. „ Gij weet im- „ mers, dat vader de schoot steeds afschiet, eer „ hij de bus weghangt."

Op zekeren dag, toen de ouders afwezig waren, speelde ANDRIES ook met een jagtroer. Hij ging

ging op zijnen broeder los, hield zich, als of hij hem doodschieten wilde, leide aan, en mikte op KRISTIAAN, die hem intusschen ontweek. Met al zijn bidden kon KRISTIAAN zijnen broeder niet bewegen, om het roer wederom op te hangen; en toen KRISTIAAN daarop weggaan wilde, zocht ANDRIES hem nog een weinig te plagen, liep hem met het roer achterna, spande den haan, en — paf! — daar lag de arme KRISTIAAN in zijn bloed te wentelen; want het roer was, ongelukkiger wijze, geladen geweest.

Uit angst liep ANDRIES in het woud, dat digt bij de woning van zijne ouders lag; want hij vreesde, zijnen broeder overhoop te hebben geschoten. Bij geluk was de schoot slechts in het vleesch der lendenen gegaan. Welk een jammerlijk gezigt voor de arme ouders, toen zij te huis kwamen; KRISTIAAN bloedende en gewond, en ANDRIES nergens te vinden! Men zond naar een Wondarts, en men zocht ANDRIES, die eerst laat in den avond gevonden werd.

De arme KRISTIAAN! Zes weken lang had hij aan zijne wonde veel smart uitteftaan; en die tijd was ook voor ANDRIES, en zijne ouders, heel droevig. Ten laatste werd KRISTIAAN wederom gezond; en ANDRIES roerde, sedert dien tijd, geen geweer aan, tot dat hij, in rijper ja-

ren, van zijnen vader geleerd had, om behoorlijk daarmede om te gaan.

XCI.

LOUIZE; *de liefhebster van bloemen.*

Zoo even had de kleene LOUIZE zich in hare slaapkamer te bed gelegd, toen haar vader daar binnen trad, en in het venster eenige potten met bloemen staan zag. — Hij nam de bloemen, en droeg ze naar buiten. Het waren meestal lelien, welke LOUIZE eerst denzelfden avond had geplukt.

„ Vader! waarom draagt gij mijne bloemen „ naar buiten?" vroeg het meisje. „ Om dat „ zij zeer nadeelig voor u zouden kunnen we„ zen," andwoordde haar vader, „ vooral daar „ het bloemen zijn van zulk eenen sterken reuk, „ als lelien. Daardoor kan men geheel bedwelmd „ worden, hoofdpijn, duizeling, onmagt, en „ meer andere toevallen, krijgen. Slaap nu „ slechts," voegde hij daarbij, „ morgen wil „ ik er u meer van zeggen."

Den volgenden morgen herinnerde LOUIZE haren vader zijne belofte; en hij zocht haar toen te doen bezeffen, waarom de bloemen des daags zoo schadelijk niet waren, als des nachts, en dat

dat dit met vruchten, en allerlei loof, eveneens was. Ook verhaalde hij haar het volgende geval.

XCII.

Het kleene orangeboompje.

Eene voorname vrouw had zich een kleen orangeboompje gekocht, en hetzelve in hare slaapkamer doen plaatsen. Op eenmaal werd zij des nachts, door eene zware benaauwdheid en beklemming, overvallen; het hoofd werd haar zoo zwaar en bedwelmd, en zij wist zelve niet, hoe zij was. Zij wilde opstaan, maar zij kon zich niet redden, en viel uit het bed, naast welk zij ook geheel buiten zich zelve bleef liggen.

Bij geluk hoorde haar broeder, die in een vertrek daar nevens sliep, het gedruisch. Hij ging in de kamer van zijne zuster, en vond haar daar als dood liggen. Bij geluk merkte hij uit den sterken reuk der bloemen, wat de rede was. Terstond rukt hij de vensters open, om versche lucht in het vertrek te laten, ontsluit de deuren, en draagt het orangeboompje daaruit. — Na dat hij nu zijne zuster eenige malen met koud water had besproeid, bekwam zij een weinig, en begon zij wederom adem te halen. Tevens zond men naar den Arts, die de noodige voorschriften gaf; maar

er verliepen nogthands wel vier dagen, voor dat zij wederom volkomen herſteld was.

Dit ganſche toeval had men te danken aan twee Orangebloeſems, welken juist in dien nacht waren uitgeloopen; want al de overige bloeſems waren nog in derzelver knoppen.

XCIII.

Eene goede leefwijze is het eenige middel tot behoud van de gezondheid.

„ Wist ik ſlechts wat mij ſteeds deert," zeide Mijnheer NIEMAND eens tot zijnen gemeenzamen vriend, die zijn Arts was. „ Ik heb geen
„ vermaak in mijn leven, ben altijd zoo loom
„ en dommelig in mijn hoofd. Nooit ben ik
„ vergenoegd en opgeruimd; en echter kan ik
„ niet zeggen, dat ik groote zorgen heb, of
„ eigenlijk krank ben."

„ Wat u deert?" andwoordde zijn vriend,
„ dat wil ik u wel zeggen, gij hebt geene goe-
„ de leefwijze. Des avonds eet gij eene mee-
„ nigte van ſpijzen, en die maken uwen ſlaap
„ ongezond; en des morgens blijft gij veel te
„ lang liggen, en dat maakt u loom en domme-
„ lig in het hoofd; of gij waakt ſomwijlen halve
„ nachten over, en dat is even zoo kwaad. Koe-

„ ken

„ ken en gebak eet gij het liefste; en dat be-
„ zwaart uwe maag het meeste. En koffij en
„ thee moeten bijkans altijd op uwe tafel we-
„ zen. Zeg, hoe kan het dan anders gaan? —
„ Daarbij komt, dat gij nog te weinig prijs op
„ reinheid stelt. Gij verwisselt uw linnen soms
„ in veertien dagen naauwlijks eenmaal, en denkt
„ er naauwlijks aan, om u des morgens met
„ koud water te reinigen. En hoe gaat het toch
„ met uwe beweging? Somwijlen komt gij im-
„ mers in agt dagen niet eens in de vrije lucht,
„ en houdt gij de vensters ook steeds vast geslo-
„ ten, als of de lucht vergift medevoerde —
„ kortom, zoo als gezegd is, uw leefstrant deugt
„ niets; en zoo gij u hierin niet verandert, zult
„ ook niet gezond worden."

Mijnheer NIEMAND bedankte zijnen vriend. Hij stond op den regten tijd op. Hij at matig, vooral des avonds. Koffij en thee dronk hij slechts weinig. Hij bleef niet meer tot diep in den nacht opzitten; en aan reinheid en toereikende beweging liet hij het niet meer haperen. Nu bevond hij zich werklijk sedert dien tijd vrij wat gezonder.

XCIV.

KORNELIS *en* ERNST; *of, de zieke kinderen.*

KORNELIS en ERNST, twee broeders, lagen ziek aan de kinderpokken, die juist in dat jaar zeer gevaarlijk waren. De ouders deden al wat mooglijk was, om de ziekte voor hunne kinderen te matigen, en hadden een bekwamen Arts te hulp geroepen, die de noodige Artsenijen voorschreef, en opgaf, hoe men zich te gedragen had. „ Als gij mijn raad volgt, en braaf in„ neemt, zeide hij tot de beide kinderen, „ zult „ gij welhaast wederom gezond wezen."

KORNELIS was zeer gehoorzaam aan de voorschriften van den Arts, en nam, zonder tegenstreven, de geneesmiddelen in, die voor hem bestemd waren; en binnen weinige weken was hij de ziekte te boven, offschoon hij de pokken bijkans erger had gehad, dan zijn broeder.

ERNST was juist het tegendeel van zijn broeder. Hij was ongeduldig. Hij huilde en kreet, om dat hij niet terstond beter werd, midden onder de hitte wierp hij alle deksel van zich, en wanneer hij Artsenijen innemen moest, sloot hij den mond vast toe. Hoe zeer ook zijne moeder hem bad; hoe liefderijk zij hem ook voorstelde, dat hij door zijn gedrag het kwaad slechts verer-

ger-

gerde, en des te langer ziek zijn zou; ERNST volhardde bij zijne eigenzinnigheid en dwaasheid; en toen zijn broeder vroeger herstelde, maakte dit hem ook nog niet wijzer, maar gedroeg hij zich nog erger, dan voorheen.

Wat was het gevolg daarvan voor den dwazen knaap? Niet alleen dit, dat hij veel langer ziek was, dan zijn broeder; maar hij bekwam ook nog van de pokken een groot gezwel aan den eenen arm, dat eenige malen gesneden moest worden; en op het linker oog had zich een pok gezet, die hem zeer hinderde in het zien. De arm werd geholpen, offchoon ERNST veel smart daaraan uitstaan moest; maar de Arts kon niet beletten, dat ERNST een pokoog kreeg, hoe vele middelen hij ook in het werk stelde, en hoe gewillig ERNST toen ook alles opvolgde, dat hem voorgeschreven werd.

Een vol vierendeel jaars had het geduurd, voor dat ERNST wederom rond loopen kon. „Zie, arm kind!" zeide de Arts, „dat hebt „gij enkel aan u zelven te wijten, dat gij zoo „lang hebt moeten ziek liggen. Gij hebt door „uwe eigenzinnigheid, en door uw ongeduld, „de ziekte veel erger gemaakt; gij hebt veel „meer smart moeten uitstaan; gij hebt u het „gezwel aan den arm veroorzaakt; gij zult, ge- „durende uw gansche leven, een blind oog hou-

 „den;

„ den; en gij hebt aan uwe goede ouders in
„ deze ziekte ſtellig meer moeite en geld ge-
„ kost, dan uw broeder."

XCV.

De dagloöner VOLKERT; *of, men moet ook niet al te zeer voor zijne gezondheid zorgen.*

VOLKERT, de daglooner, was ſteeds ongemeen bezorgd voor zijne gezondheid; en als het daar buiten een weinig ſtormde, en koud ruuw weder was, dan wilde hij niet uit het huis, en niet arbeiden; offchoon zijne vrouw en kinders niets te eten hadden.

„ Gij zijt een ſlecht mensch," zeide hem zijn broeder, „ als gij zoo angstig voor uwe gezond-
„ heid bezorgd zijn wilt, dat gij, uit dien hoof-
„ de, uwen pligt vergeet. Wilt gij dan uwe
„ kinderen laten verhongeren, om dat gij een
„ kleenen hoest, of eene geringe verkoudheid
„ op den hals zoudt kunnen halen? Als men
„ gewigtiger pligten te beoefenen heeft, moet
„ men zoo angstig niet op zijne gezondheid
„ zien."

XCVI.

XCVI.

De bedachtzame Heer BEIJER.

Aan een beekje speelde een kind, en het viel daarin. Dit zag onze Mijnheer BEIJER. Hij wist wel, dat de beek zoo diep niet was, of het kind had kunnen gered worden, zoo hij slechts tot aan de borst daarin had willen treden. Maar daar stond hij, bedacht zich, en vreesde, om zoo ver in het water te gaan, naardien dit hem ligtlijk te zeer zou hebben kunnen verkoelen.

Het kind zou verdronken zijn, zoo er niet een ander man bij gekomen, en ijlings in het water gesprongen ware. Nu prees al de wereld dien man; maar de Heer BEIJER verachtte en bespotte men van dien tijd af. Deed de Heer BEIJER dan niet wel daaraan, dat hij voor zijne gezondheid zorgde?

XCVII.

Behoorde STOFFEL *dan zijne rust niet te hebben?*

„ Op de been, STOFFEL!" riep MARTHA, eene brave boerin, haren slapenden zoon toe, „ ge-
„ zwind STOFFEL! In Kerkveld is brand. Span
„ de paarden in, om het goed dier arme lieden
„ te

„ te helpen redden." — „ Ach, moeder!" andwoordde STOFFEL al geeuwende, „ een „ mensch moet zijne rust hebben! Gij weet „ immers, dat ik den volgenden dag niet volkomen wel ben, als ik niet naar behooren geslapen heb."

„ Wacht, luije vlegel!" zeide zijn vader, die buiten het huis naar den brand gekeken had, en toen juist wederom binnen trad, „ ik zal u „ uwe rust oogenbliklijk geven. Het geheele „ dorp is reeds op de been, en gij wilt daar in „ het bed liggen, en luibakken!" STOFFEL moest uit het bed, en de paarden inspannen.

Wie had nu gelijk; STOFFEL, of zijne ouders? Moest STOFFEL dan zijne rust niet hebben?

NE-

NEGENDE AFDEELING.

GEHOORZAAMHEID JEGENS OUDERS, EN ANDEREN, DIE OVER IEMAND GESTELD ZIJN. LIEFDE JEGENS OUDERS, BROEDERS EN ZUSTERS. DANKBAARHEID JEGENS ONDERWIJZERS EN WELDOENERS.

XCVIII.

Men moet aan zijne ouders gehoorzaam wezen.

„ Maar, lieve vader!" vroeg VALENTIJN, „ waarom moeten toch de kinders hunnen ou„ deren steeds gehoorzamen?" — „ Dewijl zij „ geen verstand genoeg hebben, om zich zelven „ te besturen," was het andwoord. „ De ou„ ders hebben meer kennis en doorzigt van za„ ken, en weten beter, wat goed voor de kinde„ ren is. Ongehoorzame kinderen zijn doorgaands „ ondeugende kinderen."

„ Gij weet toch wel, hoe het met uwen klee„ nen

„ nen neef DIRK gelegen is, die nooit naar zij-
„ ne ouders luistert. Zijne teederhartige ouders
„ laten hem, uit al te groote liefde, bijkans al-
„ tijd zijnen wil doen; maar zelden komt er
„ iets goeds daarvan. Dikwijls zegt hij: „ Ik
„ „ wil niet naar de school gaan," en geeft
„ er niets om, al bidden zijne ouders hem
„ ook nog zoo zeer, dat hij toch daarheen ga.
„ Dienvolgends is hij intusschen ook zoo on-
„ bekwaam gebleven, dat hij niet eens ordelijk
„ lezen kan. Wanneer zijne ouders hem deze
„ en gene spijze verbieden, dan eet hij slechts
„ des te meer daarvan; en hij is, uit dien hoof-
„ de, reeds dikwijls ziek geweest. Onlangs
„ wilde hij op het ijs gaan. Zijne ouders ver-
„ boden hem zulks. „ Het is nog niet sterk
„ „ en vast genoeg, lieve DIRK!" zeiden zij.
„ „ Gij zoudt er door kunnen vallen, en ver-
„ „ drinken." Maar DIRK luisterde niet naar
„ hen. Hij ging op het ijs; en gij weet wel,
„ wat hem bejegend is. Het ijs brak werkelijk;
„ en waren er geene menschen in de nabijheid
„ geweest, dan was hij veelligt verdronken.
„ Nog ligt hij ziek te bed."

„ Wat denkt gij, VALENTIJN!" vroeg de va-
der nog, „ zou uwe moeder, of ik, wel iets
„ van u vorderen, dat schadelijk voor u we-
„ zen zou?" — „ O," andwoordde VALEN-

TIJN,

zijn, „ mijne moeder heeft mij immers zoo lief, „ en gij ook!"

XCIX.

De ongelukkige WALDBERG; *of, de gevolgen der ongehoorzaamheid.*

De ongelukkige WALDBERG had, in zijne kindschheid, bij zijne ouderen, niet leeren gehoorzamen. Hij deed, wat hij wilde, en stoorde zich er niet aan, wanneer zijne ouders hem zeiden, dat dit of dat zoo of zoo niet goed gaan zou.

De knaap was veertien jaren oud. Toen werd hij als leerling bij een braven baas gebragt, om het draaijers handwerk te leeren; maar de jongen luisterde er niet naar, wanneer zijn baas hem iets zeide. Hij had niet leeren gehoorzamen. Dienvolgends wilde hij steeds alles anders doen, dan hem werd aangewezen. Zijn meester gaf hem eerst zachte, en vervolgends, harde vermaningen; maar de knaap stoorde zich daaraan niet: want hij was eenmaal gewend, om steeds naar zijn eigen zin te werk te gaan. Dikwijls wilde hij in het geheel niet arbeiden; en dikwijls bedierf hij menig schoon stukje hout van zijnen baas, om dat hij in alles zijn eigen hoofd volgde. Zijn meester tuchtigde hem eenigo

ge malen gevoelig, en nu liep de jongen weg. „ Het is goed, dat de boef maar weg is," zeide zijn baas. „ Er kan toch nooit iets van „ hem worden. Hij heeft geen gehoorzamen „ geleerd."

De vader van dien ongehoorzamen knaap bragt hem nog bij eenige andere leermeesters; maar het ging overal eveneens; en ten laatste wilde geen baas den wilden jongen meer als leerling aannemen. Zijne ouders moesten hem houden, en stierven beiden binnen weinige jaren; grootendeels uit hartzeer over eenen zoon, die noch aan hen, noch aan iemand anders, gehoorzamen wilde.

Een verre neef, die eene boeren-woning op een dorp had, nam den jongen tot zich. „ Gij „ kunt bij mij te regt geraken," zeide hij tot hem, „ als gij mijn bedrijf leeren, en braaf ar-„ beiden, wilt." Maar dewijl WALDBERG, van zijne jeugd af, ongehoorzaam geweest was, zoo was hij aan geen arbeiden gewend; en al wat hij deed, deed hij gedurig gansch anders, dan hem bevolen was. Er vielen duchtige slagen met de bullepees; maar dezelven hielpen doorgaands slechts een of twee dagen; dan kwam de oude ondeugd wederom boven.

„ Groote bengel!" zeide zijn neef tot hem, „ als gij geene gehoorzaamheid leert, zult gij, „ in

„ in uw gansche leven, nergens voordkomen."
„ Uwe ongehoorzaamheid heeft mij reeds mee-
„ nig nadeel veroorzaakt; en ik zal u ten laatste
„ nog moeten wegjagen!"

Dit gebeurde zeer schielijk. Zijn neef had hem bevolen, om nooit groene klaver aan de paarden te geven. „ Ik zal ze zelf wel voederen, „ zoo veel noodig is," zeide hij. Nu deed WALDBERG juist het geen zijn neef hem verboden had. Daarop begonnen de paarden spoedig op te zwellen, geraakte derzelver leven in gevaar, en zouden zij vast om hals zijn geweest, als zij geene spoedige hulp gekregen hadden.

„ Weg met u, vlegel!" zeide zijn neef: „ gij zoudt mij tot een arm man maken, als ik „ u langer hield;" en WALDBERG werd weggejaagd.

De ellendige mensch wist niet, wat hij aanvangen zou. Een paar dagen liep hij rond dwalen, moest zijn onderhoud met bedelen zoeken, en des nachts onder den blooten hemel slapen. Toen nam hij een vast besluit, om gehoorzaam te wezen, als hij slechts wederom eenig heenkomen vond; en dit verschaften hem welhaast eenige wervers, die hem aantroffen. — Onze WALDBERG werd soldaat.

In den aanvang was hij zeer buigzaam — maar naauwlijks had hij zich, na verloop van eenige

weken, aan zijnen nieuwen ſtand gewend, of de oude ondeugd vertoonde zich wederom. — Hij wilde in zijne kleeding, en in het exerceren en marcheren, zijne eigene invallen volgen; maar de ſtok des onderofficiers leerde hem orde.

Bijkans elken dag ontving WALDBERG priegel. Men kan zich gemaklijk verbeelden, hoe dit hem beviel. Hij zocht ook welhaast heimlijk te ontkomen; maar men kreeg hem weder, en hij moest door de ſpitsroeden loopen. Hij beproefde het nog eenmaal, dewijl het gehoorzamen hem onmooglijk viel, en hij deswege bijkans daaglijks gepriegeld werd; toen trof hem dezelfde ſtraf; maar zoo erg, dat men nog niet weet, of hij het leven wel daaraf zal brengen.

C.

ANTONIE *en* LIJSJE; *of, de kinderen, die zich zelven willen beſturen.*

ANTONIE en LIJSJE wenschten eenmaal, dat zij toch mogten kunnen doen, wat zij wilden; en dat niemand iets over hen te zeggen hebben mogt. „Ha!" zeiden zij, „dan zouden wij „eens regt wel te vreden zijn." — „Als gij „dit meent," zeide hun vader, „dan kunnen „wij het wel eens een dag beproeven. — Van

„mor-

„ morgen vroeg af kunt gij uwen eigenen wil „ volgen, en zal niemand in het geheele huis „ u iets zeggen."

De kinderen fprongen van vreugde wel twee voet hoog. „ Morgen! morgen!" zeiden zij vergenoegd tot elkanderen; en naauwlijks konden zij den dag van morgen afwachten.

Die blijde dag kwam. Anders plagt men hen kort na zes uren te wekken; maar toen fliepen zij tot na agt uren. Toen zij nu opftonden, waren zij veel trager en verdrietiger, dan anders; en het ontbijt fmaakte hen niet half zoo goed. Zij lieten zich aankleeden, en wilden toen fpelen. Het was reeds negen uren.

„ Maar wat zullen wij toch fpelen?" vroeg ANTONIE zijne zuster. Daar floeg nu elk een bijzonder fpel voor; en de eene wilde het fpel van den anderen niet fpelen. ANTONIE wilde koetfier en paard, of hart, jager en hond, fpelen, of op het ftokpaardje rijden; en LIJSJE wilde kaarten-huizen bouwen, of blindemannetje fpelen, of wegfchuilen. De kinderen twistten, en keven; en de een dreigde den anderen, dat hij in het geheel niet meer met hem fpelen wilde. Elk plaatste zich in een hoek van de kamer, en hield zich boos op den anderen. Daaronder viel de tijd hen bitter lang. De klok

floeg tien uren; er waren van den ganfchen voormiddag nog flechts twee uren overig.

„ Kom," zeide ANTONIE eindelijk tot LIJSJE, „ wij willen blindemannetje fpelen. Gij zult de „ blindeman zijn!" — „ Ja," andwoordde LIJSJE verdrietig, „ op dat gij mij wederom een „ ftoel in den weg ftelt, zoo als onlangs, toen „ ik mijn hoofd bijkans te pletteren liep. — Gij „ moet heden blindeman zijn."

ANTONIE wilde geen blindeman zijn, en LIJSJE wilde het niet zijn. De kinderen werden het op nieuw oneens, en ftonden wederom elk in een hoek. ANTONIE fluitte, LIJSJE zong tralleralа. ANTONIE haalde paard en zweep, LIJSJE hare pop. — Dat op zich zelven fpelen werd voor de kinderen welhaast onverdraaglijk. ANTONIE wierp zijne zweep weg, en plaatste zijn paard in een hoek van de kamer. LIJSJE vergat het praten met hare pop.

„ Kom, lieve ANTONIE!" ving LIJSJE aan, „ ik wil uw paard zijn." — „ Ha! ha!" riep ANTONIE, „ dat is kostlijk," en hij zocht zijne zweep wederom op. „ Kijk," zeide hij tot zijne zuster, „ hier heb ik eenen langen riem, „ dat moet de teugel zijn. Dien teugel neemt „ gij in den mond, en ik beftuur u daarmede." — „ In den mond," andwoordde LIJSJE,

je, „ wel foei! wie zou dien ouden riem in „ den mond nemen, welken gij reeds overal „ hebt rondgesleept?" ANTONIE beweerde, dat de teugel in den mond moest, want dat het immers met de paarden zoo ging. LIJSJE meende, dat het in het geheel niet noodig was, dat zij den riem in den mond nam, en dat hij zeer wel om haar lijf kon worden vast gemaakt, daar zij toch geen werklijk paard was. Geen van beiden gaf toe, en van het spel werd niets. Elk speelde wederom op zich zelven. ANTONIE haalde zijnen hond, en zijne paarden, en soldaten, LIJSJE hare poppen, haren spiegel, en hare linten; maar zij vermaakten zich heel weinig daarmede.

Het werd middag. „ Wilt gij niet eten?" vroeg hun vader, die naar hen toetrad. — De kinderen verheugden zich, dat men aan tafel ging, en vergaten alle misnoegen.

O welke heerlijke geregten had hunne moeder dien dag doen opdisschen. Er was juist een vreemdling daar, wien hun vader zeer in waarde hield. Daar stonden koeken, taarten, ooft, en voor elk een wijnglas.

„ Kinderen!" sprak hun vader, „ zoo ik u „ heden iets te bevelen had, zoudt gij geen wijn „ mogen drinken, en van al het gebak niets „ eten, dan een weinig van deze koeken. In-

„ goed voor ons is, wij willen ons zelven niet
„ meer regeren!"

C I.

EDUARD; *of, een kind moet de bevelen van ouders en meesters opvolgen; al weet het niet altijd, waarom?*

EDUARD had er steeds veel tegen in te brengen, wanneer zijne ouders en meesters hem eenig bevel gaven. Altijd vroeg hij: „ waarom moet „ het toch zoo zijn?" zijn vader beduidde hem, dat een kind deszelfs ouders en meesters ook als dan volgen moet, als men de redenen daar van juist niet aan hetzelve opgeeft.

„ Ga heden niet op de tuinbrug!" zeide EDUARDS vader op zekeren dag tot hem. „ Waarom „ toch niet? vader lief!" vroeg EDUARD. Zijn vader had juist geen tijd, om hem daarop te andwoorden.

De brug lag over een kleen beekje, dat intusschen somwijlen, vooral in het voorjaar, wanneer de sneeuw wegdooide, zeer sterk op zwol.

„ Nu wilde ik toch om een lief ding wel eens „ weten," dacht EDUARD, „ waarom ik niet op „ de tuinbrug gaan mag?" Juist op dien dag

was

was hij zoo geern daarop geweest; de sneeuw was juist gesmolten, het beekje was opgezwollen, en rolde in groote golven daar heen, op welken geweldige ijsschotsen op en neder dobberden. Dat alles maakte eene treffende vertooning. — EDUARD moest eens zien, hoe de ijsschotsen onder de brug doorgingen. „ O ho!" dacht hij, „ mijn vader heeft dat wel zoo maar „ gezegd — waarom zou ik mij niet een oogen- „ blik op de brug mogen begeven?"

EDUARD ging op de brug. Het was vermaaklijk te zien, hoe het water ruischte en stroomde, en hoe de ijsschotsen nu eens hier, dan eens daar, aan den oever stieten, en zich een paar malen ronddraaiden, eer zij voortdreven. Toen kwam er eene schots, die grooter was dan alle vorigen. „ Wel wevers," zeide EDUARD bij zich zelven, „ dat moet ik toch zien, hoe zij onder „ de brug door zal dringen." De ijsschots naderde, en stiet met alle geweld tegen den vrij verrotten eenigen steunpaal, waarop de houten brug rustte. — Krak! — Daar was de paal aan stukken. Toen hief het water de brug om hoog, en sleepte haar weg. EDUARD wilde om hulp roepen — maar van ontroering kon hij geen woord, geen geluid voortbrengen. De schrik had zijne tong, en al zijne ledematen, als verlamd. Bleek als een doode, en over zijn gan-

fche lijf fidderende, ftond hij daar; en zijne knieen waggelden zoo geweldig, dat hij zich naauwlijks overeinde kon houden.

Een paarduizend fchreden was EDUARD met de brug voordgedreven, zonder dat hij een mensch zag, die hem zou hebben kunnen redden. De angst van den knaap was onbefchrijflijk. „Ach, „God!" ftamelde hij naauwlijks hoorbaar, „ach, „red mij flechts dit.... flechts ditmaal!"

Nu kwam hij aan eene plaats, waar zich menfchen bevonden, dezen bragten, met groote haken en ftengen, die zij gelukkig bij de hand hadden, om de ftukken hout, welken het water aanvoerde, op te visfchen, de voorddrijvende brug aan den oever, en redden den fidderenden knaap, die nog buiten ftaat was, om eenig regt verftaanbaar woord te uiten. — Eerst hielden zij hem eenigen tijd bij zich, op dat hij zich een weinig herftellen mogt, eer hij bij zijne ouders kwam. Die goede ouders, hoe verfchrikten zij, toen zij het gevaar vernamen, waaruit hun kind gered was, en hoe hartlijk dankten zij God!

EDUARD bleef bijkans den geheelen zomer ziekelijk, en moest vele Artfenijen innemen; want de fchrik had hem hevig bevangen. Eerst tegen den herfst bevond hij zich wederom volkomen wel — federt dien tijd vroeg hij niet meer vooraf, waarom hij iets doen of laten moest, dat hem ge-

gelast of verboden werd; wanneer zijne ouders geen tijd hadden, om hem de redenen op te geven, of wanneer zij hem zeiden, dat hij ze nog niet begrijpen kon. — De ondervinding had hem wijzer gemaakt.

C I I.

Kinderlijke liefde; of, de zoon, die de straf voor zijnen vader dragen wil.

Een zeer voornaam dienaar van een magtig Koning, had eene zeer groote misdaad bedreven, om welker wil hij hard gestraft worden moest. Niemand sprak voor hem, niemand bewees hem eenige deelneming; offchoon het begane misdrijf het eenige kwaad was, dat men van hem wist. En echter werd de man van de straf bevrijd. Door wien? Door zijnen zoon, een schoon en beminnenswaardig jongeling.

Die jongeling trad voor den Koning. „ Groote Koning!" zeide hij, „ verschoon mijnen „ armen vader, en leg de straf op mij. — Ik ben „ zijn zoon. Doe mij naar uw welgevallen." — „ Daarmede ben ik te vrede," sprak de Koning: „ Uw vader zij vrij — gij moogt voor hem de „ straf dragen." Met vreugde dankte de jongeling den Koning, en ging in de gevangenis.

De

De dag der strafoefening kwam. De rug van den jongeling moest openlijk met zweepslagen gegeeseld worden. Reeds was alles daartoe in beweging; reeds moest de jongeling uit zijne gevangenis naar de plaats gevoerd worden, waar men misdadigers plagt te geeselen; en er had zich alreede eene groote meenigte volks verzameld, om dat wreede schouwspel mede aan te zien. Geduldig liet zich de jongeling wegleiden, en hij schatte zich gelukkig, om dat hij de redder van zijnen vader worden kon; toen er een bode van den Koning kwam, dat de jongeling voor hem moest worden gebragt.

„, Brave, edele, zoon!" dus sprak de Koning hem aan. „, Ik heb gezien, hoe standvastig gij „, zijt. Ik verschoon u van de straf — en ik stel u „, aan in de plaats van uwen vader!" Met deze woorden hing hij hem eene gouden ketting om den hals, als een teeken der waardigheid, welke zijn vader had bekleed.

De brave zoon dankte den Koning op zijne knieen; maar bad hem tevens, om van het geschenk der ketting verschoond te blijven. „, Het „, zelve zou mij," zeide hij, „, het misdrijf van „, mijnen vader slechts herinneren."

De Koning bewonderde de edele gezindheid van het jonge mensch. Om deszelfs wil herstelde hij den vader in al zijne ambten en waar-

dig-

digheden, en binnen weinige jaren gaf hij aan den zoon ook eene gewigtige bediening.

CIII.

Een ander voorbeeld van edele ouderliefde.

In eene stad van *Duitschland* was een Officier bezig met het aanwerven van krijgsvolk; en wanneer men groote en wel opgewasfene jongelingen, of mannen, vond, die soldaat wilden worden, plagt hij hen eene aanzienlijke som gelds te geven, en verzond hen dan naar de krijgsmagt van zijnen vorst.

Op zekeren dag kwam er een jongeling bij hem, zoo schoon, en wel opgewassen, als hij er nog nooit een had gezien. „Dat zal een „heerlijk soldaat wezen," dacht hij. Hoe verwonderde hij zich, toen de jongeling hem met groote verlegenheid, en zeer beangstigd, ontdekte, dat hij zich wilde laten aanwerven. „Maar, jongman! waarom zijt gij intusschen „zoo beangstigd?" vroeg de Officier. „Gij „weet toch ongetwijfeld, dat ik er hier mijn „werk van maak, om brave lieden ten dienste „van mijnen vorst aan te werven?" — „Ach, „ik ben zeer beangstigd," andwoordde de jongeling, „om dat ik vrees, dat gij mij zult af-

„wij-

„ wijzen, als gij hooren zult; hoe veel ik vor-
„ der, eer ik dienst nemen kan. Ik moet twee
„ honderd rijksdaalders hebben. — O die heb
„ ik zeer noodig!"

Die eisch, en het gansche gedrag van het jonge mensch, kwam den Officier zeer zonderling voor. Hij was rijk; en wilde toch weten, wat de jongeling voor had: „ Het is veel, dat gij „ vordert," zeide hij; „ maar gij zijt groot, „ en wel opgewassen. Ik wil u het geeischte „ geven. Word slechts een braaf soldaat!"

De vreugde straalde den jongeling zigtbaar uit zijne oogen; maar hij had nog eene bede. „ Gij „ moet mij veroorloven," zeide hij, „ dat ik, „ als ik het geld heb, nog eenen gang doen „ mag, om van die som het noodige gebruik te „ maken. Vrees niet, dat ik u ontvlieden zal. „ Geef mij ook in allen gevalle iemand me- „ de." — „ Ik ga zelf met u, mijn zoon!" zeide de Officier, en gaf hem het geld.

De jongeling ging naar de plaats, waar de gevangenen zaten; en de Officier ging met hem tot aan den ingang. „ Is mijn vader vrij," zeide de jongeling tot den cipier, „ als ik zijne „ schulden betaal?" — „ Ja, terstond!" andwoordde de cipier; „ zoo haast gij mij honderd „ en vijftig rijksdaalders telt, heb ik bevel, om „ hem los te laten."

De

De jongeling telde het geld, en de cipier ontsloot eene gevangenis, waarin een grijsaard droefgeestig in eenen hoek nederzat. De jongeling vloog den grijsaard met verrukking om den hals. „Vader!" riep hij, „beste vader! gij zijt vrij; „en hier," terwijl hij hem de overgeblevene vijftig rijksdaalders gaf, „hier is nog iets tot „uwe verkwikking." — „O mijn zoon! Mijn „beste zoon!" snikte de grijsaard, en sloot den jongeling zoo vast aan zijn hart, als hij met zijne kragtlooze armen vermogt. „Maar," vervolgde hij, na eenige oogenblikken, „hoe hebt „gij mij kunnen bevrijden? Mijn dierbare FREDERIK! — O hemel! Mijn zoon! Gij hebt „toch uwen Heer....." — „O neen, mijn „vader!" andwoordde de jongeling; „ik heb „dat geld met een goed gewisse verkregen. „Vraag mij intusschen niet, waarvan daan? Ik „moet mij ook spoeden," voegde hij met angst daarbij, „dat ik voordkome. Ik moet misschien „binnen weinige minuten weg van hier...."

„Neen! gij zult blijven, brave edele jongen!" riep achter hem eene stem. — Het was de stem van den Officier, wien de jongeling gebeden had, hem buiten aan den ingang van het gevangenhuis te verbeiden. — Dezelve was hem intusschen ongemerkt nagevolgd. „Gij zult bij

„uwen

„ uwen vader blijven!" riep hij, „ ik begeer „ u niet tot ſoldaat!"

De edele daad van den jongeling had hem zoo getroffen, dat hij zich niet van tranen onthouden kon. Hij drong den ouden man nog eene aanzienlijke ſom gelds op, en verwijderde zich daarop ijlings.

C I V.

De brave dogter.

In eene groote en voorname ſtad diende een arm meisje bij zeker Heerſchap. Daar hoorde zij, dat haar oude vader ziek en zwak was; en zij was echter niet in ſtaat, om hem iets tot zijne verkwikking te geven. Want het goede meisje had zelve niets. Haar dienst bragt haar weinig op; want daar zij nog jong, en onervaren in haar werk, was, bekwam zij ſlechts eene geringe belooning. Wat zou zij voor haren zieken vader doen?

Het meisje had ſchoon lang hoofdhaar, welk hare bekenden haar meermalen benijd hadden; en het was toen de mode, dat voorname vrouwen zich paruiken van valsch haar lieten maken, en dezelven zeer duur betaalden.

„ Meis-

„ Meisje! wat hebt gij ſchoon haar!" zeide ook op zekeren dag eene bekende uit de nabuurſchap tot haar. „ Ik denk, dat de paruikmaker „ u wel zes guldens daarvoor geven zal?" „ Wat, is dat waar?" vroeg zij hare bekende verheugd; en deze verzekerde het nogmaals.

Het goede meisje ging naar een paruikmaker. „ Wat geeft gij mij wel voor mijn haar? Mijn„ heer!" vroeg zij hem, vertrouwlijk. De paruikmaker verwonderde zich over het meisje. „ Drie guldens, mijn lieve kind! wil ik u ge„ ven," andwoordde hij: „ o, dan kan ik mij„ nen armen vader ſlechts half zoo veel te goed „ doen, als ik dacht," hernam zij bedroefd. „ Wel zoo, als het voor een goeden vader is," voegde de goedhartige paruikmaker haar daarop toe, „ dan kunt gij zes gulden krijgen." — „ Snijd maar toe, Mijnheer!" riep het verrukte meisje, „ ſnijd rustig toe!"

De brave dogter ontving zes guldens. Het deed haar wel een weinig aan, toen de ſchaar over haar hoofd ging, en de paruikmaker het ſchoone lange haar op de tafel leide, „ maar," dacht zij, „ het is immers voor mijn vader!"

C V.

De dagloonder VREDEMAN; *of, wie moet onze ouders onderhouden?*

De arme daglooner VREDEMAN had nog eene oude moeder in leven, die weinig meer arbeiden kon. Dezelve moest nu uit de armenkas der plaats onderhouden worden; maar haar brave zoon gedoogde zulks niet. „ Neen," zeide hij, „ zoó lang ik gezond ben, laat ik mij de verzorging van mijne moeder niet uit de handen nemen. Want het is mijn schuldige pligt!"

De brave man was onophoudlijk ijverig; en was er hier of daar eenig heel zwaar werk, daar iets meer, dan gewoonlijk, aan te verdienen viel, dan was VREDEMAN gewislijk mede daarbij — was de gewone arbeid van den dag verrigt, en kwam hij te huis, dan verrigtte hij nog in de nabuurschap dit en dat, om eenige stuivers te verdienen, met welken hij zijne immer zwakker wordende moeder in haren ouderdom verkwikken kon. Ontving hij somwijlen in de huizen, waar hij arbeidde, een weinig soep of een stukje vleesch, dan bad hij, dat men hem vergunnen mogt, om het naar zijne moeder te brengen.

„ Zoon! Lieve zoon!" zeide zijne moeder dikwijls tot hem, „ gij doet zeer veel aan mij,"—

„ Ach,

„ Ach, Moeder!" andwoordde hij dan, „ zwijg „ daarvan toch ſtil. Ik ben u immers veel meer „ ſchuldig. Ik weet immers wel, hoe zuur het „ u gevallen is, mij groot te brengen.

In dezelfde ſtad, waar de brave VREDEMAN zoo vlijtig voor zijne moeder arbeidde, waren verſcheidene arme vaders en moeders, die hare zonen en dogters nog in leven hadden; maar zij ontvingen niets van dezelven. De zonen ſlingerden zelfs wel in de kroegen en bierhuizen rond, en zaten aan de ſpeeltafel, met de kaarten in de hand; en de dogters ſtonden te huis in de keuken bij den haard, om koffij te koken; terwijl de arme ouders gebrek aan verkwikking, en dikwijls zelfs honger lijden moesten.

Als men de arme oude lieden vroeg, hoe het ging — viel niets hen ſmartlijker, dan dat hunne kinderen zoo ondankbaar waren. „ Ach!" zeiden zij al zuchtende, „ dat hebben wij immers niet aan onze kinderen verdiend!"

C V I.

Hoe lief de ouders hunne kinders hebben.

GERRIT en NEELTJE gingen met hunne ouders naar een nabijgelegen woud. Voor hen uit, ging eene vrouw, met een korf op den rug, waar in

een kind zat, dat er met een verdrietig gelaat uit kwam kijken. Aan de hand leidde zij een grooter kind; en een, dat nog niet loopen kon, droeg zij op den arm.

De kleene knorrepot in den korf deed haar veel moeite aan. Nu zag hij hier, dan daar, aan den weg eene bloem, of een afgevallen en reeds verwelkt blad, dat hij hebben wilde, en zijne moeder haalde het voor hem, offchoon hij het eenige oogenblikken daarna wederom wegwierp, en fteeds wederom iets anders eischte. Nu eens plaagde hij zijne moeder met vragen, of er niet welhaast braam- en blaauwbesfen kwamen. Dan eens wilde hij uit den korf, en dan eens wederom daarin; en de moeder deed al wat mooglijk was, om den onrustigen knaap te bevredigen. Nu eens werd de knaap, dien zij aan de hand had, moede, en zij ftak hem als dan mede in den korf, en droeg alle drie de kinderen. Toen begon de kleene op haren arm onrustig te worden, en de goede moeder fchommelde en wiegde dat kind zachtjes met den arm, en zong aan hetzelve kleene liedjes voor, tot dat het wederom ftil was.

Toen zij nu in het woud kwam, haalde zij een bedje uit den korf, leide het kleenfte kind in het zachte gras, en dekte het toe. Daarna zocht zij een paar handen vol braambesfen, gaf ze aan de

beide

beide oudste kinderen, sprak ze vriendlijk aan, bad ze, om toch niet te schreijen, en nam toen den sikkel, om gras te maaijen.

Alle oogenblikken werd de moeder in haren arbeid gestoord. Nu eens kreet het kleenste kind; dan eens waren de grootsten onrustig, of wilden zij nog meer braambessen, of waren zij in angst, als zij de moeder niet gereedlijk zagen, daar eenige boomen haar, onder het voordmaaijen, wel eens aan hun gezigt onttrokken; dan riepen zij om haar, en moest zij hen andwoorden, of hen bij zich halen.

„ Maar mijn goede wijfje," zeide de vader van GERRIT en NEELTJE, „ die drie kinderen „ maken het u zeer zuur, wordt gij daaronder „ niet verdrietig?" — „ Ach, mijn lieve Mijn„ heer!" andwoordde hem de vrouw, „ zeker„ lijk valt het mij zwaar, om er met die kinde„ ren door te komen; men heeft daar mede zeer „ veel te doen; maar wie zou zijne kinderen dan „ niet lief hebben? Men doet immers geern al „ wat men kan!" De vader van GERRIT en NEELTJE gaf aan de goede vrouw eene kleenigheid, op dat zij een paar korentenbroodjes voor hare kinderen koopen mogt; en daarover verheugde zich de vrouw grootlijks.

„ Ziet eens," zeide die man, bij het weggaan der vrouw, tot zijne kleenen, „ hoe lief de ou-

„ ders hunne kinderen hebben! Die moeder had
„ zoo veel met hare drie kinderen te doen, en
„ moet dezelven den geheelen weg naar het woud
„ heen en weer ſlepen, naardien zij dezelven
„ niet alleen te huis laten wil, op dat hen niet
„ misſchien eenig ongeval treffen moge; en zij
„ is naauwlijks eenmaal een weinig verdrietig
„ geweest!"

C V I I.

Broederliefde.

Hebt gij wel van zeeroovers hooren ſpreken? Dat zijn menſchen, die met hunne ſchepen, overal op zee rondzeilen, de ſchepen, welken zich niet verdedigen kunnen, wegnemen, derzelver koopwaren verkoopen, en de menſchen, die zij gevangen krijgen, tot ſlaven maken, die dan dikwijls den allerhardſten arbeid, waartoe men in *Europa* paarden en osſen neemt, verrigten moeten.

Zeker voornaam Engelschman bevrijdde eenmaal, door middel van zijn geld, veertien zulke ongelukkige ſlaven, die door zeeroovers waren gevangen genomen. Een onder deze vrijgekochten bezigtigde vooraf, eer dat hij afreisde, de onderſcheidene gevangenhuizen, waarin de ſlaven des nachts gehouden werden. Ach, hoe vele

el-

ellendigen en ongelukkigen zag hij daar, die het veel slechter hadden, dan het vee. Ziek, uitgeteerd en afgemat, lagen velen van die ongelukkigen daar, en niemand bekreunde zich om hen. „ Ach, God!" zuchtte de bevrijdde, „ waren „ zij toch ook zoo gelukkig, als ik, en vonden „ zij ook eenen redder!" Hoe groot was intusschen zijne ontzetting, toen hij, onder die ongelukkigen, zijn ouderen broeder vond, wien hij reeds lang voor dood gehouden had. Eerst hielden de beide broeders elkanderen een tijd lang omarmd; en daarna verhaalden zij elkanderen de wederwaardigheden, die zij hadden uitgestaan. Tien lange jaren was de oudere broeder reeds gevangen geweest, en hij had, bij zijn hard werk, zijne gezondheid en kragten bijkans volkomen opgezet. „ Broeder!" zeide zijn jongere broeder tot hem, „ zie, ik kan u in dezen bedroefden toestand niet achterlaten; ik ben nog jong „ en gezond, en kan den harden arbeid nog „ wel eenigen tijd uithouden. Ik neem uwe ketenen over; en gij zult; in plaats van mij, „ terug keeren. Ik weet, dat gij mij, zoo haast „ gij kunt, gewis vrijkoopt."

De oudere broeder weigerde eerst lang, om het grootmoedige aanbod van den jongeren aantenemen, maar ten laatste gaf hij zich evenwel aan deszelfs dringende beden over. Hij geraakte

op vrije voeten; en de jongere broeder aanvaardde op nieuw de slavernij, waaruit hij zoo even was verlost.

C V I I I.

Een ander voorbeeld van broederlijke liefde.

Een rijke vader liet twee kinderen achter, een zoon en eene dogter. Van het gantsche groote vermogen, dat hij bezeten had, moest de dogter slechts een zeer kleen deel hebben, dewijl haar vader over haar huwelijk misnoegd was geweest. Haar erfdeel was zoo kleen, dat het naauwlijks de moeite waardig was, om er van te spreken. Intusschen was haar broeder een zeer edeldenkend mensch.

Toen zijne zuster de kleene som afhaalde, welke haar vader haar gemaakt had, en daarmede niet weinig bedroefd heen gaan wilde, vatte haar broeder haar bij de hand. „ Zuster! Lieve zuster!" zeide hij, „ weet gij nog, hoe genegen ik u „ steeds ben geweest?" — Hij kon zijne tranen niet geheel terug houden, terwijl hij dat zeide — „ Zeg mij eens," vervolgde hij, „ kunt gij het „ van uwen KAREL denken, dat hij de geheele „ nalatenschap voor zich houden zal?".

Met verwondering zag zijne zuster hem aan —

steeds

ſteeds had zij haren broeder zeer lief gehad; maar voor zoo grootmoedig had zij hem evenwel niet gehouden. „ Broeder!" zeide zij, „ gij zult „ toch niet,....?" — „ Hoe hebt gij," viel hij haar in de reden, „ ſlechts ooit daaraan kun„ nen twijfelen?"

Hij deelde alles met haar, wat er voor handen was, geld en goed; „ En al was het dui„ zendmaal zoo veel," zeide hij tot zijne verrukte zuster, die geene woorden vinden kon, om hare dankbaarheid te uiten, „ en al was het „ honderdduizend maal zoo veel; dan zou ik „ het nog even geern met u deelen."

C I X.

JANNETJE *en* ROBBERT.

Twee beminlijke kinderen, JANNETJE en ROBBERT, ſpeelden op de kamer van haren vader, die er juist niet tegenwoordig was. Daar ſtoeiden zij met elkanderen; en ROBBERT nam den wanſtelſtok van zijnen vader, en gaf JANNETJE eenige zachte ſlagen. „ Neem u nu in acht, „ lieve JANSJE!" riep hij, den ſtok hoog opheffende, „ nu wil ik u doodſlaan!" In de daad werd de ſlag veel ſterker, dan de goede ROBBERT het had gemeend, en JANNETJE tuimelde een weinig achteruit, en zeeg bijkans neder.

ROBBERT vermoedde nog niet, dat de ſlag zoo heel erg aangekomen was, en beeldde zich in, dat zijne zuster zich ſlechts uit boerterij zoo aanſtelde, tot dat hij tranen in hare oogen zag. Toen merkte hij eerst wat hij gedaan had. — „ Vergeef het mij, lieve JANSJE!" dus bad hij zijne zuster; „ zoo hard wilde ik u niet ſlaan;" en hij reikte haar den ſtok toe. „ Daar," zeide hij, „ ſla mij wederom! ſla mij hard!" — „ O neen! ROBBERT!" andwoordde het zachtaardige meisje, „ hoe zou ik toch zoo hard „ kunnen ſlaan?"

C X.

De Heer GULHART; *of, wees dankbaar jegens uwe Onderwijzers.*

De Hofraad GULHART, die zoo veel bij zijnen Vorst vermogt, reisde eens naar zijne bekenden te *Dalwoud*, waar hij weleer was opgevoed. Hier herinnerde hij zich alle bijzonderheden van zijne kindſche jaren en jeugd. Elk plaatsje, waar hij ſomwijlen had gezeten en geſpeeld, of geweend, was hem nog even waard, als weleer. Hij ging buiten de poort, en zag of daar de ſchoone lindeboom nog op den heuvel ſtond, onder welken hij, met zijne ſpeelgenoten, zoo dikwijls

vrolijk rondgefprongen had. Hij bezocht het grasveld, waarop hij zoo vele lieve bloemen geplukt had, die hij zijnen ouderen te huis bragt. Hij ftond lang aan die plaats van den oever van het kleene heldere beekje, waar hij fteeds de gladfte en bontfte keifteentjes vond. Al deze plaatfen, welken zijne kindschheid zoo vermaaklijk hadden gemaakt, had hij in twintig jaren niet gezien.

„ Maar," vroeg hij, op zekeren avond, eenen van zijne bekenden, „ hoe lang is toch „ onze oude gewezene meester EERLIJK reeds „ dood?" — „ Dood?" was het andwoord, „ Ach, het zou voor den armen man goed we„ zen, dat hij dood ware; want hij is blind, „ reeds federt agt jaren volkomen blind. Ach! „ het ziet er ellendig met hem uit; en daaren„ boven moet de arme man bijkans nog honger „ lijden. De fchoolmeestersplaats brengt op zich „ zelve reeds zoo weinig op; en evenwel moet „ hij den meester, die hem daarin opvolgt, de „ helft der inkomften affaan." — „ Is het moog„ lijk?" zeide de Heer GULHART, „ moet die „ brave man gebrek lijden, die zoo velen in ftaat „ gefteld heeft, om hun brood te winnen, die „ ons op zulken aangenamen trant onderwees, „ zoo onvermoeid was, en zoo veel geduld met „ ons had? Heeft hem dan niemand van zijne „ fcholieren onderfteund?" — „ Niemand, voor

„ zoo

„ zoo veel ik weet," hernam de bekende van den Heer GULHART. „ O wat is dat hard!" riep de laatstgenoemde; en hij nam hoed en rotting op, en begaf zich nog denzelfden avond, naar zijnen goeden meester.

O welk een vermaak deed het den ouden man, toen hij hoorde dat het een zijner voormalige geliefdste scholieren was, die hem bezocht. Maar o hoe nam die vreugde toe, zoo haast hij hoorde, met welk eene bedoeling de Heer GULHART bij hem kwam; hoe dezelve den meester bad, om met hem mede te gaan, en zijn leven lang bij hem te blijven; hoe hij hem toezeide, dat hem geene verzorging en oppassing ontbreken zou; hoe hij hem beloofde, dat hij hem als zijn eigen kind van alles voorzien zou; en hoe hij daarbij voegde, dat hij ook de eenige dogter, die de oude man had, medenemen, en voor haar zorgen wilde. De oude man weende; hij drukte zijnen braven leerling de hand, en zeide: „ O „ dat is een schoone avond, mijn zoon! welken „ gij mij aanbrengt. Zoo is er evenwel onder ve„ len, die ik onderwezen heb, een dankbaar hart."

De oude man nam intusschen het aanbod niet aan. „ In deze kamer," zeide hij, „ is mijne „ wereld, waar in ik bekend ben. Ik ken el„ ken nagel, elk hoekje. Ik zou mij nergens zoo „ goed kunnen redden." De Heer GULHART wilde

den

den goeden man niet overhalen, en nam affche
na dat hij nog een uurtje met hem gefproken h

Bij het weggaan fprak de Heer OULHA
nog, aan de deur, met de dogter van
nen meester, en gaf haar een ganfchen bui
vol geld. „ Laat uwen braven vader toch ni
„ ontbreken," zeide hij; „ ik zal zorgen,
„ er, ten zijnen tijde, meer volgt — en wann
„ gij nog vroeger iets noodig hebt, doe mij
„ flechts met een woord de weet van. Ik l
„ immers evenveel als zijn kind. Ik heb h
„ even zoo veel te danken."

Sints dezen tijd befchikte de Heer OULHA
jaarlijks honderd rijksdaalders, ter verzorging v
zijnen ouden meester; en na dat dezelve gefl
ven was, gaf hij aan deszelfs dogter, eenige
ren lang, dezelfde fom; ja, toen er een bı
man opdaagde, die haar ter vrouw nam, fche
hij haar een rijklijk uitzet, „ want dat alles
zeide hij, „ ben ik immers aan mijnen ou
„ leermeester nog fchuldig!"

C X I.

KATRIJNTJE; *of, het dankbare meisje.*

Een arm meisje, KATRIJNTJE genoemd, v
loor in haar twaalfde jaar, vader en moeder.
was een zoo braaf meisje, dat verfcheidene

den haar gaern tot zich nemen wilden; maar zij kon evenwel slechts bij een wezen; en deze eene was de nabuur, wien hare moeder op het sterfbed haar toegezegd, en die beloofd had voor hare opvoeding te zorgen.

Bij dien buurman bleef KATRIJNTJE vier jaren; toen kon zij zelve den kost reeds met arbeiden winnen, en wilde zij hem niet langer lastig vallen. Zij trad in eenen dienst. Van het kleene vermogen, dat hare ouders haar hadden nagelaten, begeerde zij niets; maar zij liet het geheel over aan haren jongeren broeder, ten einde deze een handwerk leeren mogt.

KATRIJNTJE werd bij de lieden, die zij diende, zeer in waarde gehouden, om dat zij zoo trouw en vlijtig was, en al haar werk zoo ordelijk en stiptlijk verrigtte. Daar zij deswege meenig geschenk bekomen had, en buiten dien zeer spaarzaam was, zoo had zij zich, langzamerhand, een paar honderd guldens bij een gezameld, waarmede zij zich in haren ouderdom dacht te redden, als het met den arbeid niet meer regt voord mogt willen.

Intusschen vernam het goede meisje, dat de man, die haar weleer vier jaren lang bij zich had gehad, door meenigerlei wederwaardigheden, in grooten nood was geraakt. Dit deed haar zeer leed. Zij pakte bijkans de helft van het overge-

gaar-

gaarde geld bij een, en zond het aan den Predikant der plaats, met verzoek, om het aan dien man te geven, maar haren naam te verzwijgen. „ Ik heb immers dat geld niet noodig," schreef zij aan dien Predikant, „ maar de arme man zal „ het wel noodig hebben; en hij heeft mij immers vier jaren lang zoo veel goeds gedaan."

CXII.

De dankbare AREND.

De kleene AREND was een arm, een zeer arm kind. Zijn vader was een daglooner, die, ter naauwer nood, zoo veel verdiende, dat hij zijnen zoon droog roggebrood te eten kon geven. Kleederen kon hij hem in het geheel niet koopen; maar hij bad goedhartige lieden, wanneer hunne kinderen kleederen afleiden, die zij niet meer gebruiken konden, hem dezelven te schenken; en met dezen werd de kleene AREND gekleed.

AREND was dus arm, maar echter gelukkig. Zijn roggebrood smaakte hem kostlijk. Op zijn leger van stroo sliep hij gezond; en wanneer hij, in zijne dunne afgedragene kleederen, somwijlen koude leed, rekende hij zulks toch niet zeer veel; want hij was het niet anders gewend. — Nu had AREND ook een konijntje, een schoon sneeuwwit konijntje, met heldere vonkelende oogen, welk

hem veel vreugde veroorzaakte. Dat tamme dier nam hem het brood uit den mond, waar mede hij het voederde, het plaatste zich nevens hem, het speelde met hem op het groene grasplekje, dat voor het huisje was, waar in AREND woonde. O voor al het goed der wereld had AREND zijn lief konijntje niet weggegeven. Hij praatte zelfs daarmede, en het diertje deed even, als of het hem verstond.

Maar er kwam een droevige tijd voor den kleenen AREND. Hij werd ziek, zeer ziek. Zijn vader kon den armen jongen niets meer verschaffen, dan zijn droog zwart brood; hij kon hem geen Arts bijzetten; ja hij durfde niet eens naar een Arts gaan, en hem om hulp, of slechts om raad, voor zijnen zoon bidden; want hij vreesde, dat elke Geneesheer hem ruuwlijk afwijzen zou, dewijl hij niets had, om denzelven te betalen. — Ook kon hij, gedurende den dag, niet eens bij zijnen kranken AREND blijven, om hem op te passen.

Dat arme kind! Daar lag het den ganschen dag zoo alleen op stroo, en weende, en klaagde, en had niemand bij zich, dan zijn trouw konijntje, dat zich nevens hem plaatste, en medelijden met hem scheen te hebben. Van dag tot dag werd AREND kranker, en zijne smarten werden steeds heviger. Daaronder zag hij

zijn

zijn konijntje zoo treurig aan. „ Ach!" zeide hij, „ gij lief dier!" en daarbij ſtreelde hij het met zijne matte hand. „ Ik zal u welhaast moe„ ten verlaten. Ik zal welhaast ſterven."

De Heer, bij wien ARENDS vader als dagloo- ner werkte, had iets van de ziekte van den kleenen knaap gehoord; en bij geluk was het een vriendlijk en lief man, die geern aan arme kinderen goed deed. Hij ging naar AREND. „ Hoe „ maakt gij het toch? mijn arme jongen!" vroeg hij hem — en — „ zoudt gij wel wederom ge„ zond willen worden?" — „ Ach ja!" zeide AREND; en hij beloofde ook, geern, zeer geern, te zullen innemen; al ſmaakte het ook nog zoo leelijk. Want zijne ſmart was al te groot.

De Heer zond eenen Arts naar den knaap, die hem Artſenijen gaf. AREND nam dezelven in; en, binnen weinige weken, was hij zoo gezond en vlug, als voorheen, en kon hij met zijn konijntje wederom op het grasveld ſpelen.

„ Maar, AREND!" zeide zijn vader op zekeren dag tot hem, „ zie eens! Die goede Heer „ heeft zoo veel aan u gedaan. Hij heeft u „ een Arts bijgezet, die hem gewis veel geld „ zal kosten; wilt gij u dan niet dankbaar je„ gens hem betoonen?" — „ O geern," zeide het kind; „ maar ik heb immers niets." —

 „ Niets?"

„ Niets?” vroeg de vader. „ Hebt gij dan „ geen konijntje?” — „ Ach, ja! Ach, ja!” riep AREND; „ dat wil ik hem brengen!”

AREND nam zijn konijntje. Hij streelde het. Hij kuste het. „ Gij lief dier!” zeide hij, en drukte het aan zijn hart. „ Ik moet u weggeven. Anders moet ik immers ondankbaar wezen.” Hij bragt het konijntje weg.

„ Wat?” zeide de Heer, naar wien hij het voerde; „ brengt gij mij uw konijntje, uwen „ eenigen speelkameraad? Gij zijt wel een dank„ baar kind — dat verheugt mij zeer!” De Heer nam het konijntje aan; en AREND ging vergenoegd wederom naar huis. Zekerlijk was het konijntje hem zeer lief; maar het was hem nog liever, dat hij zijne dankbaarheid had kunnen toonen.

Na twee dagen kwam AREND met zijnen vader, die hem toen mede naar den tuin, waarin hij werkte, genomen had, des avonds wederom te huis. Zoo als hij binnen de deur trad, sprong zijn lief konijntje hem vrolijk te gemoet, en, niet ver van hetzelve, zat nog een ander, dat zich eenigzins schroomachtig aanstelde. O dat was eene vreugde! — „ Maarten!” riep AREND, „ lieve Maarten! Waar komt gij toch van daan?” en hij drukte het dier aan zijnen mond, en kuste het. — Het kwam van den goeden Heer, die

hem

hem er nog een ander, en zeer lief en tam konijntje bijgekocht, en beide die dieren in ARENDS huis had doen brengen, om dat de dankbaarheid van den knaap hem zoo zeer had behaagd.

Na eenigen tijd nam die Heer den kleenen AREND bij zich, en deed hem met zijne eigene kinderen onderwijzen, ja onderhield hem, bijkans als of het zijn eigen kind ware geweest. Als een kind zoo dankbaar is, dacht de Heer, moet het, voor het overige, ook een goed kind wezen. — Dit was AREND ook werklijk. Hij was vlijtig en geschikt, en werd, met den tijd, een braaf man.

CXIII.

De terug bekomene briljant-naald; of, de slechte erkendtenis.

Eene rijke dame had eene schoone briljant-naald verloren, die zij in het haar droeg. Die naald was misschien wel een paar duizend guldens waardig.

Een arm meisje vond de naald; zij wist, aan wie dezelve toebehoorde, en bragt ze aan de eigenares terug. Nu zal de Dame hare erkendtenis toch wel bewezen hebben? O ja! Zij bedankte het arme meisje, haalde haar beursje

uit, en gaf aan het arme meisje — nu, raadt eens! — een dubbeltje!

Zegt mij nu, was deze Dame wel zoo dankbaar, als KATRIJNTJE, of de kleene AREND?

Er ſtond een man bij, en zag, met welk eene kleenigheid de rijke Dame zich van het eerlijke arme meisje afmaken wilde. Over de gierigheid en ondankbaarheid der Dame verontwaardigd, riep hij aan het meisje toe: „ Werp haar dat „ miſerabele dubbeltje voor de voeten, mijne „ dogter! Ik wil uwe eerlijkheid beloonen." Nu gaf hij haar een ganſche handvol ſchoone blanke guldens, leidde haar aan de hand met zich voord, en liet de Dame het, verward en beſchaamd, aanzien.

Die hiſtorie werd door het geheele oord heen ruchtbaar. „ O die ſlechte ondankbare ziel!" zeiden de menſchen, toen zij van die Dame ſpraken; bij een iegelijk was zij verachtlijk geworden; en zoo dikwijls er gewag van haar werd gemaakt, gewaagde men ook, tot hare ſchande, van de gezegde hiſtorie.

TIEN-

TIENDE AFDEELING.

VRIENDSCHAP.

CXIV.

MARTINUS *en* BASTIAAN; *of, de getrouwe vriendschap.*

Hoe zoet is 't, daar de vriendschap woont!

De opregte MARTINUS en de eerlijke BASTIAAN waren, van hunne kindschheid af, met elkaar opgewassen. Hunne huizen stonden tegen over elkanderen — met een sprong waren zij bij elkander. Steeds hadden de beide knapen elkaar bemind, steeds hadden zij met elkander gespeeld, en elk hunner had, wanneer hij eens een schoonen appel, een stuk koek, of eene hand vol noten, gekregen had, het altijd met den ander gedeeld. Zij gingen zamen naar school: zij kwamen zamen wederom te huis; men zag bijkans nooit een van hen alleen.

De knapen wiesſen op, en werden mannen; maar hunne vriendſchap bleef even ſterk. Er ging niet ligt een avond voorbij, waarop zij geen half uurtje zamen praatten, geen zondag, waarop zij niet bij een waren, en over hunne huislijke omſtandigheden ſpraken, of de velden bezigtigden, en geen huislijk feest, dat zij niet gezamenlijk vierden.

MARTINUS werd ziek. Ongelukkig was het juist de tijd van den oogst, en arbeiders waren er in het geheel niet te bekomen. „ Ach! be„ kommer u niet," zeide BASTIAAN, „ en maak „ ſlechts, dat gij wederom gezond wordt," en BASTIAAN verrigtte al den oogstarbeid voor MARTINUS. Hij deed het kóren afmaaijen, *in ſchoven* binden, en in de ſchuur brengen. Hij zorgde eerst voor de velden van MARTINUS, en dan voor zijne eigene. Als BASTIAAN er niet geweest was, zou MARTINUS, in dat jaar, een groot verlies geleden hebben. Dat jaar was vochtig, en al zijn koren had op het veld kunnen uitſpruiten en verrotten.

Een paar jaren later viel er een ſterk onweder in, met veel hagel. De velden van den regtſchapenen BASTIAAN waren bijkans gansch en al verwoest. Hij oogſte naauwlijks zoo veel in, als hij gezaaid had. „ Ik deel met u," zeide MARTINUS, „ ik heb rijklijk ingeoogst." MARTINUS deel-

deelde met zijnen vriend tarwe, rogge, gerst en haver.

Deze beide menschen maakten voor elkaar allen nood, en alle zorgen, ligt, en deelden alle vreugde met elkanderen. Geene versnapering werd in het huis van den eenen genuttigd, geen braadstuk werd er in den slagttijd gegeten, zoo de ander er niet bij kon wezen. En wanneer een van beiden iets gewigtigs ondernemen wilde, moest hij het eerst met den ander overleggen; en was de eene in verlegenheid, dan rustte de ander niet, voor dat hij zijnen vriend geholpen had.

Wanneer de lieden, die op het dorp rondom hen leefden, zagen, hoe lief MARTINUS en BASTIAAN elkaar hadden, hoe zij lief en leed met elkanderen deelden, en de een den anderen bijkans alles ontdekte; dan zeiden zij dikwijls: „ er „ is toch op aarde niets edeler, dan een waar „ vriend!”

C X V.

FREDERIK *en* HELVELD; *of, hoe veel is een vriend waardig?*

FREDERIK en HELVELD, waren geboortig van een en hetzelfde groote vlek. De eerste was de

 zoon

zoon van eenen braven landbouwer; en de vader van den anderen was een man, die handel in paarden dreef. Zij beminden elkanderen als kinderen reeds hartlijk, en waren dan alleen regt vrolijk, wanneer zij bij een zijn konden.

Welhaast waren hunne schooljaren vervlogen, toen HELVELD, van zijnen afwezigen vader, een brief en een groot pak bekwam. In het pak was een prachtig kleed, eene met goud geborduurde vest, zijden kousen, en veel geld; en in den brief stond, dat HELVELD nu een edelman was; want zijn vader had den adeldom gekocht, dewijl hij, men weet niet hoe, op eenmaal zeer rijk geworden was.

FREDERIK benijdde zijnen vriend niets van dat alles; maar het deed hem evenwel leed, dat dezelve zich op zijnen nieuwen stand, en op zijne kleederen, zoo veel liet voorstaan, zich zoo trotsch jegens hem aanstelde, en hem naauwlijks een vriendlijk woord meer toespreken wilde; daarover bedroefde zich de brave jongen grootlijks.

HELVELD gaf zich van toen af geene moeite meer, om iets te leeren; hij schikte zich slechts op, bragt zijnen meesten tijd voor den spiegel door, en rekende alle menschen, in vergelijking met zich zelven, gering.

Eenigen tijd later kwam er een kamerdienaar,

in

in een prachtigen wagen, met een blazenden postiljon, om den jongen Heer VAN HELVELD naar de groote stad te brengen, in welke zijn vader zich ophield. Hij meldde hem tevens, dat hij nu Baron was, en dat zijn vader eene groote en wijduitgestrekte heerlijkheid gekocht had, waarin wel vier steden, en meer dan dertig dorpen, waren.

De jonge Heer Baron reed af, en knikte naauwlijks een weinig met het hoofd, toen FREDERIK, aan het portier der koets, afscheid van hem nam. De arme FREDERIK weende er om, dat zijn vriend hem zoo verachten kon: maar hij beminde hem echter nog even zoo teeder, als voorheen, en schreef zelfs, kort daarna, aan hem, om hem geluk te wenschen; doch het andwoord bleef achter, en dat smarte den eerlijken FREDERIK onbeschrijflijk.

De jonge Heer Baron kwam in de groote en prachtige stad, en in het weidsche en heerlijke paleis, waarin zijne ouders woonden. — Hier ging de meeste tijd in louter kostbare verlustigingen voorbij. Nu eens werd er een pleiziertogtje door het land ondernomen; dan eens werden er gasten genoodigd, en danspartijen gegeven; dan weer bezocht men voor eenigen tijd, de aangekochte heerlijkheid. De jonge Heer Baron leerde wel, hoe hij zich mooi opschikken,

malen, op den teederhartigften toon, verzekerd, dat zij hem, zelfs met hun leven, dienen wilden. Maar die vrienden hielden zich, als of zij hem naauwlijks kenden, of zij beklaagden zich, dat zij hem niet helpen konden, of zij wezen hem verachtlijk af; en de hoflijkften deden hem eene meenigte van beloften, van welken zij geene enkele vervulden.

Wat zou het ongelukkige mensch nu aanvangen, dat voorheen zoo pragtig geleefd had, en nu niet wist, waarmede hij zijnen honger ftillen zou; vooral daar hij niets had geleerd? Vol van wanhoop, zweefde hij, nu hier, dan daar, op het land rond; want hij fchaamde zich, om zich in de groote ftad, waar zijn vader, tot dus ver, zoo prachtig geleefd had, te vertoonen.

Terwijl hij dus rondd waalde, zag hij, op zekeren dag, eene oude zwaarbeladene reiskoets voorbij rijden. In die oude reiskoets zat een jong en gezond man; en naast hem zijne jonge vrouw. Beiden waren ordelijk, maar niet kostbaar, gekleed; en gezondheid en genoegen, was op beider aangezigt te lezen.

De jonge man, in de langzaam voordrijdende koets, kon den zwaarmoedigen Baron genoegzaam befchouwen, om hem te herkennen.

„ O Hemel!" riep hij, „ dat is mijn HEL-„ VELD! ja waarachtig! dat is hij!" en met deze

ze woorden deed het kleene mannetje een magtigen sprong uit de koets, en hing aan den hals van zijnen vriend, eer deze hem nog herkende.

HELVELD zag den kleenen man aan. — welk een gezigt voor hem! — Het was FREDERIK! Hij bevochtigde het gelaat van zijnen ouden vriend met tranen van berouw en schaamte. — Geen woord kon hij voordbrengen. — „ Ik bemin u „ nog," riep FREDERIK, „ en ik zal u eeuwig „ liefhebben, al wordt gij ook nog voornamer „ man!"

Al snikkende, en weenende, verhaalde HELVELD zijn treurig lot aan zijnen vriend. — „ Wat?" riep FREDERIK, „ gij zijt ellendig? „ Uwe voorname vrienden hebben u verlaten? „ Zoo gij wilt, dan weet ik raad. Ik ben op„ziener over eene groote kopermijn; ik heb de „ dogter van een rijken handelaar in ijzer ge„huuwd; wij zijn vlijtig en arbeidzaam, en „ God heeft ons gezegend. Wij leven niet prach„tig en kostbaar. Leg den Baron af, en leef „ bij ons — gij zult mijne hulp worden; zie, „ wij zullen regt vrolijk, regt vergenoegd zul„len wij leven."

HELVELD was buiten zich zelven. „ Ach," zeide hij, „ al mijne vrienden uit de groote we„reld hebben mij, arme ziel, verlaten; en gij, „ eer-

„ eerlijk hart, welk ik dwaas verachtte, gij, eer-
„ lijk hart, zijt mij trouw gebleven."

De goede FREDERIK nam zijnen vriend tot zich; hij redde deszelfs vader uit de gijzeling, nam hem insgelijks tot zich, en onderſteunde hem met zijn vermogen, zoo dat hij zijnen vorigen handel wederom drijven kon.

HELVELD trouwde de zuster van FREDERIK, die even braaf was, als haar broeder, en leefde zeer gelukkig met haar. HELVELDS ouders, en hun zoon, vergaten den Baron, de heerlijkheid, en al de trotſche en hoogdravende denkbeelden, welken zij eens gekoesterd hadden. Zij leefden nu eenvoudig en matig, en arbeidzaam, en waren intusſchen veel vrolijker, dan voorheen op al hunne ſchitterende feesten. Nu hadden zij ook leeren inzien, dat een waar vriend een der ſchoonſte goederen van deze wereld is.

CXVI.

De grootmoedige vriendſchap.

Twee vrienden, van wien de eene ANTONIO, en de andere ROGER, heette, geraakten, op eene zeereize, in ſlavernij. Men verkocht hen; en gelukkig bleven zij bij elkanderen. Zij kregen

een en denzelfden meester, en werden tot eenerlei arbeid gebruikt.

Hunne wederkeerige vriendschap verligtte hunne gemeenschapplijke ellende. Zij klaagden hunnen nood aan elkanderen; zij troostten elkaar; zij spraken van het geluk, dat zij genieten zouden, zoo zij ooit eens wederom in vrijheid geraken mogten, en stortten, aan elkanders boezem, hunnen kommer en hunne smart, in een vloed van tranen, uit.

Zij werkten aan eene rots, welker voet de zee bespoelde. Op zekeren dag bemerkte ANTONIO, in het verschiet, een schip. „ Misschien, mis„ schien komt er eenige redding voor ons," zeide hij tot ROGER, hem het schip aanwijzende, en voordvarende: „ Zoo als ik hoop, is „ dat een schip van Kristenen, en zal het digt „ langs deze kust voorbijvaren." ROGER wist niet, wat ANTONIO daarmede zeggen wilde; maar deze verklaarde het hem. „ Wanneer," zeide hij, „ dat schip niet ver van onze kust is, dan „ storten wij ons van den top van deze rots in „ zee, en zwemmen naar het schip. O dierbare „ ROGER! Dan zijn wij vrij!"

ROGER stemde niet met zijne verrukking in. „ Red gij u, lieve vriend!" zeide hij, „ dan „ zal ik mijne ellende geruster dragen, als ik „ slechts weet, dat gij vrij zijt!"

AN-

ANTONIO verstond zijnen vriend niet, tot dat hij hoorde, dat dezelve niet zwemmen kon. „ O," zeide hij toen, „ ik kan zeer goed zwem„ men; gij moet u aan mijnen gordel vasthou„ den, en wij zullen ons beiden redden; want „ ik ben sterk."

ANTONIO moest wederom aan zijn werk; want de opzieners begonnen hun gesprek te bemerken. ROGER was in groote onrust. Hij was zoo geern vrij geweest, en had zulk een hartlijk verlangen, om zijne ouderen weder te zien: maar hij grilde van het levensgevaar, waaraan zijn vriend zich, om hem te redden, zou moeten blootstellen. „ ANTONIO!" zeide hij, „ hoe „ ligt zou die last u te zwaar kunnen vallen! „ Neen! Red u; ik wil geern blijven!"

Na twee uren was het schip daar. ANTONIO kwam, en riep: „ Nu, vriend! nu is het tijd. „ Uwe hand, en voord!" ROGER was huiverig. „ Red slechts u zelven, mijn waardste „ vriend!" zeide hij, „ ik wil u dien arbeid „ niet nog zwarer maken." Dit zeggende, viel hij hem in de armen, en weende een vloed van tranen. „ O dierbare ROGER!" hernam ANTONIO, „ thands geene tranen; thands hebben wij „ moed noodig, en spoedig beraad. Talmen „ wij nog een paar minuten, dan zijn wij mis„ schien voor altoos slaven. — Kom, vriend!

„ zoo

„ zoo gij niet wilt, dat ik mij voor uwe oogen „ van deze rots in die diepe kloof neerſtort, „ en een einde van mijn leven maak!"

ANTONIO omvatte zijnen vriend, die zich aan zijne voeten geworpen, en gesmeekt had, dat hij blootlijk zich zelven redden mogt. Hij ſlingerde zijnen ſterken arm om hem heen, en, in vollen loop, bereikte hij met hem den top der rots, en ſtortte zich moedig in de golven neer. In het nederſpringen bad ANTONIO zijnen vriend, zich ſlechts vast aan zijnen gordel te houden. Beiden werden, bij den val, diep onder de zee gedompeld; maar welhaast kwamen zij wederom op derzelver oppervlakte te voorſchijn; en ANTONIO arbeidde met eene ongelooflijke inſpanning, om het ſchip welhaast te bereiken.

Thands bemerkte men ook uit het ſchip het voorval; offchoon men niet wist, wat men daar van maken zou. De opzieners der ſlaven hadden intusſchen mede de vlugt der beide vrienden bemerkt, en ſprongen in een bootje, dat aan den oever lag, om de beide vlugtelingen wederom in te halen. ANTONIO, die het gevaar bemerkte, verdubbelde zijne kragten, om de vervolging te ontkomen. ROGER had ook het gevaar, waarin zij verkeerden, wel ontdekt; want hij had omgezien, en was de vervolgers van hem en zijnen vriend ontwaar geworden. „ Red

„ u, dierbare!" riep hij zijnen vriend toe. „ Ik
„ maak het u slechts zwaar!"

Met deze woorden liet ROGER den gordel los, en zonk naar beneden. ANTONIO dompelt hem achterna, en grijpt hem op nieuw. Beiden bleven zij een tijd lang onzigtbaar onder het water; dienvolgends wist de boot van hunne vervolgers niet, waar zij wezen mogten, en hield, in die onzekerheid, eenigen tijd stil. Intusschen had men ook van het schip eene sloep uitgezet, en roeide naar de zwemmers toe.

Na een kort verwijl verschijnt ANTONIO wederom, met zijnen geliefden vriend, op de baren; en de sloep ijlt hem te gemoet. Maar al zijne kragten zijn uitgeput. Nu roept men hem uit de sloep toe, om moed te houden; en hij grijpt op nieuw moed, kampt tegen de golven, bezwijkt wederom, en is op het punt van weg te zinken, toen de sloep daar is, en de lieden, die daarin zijn, de beide vrienden bij zich daarin slepen.

Beiden schenen het te zullen besterven. ANTONIO had slechts nog zoo veel kragt, dat hij roepen kon: „ Helpt mijnen vriend!" en daarop zeeg hij in onmagt neder. — ROGER lag daar reeds voor dood.

Men zocht beiden te helpen; en ROGER keerde het eerste in het leven terug. Hoe verschrikte

te hij, toen hij zijnen redder verbleekt aan zijne voeten zag liggen! Hij wierp zich, met een luid gefchrei, op het verftijfde ligchaam van zijnen vriend, en vervulde de lucht met zijne weeklagten. Eindelijk haalde ANTONIO wederom adem; en nu was ROGER van vreugde buiten zich zelven. Toen verdubbelde men de noodige pogingen, om den verftijfden, door wrijven en verwarming, wederom volkomen in het leven terug te brengen, en dit gelukte. ANTONIO opende zijne oogen wederom, en bekwam eenigzins.

De beide vrienden floten elkanderen vast in de armen, en besproeiden elkander met tranen van vreugde. Zoo kwamen zij aan het fchip. De ruuwfte matrozen hadden eerbied voor hunne vriendfchap, en beijverden zich om ftrijd in dienstbewijzingen aan hen.

Binnen weinige dagen hadden beiden hunne kragten wederom herfteld; en zij kwamen gelukkig en wel in hun vaderland aan. Alomme ftond men verbaasd over hunne lotgevallen, en bewonderde men in hen de fterkte en den moed van eene getrouwe vriendfchap.

ELFDE AFDEELING.

EERGIERIGHEID, TROTSCHHEID, IJDELE HOOGMOED.

CXVII.

EDUARD; *of, de geoorloofde eerzucht.*

EDUARD wenschte, dat een ieder hem in waarde houden en hoogachten mogt. Hij had wel gezien, dat verstandige menschen dezulken hoog waardeerden, die zeer veel doorzigt en kennis hadden; in hun gedrag steeds liefderijk en bevallig waren, en het wel en opregt met anderen meenden.

EDUARD was vlijtig, en steeds opmerkzaam waar hij slechts iets nuttigs leeren kon. Hij verrigtte niet slechts, met alle zorgvuldigheid en naauwkeurigheid, het werk, dat hem door zijne onderwijzers opgegeven werd; maar hij las en leerde ook, uit eigene beweging, zeer veel.

„ Dat

„ Dat is toch beter," zeide hij tot zich zelven, „ dan dat gij ledig loopt, of u neerzet, „ en uwen tijd verbeuzelt." Ook was hij verpligtend en vriendlijk, en zeer welgemanierd. Wanneer hij zijne kleene vrienden en schoolmakkers eenigen dienst bewijzen kon, dan deed hij zulks geerne; en wanneer zelfs oudere en volwassene menschen eenig dienstbewijs van hem vorderden, dan verheugde hij zich daarover.

Men kan zich ligt verbeelden, hoe EDUARD alomme bemind en in waarde gehouden werd.

Toen EDUARD ouder werd, en volwassen was, behield hij dezelfde geaardheid. In al zijn doen was hij stipt en ordelijk; en steeds was hij er op bedacht, om al meer goeds en nuttigs te leeren. Op deze wijze stelde hij zich nu in staat, om vele menschen met zijnen goeden raad bij te staan. Ook bleef hij zoo goed en gedienstig jegens elk, als in zijne jeugd; en nooit hoorde men van hem, dat hij een eenig mensch verongelijkt, of valschlijk en arglistig jegens hem gehandeld had.

EDUARD sprak bij geen mensch ooit veel van zijne kennis en zijn doorzigt, en hij gaf ook niet breed op, hoe goed hij het met anderen meende, en hoe gedienstig hij was; maar een ieder wist zulks nogthands zeer wel, en vereerde en beminde hem deswege.

CXVIII.

De trotſche KOENRAAD.

EDUARDS broeder, KOENRAAD, was misſchien nog bekwamer, en wist nog meer, dan EDUARD. Ook hielp hij anderen geern voord, en was gedienstig; maar nogthands was hij bij niemand zoo geacht en bemind. KOENRAAD was trotsch. Het ſtraalde in alles zeer duidlijk door, dat hij alles ſlechts deed, op dat men hem roemen en prijzen mogt, en op dat hij boven alle anderen mogt uitmunten.

Wanneer eenige knaap iets beter wist, dan hij, zoo ergerde hij zich niet weinig daarover, en hield hij zich, als of hij dat ook reeds voorlang geweten had, ja zeide hij ook wel eens, dat hij ſlechts juist met zijne gedachten van huis geweest was, en niet regt daarop had gelet. Steeds beroemde hij zich, hoe veel hij reeds wist, ondertusſchen laakte hij dan, het geen andere kinderen wisten, en ſprak met eene verachtlijke miene daarvan. Hij verhaalde dan ook aan de kinderen, hoe zijn neef en zijne tante hem geprezen hadden, en meende, dat hij, wanneer hij ſlechts groot wierd, vast een voornaam man worden zou.

Wanneer iemand bij zijne ouderen kwam, dan zocht

zocht hij het steeds zoo interigten, dat men op hem letten moest. Hij haalde zijne boeken voor den dag, en las of schreef, of leerde iets van buiten, en stelde zich daarbij aan, als of hij diep in gedachten verzonken was. Als men dan het kleene mannetje bewonderde, en tot hem zeide: „ Welzoo, KOENRAAD! kent gij reeds Fransch? „ Maakt gij reeds eigene opstellen?" Dan verheugde hij zich ongemeen.

Dewijl KOENRAAD hovaardig was, zoo wilde hij ook alles beter weten en kennen, dan andere kinderen; bij alle speelpartijen wilde hij de eerste zijn; de overigen moesten zich naar hem rigten; en hij werd boos, wanneer zij zulks niet wilden doen, en dreigde weg te gaan. Doorgaands bekwam hij daarop geen aangenaam andwoord. „ Gij zijt een hoogmoedige jongen," zeiden de kinderen tot hem; „ Loop, waarheen gij wilt!" en dan lieten zij hem staan. Ten laatste liep het zoo ver, dat er bijkans niemand meer met den knaap omgaan wilde. Zoo gehaat had hij zich gemaakt; terwijl een iegelijk zijnen broeder aan het lijf hing.

KOENRAAD nam, van jaar tot jaar, toe in kundigheid en bekwaamheid, maar ook in trotschheid en laatdunkendheid. Hij laakte en verachtte al wat van anderen kwam, en noemde het geen zij deden ellendig, verachtlijk, zeer gebrekig,

 en

en dan zeide hij, hoe hij dit of dat zou gemaakt hebben, en hoe het eigenlijk had moeten wezen. Daardoor maakte hij zich alom gehaat. Hij meende aanvanglijk, dat men hem overal opzoeken, en hem gewigtige posten, met aanzienlijke inkomsten, opdragen zou; maar dat gebeurde niet. Hij dacht, dat men hem alom zou op het lijf dringen, en van zijne kundigheden spreken; maar niemand bekommerde zich zoo zeer om hem, en al de wereld zeide: „ wat verbeeldt die gek „ zich niet!"

Dezelfde KOENRAAD, die aanvanglijk dacht, dat men hem met ambten en aanzienlijke posten, als overladen, en tot den hoogsten rang verheffen zou, moest nu om bedieningen solliciteren, en werd voorbij gegaan. Hij solliciteerde van lieverlede al om kleener en geringer bedieningen, en bekwam ze evenmin; terwijl zijn broeder EDUARD al hooger en hooger opklom.

KOENRAAD leerde intusschen zijne verkeerdheid nimmer inzien. Hij noemde de menschen, onder welken hij verkeerde, domme eenvoudige menschen, onwetende verachtlijke dwazen, die geen man van doorzigt en bekwaamheid wisten te schatten. Maar daarmede maakte hij het slechts erger; en KOENRAAD had, met al zijne bekwaamheid, bijkans moeten verhongeren, zoo zijn broeder hem niet onderhouden had.

CXIX.

KONSTANTIJN; *een knaap vol van inbeelding.*

De kleene KONSTANTIJN was een dwaas knaapje, vol van inbeelding. Hij rekende zich steeds veel beter, dan de kinderen van andere lieden, om dat zijn vader een voornamer en rijker man was, dan hunne vaders; en daarom wilde hij aan die kinderen bevelen geven. De dwaze knaap was vrij onwetend; en nogthands meende hij, dat men hoog tegen hem opzien moest, om dat hij mooije kleederen had, en des zondags eene geborduurde vest droeg.

Toen de Meyrouw, wiens Peetekind hij was, hem, op zijnen verjaardag, eens een zakuurwerk geschonken had, wist hij niet, wat hij uit hoogmoed wel aanvangen zou. Hij liet de ketting, zoo lang als zij was, uit den zak hangen; hij speelde met den sleutel, die daaraan zat; hij haalde alle oogenblikken het horologie uit, om te zien, hoe laat het was, en hij wilde geern, dat andere kinderen zijn horologie zien en bewonderen zouden, maar niemand vroeg hem; „ waarvan daan hebt gij dat mooije horologie?" niemand verlangde hetzelve te zien; het was, als of men zijn horologie in het geheel niet bemerkte, en dat verdroot hem zeer.

KONSTANTIJN had een paar witte zijden kousen van zijne ouders ten geschenke bekomen; die trok hij aanstonds aan, op dat een ieder ze zien mogt; offchoon het dien dag morsig regenachtig weder was. Dus uitgedoscht verscheen hij in de school. „ Wel zoo," riepen eenige knapen, spottende, „ hebt gij wel zijden kousen aan? „ Ei! Ei! gij treft juist allerliefst weer daarop. „ Zij zullen door den regen vast nog witter „ worden. Maar kijk hier achter toch eens; „ dat is vast een sproedeltje!" (Hij had, naamlijk, zijne kousen van achteren reeds bemorst.) Zoo plaagden de jongens hem; en, offchoon dat juist niet braaf was, maakte KONSTANTIJN zich daarover zoo kwaad, dat hij bijkans huilde.

KONSTANTIJN klaagde aan zijne ouders, dat de schooljongens hem zoo voor den gek gehouden hadden. „ Malle hovaardige jongen!" zeide zijn vader tot hem; „ wie zal toch in zulk „ een weer witte zijden kousen aantrekken? zoo „ gij intusschen uwen belachlijken hoogmoed niet „ aflegt, zult gij steeds zoo geklijk handelen, „ en ook steeds menschen vinden, die u plagen „ en u verdriet aandoen. Als een mensch door „ ijdele hovaardij gedreven wordt, maakt hij alle „ menschen afkeerig van zich."

KONSTANTIJN ondervond, ook toen hij reeds ouder was, nog meermalen, hoe waarachtig het

was,

was, het geen zijn vader hem gezegd had. Zijn ijdele hoogmoed berokkende hem veel verdriet; en hij had eigenlijk volstrekt geen mensch, die hem opregt lief had. — Toen begon hij zijne verkeerdheid in te zien, en gaf hij zich moeite, om dezelve afteleggen; van dien tijd af was ook een ieder, die hem kende, veel beter met hem te vrede, dan voorheen.

C X X.

De Heer BOONVELD; *of, men moet lieden van een lageren stand ook niet verachten.*

De Heer BOONVELD, een aanzienlijk inwoner van een groote stad, had een kleen riddergoed op een dorp gekocht, waar hij zich, des zomers, plagt op te houden. De inwoners van dat dorp waren brave, goedaardige en vlijtige lieden; maar de Heer BOONVELD verachtte hen allen. Hij dankte naauwlijks, wanneer iemand hem groette; hij andwoordde slechts met een enkel woord, wanneer iemand hem aansprak, en hij duldde het niet, dat iemand in zijne kamer trad. „ Wie „ wil zich toch met zulke slechte lieden gemeen„ zaam maken?" zeide de Heer BOONVELD, „ en wat heb ik ook met hen te doen? die men„ schen kunnen mij voordeel noch nadeel aan„ brengen."

Mijn

Mijn Heer BOONVELD had een uitgestrekt weidland, dat, een half uur van het dorp, aan een riviertje lag; en van dat weidland kwamen de voornaamste inkomsten van zijn riddergoed. Na dat hij zijn goed eenige jaaren lang bezeten had, begon het riviertje, midden in den zomer, van den meenigvuldigen regen, die sedert eenige weken gevallen was, op te zwellen, zoo dat het reeds, hier en daar, op den oever trad. Mijn Heer BOONVELD had zijn weidland reeds doen maaijen, en wist nu niet, wat hij aanvangen zou. Al zijn hooi moest door het water worden weggesleept, zoo hij geene spoedige hulp verschaffen kon; en met zijne twee paarden, die hij op zijn riddergoed hield, kon hij niet veel hooi wegrijden. — Toen dacht hij aan de boeren van het dorp, die hem wel uit den nood konden redden, indien zij, met hunne paarden en wagens, zijn hooi van het weidland afbrengen wilden. Maar hij durfde hen daartoe niet verzoeken, om dat hij hen, tot dus ver, steeds had veracht.

Onder de boeren was een zeer verstandig en braaf man. Die ging naar eenigen van hen, op wie hij het meeste vertrouwen stelde. „ Hoort, „ kinderen!" zeide hij; „ die Heer daar op het „ riddergoed heeft ons wel steeds wat verachtelijk behandeld; maar thands kunnen wij hem „ toonen, dat men ook geringe lieden noodig

„ heb-

„ hebben kan. Wanneer gij zoo wilt, als ik, „ dan spannen wij onze paarden voor de wagens, „ en halen hem, kort en goed, zijn hooi te „ huis; en dit oogenbliklijk, want als wij tot „ den dag van morgen wachten, dan heeft hij „ geen aasje van al dat hooi meer overig."

„ Ik doe mee!" riep een der boeren. „ Ik „ ook!" zeide een ander. „ Onze paarden „ hebben immers juist niets te doen," sprak een derde. Kortom, de boeren spanden al hunne paarden in, en reden naar het weidland.

Hoe verwonderde zich Mijnheer BOONVELD, toen de boeren op het groote grasveld, dat voor zijn huis was, met tien wagens vol hooi stil hielden, die aldaar allen ontladen werden. „ Waar „ haalt gij toch dat hooi van daan? mannen!" vroeg hij; maar geenszins op zulken barschen en ruwen toon, als waarop hij voorheen wel gesproken had. „ Dat is uw hooi, Mijnheer „ BOONVELD!" andwoordde hem een boer. „ Wij „ willen heden den ganschen dag onze paarden „ er aan wagen, om uw meeste hooi te redden. „ Ziet gij," voegde de boer daarbij, „ wanneer gij ons ook meenigmaal slecht bejegend „ hebt, zoo...." — „ Foei! KASPER! zwijg „ toch daarvan!" riep hierop de boer, die de anderen het eerste aangemaand had, om het hooi te halen.

Mijn-

Mijnheer BOONVELD wist, van verwarring en schaamte, niet, wat hij zeggen zou. Hij bedankte de boeren, prees hen zeer, en beloofde, dat hij hen, in het vervolg, gaarne wederom dienst zou doen.

Voor het vallen van den avond hadden de boeren bijkans al het hooi van het weidland gelukkig gered; er lag ongeveer slechts nog eene wagenvragt, die verloren ging, om dat het water toen te zeer aanwies, en des nachts het geheele oord overstroomde.

„ Hoe heb ik toch zoo dwaas kunnen we-
„ zen," zeide Mijnheer BOONVELD bij zich zelven, „ dat ik die eerlijke lieden veracht heb?
„ Nu kan ik dit jaar bijkans voor vier honderd
„ guldens aan hooi verkoopen; en ik had mis-
„ schien zelf voor een paar honderd guldens
„ moeten koopen, zoo die menschen mij niet
„ geholpen hadden."

Mijnheer BOONVELD noodigde, op den naastvolgenden zondag, al de boeren te gast, die hem zijn hooi hadden te huis gebragt. Zij moesten in zijne eetzaal aanzitten, en zijne vrouw en hij aten mede, en beiden hadden gezorgd, dat er niets ontbrak. — Van dien tijd af was de Heer BOONVELD jegens een ieder, en bijzonderlijk jegens de dorpelingen, zeer liefttalig, en vriendlijk.

„ Ver-

„ Veracht toch geen mensch!” dit prentte de Heer BOONVELD, van dien tijd af, zijnen kinderen zeer dikwijls in, „ al ware het zelfs de „ allergeringste. Al, wie regtschapen en braaf „ is, dien moet men hoogachten, wie hij ook „ zijn moge.”

CXXI.

Dwaze navolging uit hoogmoed.

De vlugge GUSTAAF had de fabel gelezen van de kikvorsch, die zoo groot zijn wilde, als de os, zich opblies, en al meer en meer opblies, tot dat zij barstte. „ Vader!” zeide GUSTAAF, „ wat wil men toch met die fabel?” — „ Mis- „ schien,” andwoordde zijn vader, „ verstaat „ gij haar dan, wanneer gij de volgende ge- „ schiedenis weet.”

„ Ik had een schoolvriend, BORNSTAD ge- „ noemd, die een vlijtig en bekwaam mensch, „ maar zeer hovaardig was. Hij kon niet dul- „ den, dat iemand hem in eenig ding overtrof; „ maar hij wilde een ieder evenaren. Had ie- „ mand eene schoone vest, die hem wel beviel, „ dan plaagde en kwelde hij zijne arme moeder „ zoo lang, tot dat zij hem er ook eene ver- „ schafte. Een onzer schoolvrienden speelde

„ zeer

„ zeer wel op het klavier; en werd deswege zeer
„ geprezen. Nu zat BORNSTAD nacht en dag
„ aan het klavier, en wilde het even ver bren-
„ gen, en echter gelukte zulks hem niet, om
„ dat zijne vingers zoo lenig niet waren; en
„ hij er, over het geheel, geen aanleg toe had.
„ Een ander schoolvriend van ons kon een wei-
„ nig Fransch spreken; terstond moest BORN-
„ STAD het ook leeren, maar dewijl hij geen
„ onderwijs daarin had, viel het hem zeer moei-
„ lijk, om eene genoegzame vaardigheid daarin
„ te verwerven, en ten laatste moest hij het
„ geheel opgeven, nadat hij veel tijds daaraan
„ besteed, en andere noodwendige dingen daarom
„ had uitgesteld."

„ Ik had eens van mijne ouders een zakuur-
„ werk gekregen. BORNSTAD spaarde zoo lang,
„ hij leed zelfs honger, tot dat hij een gulden
„ vijf, zes, bij een had, waarvoor hij zich toen
„ een zeer slecht -werk van een Jood kocht,
„ waarmede men hem overal voor den gek
„ hield."

„ Eenmaal brak hij bijkans een been, om dat
„ hij een ander, die zeer bekwaam in het klau-
„ teren was, zulks oogenbliklijk nadoen wilde.
„ Hij klauterde een hoogen boom op. Toen
„ hij bijkans boven was, had hij geene kragten
„ meer, om zich vast te houden, de handen

„ gle-

„ gleden uit, hij ſnorde langs den ſtam naar be-
„ neden, en verſtuikte op de aarde zijn been.
„ Daaraan hinkte hij genoegzaam vier weken."

„ Zie, zoo gedroeg dat mensch zich in alle
„ opzigten. Wat iemand anders ook deed, het
„ zij het iets goeds of iets geks was, wanneer
„ hij maar dacht, dat men hem deswege eeren
„ en loven zou, zoo wilde hij den ander ter-
„ ſtond nadoen."

„ Dit mensch werd in eene ſtad, niet ver van
„ hier, Advokaat. Digt bij hem woonde een
„ andere Advokaat, die een groot vermogen be-
„ zat. Deze laatstgenoemde hield koets en paar-
„ den, had zijne bedienden, een ſchoon huis,
„ met prachtige vertrekken, en onthaalde zijne
„ bekenden meermalen heerlijk. BORNSTAD
„ dacht, dat het vernederende voor hem ware,
„ zoo hij niet even hetzelfde deed, daar hij
„ even zoo goed Advokaat was, als de ander.
„ In de eerſte plaats nam hij een knecht in
„ dienst, dien hij evenwel niet noodig zou heb-
„ ben gehad. Vervolgends meubileerde hij zijne
„ vertrekken op het prachtigſte, nog prachti-
„ ger, dan de ander; en daar het hem onmoog-
„ lijk viel, koets en paarden te houden, hield
„ hij evenwel ten minſte een rijdpaard, en, van
„ tijd tot tijd, gaf hij aan zijne bekenden heer-
„ lijke gastmalen, waarop geene fijne wijnen en

,, kostbare lekkernijen ontbraken. Maar, in-
,, plaats dat men hem, zoo als hij zich inbeeld-
,, de, des te meer eeren zou, werd hij ſlechts
,, gelaakt. ,, Wat wil toch die onverſtandige
,, ,, man met een knecht?" zeide men. ,, En
,, ,, waartoe heeft hij toch een rijdpaard noo-
,, ,, dig? Wat doet hij met al die kostbare din-
,, ,, gen? Hij heeft immers geene genoegzame
,, ,, inkomſten, om zijnen buurman alles na te
,, ,, doen. Nu zal hij het, op dien trant, niet
,, ,, lang uithouden." "

,, In de daad, de Heer BORNSTAD hield het
,, ook ſlechts een paar jaren uit. Juist om dat
,, hij, zonder vermogen te bezitten, zoo veel
,, verteerde, twijfelde men, of hij wel een ver-
,, ſtandig man was. Daarom ſtelde niemand eenig
,, bijzonder vertrouwen in hem; en was hij met
,, bezigheden, waarbij veel te verdienen viel,
,, juist niet overladen, offchoon hij, in zijne
,, zaak, zeer bekwaam was. Om zoo veel te
,, kunnen verteren, moest hij ſchulden maken;
,, bij ſchoenmaker, kleermaker, koopman, en
,, kramer, overal was hij ten achteren. Ten
,, laatſte wilde niemand hem meer borgen, en
,, vorderden zijne ſchuldeiſchers hun geld. —
,, Op eenmaal was de Heer BORNSTAD te zoek;
,, en, tot op dit oogenblik, weet niemand, waar
,, de man gebleven is."

Nu

Nu kon GUSTAAF nagenoeg den zin der fabel raden. Hij zag uit het verhaal van zijnen vader, hoe dwaas het is, dat men anderen, uit ijdelen hoogmoed, in alles navolgen wil, en hoe zeer men zich daardoor benadeelt.

TWAALFDE AFDEELING.

ZELFBEDWANG, MATIGHEID, STANDVASTIGHEID, TE ONVREDENHEID.

CXXII.

ENGELMAN; *of, men moet zich vroegtijdig leeren beheerschen.*

„Kinderen!" zeide de Heer ROBERT dikwijls tot zijne kleenen, „men moet zich leeren bedwingen — in het eten en drinken, in „toorn, in vreugde, in hoop, in vermaken. „Anders doet men zeer dikwijls dingen, waar „over men van achteren veel berouw heeft, en „waardoor men zich zeer kan benadeelen."

„Drie

„ Drie huizen van hier woonde eens een man,
„ ENGELMAN genoemd, een door en door goed
„ en zeer braaf man. Hij had slechts dat eene
„ gebrek, dat hij zich niet betomen kon, als
„ het op een wijndrinken ging. Hij wist, dat
„ hij niet veel wijn verdragen kon, en nam tel-
„ kens, wanneer hij bij iemand at, het heilige
„ voornemen: „ Heden zal ik mij regt in acht
„ „ nemen." Hij bepaalde bij zich zelven een
„ aantal van glazen, boven welk hij niet gaan
„ wilde; maar zoo haast hij twee of drie gla-
„ zen gedronken had, was zijn goed voorne-
„ men verdwenen. „ Ei," dacht hij, „ een
„ „ of twee glazen meer zullen zoo veel kwaad
„ „ niet doen;" en dus denkende, dronk hij
„ wel eens eenige fleschen."

„ Dan wist hij niet meer, wat hij deed. Hij
„ zong, hij schreeuwde, hij juichte luidkeels;
„ of hij twistte, en streed over het geringste
„ woord met anderen; en zoo dezen niet door-
„ gaands verstandiger waren geweest, had het
„ op vechten kunnen uitloopen."

„ Den volgenden dag had hij bijkans altijd
„ hoofdpijn, walging, braaklust, en was hij
„ zoo dommelig in zijn hoofd, dat hij aan al
„ zijne bezigheden niets doen kon, al was het
„ ook nog zoo ligt, of nog zoo noodwendig.
„ Hij ergerde, of schaamde, zich, als men hem

„ de dwaze en verstandlooze bedrijven verhaal-
„ de, waaraan hij zich, den vorigen dag, had
„ schuldig gemaakt; dewijl hij zelf wel inzag,
„ dat hij zich daarmede belachlijk, of zelfs ver-
„ achtlijk, maken moest. „ O," riep hij dan,
„ vol van misnoegen over zich zelven, „ o,
„ „ had ik mij toch leeren bedwingen; dan zou
„ „ ik matiger en vergenoegder zijn!" Maar
„ ENGELMAN leerde het niet meer; hij had het,
„ in zijne jeugd moeten leeren. Nu veroorzaak-
„ te zijne onmatigheid in het wijndrinken hem
„ zelfs den dood."

„ Eenige dagen lang had hij zich reeds niet
„ wel bevonden; en nu had hij zich, daaren-
„ boven, nog een duchtigen wijnroes gedron-
„ ken, en bij het rumoer maken en tieren, waar-
„ toe de wijn hem verleidde, had hij zich ver-
„ hit. Toen hij, intusschen, des avonds naar
„ huis gaan wilde, kon hij den weg niet vin-
„ den. Toen werd hij door de koude bevangen,
„ en spoedig, binnen drie dagen, was de man
„ dood."

CXXIII.

De snoeper; of, hoe ver eene kleen schijnende verkeerdheid ons brengen kan.

„ Ik ken een mensch," dus vervolgde de Heer ROBERT, „ die enkel, om dat hij zijne

„ lusten, tot het eten van gesuikerde amandelen, marsepijntjes, banket, en andere zoetigheid, niet wilde leeren bedwingen, in het tuchthuis geraakt is."

„ Toen hij nog een kleene jongen was, versnoepte hij elk dubbeltje, en elken zesthalf, welken hij ten geschenke kreeg, in banket en andere lekkernijen. Zijn vader, die zulks merkte, hield hem het nadeelige daarvan voor oogen, en toen dit niets meer hielp, gaf hij hem geen geld meer."

„ De knaap wist geld te krijgen, hij verkocht veel van de boeken en prenten, die men hem gegeven had, voor eenige stuivers; en toen hij daar door geraakt was, nam hij heimlijk het geld zijner ouders weg."

„ Hij wist zijne dieffstallen zoo voorzigtig aan te leggen, dat niemand aanvanglijk iets daar van merkte. Toen zijn vader, intusschen, eindelijk evenwel een kwaad vermoeden opvatte, en naauwer op hem acht gaf, zag dezelve wel, dat al zijne beden en vertoogen niets gebaat hadden. Hij floot den knaap, etlijke weken lang, op; hij tuchtigde hem duchtiglijk; hij liet hem soberen kost geven; maar dat alles hielp slechts een tijd lang."

„ Nu kwam de knaap, als leerling, bij een handwerksman. „ Hier," dacht zijn vader,

„ „ zal

„ „ zal het beter gaan;" maar de goede man
„ had het grootlijks mis. De boef bestal aan-
„ vanglijk een medeleerling, en daarna ook den
„ baas, wanneer hij hem geld van zijne klanten
„ te huis bragt. — Intusschen zochten de ou-
„ ders van den jongen zulks steeds geheim te
„ houden, en gaven zij daarom veel gelds, op
„ dat zij de schande niet hebben mogten, dat
„ hun zoon een dief was.

„ Toen dit mensch nu als knecht begon te
„ werken, ging dat leven zoo voord. Hij be-
„ stal zijne medgezellen, werd van hen afgerost,
„ van zijne bazen weggejaagd; maar hij werd
„ intusschen niet beter."

„ Dus ronddwalende, had hij nu, in langen
„ tijd, geene lekkernijen kunnen eten, om dat
„ hij geen geld had. Intusschen kwam hij een-
„ maal, in eene herberg, des nachts nevens een
„ slager op stroo te liggen; en het was hem
„ niet ontgaan, dat die man een grooten buidel
„ vol geld had. „ Ach," dacht hij, „ zoo ik
„ „ dien buidel had, zoude ik mij meenig lekker
„ „ beetje kunnen koopen!" Die gedachte hield
„ hem bijkans den ganschen nacht slaaploos. In
„ den vroegen morgen trok hij den slager zijnen
„ buidel stil uit den zak; en terstond daarop
„ sloop hij heimlijk weg. De slager ontwaakt,
„ mist zijnen buidel, ziet, dat zijn slaapkame-

„ raad weg is; en men vat een kwaad vermoe-
„ den van denzelven op, zet hem na, haalt hem
„ in, en vindt den buidel bij hem. Toen werd
„ het rasphuis zijn verblijf."

CXXIV.

Matig u in het genot van vermaken.

„ Zoo gij dat danſen niet laat, kunt gij niet „ geholpen worden." Met deze woorden ging de bekwame geneesheer HULPRIJK van een zijner patienten weg, die hem zoo even zijnen nood had geklaagd. Deze lijder was een jong bekwaam man, en bij elk, uit hoofde van zijne welgemanierdheid en zijn verpligtend gedrag, zeer bemind. Deze eenige feil had hij, dat hij den dans te zeer beminde. Geraakte hij eenmaal aan het danſen, dan wist hij zich niet te matigen. Daarvan was hij toen juist wederom ziek geworden; en zijn Arts had hem alles voorgeſteld, wat hij te vreezen had, wanneer hij zich van deze, voor hem, uit hoofde van zijne zwakke long, zoo gevaarlijke, verlustiging niet onthield.

Nu nam de jonge man wel bij zich zelven voor, om naar zijnen Arts te luisteren: maar dit voornemen duurde niet veel langer, dan zijne borstpijn. Op het eerstkomende bal, waarop hij ge-

genoodigd werd, danste hij wederom. „ Een „ weinigje zal immers niet ſchaden," dacht hij. Zijne ouders hadden hem nog dien zelfden avond zoo hartlijk gebeden, om zich zelven toch te ontzien, en hij had het hen beloofd; maar zijne beloften en voornemens verdwenen al meer en meer. — Hij kon immers die en die uitnoodiging niet afſlaan.

Hij danste den eenen dans na den anderen, en ten laatſte de gezwindſte en wildſte danſen. Zijn hart klopte hem daaronder geweldig; hij was ten einde adem; hij had toen geern opgehouden; maar de dans was nog niet uit. Nu begonnen hem de ooren te zuizen, het hoofd draaide hem, en het ſcheen hem toe, als of alles, in bonte kringen, voor zijne oogen rondſlingerde. Hij werd in zijn aangezigt bleek als een doode. Op eenmaal ſteeg het hem zoo warm in de borst op; en een geheele ſtroom van bloed drong hem uit den mond. Hij viel in onmagt; en het duurde lang, eer hij wederom tot zich zelven kwam.

Men droeg den ongelukkigen in een draagſtoel naar huis — men haalde den Arts, die wel zijn best deed, maar evenwel het leven van den patient niet behouden kon. Na dat hij twaalf weken ziek gelegen had, ſtierf hij. O hoe veel duizendmalen heeft hij er niet, op zijn krankbed,

om gezucht, dat hij zich niet gematigd had! Hij had zoo geern, zoo heel geern, nog langer geleefd. En zijne ouders werden door een ieder beklaagd; want die zoon was hunne eenige hoop en vreugde geweest. Nu waren zij, in hunnen ouderdom, kinderloos.

CXXV.

Bedwing uwen toorn.

Leendert had de ondeugd aan zich, dat hij zich zeer ligt tot toorn drijven liet. „ Leendert! Leendert!" zeide zijn vader; „ bedwing toch uwe gramschap. In gramschap „ weet men niet wat men doet; en men kan „ zich tot bedrijven laten verleiden, waarover „ men naderhand, zijn geheele leven lang, be„ rouw heeft."

Leendert zag wel in, hoe goed zijn vader het met hem meende. Hoe dikwijls was zijne geneigdheid tot hevigen toorn niet reeds oorzaak geweest, dat hij met zijne kleene vrienden overhoop gelegen had! Hoe dikwijls was hij niet in twist en vijandschap met hen geraakt, en waren er gansche weken verloopen, zonder dat hij gemeenschap met hen hield! en hij was evenwel niet wijzer geworden. Hij leerde zijnen toorn

niet

niet matigen, voor dat hij, in eenen aanval daarvan, zijnen broeder bijkans had gedood.

De beide knapen kolfden zamen in den tuin van hunnen vader. Nu wilde LEENDERT niet gelooven, dat zijn broeder, zoo als dezelve verzekerde, in zekeren slag den paal had geraakt. Geweldig stoof LEENDERT op. „Hagelsche jon„gen!” zeide hij, „gij speelt altijd valsch!” Zijn broeder bad hem, om niet zoo terstond uit te vallen, en voegde onvoorzigtiglijk daarbij: „Men kan toch nooit met u te regt komen, „Ik zou haast liever in het geheel niet met u „spelen.”

„Loop, leelijke jongen!” riep LEENDERT toen, geheel verbitterd. „Nu wil ik ook niet „meer met u spelen. Daar ligt de kolf!” Met deze woorden slingerde hij dezelve in volle woede van zich af, zonder te bedenken, waar zijn broeder stond, en zoo, dat de kolf zijnen broeder naar het hoofd vloog.

Met een luiden schreeuw zeeg zijn broeder ter aarde neer. De kolf had hem eene wonde aan het hoofd toegebragt, waaruit het bloed geweldig voordgudsde. LEENDERT zag op den schreeuw van zijnen broeder om. Daar lag de arme jongen voor dood ter aarde. „O God! o God!” riep LEENDERT in vertwijfeling. „Wat heb ik ge„daan! Mijn broeder! Mijn arme broeder!”

Hij

Hij wrong de handen. Hij weende. Hij wierp zich nevens zijnen broeder neder. Hij sprong wederom op. Hij wist van angst niet, wat hij deed. Zijn broeder bleef steeds bewegingloos daar liggen.

O hoe schrikte de vader, toen hij zijne kinderen zoeken wilde, en zijnen zoon daar zag liggen. Vol van weemoed, riep hij: „ Ach God! „ Ach ik arme vader!" Meer kon de ongelukkige man niet voordbrengen.

Drie dagen lag de gewondde bijkans zonder eenig bezef, gedurende welken tijd LEENDERT, zoo wel als zijne ouders, een onbeschrijflijken angst uitstonden. LEENDERT liep, stom en treurig, in het huis rond — een ieder zag zijne innige smart en benaauwdheid, en niemand deed hem eenig verwijt. Geheele uren lang stond hij, aan zijnes broeders bed, denzelven met betraande oogen aan te kijken. Toen zijn broeder, op den vierden dag, een weinig bekomen was, greep hij deszelfs hand, en zag hem zoo biddend aan. „ Ach lieve broeder," stamelde hij, „ kunt „ gij mij het vergeven?" — „ Geern!" zeide zijn broeder, zagtjes, „ wees slechts niet meer „ zoo opvliegend!" voorheen had LEENDERT steeds beweerd, dat hij zijnen toorn niet bedwingen kon, maar, van dezen tijd af, beteugelde hij denzelven evenwel.

CXXVI.

CXXVI.

LOTJE; *of, men moet ook zijne vreugde matigen.*

Mevrouw WELMAN was, voor eenige weken, uit hoofde van eene gewigtige zaak, op reis gegaan; en hare kinderen hadden den dag van hare terugkomst reeds lang te gemoet gezien. Zij spraken er van, wat hunne moeder hen al zou medebrengen; en elk kind verzon voor zich iets, om Moeder bij hare wederkomst daarmede te verblijden. KAROLIJNTJE had voor haar een paar fraaije zijden kousenbanden gemaakt. De kleene LOTJE had vlijtig aan haar kousje gebreid, en had het toen af. En WILLEM had een aardig plantje, dat mooi bloeide, voor haar in een bloempot gezet.

Nu kwam er een wagen aanrollen. „Daar „is moeder!" riepen de kinderen; en daarop ging het, in eenen sprong, de deur uit, de trappen van het bordes af, en naar den wagen. Van blijdschap zag LOTJE den grooten steen op het plein over het hoofd, die haar in den weg lag, en haar anders zeer wel bekend was; want de vreugde had haar geheel verblind. LOTJE deed een harden val over dien steen; hare kleene knie, en neus, en mond, waren, op het steenen plaveisel van het plein, geweldig gekneusd; en

al hare vreugde, met al de vreugde der overigen, was verdwenen.

Men moest LOTJE uitkleeden; men moest nazien, of zij ook ergens eenig wezenlijk nadeel gekregen had; want zij klaagde, dat zij, over haar geheele lijf, pijnlijk was; men moest de wonden uitwasfchen, en edik op het plukfel leggen; en LOTJE had vrij wat fmart uit te ftaan.

„ Zoo gaat het, " zeide haar vader. „ Men „ verftoort zijne eigene vreugde, en die van an„ deren, zeer dikwijls, als men zich te zeer „ verheugt. Uitgelatene vreugde, en al te groo„ te droefheid, zijn niet flechts nadeelig voor „ de gezondheid, maar zij brengen den mensch „ ook zoo zeer in verwarring, dat hij niet weet, „ wat hij doet."

CXXVII.

Men moet kleene ongemakken leeren verdragen.

„ Komt, kinderen!" zeide Mijnheer MASTER tot zijne drie zonen; „ het is een fchoone dag, „ wij willen op den kalkberg gaan, en hazel„ noten zoeken." — „ Zoo! zoo!" riepen de knapen, en zochten hunne hoeden. „ Maar," vervolgde de vader, „ dit zeg ik u tevens, de „ weg is wat lang, en zeer fteenachtig, en de

„ berg

„ berg is hoog, dien wij beklimmen moeten, „ eer wij bij de noten komen." — „ Geen „ nood! Geene zwarigheid!" riepen de kinderen; „ wij zullen dat wel uithouden."

„ Zijn wij er nog niet haast?" riep FREDERIK, de middelste der drie kinderen, toen zij naauwlijks een kwartier uurs waren gegaan. „ Nog niet half," andwoordde de vader, en FREDERIK zweeg. Na een poosje ving FREDERIK wederom aan: „ Maar, vader! de weg is „ toch ook al te leelijk, steeds berg op en berg „ af; en men loopt genoegzaam over enkele „ steenen!" — „ Dat heb ik u immers reeds „ gezegd," andwoordde de vader, „ dat gij „ daarover niet klagen moet." FREDERIK kwam steeds een paar schreden achter de anderen aankruipen, terwijl dezen schertsende, en speelende, vooruitliepen en sprongen. Tusschen beiden zuchtte hij, en zeide zeer zachtjes: „ Ik wensch„ te wel, dat ik te huis gebleven was!" — „ Schaam u wat," zeide zijn vader, die het wel gehoord had, „ dat gij, onder kleene onaange„ naamheden, zoo weekhartig zijt. Er zijn zul„ ke kleene onaangenaamheden in de wereld „ zeer vele. Hoe ellendig is men niet, als men „ dezelven niet heeft leeren verdragen! De men„ schen maken zich zelven immers het leven las-

„ tig,

„ tig, wanneer zij, over elke kleenigheid, zuchten en klagen!"

Zij kwamen aan den voet des bergs, waar eene kleene hut was, in welke zich, des zomers, een man ophield. „ Vader!" zeide FREDERIK, „ ik heb geen pleizier, om mede boven „ op den berg te gaan. Laat mij bij dien man „ blijven!" — „ Zoo als gij wilt," andwoordde zijn vader, en bad den man, om FREDERIK zoo lang bij zich te houden, tot dat hij van den berg wederom beneden kwam.

FREDERIK kreeg dorst. „ Och of ik toch een „ glas bier had," zeide hij tot den man. „ Ik „ heb een vreeslijken dorst." — „ Bier heb ik „ niet," andwoordde de man; „ ik kan mij „ geen bier koopen; maar water kan ik wel ha„ len. Een paar schreden van hier is eene heer„ lijke bron!" — „ Ach, water?" andwoordde FREDERIK, en toonde een bedroefd gelaat. „ Nu! nu!" hervatte de man: „ Men sterft „ van geen water, en wanneer men slechts dorst „ heeft, en niet verwend is, dan smaakt het „ wel. Het is juist geen ongeluk, water te „ drinken. Ik drink den geheelen zomer niets „ anders, en moet daarbij zwaren arbeid doen. — „ Nu, moet ik dan water halen?" — „ Ja," was het andwoord, en de man ging heen.

„ Hier, drink u zat," sprak de man, en zette

on-

onzen FREDERIK een zuiveren pot vol water voor. — „Een pot?" zeide FREDERIK, verdrietig, en den neus ophalende. „Uit een pot „kan ik niet drinken. Hebt gij dan geen glas?" De man andwoordde hem, dat hij hier geen glas had, en dat hij hem niet helpen kon, wanneer hij uit geen pot drinken wilde. FREDERIK had veel dorst — hij dronk — maar met tegenzin.

FREDERIK werd zeer verdrietig. Hij moest nu ook nog zoo lang wachten, tot dat zijn vader, en zijne broeders, terug kwamen, en wist niet, hoe hij den tijd verdrijven zou. „Hier beneden zijn immers geen hazelnootboomen?" zeide hij. „Er zijn wel een paar," andwoordde de man, „maar die zijn overlang afgelezen, de„wijl ze digt aan den weg ſtaan. Maar boven „op den berg, en aan de gindſche zijde, daar „vindt men in dit jaar geweldig veel noten."

Na verloop van een groot uur kwamen de anderen wederom terug, en FREDERIK verheugde zich. Zijn vader, en de beide anderen, waren nu ook dorstig, en vroegen den man, of hij ook iets te drinken had? „Ja, water heb ik wel, „maar geen bier, en ook geen glas, maar ſlechts „een pot." — „Dat is evenveel," andwoordde de vader van FREDERIK, en dronk uit den pot, en de beide kinderen dronken ook, en allen verzekerden, dat het zoo lekker ſmaakte,

als het beste bier. „ Evenwel ſmaakte het dit „ mannetje zoo lekker niet," zeide de man, en verhaalde, hoe het hem met FREDERIK gegaan was.

„ Ziet gij," zeide FREDERIKS vader op de terugreis tot hem; „ daar hebt gij nu terſtond „ ondervonden, het geen ik zeide, dat men in „ de wereld vele kleene onaangenaamheden ont„ moet, welken men moet leeren verdragen, zoo „ men zich niet immer voor ellendig en onge„ lukkig houden, of niet beſtendig misnoegd „ zijn wil." Hierbij voegde hij nog, dat bijkans geen mensch de ontmoeting van meenige zulke kleene onaangenaamheden vermijden kan, al is hij ook nog zoo rijk en aanzienlijk. „ De „ meeste menſchen," zeide hij, „ moeten zelfs „ zeer groote bezwaren en ongemakken verdu„ ren; denk, bij voorbeeld, eens aan zeeva„ rers, of lieden, die zeer dikwijls op reis moe„ ten wezen, of die zwaar te werken hebben, „ zoo als de landlieden. Wat zou daarvan wor„ den, zoo die menſchen ſteeds klagen en zuch„ ten, en terſtond verdrietig worden, of den „ moed wilden laten zinken, wanneer iets be„ zwaarlijk voor hen wordt, en alles niet aan„ ſtonds zoo gaat, als zij het wenſchen?"

Onder deze geſprekken kwamen zij te huis. De weg was aan FREDERIK wel, eenige malen, we-

wederom zeer zuur gevallen, maar hij had zich bedwongen, om niets te zeggen. Zijn vader, aan wiens opmerkzaamheid zulks niet ontglipt was, prees hem deswege. „ Vaar slechts dus „ voord," zeide hij, „ dan zult gij zien, dat „ men zelfs onder grootere wederwaardigheden „ meermalen nog vrij vergenoegd zijn kan."

Vader en kinderen haalden thands, uit hunne zakken, de schoone, bruine, allen reeds uitgedopte, hazelnoten, en gaven een deel daarvan aan FREDERIKS moeder, en zijne kleene zuster PHILIPPIJNTJE. „ Maar broertje!" zeide dit meisje tot FREDERIK, „ geeft gij mij dan geene „ nootjes? Gij deelt mij immers anders altijd „ mede?" Toen kwam het er dan uit, hoe het met FREDERIK gegaan was; en hij schaamde zich. — Nog meer schaamde hij zich, toen zijn vader, en zijne broeders hem, van hunne hazelnoten, eenige handen vol gaven, om dat hij er anders geene zou hebben gehad.

Toen het Kersmis was, speelden de twee anderen met de noten, die zij geplukt hadden; en FREDERIK moest toen wederom van de goedheid zijner broeders teren.

CXXVIII.

De ongeduldige FRANS; *of, men moet volhouden.*

„ O dat leer ik in mijn geheele leven niet! „ Ik voorder immers niets! Het wil mij maar in „ het geheel niet gelukken!" Zoo riep de ongeduldige FRANS altijd, wanneer hij iets doen of leeren moest, dat, bij den eersten aanvang, niet terstond gelukken wilde. Dan sprong hij op, wierp het boek hier en ginds, of smeet de pen weg, liep rond, zette zich wederom neder, en gedroeg zich wederom eveneens.

Zijne zuster handelde gansch anders. Al werd iets nog zoo bezwaarlijk voor haar, zij liet zich echter door geen verdriet overweldigen. „ Ik „ moet het immers toch leeren. Ik moet het „ toch doen," dacht zij, en hield bestendig aan.

„ FRANS! FRANS!" zeide de vader; „ als gij „ met uw werk niet leert volhouden, zult gij „ het nooit ver brengen, en nimmer eenige zaak „ regt leeren, en zullen anderen u steeds vooruitgaan. Men moet niet aanstonds ongeduldig worden; vooral, wanneer men eene zaak „ eerst leeren moet; dan is dezelve immers zekerlijk altijd eenigzins zwaar."

Zoo als de vader gezegd had, zoo ging het ook.

ook. De zuster van FRANS kon reeds zeer goed schrijven en rekenen; toen FRANS daarmede nog ellendig sukkelde, en zij was, intusschen, een rond jaar jonger. Zijne meeste schoolmakkers gingen hem bijkans in alles vooruit; en echter haperde het FRANS niet aan den goeden wil. Hij wilde geerne vlijtig zijn, en al, wat nuttig was, leeren; maar hij bezat geene standvastigheid, hij kon niet volhouden. Honderd dingen had FRANS begonnen te leeren; en geen van allen kende hij ordelijk en volledig, om dat hij het, bij geen van allen, lang uitgehouden had. Al, wat hij deed, werd voor hem veel zwarer, dan voor anderen; en hij had wel tweemaal zoo veel tijd daartoe noodig, om dat hij steeds ongeduldig was.

FRANS had, toen hij ouder was, een ambt bekomen, dat hem velerlei bezigheden, doch vooral veel te rekenen, gaf; maar nooit had hij zijne dingen op den regten tijd afgedaan. En daarom, zoo wel, als om dat hij zoo vele misslagen beging, kreeg hij, van de genen, die boven hem waren, zeer vele verwijtingen; en moest hij dikwijls zeer groote rekeningen nog eenmaal opmaken. Een zijner vrienden, die juist zulk een post had, als hij, had steeds nog tijd overig, en al zijn werk was naauwkeurig, en in orde, zoo dat een ieder met hem te vrede was.

 „ Maar

„ Maar hoe maakt gij het toch?" vroeg FRANS hem eenmaal, „ dat gij steeds zoo veel tijds „ overig hebt?" — „ Ik ga," andwoordde de ander, „ nooit eerder van mijn werk weg, dan „ het vaardig en gereed is, zonder er onge- „ duldig onder te worden, al valt het mij ook „ nog zoo zwaar. Op deze wijze houd ik steeds „ tijd overig."

CXXIX.

Ontzeg u zelven somtijds vrijwillig iets aangenaams.

„ Nu komt heden juist uw geliefdste kost op „ tafel," zeide Mijn Heer LOMAN tot zijne kinderen, „ appelkost met korenten — nu wil ik heden eens zien, wie uwer zich zelven in zoo „ ver overwinnen kan, dat hij niets van dat „ eten verlangt."

„ Wel vader!" zeiden de kinderen, „ gij „ boert vast slechts met ons?" — „ Neen," andwoordde de vader lagchende, „ het is mij „ volstrekt ernst. Laat mij eens zien, of gij u „ dit geliefde eten ontzeggen kunt. Ik beveel u „ zulks intusschen niet; maar het blijft voor u „ vrij, wat gij doen wilt." De kinderen wilden geern weten, waarom zij zich die spijs ont-

zeg-

zeggen moesten. — „ Moeder zeide immers al-
„ tijd, dat die kost geheel gezond was." —
„ Nu, het is ook niet uit hoofde van derzelver
„ ongezondheid, dat ik u onthouding daar van
„ verg," andwoordde de Heer LOMAN; „ maar
„ ik doe zulks, op dat gij aanvangen moogt,
„ om dingen, welken gij geern hebben zoudt,
„ te leeren ontberen, zonder dat gij u deswege
„ juist voor zeer ongelukkig houdt."

„ Maar waarom moet men dat toch leeren?" vroegen de kinderen al verder. „ Om dat gij het
„ in de wereld dikwijls noodig hebben zult,"
andwoordde de vader. „ Onder duizend wen-
„ schen, die men voedt, kan dikwijls niet een
„ eenige vervuld worden. Heeft men dan niet
„ leeren ontberen, zoo denkt men, dat men on-
„ gelukkig is, en is men nedergeslagen en be-
„ droefd."

De kinderen meenden, dat vader dit vast zoo maar zeide — zoo dikwijls zou men immers vast die kunst niet noodig hebben. — „ Niet?" sprak de vader; „ wie was onlangs zoo treurig, en
„ den geheelen dag door zoo misnoegd, toen
„ wij niet naar *Rijndal* rijden konden, zoo als
„ wij eerst voorgenomen hadden, en toen ik,
„ op den morgen van den bestemden dag, door
„ eene tusschen beiden komende bezigheid,
„ weerhouden werd? He! Wie kon dan toen,

 „ den

„ den ganſchen voormiddag, niet ſpelen, noch
„ vrolijk zijn, hoe ſchoon het weder toen ook
„ was?” De kinderen werden een weinig rood,
en ſchaamden zich. „ Of wie was, in den vo-
„ rigen herfst, zoo grommig, toen de Heer
„ LANDMAN beloofd had, om u aan zijn huis te
„ doen halen, en er intusſchen niets van wor-
„ den kon, om dat de goede man ziek gewor-
„ den was? Of toen gij op het jongſte Paasch-
„ feest, uwe nieuwe kleederen niet bekomen kon-
„ det, om dat de kleermaker, uit hoofde van
„ al zijn ander werk, daarmede niet klaar had
„ kunnen worden, hoe waart gij toen toch wel
„ geſteld?”

„ Behoef ik misſchien nog meer voorbeelden
„ voor u aan te voeren?” vroeg de vader. „ O
„ Neen! o Neen!” riepen de kinderen. „ Nu,”
voer de vader voord, „ gij ziet dan wel, dat
„ het eene zeer edele kunst is, als men, het
„ geen men wel geern zou hebben gehad, ont-
„ beren kan, zonder dat dit ons te zeer ſmart
„ en bedroeft. Daarom moet men zich nu, van
„ zijne jeugd af, in die kunst oefenen, om haar
„ te leeren.”

„ Ik heb een man gekend, die ALBURG heette.
„ Deze had zich aan zeker ſlag van rooden wijn
„ gewend, waarvan hij alle middagen ſlechts twee
„ of drie glazen dronk. Eenmaal kon hij van
„ dit

„ dit flag van wijn niets meer bekomen. Toen „ zag het er bitter uit voor dien man. Niets, „ wat op zijne tafel kwam, fmaakte hem. Alle „ andere foorten van rooden wijn, welken hij „ proefde, fmaakten hem niet, hoe fchoon zij „ ook waren. Hij verzekerde, dat hij geen drup„ pel daarvan op zijne tong verdragen kon. Aan „ alle wijnkoopers fchreef hij, al zijne vrienden „ plaagde hij, om hem van den gezegden wijn „ te verfchaffen. Kortom, de man ging te werk, „ als of zijn leven van dien wijn afhing; en ech„ ter hielp dat alles hem niets, en moest hij an„ deren wijn leeren drinken."

„ Er was in *Duitschland* een jong mensch, „ die naar eene groote ftad ging, om den koop„ handel te leeren. Te huis bekwam hij des „ morgens zijne koffij. Hij kon flapen zoo lang „ hij wilde, wel tot zeven, of zelfs tot agt uren. „ Des middags zat hij gerust aan tafel, en liet „ zijne moeder alles aanbrengen, des avonds „ werd, in den winter, zijn bed geward. Dat „ alles hield nu op. Hij moest vroeg uit het „ bed. Hij moest dikwijls uren lang in koude „ kelders ftaan. Aan koffij voor hem werd, in „ dat huis, in het geheel niet gedacht. Als hij „ eens op zijn gemak meende voord te eten, „ moest hij van tafel oprijzen, om dat er buiten „ iets te doen was; en des avonds moest hij in

„ een koud bed. Daar zond hij nu, aan zijne „ ouders, brieven vol klagten. Hier, schreef „ hij, kon hij het onmooglijk lang uithouden. „ Hij had in het geheel geene bediening en op„ passing, en kon naauwlijks eene enkele beet aan „ tafel gerust eten; en hij bad, dat zijne ouders „ hem toch wederom tot zich nemen wilden."

„ Toen hij met een bediende van den koop„ man naar de eerstkomende Leipziger kermis „ had moeten reizen, werden zijne brieven nog „ veel treuriger. „ Ach, ik bid u, om Gods „ „ wil, lieve ouders," schreef hij, „ „ neemt „ „ mij toch wederom bij u, of plaats mij er„ „ gens anders! Hier kan ik niet blijven leven. „ „ zestig mijlen heb ik moeten reizen, langs „ „ den slechtsten weg, en in het onguurste we„ „ der; en dat ging dag en nacht voord, zon„ „ der uit te rusten. Zes dagen zijn wij op „ „ weg geweest. Ach! het stooten van den „ „ wagen maakt, dat het is, als of al mijne „ „ ribben gebroken waren. In de herbergen is „ „ nergens iets goeds te krijgen, om zich te „ „ verkwikken; en ik begrijp maar volstrekt „ „ niet, hoe mijn reisgenoot met zoo veel smaak „ „ eten kon, van het gene men ons voorzette. „ „ Eenen nacht moesten wij zelfs op een boe„ „ ren dorp doorbrengen, om dat de as van „ „ onzen wagen brak, en het gebrokene niet

„ „ voor

„ „ voor den volgenden morgen kon worden
„ „ hersteld, ach! dat was een akelige nacht!
„ „ Het volk in de herberg had geene bedden,
„ „ om dat zij, zoo als zij zeiden, juist geen lo-
„ „ gement hielden; en wij moesten op stroo
„ „ slapen. Mijn reisgenoot sliep spoedig; maar
„ „ ik heb, den ganschen nacht, geen oog toe-
„ „ gedaan. Ik heb van kommer moeten wee-
„ „ nen! En in *Leipzig*? Ach ik had zoo veel
„ „ verwachting van die stad; maar daar gaat
„ „ het er nog veel erger door, dan te huis.
„ „ Er zijn reeds agt dagen verloopen, en ik
„ „ heb mij nog geen vermaak kunnen aandoen.
„ „ Naauwlijks ben ik des zondags een weinig
„ „ uit geweest. O gij moest mij slechts eens
„ „ zien, hoe uitgeteerd ik ben!"

„ Op dezen toon ging de brief voord; met en-
„ kele klagten was hij opgevuld; maar de ouders
„ namen hunnen zoon niet bij den koopman weg,
„ om dat deze als een braaf en regtschapen man
„ bij hen bekend was, die een regt vaderlijk
„ deel in het welzijn van hunnen zoon nam."

„ Intusschen hadt gij dat mensch vier jaren la-
„ ter moeten zien, toen hij zijne ouderen voor
„ de eerstemaal wederom bezocht, na dat zijne
„ leerjaren juist uit waren. Hij had niet aan zij-
„ ne ouders geschreven, dat hij komen zou, om
„ hen eens onverwacht te verblijden. Na de eer-

„ ste

„ ste omheiningen stond zijne moeder verlegen.
„ „ Wat goeds zal ik u nu te eten geven, mijn
„ „ zoon! op dat gij u wat verkwikken moogt?"
„ zeide zij, „ ik heb juist niets in huis." —
„ „ Wat bekommert gij u, lieve moeder?" zei-
„ de hij: „ Als gij boter en brood hebt, is het
„ „ wel." — „ Maar," vervolgde zijne moe-
„ der: „ Nu is boven het bed ook niet eens
„ „ opgemaakt." — „ Gij behoeft u daarmede
„ „ niet te vermoeijen," hernam hij. „ Ik kan
„ „ wel een nacht in een leuningstoel slapen,
„ „ als het niet anders wezen kan!"

„ Den volgenden morgen had zijne moeder
„ koffij voor hem gereed gemaakt; maar hij be-
„ dankte voor dien drank, en verzocht voor zich
„ slechts een glas water, en een stuk brood, en
„ nuttigde het met een zigtbaar genoegen. „ Dat
„ „ is heerlijk water," zeide hij; „ zoo goed
„ „ hebben wij het in onze stad niet."

„ De vader herinnerde zijnen zoon de klag-
„ ten, die hij, in den aanvang zijner leerjaren,
„ aangeheven had. „ Ja, toen, lieve vader!"
„ zeide hij, „ kwam dat leven mij wel wat on-
„ „ gewoon voor; maar thands kan ik mij er ge-
„ „ maklijk naar schikken, al is ook alles niet
„ „ zoo, als ik het geern had, zonder zuur te
„ „ zien, of mij grootlijks te beklagen. Het is
„ „ mij zeer lief, dat gij mij toen op mijne klagt-

„ „ brie-

„ „ brieven niet van mijn braven patroon weg-
„ „ naamt. Anders had ik misschien de kunst
„ „ nog niet geleerd, om veel, dat ik toch niet
„ „ hebben kan, te ontberen, zonder misnoegd
„ „ te wezen.""

Toen dit verhaal geeindigd was, zeide de verstandige GOVERT: „ vader! ik wil heden van „ dezen kost niet eten!" De andere kinderen namen zulks ook voor, en hielden woord; en het was na den maaltijd, als of zij eene kleene heldendaad gedaan hadden; zoo vrolijk en welgemoed was dat jonge goed.

Sedert dien tijd oefenden zij zich meermalen daarin, dat zij zich meenige dingen ontzeiden, die zij hadden kunnen krijgen; en die oefening kwam hen, in het vervolg, uitnemend te stade. Zij waren niet aanstonds misnoegd, wanneer meenig ding, dat zij wel gewenscht hadden, niet geschieden kon.

C X X X.

De te onvredene HANS; *of, de schuld lag, bij hem zelven.*

HANS was wel geen rijke, maar evenwel een vrij gegoedde, boer. Hij bezat zoo veel land, als er bij eene boerderij noodig is, twee schoone

stuk-

ſtukken weidland, en bij zijn huis een tuin met voortreſlijke vruchtboomen; en hij was, intusſchen, aan niemand iets ſchuldig. Zijne kas was, daar en boven, van honderd guldens baar geld voorzien; en hij was, met vrouw en kinderen, gezond. Wat ontbrak hem nog, om gelukkig te wezen? Niets, dan tevredenheid.

Altijd morde en klaagde HANS over zijne omſtandigheden. Nu eens was de rogge, en dan eens wederom de haver, niet regt gelukt. Dan beviel het ooft hem niet — het was immers enkel ellendig verſukkeld goed, zoo als hij het noemde. — Nu eens was de hooibouw niet uitgevallen, zoo als hij wel wenschte; en dan was de prijs van het koren hem te laag. HANS was altijd onvergenoegd.

Het meeste beklaagde hij zich over zijn arbeiden. „Dat is toch waarachtig," zeide hij, „dat niemand het erger heeft, dan een arme „boer. Vroeg en laat moet men zich vermoeijen en afmatten; en daarvoor heeft men ellendige kost en kleeding. Koude en hitte „moet men verduren; en naauwlijks kan men, „des zondags, een weinig uitrusten." Gelijk als hij met zijn werk te onvreden was, zoo was hij het ook met zijnen kost, hoe gezond en ſmaaklijk dezelve ook door zijne vrouw werd toebereid; en hij maakte het leven voor zijn goed

wijf

wijf werklijk zeer lastig. Brommende, en morrende, zoo als hij zijn werk verrigtte, at hij ook zijn middag- en avond-eten. „ Ach!" was het, „ hebt gij dan eeuwig en altoos aard„ appelen?" of: „ Ik zal mij aan ham de koorts „ nog op het lijf moeten eten;" of: „ Had ik „ in mijn leven flechts eenmaal goed bier!" Zoo vertoonde zijne onvergenoegdheid zich overal.

„ Hans!" zeide eenmaal een zijner oude fchoolmakkers tot hem, „ gij ftelt toch ordelijk alles „ in het werk, om uw eigen leven voor u lastig te maken, doordien u in de wereld niets „ voldoet. — Wat ontbreekt u toch? Gij hebt „ immers alles, wat uw hart begeren kan; en „ nogthands bromt en klaagt gij altijd. Zie mij „ toch eens aan. Ik heb niet half zoo veel als „ gij, en ben fteeds vergenoegd." — „ Ja," andwoordde HANS, „ ik begrijp ook niet, waarom „ gij het zijt. Het is toch een erbarmlijk leven, dat men leidt."

„ Ach! hoe wel hebben die lieden het toch!" zeide HANS, toen hij eens een welgegoed man van eenig aanzien in de ftad zag. Hij verbeeldde zich, dat die lieden niets anders te doen hadden, dan te eten, te drinken, en zoo wat om te drentelen; en als men flechts geld had, dacht hij, dan kon men het even zoo goed hebben.

Hans had van een neef, dien hij naauwlijks ge-

gekend had, vele duizende guldens geerfd. Toen hij berigt van die ervenis kreeg, was hij eens vrolijk. „ Nu," zeide hij, „ nu willen wij „ een vergenoegder leven leiden!" Maar toen ontstonden er nog meenige zwarigheden, voor dat het geld hem kon worden uitgeteld. Hij moest eerst een Advokaat aannemen; hij moest eenige malen naar de plaats reizen, waar zijn neef gestorven was; en er was dit en dat aan vast. „ Ach, dat verwenschte geld!" riep HANS, „ wat heeft men toch daarvan?" HANS klaagde, dat hij, voor al de moeite, geen uurtje vermaak genoot. Het geld werd uitgeteld. „ Nu eindelijk eenmaal!" riep HANS, „ Nu „ zal het ook gansch anders gaan." HANS kocht, hoe zeer zijne vrouw hem zulks afried, een logement, een logement, dat toen juist werd opgeveild. „ Gij zult ook niet vergenoegder „ zijn, als gij logement houdt," zeide zij; maar hij luisterde daarnaar niet. Hij had dat logement nog niet eens ordelijk betrokken, toen het klagen en morren bij hem reeds wederom aanving. Hij moest nu brandewijn, genever, bier, en wijn, inkoopen; en verstond van dat alles niets. Er moesten stoelen en banken aangeschaft, bedden in orde gebragt, en duizend andere dingen bezorgd worden, die aanvanglijk een gestadig koopen, en heen en weer reizen, noodzaaklijk

lijk maakten. „ Als het zoo gaan moet, was „ ik liever een zwijnhoeder!" riep HANS.

Eindelijk kwam evenwel alles tot ſtand; maar de vrouw van onzen HANS had het meeste daaraan moeten doen. Nu was HANS ongetwijfeld vergenoegd? Hij zeide althands tot zijne vrouw, dat hij nu regt vergenoegd zijn wilde. „ Nu," dacht HANS, „ hebt gij verder niets te doen, „ dan den ganſchen dag met uwe pijp rond te „ loopen, en het oog eèn weinig op alles te „ houden!" Maar hij bedroog zich. Nu eens werd hij, des nachts, in zijnen ſlaap geſtoord, wanneer er volk kwam. Dan eens moest hij, gedurende den dag, hier en daar zijn; vooral wanneer er veel volk was; het geen dikwijls gebeurde, om dat het logement aan een weg gelegen was, die veel werd bereisd. Nu eens klaagden de gasten, dat het bier zuur, en de genever ſlecht was; en dan eens keven zij met hem over de rekeningen, die zij betalen moesten. Daarbij kwam, dat hij ſteeds verdriet aan knechten en meiden zag, die hem bedrogen, of hun werk niet ordelijk verrigtten. „ Ach! geen „ mensch op aarde kan het zoo kwaad hebben, „ als ik," zeide HANS dikwijls in eene opbruiſing van te onvredenheid. „ Dat is immers eene „ onrust, en een gewoel, den ganſchen dag en „ nacht door, dat men niet tot zich zelven

„ komt." En nogthands was HANS even zoo misnoegd, wanneer er eens, vooral in den winter, als het weder en de wegen flecht waren, eenige weken lang, flechts weinig volk kwam. Dan zeide hij, zeer mistroostig: „ Hier zullen „ wij, ten laatfte, ons zelven kunnen opeten!"

Het gansche logement-houden ftond hem, na verloop van eenige jaren, zoo tegen, dat hij zijnen ftand verkocht; vooral toen men al zeldzamer bij hem begon te logeren; naardien zijn grommig en verdrietig beftaan een iegelijk tegen de borst was.

„ Ik moet de zaak anders aanvangen," dacht hij, en kocht zich in de ftad een aardig huis, met een netten tuin. „ Nu, God geve," zeide zijne vrouw, „ dat gij hier beter te vrede „ zijn moogt;" maar hij was het evenmin. Hij wist hier wederom van verveling niet, wat hij beginnen zou. Hij fliep des morgens tot agt of negen uren, om den tijd flechts te dooden; en dan maakte het al te lang flapen hem reeds verdrietig. Dan ging hij uit, als het weder zulks veroorloofde, en beklaagde zich, dat hij al die dingen, en wandelwegen, reeds honderdmalen gezien had. Hij morde over de inwoners der ftad, dat zij geene goede kennis onderhielden; en evenwel was hij het, die hen, door zijne te onvredenheid, en zijn eeuwig mommen, van zich ver-

verwijderde. Kon hij intusschen, gedurende eenige dagen, niet uitgaan, dan waren zijne vrouw en kinderen half wanhopig; want, op allen had hij iets te zeggen, alles stond hem tegen; en zij wisten meestal geen anderen raad, dan dat zij voor hem uit den weg gingen. „O hemel!" zeide zijne vrouw, „hoe lastig maakt gij het „leven voor u zelven, en voor ons."

Hans veranderde zijne geheele levenswijze nog eenmalen. Hij begon een kleenen koophandel, en stapte wederom daarvan af. Rijk zijnde, begaf hij zich aan het schieten van geld, en staakte het ook wederom. Hij kocht een paar koeien, en een stuk weidland, om voor pleizier te verweiden, en verkocht welhaast wederom alles. Hans vond geene zaak in de wereld zonder moeite en bezwaren, en was te onvrede; en als hij niets om handen had, dan plaagde hem de verveling; en was hij het allerminste vergenoegd.

DERTIENDE AFDEELING.

ORDE, ZINDELIJKHEID, KWADE AANWENSELS.

CXXXI.

De onordelijke JOOST.

„Waar zijn dan mijne kousen? Waar zijn „mijne schoengespen? Heeft niemand mijne „schoengespen gezien? JAN! weet gij niet waar „mijn schrijfboek is? Ik kan het niet vinden, „al zoek ik mij dood! Nu, waar is nu mijn „hoed? Kon ik mij toch slechts bezinnen, „waar ik mijn hoed gelaten heb." Zoo kon men, elken morgen, den onordelijken JOOST hooren roepen en vragen, tegen den tijd, waarop hij naar school moest gaan. Al zijn goed had hij in dezen of genen hoek neergesmeten, en dan kon hij het gemeenlijk niet weder vinden.

JOOST had, van zijne onordelijkheid, veel verdriet. Nu eens kwam hij laat in de school. Dan

an eens had hij dit of dat boek vergeten, of ıd hij het niet kunnen vinden. Nu eens had j het werk, dat hem opgegeven was, niet afemaakt; en dan ontving hij van den meester, ı tegenwoordigheid van al de kinderen, een ırd verwijt, of moest hij zelfs wel eens een alf uur aan de deur blijven ſtaan, waarover hij ich dan zeer ſchaamde.

En hoe zag het er uit met den opſchik van nzen JOOST? Zijne kleederen waren bijkans nooit itgeborsteld; en wanneer men ſlechts een weiig daarop klopte, kwam er eene wolk van ſtof iit. Zijne kouſen zaten dikwijls tot aan de :uiten vol ſlijk. Aan de vest ontbraken geneenlijk verſcheidene knoopen, die hij niet welerom had laten daar aan naaijen; en in de haen hingen nog veren van den voorgaanden nacht. „ Maar JOOST! hoe onordelijk ziet er alles bij u „ uit!" Dit waren gemeenlijk de eerſte woorlen, waarmede hij ontvangen werd, wanneer hij eens bij de bekenden zijner ouderen kwam.

Als hij en zijn broeder, op denzelfden tijd, nieuwe kleederen of ſchoenen bekomen hadden, zoo waren de zijnen nog veel eerder verſleten, om dat hij er zoo ſlecht op toezag. Dus veroorzaakte hij meenige onnoodige uitgaven voor zijne ouders.

Het was juist kersmis, toen hij en zijn broe-

 der

der JAN, van hunne ouders geheel nieuw gekleed waren, „Nu, JOOST!" zeide zijne moeder tot hem, „pas wel op, gij krijgt niet weer een „nieuw kleedingstuk, voor dat uw broeder JAN „het zijne ook afgedragen heeft, al zoudt gij ook „gansch en al in gescheurde lompen gaan; en „zoo gij, door onordelijkheid, iets aan uwe „boeken bederft, zult gij het uit uw zakgeld „moeten herstellen." . . . .

Gedurende de kersdagen nam JOOST zich wel in acht; maar naderhand verviel hij wederom tot zijne oude verkeerdheid. Het schoone prenteboek, dat hij te Kersmis ten geschenke bekomen had, had hij naar al zijne kleene bekenden medegenomen, en, na eenige weken, wist hij niet meer waar het was. „Gij zult het betalen," zeide zijn vader; en JOOST moest zijne gansche kleene spaarbeurs, met den blanken nieuwen gulden daarin, dien hij te Kersmis bekomen had, afgeven, om het boek wederom te kunnen aanschaffen. O, dat deed hem zeer leed, want hij wilde zich vele dingen voor dat geld koopen.

Zijn lange broek was welhaast zoo versleten, dat er nieuwe voorpanden in zouden hebben moeten komen; maar hij werd slechts gelapt; en dat maakte zulk eene leelijke vertooning, dat zijn vader hem nergens mede nemen kon, wanneer

hij eens naar een goed vriend ging; terwijl JAN zich overal kon vertoonen.

JAN was juist het tegendeel van zijnen broeder JOOST. Al wat hij bezat, had eene vaste plaats, waar hij het neerleide; en hij zou het in het donkere hebben kunnen vinden, zoo dit had moeten wezen. Bemerkte hij aan eenig ſtuk van zijne kleeding een kleen gebrek, dan zeide hij het aan zijne moeder, op dat het in tijds mogt kunnen worden verholpen. Boeken, pennen en ander ſchrijfgereedſchap, wist hij oogenblikkelijk te vinden, om dat hij alles juist daar plaatſte, waar het behoorde. Slechts nu en dan ſloeg JOOST de handen eens aan zijn boeltje; en dan was ook alles terſtond in verwarring. Wanneer de vader met zijne kinderen uitgaan wilde, dan was JAN reeds voorlang met alles gereed, als JOOST nog eerst zijnen hoed of zijne handſchoenen zocht, en daarom niet zelden te huis blijven moest. JAN ging op meenige kleine reis mede, bij welke JOOST niet kon worden medegenomen, om dat er eene ſcheur in zijn rok was, of zijne ſchoenen aan ſtukken waren, zonder dat hij er voor gezorgd had, om ze wederom te doen maken. O hoe veel tijd en uitgaven, beſpaarde niet JAN, en hoe veel verdriet ontweek hij niet, om dat hij ordelijk was!

CXXXII.

De onordelijke KATRIJNTJE; *of, hoe veel nadeel doet niet de onordelijkheid.*

„ KATRIJNTJE!" zeide vrouw BERRIJK, tot eene verre nicht, die zij bij zich in huis genomen had; „ KATRIJNTJE! als gij niet ordelijker „ wordt, kan ik u niet bij mij houden; want „ uwe onordelijkheid veroorzaakt mij veel schade."

„ KATRIJNTJE! waar is de zilveren lepel, dien „ gij gisteren wederom in de commode leggen „ zoudt?" KATRIJNTJE kon niet lochenen, dat zij hem ontvangen, en evenwel niet in de commode had gelegd. Zij zocht het geheele huis door; alle kamers en vertrekken, de keuken en provisiekamer, werden op het naauwkeurigste doorsnuffeld, maar de lepel kwam niet voor den dag. KATRIJNTJE was in doodsangst. Drie dagen zocht zij naar den lepel; elk hoekje, waar hij liggen kon, keek zij wel tienmalen door; maar zij vond hem niet. „ Al dien angst had „ gij u kunnen besparen, zoo gij ordelijk waart," zeide vrouw BERRIJK. „ Maar," voegde zij daarbij, „ denk aan het gene ik u gezegd heb!"

„ Kom eens hier, KATRIJNTJE!" riep vrouw BERRIJK, „ zie deze vaten toch eens aan!" KA-

TRIJNTJE verschrikte. Het was het houten waschgereedschap, waarvan genoegzaam al de hoepels afgesprongen waren, om dat het wel drie dagen in de zon gestaan had, in plaats van in het waschhok gebragt te worden. „ KATRIJN-„ TJE!" zeide vrouw ERRRIJK, „ vergeet niet, „ wat ik u gezegd heb!"

Vrouw ERRRIJK had bezoek gehad. Hare beste Saksische kopjes en bakjes waren gebruikt, en KATRIJNTJE moest ze wederom op derzelver plaats brengen, maar zij zette ze eerst op eene tafel in het huis neer. Daar stonden zij wel eenige uren. „ Kling, kling, kling!" ging het op eenmaal in het vertrek, waar die tafel stond. Men vloog daar heen — daar lag het schoone dozijn porcelein verbrijzeld op den vloer. De hond was op de tafel gesprongen, en had het er afgeworpen. „ Kijk nu eens, KATRIJNTJE!" zeide vrouw ERRRIJK, „ bijkans daaglijks veroor-„ zaakt gij mij een aanmerklijk verlies; maar als „ het nog eens gebeurt, zal ik woord houden!" KATRIJNTJE werd bleek en rood, en wederom bleek, en keek de scherven treurig aan; maar zij kon het gebrokene daarmede niet wederom herstellen.

„ Morgen aan dien dag, KATRIJNTJE! morgen „ zult gij een ander verblijf zoeken!" zeide vrouw ERRRIJK, kort daarna, zeer misnoegd. De na-

latigheid van KATRIJNTJE had haar wederom een zeer aanmerklijk nadeel toegebragt. Zij had KATRIJNTJE gelast hare pellies naar den bontwerker te zenden, om daar, gedurende den zomer, opgehangen te worden, naardien in hare kleederkamer vele motten waren. KATRIJNTJE had intusschen de pellies slechts in de kleerkas gehangen; en het dure bontwerk was geheel van de motten opgevreten.

KATRIJNTJE moest weg, en ging met tranen. Duizendmalen verwenschte zij hare wanorde en nalatigheid. Want zij had het bij vrouw EERRIJK zeer wel gehad. Maar zij beterde evenwel ook niet, en rigtte, door hare verkeerdheid, overal veel nadeel aan.

KATRIJNTJE trouwde, en was, in hare eigene huishouding, zeer ongelukkig, maar enkel uit hoofde van hare onordelijkheid. Veel ging er te niet, dat, door orde, nog lang had kunnen worden in stand gehouden. Dat veroorzaakte eene meenigte van onnoodige uitgaven; en dan was er, in andere opzigten, wederom gebrek. Zij leefde in gestadige zorg en behoefte, die zij door orde wel had kunnen vermijden.

CXXXIII.

DIRK; *of*, *stel uwen arbeid niet uit.*

ROBERT en DIRK moesten elk eene kleene geschiedenis van buiten leeren. „ Ik geef u tot „ overmorgen vroeg tijd daartoe," zeide hun vader, „ en als gij ze mij wel, en zonder stot„ teren, opzegt, dan zult gij ook met mij den „ Heer Houtvester in *Dalwoud* bezoeken." Dat was eene groote vreugde voor de beide knapen; want zij waren geern bij den Heer Houtvester. Daar hadden zij zoete melk, en frissche geurige boschaardbeijen, en een groot plein, waar zij, met de kinderen van den Houtvester, kaatsen konden.

„ Kom," zeide ROBERT, „ laat ons die ge„ schiedenis terstond van buiten leeren!" — „ Neen, toch niet!" andwoordde DIRK, „ laat „ ons liever spelen. Wij hebben immers morgen „ nog den ganschen dag tijd om te leeren. Men „ vergeet het zelfs ten halve, als men het zoo „ vroeg leert." — „ Neen," zeide ROBERT, „ ik leer het terstond; dan ben ik er af. „ Als „ ik het dan morgen of overmorgen een paar „ malen overlees, dan gaat het des te beter." ROBERT ging in een hoek van zijne kamer zitten; en DIRK speelde.

Ee-

Een kleen uurtje had ROBERT noodig gehad, toen kende hij zijne geschiedenis van buiten, „ zoo.," riep hij, toen hij bij zijnen broeder op het erf kwam, „ nu ben ik klaar; nu zal het „ spelen wel eens zoo goed gaan." — „ Ei," zeide DIRK, „ ik zal mijne geschiedenis ook nog „ wel leeren," en de kinderen speelden gedurende het overige van den dag.

Den volgenden morgen dacht DIRK aan zijne geschiedenis. „ Ei, daarmede zal ik nog wel „ klaar worden," dacht hij, „ eene kleene ge„ schiedenis is immers welhaast geleerd." Hij ging eerst, eer de vader hen onderrigt gaf, in den tuin, om te zien, of de aalbessen niet haast rijp begonnen te worden, en of de bonte flekken nog op dezelfde plaats waren, naar welke hij ze gisteren gedragen had. Na den schooltijd was er immers nog tijds genoeg voor de geschiedenis.

Toen nu de school voorbij was, welke de vader elken morgen met zijne kinderen plagt te houden, had DIRK nog geen regten lust om te leeren. Na schooltijd mogt hij zich immers eerst wel een kwartiertje vermaken, van dat kwartiertje werd bijkans een uurtje; en nu zette hij zich neder, om zijne geschiedenis te leeren. Naauwlijks had hij dezelve eenige malen overgelezen,

toen

toen er een wagen over de ſtraat rolde, en een postiljon op de horen blies. Daar moest DIRK toch bij wezen. — O welk eene vreugde! Het was een oom, wien DIRK in een geheel jaar niet gezien had. Het boek vloog DIRK uit de handen; en hij ijlde, met zijne broeders en zusters, den lieven oom te gemoet.

Al, wat er in huis was, juichte over de komst van dien oom. Men omarmde hem, hing hem aan zijn lijf, men voerde hem de trappen op. „ Nu, ” zeide oom, „ nu kan ik toch eindelijk eens een halven dag bij u zijn. Ik heb veel overleg moeten bezigen, om zoo veel tijds te winnen — ik heb elk kwartiertje in acht moeten nemen — heden avond ga ik eerst verder; tot zoo lang willen wij eens terdege met elkanderen praten. ”

Oom kwam met geene ledige handen bij het jonge goed. Aan ieder ſchonk hij een fraai prentenboek, en eenig ſpeelgoed, en lekkers. De kinderen lieten hem geene rust; hij moest in den tuin komen; hij moest hun plantſoen bekijken; hij moest eenigen van hunne bloemen aannemen. Kortom, de geheele overige dag verliep zoo ſnel, als of het ſlechts een uurtje geweest ware. DIRK dacht aan geene geſchiedenis.

Laat op den avond reed oom weg, hoe zeer men hem ook bad, om te blijven. „ Ik kan

„ niet

„ niet blijven, goede zielen?" zeide hij. „ Gij „ weet immers, hoe gaarn ik bleef; maar be„ zigheden gaan altijd vóór verlustigingen."

DIRK was reeds in het bed; zijne vreugde hield hem nog eenigen tijd lang wakker; toen viel zijne geschiedenis hem eerst in. Nu werd hij bekommerd, hoe het morgen gaan zou, en hij kon, van ongerustheid, in geen langen tijd slapen. Hij troostte zich daarmede, dat hij morgen vroeg de geschiedenis nog wel leeren zou. — Maar DIRK sliep langer, dan anders, om dat de vreugde van den vorigen dag hem wezenlijk moede had gemaakt.

Nu begon hij de geschiedenis van buiten te leeren, zoo haast hij aangekleed was; maar zijn angst, of hij daarmede wel vaardig worden zou, stoorde hem niet weinig. Het verhaal wilde maar in het geheel niet in het hoofd. Hij las eenige bladzijden wel drie- of viermalen over; en wist evenwel niet, wat hij gelezen had. Dat alles had hij aan zijnen angst te wijten.

„ Komt, kinderen!" riep de vader, „ het is „ schooltijd. Wie kan zijne geschiedenis nu ter„ dege? Vang aan, ROBERT!" ROBERT had zijne geschiedenis zeer wel van buiten geleerd; geen woord haperde er aan; hij had ze dezen morgen nog eenige malen doorgelezen. „ Braaf, „ braaf!" zeide zijn vader bij herhaling. „ Nu

„ zul-

„ zullen wij dezen namiddag in het woud ook
„ regt vergenoegd zijn! Nu, DIRK! gij zult uwe
„ geschiedenis immers ook wel kennen?"

De arme DIRK! Bitter begon hij te weenen. Onder een vloed van tranen verhaalde hij zijnen vader, hoe het hem gegaan was. Gisteren namiddag had hij de geschiedenis willen leeren, en toen was oom gekomen; en dezen morgen had het maar in het geheel niet willen gelukken. „ Ik beklaag u, arme bloed!" zeide zijn vader; „ maar dat komt er van, als men zijn
„ werk uitstelt. Medenemen kan ik u nu niet!"

DIRK bleef te huis. Dat was een droevige namiddag voor den armen knaap. „ Ach, hoe
„ vergenoegd zal ROBERT zijn," zeide hij. „ O
„ waarom heb ik toch mijne geschiedenis niet
„ terstond geleerd?" Toen nam hij vast voor, om nooit wederom eenig werk te verschuiven, en hij hield woord, en kwam nooit wederom in het geval, dat hij te huis blijven moest, wanneer zijn vader met ROBERT uitging.

CXXXIV.

De morsige HENRIETTE.

Het was een groote feestdag in het huis van Mijnheer WILDBURG; want het was zijn verjaar-

dag.

dag. Zijne kinderen hadden, op last van hunne moeder, hunne beste kleederen moeten aantrekken; en des namiddags kwamen al de vrienden van Mijnheer WILDBURG bij hem, en bleven er op het avondmaal. Een ieder was vergenoegd, sprak, lachte, en schertste, en vooral de kinderen, en hunne kleene speelmakkers. Mevrouw WILDBURG had voorgenomen, om voor dat jonge goed ook een regt vrolijken dag te maken; en er was in de kamer, waar men eten zou, een afzonderlijke tafel voor de kinderen gedekt.

Men zou juist aan tafel gaan zitten, toen men bemerkte, dat de kleene HENRIETTE er nog miste. „ Waar is toch HENRIETTE?" vroeg een ieder, toen zij juist binnen kwam treden. Eenigen der gasten wilden haar vragen, waar zij geweest was, toen hare moeder haar wat naauwkeuriger bekeek. „ Maar, HENRIETTE!" zeide zij, „ wat ziet gij er uit! Gij zult toch niet „ onbeschaamd genoeg zijn, om met onze zindelijke kleene gasten aan eene tafel te willen „ eten?"

HENRIETTE werd bloedrood. „ Moeder!" zeide zij, „ lieve moeder....!" en daarmede stak zij hare armen naar hare moeder uit, en zag haar zoo biddend aan. „ Ik beklaag u," zeide hare moeder; „ maar gij kunt onmoogltjk „ hier mede eten!" Zij voerde hare dogter naar

bui-

[illegible], en nu bekeek zij ze nog naauwkeuriger, dan te voren. Handen en gezigt waren zoo bemorsd, dat men de kleur daarvan naauwlijks onderscheiden kon. De kleederen waren vol vetvlekken, en vol aarde. Op den halsdoek waren eenige groote strepen van het sap der kersen, die zij gegeten had; en hare ceintuur was groen van het gras, waarin zij zich had omgewenteld. HENRIETTE had den ganschen namiddag slechts aan haar spel gedacht, maar niet aan haren opschik, en de zindelijkheid.

„ En zoudt gij evenwel zoo mede willen eten? „ morsig kind!" zeide hare moeder. „ Men „ zou immers van u moeten walgen, als men „ naast u zat!"

De arme HENRIETTE! Terwijl al de overige kinderen aan hunne tafel zoo vrolijk waren, moest zij alleen blijven. Hare moeder deed haar wel haar eten brengen; maar zij had geen lust tot eten; door hare morsigheid had zij alle vermaak voor zich vernietigd. Bedroefd ging zij in eenen hoek zitten, en betreurde het, dat zij zich niet beter in acht genomen had.

Na het avondmaal kwam haar vader, en vond zijne dogter nog zeer neergeslagen. „ Mijn lieve kind!" zeide hij; „ mijn smaak in het „ eten is half verloren gegaan, om dat gij er „ niet bij waart; en zoo als ik zie zijt gij ook

 „ niet

ander dronk, weder kwim, het geen ook niet ang duurde. „Nu," zeide de voerman, „dien borrel heb ik er, met moeite, binnen gekregen. Het is daar toch onverdraaglijk vuil! Intusschen wordt de herbergier ook van dag tot dag armer. Want niemand wil meêr bij hem gaan. Maar in het naaste dorp, daar wij doorrijden, een half uur van hier, is eene herberg, daar moet gij eens zien, hoe zindelijk en blank alles er uitziet. Bij dien man gaan alle menschen gaarn; en dit heeft hem, binnen weinige jaren, natuurlijk een zeer welgegoed man gemaakt."

De kinderen baden hare moeder, om bij dien an te pleisteren; want de eetlust, die door de tstane walging was onderdrukt, was bij de tenen, door het verhaal van den voerman, derom verlevendigd. Hunne moeder vervulde nne bede, en zij vonden alles, zoo als de erman had gezegd. — Alles at hier met gegen, in eene schoone heldere witte kamer, blank geschuurde tafels. Borden, mesfen, glaasjes, waren blinkende, en zuiver; en ard, waardin en kinderen, zagen er allen uit, of zij zich zoo even eerst verschoond had. „O!" zeiden de kinderen, „hier is het eel beter! Hier smaakt het goed!"

CXXXVI.

dompt en walglijk, als bij een put, waarin het water ſtinkend geworden is. De venſterglazen waren zoo vol van olijdamp, dat men niet in ſtaat was, om daar door te zien. De wanden waren zwart berookt. Geen tafel of ſtoel kon men aangrijpen, zonder vette vingers te krijgen; en aan de mesſen en vorken, die op de tafel lagen, kon men nog het brood en de boter van den vorigen dag ontdekken. De drinkglazen, die daar nevens ſtonden, hadden het voorkomen, van in geene drie dagen gefpoeld te wezen; en zoo als alles er in dat vertrek uitzag, zoo zagen de waard, en zijne kinderen, er ook uit. Elk hunner had eene ſmeerige muts op het hoofd. Aan hunne kleederen ſchenen zij, ſedert een geruimen tijd, de vette vingers afgewischt te hebben; zoo glinſterden dezelven van vettigheid, en hunne hemden, hun aangezigt, hunne handen mogt men naauwlijks aanzien.

„Moeder! wij hebben geen lust tot eten,” zeiden de kinderen van vrouw LEENDERTS; „vergun ons wederom naar buiten te gaan.” De moeder vergunde het hen, en ging zelve mede. „Het is immers daar binnen niet uit te „houden,” zeide zij. „Al mijn trek tot eten „is weg.” En de kinderen verzekerden, dat het hen eveneens ging. Zij wachtten daarbuiten, tot dat de voerman, die ſlechts een glas

„ het hen niet eens invalt, dat het anders zou „ kunnen wezen."

„ Och, of wij toch ook zoo vroeg konden „ leeren opſtaan!" zeiden de kinderen. „ Wel „ zoo," andwoordde hunne moeder, „ als dit „ u ernst is, dan weet ik raad daartoe. Ik wil „ u wel doen wekken. Maar het zal u, in den „ aanvang, ongemaklijk voorkomen." Nu meenden de kinderen, dat zij toch heden het bed gereedlijk verlaten hadden: maar hunne moeder bragt hen onder het oog, dat zij de rede daarvan in hunne vreugde te zoeken hadden.

Hunne ouders hadden, in de gezegde ſtad, veel te bezorgen. Zij liepen daarom van de eene ſtraat naar de andere, en hunne kinderen liepen met hen mede. Toen zij nu wederom aan het huis van hunnen neef kwamen, bij wien zij hunnen intrek genomen hadden, gingen de kinderen aanſtonds zitten. „ Gij, jonge lieden, zijt „ vast moede?" vroeg hun neef. „ Regt moe- „ de, waarde neef!" andwoordden de kinderen. „ Nu, dat is juist geen wonder," vervolgde hun neef. „ Gij zijt aan dat aanhou- „ dende rondloopen langs de ſtraten niet ge- „ wend. Maar, GIJSBERT! als gij ſlechts bij mij „ op het kantoor komen wilt, zult gij het wel- „ haast leeren. Bij koopliedeu is er dikwijls, „ den geheelen dag door, iets te beſtellen. Daar

„ zijn

„ zijn die jonge lieden, die gij op mijn kantoor „ gezien hebt, die verstaan het zeer wel; ofschoon het hen, in den beginne, even vreemd „ voorkwam, als thands aan u."

„ Ach, wie zou toch zoo kunnen slapen, als „ de Postiljon daarvoor!" zeiden de kinderen, geeuwende, toen zij, des avonds laat, wederom terug reisden. „ Hij slaapt immers daar bijkans „ even zoo goed op zijn paard, als wij het te „ huis naauwlijks op ons bed kunnen doen." — „ Dat komt alles van de gewoonte," andwoordde de vader. „ Zulk een man moet des nachts „ zeer dikwijls op weg zijn. Dan leert dat langzamerhand. Intusschen," voer de vader voord, „ is dat juist geene goede gewoonte; want de „ Postiljon, en wij, zouden een ongeluk daarvan kunnen krijgen. Ik zal er een weinig op „ passen."

Terwijl de vader zoo sprak, stiet het rijdtuig een weinig aan een steen, en de Postiljon ontwaakte terstond, en dreef zijne paarden voord, om schielijker door te draven.

„ Vader! kan men zich dan aan alles gewennen, waaraan men wil," vroeg GEERTRUID, „ zoo dat het naderhand niet meer zuur valt?" — „ Men kan dit althands aan zeer vele dingen," andwoordde haar vader, „ en aan meenige dingen kan men zulks, daar en boven, nog bin-

„ nen korten tijd; maar men moet in zijne jeugd „ reeds een aanvang daarmede maken; want hoe „ meer onze jaren toenemen, hoe bezwaarlijker „ het wordt. Wilt gij u dienvolgends iets goeds „ aanwennen, legt u dan, in uwen tegenwoor- „ digen ouderdom, daarop toe; hoe ouder men „ wordt, des te moeilijker wordt het."

CXXXVII.

Kwade aanwenſels. Mijnheer WAARMAN.

Mijnheer WAARMAN had de gewoonte, dat hij altijd met zijn ſtoel achterover leunde, en zijn lijf voorover boog, wanneer hij aan zijne tafel zat, en ſchreef; terwijl hij den voet ſtijf tegen het voetſtuk van de tafel aanplakte. „ Hoe zou „ ik toch in zulk eene houding kunnen arbei- „ den?" vroeg hem de Heer SPARBERG, een van zijne vertrouwde vrienden. „ Ja, ik wilde, dat „ ik het niet kon," andwoordde Mijnheer WAARMAN; „ maar ik heb mij deze fatale manier van „ zitten zoo aangewend, dat ik geen regel ſchrij- „ ven kan, wanneer ik regtop zitten moet. — „ Ik heb het mij, in mijne kindſche jaren, reeds „ aangewend, en zou er thands veel geld om „ geven, zoo ik het laten kon. Daar ik veel „ zitten en ſchrijven moet, is die houding voor

„ mij-

„ mijne gezondheid zeer nadeelig, naardien al
„ de vaten van het onderlijf zamengedrukt wor-
„ den. Eenige malen ben ik ook in gevaar ge-
„ weest, om den hals te breken, doordien ik
„ het evenwigt verloor, en niets bij de hand
„ had, om mij daaraan vast te houden. Meer-
„ malen heb ik, mij, door het aangrijpen van
„ de tafel, in evenwigt willende brengen, het
„ inktvat omver geworpen, en al de papieren,
„ die op de tafel lagen, moeten overschrijven,
„ om dat zij met inkt overstroomd waren. Kort-
„ om, die fatale gewoonte heeft mij reeds veel
„ verdriet veroorzaakt, al reken ik de stoelen
„ niet eens, die ik van tijd tot tijd breek."

„ Maar zou het dan in het geheel niet moog-
„ lijk wezen, dat gij u die kwade gewoonte
„ wederom afwendet?" zeide de Heer SPAR-
BERG. „ Ach, lieve vriend!" andwoordde Mijn-
heer WAARMAN, „ dat is zoo gemaklijk niet,
„ als gij wel denkt. Hoe veel moeite heb ik
„ daartoe niet reeds aangewend: maar dat alles
„ heeft niets gebaat. Er wil mij niets van de
„ hand, wanneer ik in eene andere rigting zit;
„ en eer ik het nog bemerk, zit ik wederom
„ met mijn stoel, zoo als altoos, al had ik mij
„ ook voorgenomen, om regt en ordelijk te zit-
„ ten. Ja, ja, liefste vriend! Laat men zich
„ slechts eenmaal in zijne jeugd iets aanwennen,

 „ dan

„ dan kan men het zoo terstond niet wederom
„ afleeren."

„ Daar heb ik," voer Mijnheer WAARMAN voord, „ onder mijne oude schoolvrienden een,
„ die in een stadje van dit land een ambt heeft,
„ dat hem intusschen slechts een paar honderd
„ guldens opbrengt. HOLBEEN heet hij. Die
„ heeft zich het leelijke snuiven zoo aangewend,
„ dat hij buiten staat is, om eenig werk te doen,
„ zoo hij niet elk oogenblik een snuifje neemt.
„ Zelfs des nachts moet hij snuiven, en zijne
„ snuifdoos staat steeds op een stoel voor zijn
„ bed. Gij moest de onrust eens zien, in welke de man verkeert, als hij zijne doos eens vergeten heeft, en zich op eene plaats bevindt, waar hij geen snuiftabak te koop krijgen kan. Hij gaat dan zoo suffend daarheen, als een mensch, die krankzinnig worden wil. Hij hoort niet, wat men hem zegt. Het vermaak van een gezelschap kan hem niet vervrolijken; en geen beet smaakt hem aan tafel. Alle oogenblikken steekt hij de hand in den zak, en trekt ze, met een verdrietig gelaat, terug. Dikwijls doet hij met de vingers, als of hij snoof, om zich daarmede eenigermate te redden. Kortom, er is met den man volstrekt niets uit te voeren, als hij zijne snuifdoos niet bij zich heeft; hoe bruikbaar hij

„ an-

„ anders ook is. En gij moest zijne woonka-
„ mer eens zien, die ligt overal met snuif be-
„ strooid; en waar hij aan tafel gezeten heeft,
„ kan telkens blijken uit de snuif, die daarom-
„ streeks ligt. Zijne kleederen, zijn linnen,
„ zijne overhemden, en hommen, alles bederft
„ hij met dat tuig. Duizendmalen heb ik hem
„ die dwaasheid reeds hooren verwenschen. „ Ik
„ „ heb buitendien zoo weinig inkomen," zegt
„ hij, „ en moet nog voor zulk eene zotternij
„ „ jaarlijks zoo veel uitgeven, dat ik daarvoor
„ „ een nieuw pak kleederen voor al mijne kin-
„ „ deren zou kunnen hebben. Eenige hon-
„ „ derd guldens kon ik rijker zijn, als ik niet
„ „ snoof! O hoe veel nuttigs zou ik mij voor
„ „ dat geld kunnen aanschaffen!"

„ „ En hoe heeft hij zich dat snuiven dan
„ „ toch aangewend?" — Uit dwaze navol-
„ ging. Er waren een paar narren op onze
„ school, die dachten, dat zij al heel wat won-
„ ders waren, als zij tabak rooken en snuiven
„ konden, en kochten pijpen en tabaks- en snuif-
„ dozen. HOLBERN dacht, dat het hem ook
„ heel fraai staan zou, zoo hij eene doos had,
„ en anderen een snuifje kon presenteren. Hij
„ kocht dan eene doos, en snuif daarin. Aan-
„ vanglijk snoof hij zoo weinig, dat zijne snuif
„ steeds zoo droog werd, dat hij ze bevochti-

„ gen,

„ gen, of wegwerpen, moest; maar van lieverlede nam hij al meer en meer daarvan, tot dat hij het zoo ver bragt, dat hij maandlijks meer dan twee pond snuif hebben moest. — Hij heeft zich, toen hij verstandiger daarover dacht, alle mooglijke moeite gegeven, om zich wederom van de snuif af te wennen; maar alles is vruchteloos geweest, en nu heeft hij de hoop daartoe reeds lang opgegeven."

CXXXVIII.

LODEWIJK; *of, men leert het kwade ligtlijk van anderen, maar men leert het zoo gemakkelijk niet wederom af.*

De hupsche LODEWIJK, die overal, uit hoofde van zijn goed gedrag, geprezen werd, begon op eenmaal zeer baldadig, wild, en ongemanierd, te worden. Hij had den mond vol van de ruuwste scheldwoorden en vloeken, wanneer zijne ouders het niet hoorden. Hij was verlekkerd op snoeperijen, waaraan hij voorheen niet dacht. Hij vermaakte zich, als hij iemand eenige poets kon spelen, of eenig nadeel toebrengen, zonder dat men merkte, wie de bewerker daarvan was. Hij klom, en klauterde, op gevaarlijke plaatsen hierom; en, wanneer zijne ouders het niet zagen,

gen,

gen, deed hij het geen zij hem verboden hadden. Aan welk alles hij zich voorheen niet had schuldig gemaakt.

„ Maar LODEWIJK! LODEWIJK! hoe verwilderd „ zijt gij thands!" zeide zijn vader. „ Gij „ wordt immers, van dag tot dag, ongemanierder en afschuuwlijker. Zeg mij toch eens, „ van waar komt dat? Gij waart immers anders „ zoo niet!" LODEWIJKS vader ondervroeg hem op het scherpste, hij bad hem op het hartlijkste, om toch te zeggen, hoe hij, in zoo korten tijd aan zoo vele ondeugende verkeerde zeden kwam; maar dezelfde LODEWIJK, die anders zoo opregt en openhartig was, die voor zijnen vader niets verzweeg, was en bleef stom.

Zijn vader merkte naauwkeurig op, en toen vond hij het eehielijk uit, hoe zijn zoon zoo veterger̈d was. Een kwade jongen uit de buurt, had zich zoo bij LODEWIJK weten in te dringen, dat deze steeds in des anders gezelschap was. Van dien jongen had LODEWIJK leeren schelden, vloeken, snoepen en kwaad aan anderen doen.

Zoo haast zijn vader nu achter dat alles gekomen was, kon hij denzelven niets meer daar van verzwijgen. Nu bekende hij, dat die knaap hem, aanvanglijk, in het geheel niet had behaagd, en hij geschrikt had, als hij dien knaap zoo had hooren schelden, ja wanneer hij hem

had

had hooren vloeken, dan was hij zelfs bang van hem geworden. Hij had hem ook tot klauteren, tot springen, en zelfs tot baden in den vijver, willen verleiden; maar in het begin had hij dat alles niet gedaan, en nu wist hij zelf niet, hoe hij daar toe gekomen was.

„ Zie, zoo gaat het," zeide zijn vader; „ al „ wie dikwijls en vertrouwd met booze men„ schen omgaat, kan, langzamerhand, veel „ kwaads overnemen, zonder dat hij het weet, „ hoe hij er aankomt. — Voorheen, LODEWIJK! „ voorheen waart gij zulk een beminlijk kind; „ maar wie kan u thands liefhebben? Dat komt „ van den omgang met dien knaap. Te voren „ kon ik u laten gaan, waarheen gij wildet, „ maar nu moet ik u verbieden, om een enke„ len stap, zonder verlof van mij en uwe moe„ der, buiten het huis te doen; want zoo gij „ meermalen met dien knaap verkeerdet, zoudt „ gij het afschuuwlijkste mensch worden."

LODEWIJKS vader nam hem thands op het naauwkeurigste in acht. Geen stap kon hij doen zonder dat zijn vader het wist. Maar het kwade, dat LODEWIJK zoo ligt aangeleerd had, was niet even zoo ligt wederom afgeleerd. LODEWIJK had zijnen vader wel beloofd, en ernstig voorgenomen, zich te beteren; maar dit kostte hem veel moeite. Eer hij zich bezon, uitte hij

een

een fcheldwoord. Als hij aangename eetwaren zag, werd fteeds het verlangen bij hem gaande, om daarvan te fnoepen; en wanneer zich eenige gelegenheid vertoonde, om iemand een trek te fpelen, was er niets, dat hem daarvan terug houden kon, dan zijne vrees voor de ftraf, waarmede zijn vader hem had bedreigd, en het zekere vooruitzigt, dat dezelve woord houden zou.

Langzamerhand werd LODEWIJK wederom zoo goed en beminlijk, als hij was geweest; maar, federt dien tijd, wachtte hij zich zeer, om met geene ondeugende kinderen vertrouwlijk en vriendfchaplijk om te gaan. „ Neen," zeide hij bij zich zelven, „ men moet zich in acht nemen. „ Men wordt maar al te ligt zelf flecht, als „ men veel omgang met flechte menfchen heeft."

CXXXIX.

LOTJE MEERWIJN.

LOTJE MEERWIJN had zich aangewend, om een aantal van onwaarheden te zeggen, maar onwaarheden van zulken aard, dat een ieder derzelver valschheid aanftonds bemerken kon. Het was ook zelfs haar oogmerk niet, dat iemand gelooven zou, het gene zij zeide; maar zij wilde zich zelve en anderen daarmede flechts aan

het

het lagchen brengen. Het was slechts windbuidelarij en boert.

In den aanvang werd LOTJE deswege door eenige onverstandige menschen bewonderd. „ Wel „ meisje!" zeide men, „ gij hebt toch snaak„ sche invallen!" Dit kittelde onze LOTJE zoo zeer, dat zij al meer en meer den windbuidel speelde. „ LOTJE!" zeide hare moeder, „ LOT„ JE! zet dat jokken niet te sterk voort. Al „ behagen uwe snakerijen aan meenig een, zij „ zijn echter laakbaar, en wanneer gij u nog „ eenigen tijd daarmede ophoudt, zal het u „ zwaar vallen, om u daarvan te spenen." LOTJE stoorde zich intusschen niet aan de deugdlijke vermaningen van hare moeder. „ Ei," dacht zij, „ dat zal ik toch wel kunnen nalaten; dat „ is immers ligt te laten."

LOTJE bedroog zich. Hare windbuidelarij nam, van dag tot dag, toe; en doorgaands stelde zij al, wat zij verhaalde, overdreven, en veel grooter en erger voor, dan het was. Was zij in een tuin geweest, door welken een kleen beekje liep, dan maakte zij dat beekje tot een magtigen stroom, waarin karpers en brasems, van twee ellen lang, waren. Had zij eens iemand wat sterk zien eten, dan beweerde zij, dat hij ten minste voor twaalf man gegeten had. Had zij vreemde dieren gezien, dan verzekerde zij,

dat

dat de aap den beer zijnen kop bijkans afgebeten had, zoo dat die kop nog flechts aan een kleen lapje vel was blijven hangen; en op deze wijze handelde zij met alle dingen.

Hare ouders baden haar zeer hartlijk, om die dwaasheid te ftaken, en zij wilde ook wel — maar nu had zij zich die verkeerdheid zoo zeer aangewend, dat zij dezelve naauwlijks meer bemerkte. Ook wanneer zij het nog zoo vast voorgenomen had, geen onwaarachtig woord te fpreken, en niets overdrevens voord te brengen, was het evenwel reeds gefchied, eer zij nog wist, dat zij haar voornemen verbroken had.

Langzamerhand werd LOTJE wegens deze verkeerdheid zoo bekend, dat men haar LIEGLOTJE begon te noemen, en, eenigen tijd na den dood van hare ouders, had men haren waren naam bijkans vergeten, en noemde men haar flechts nog bij dien bijnaam, ja vele menfchen riepen haar zelfs, in gedachten, bij dien naam.

Toen deed het haar zeer leed, dat zij hare verkeerdheid niet reeds voorlang had afgelegd. „ O ik zottin!" zeide zij dikwijls bij zich zelve: „ waarom heb ik mij ingebeeld, dat eene „ verkeerdheid, wanneer men haar lang aan een „ geoefend heeft, zich zoo ligt laat afleggen?" Het arme meisje fchaamde zich zoo zeer, om

zich aan anderen te vertoonen, dat zij bijkans bestendig te huis bleef. Zelfs wanneer zij door anderen genoodigd werd, kostte het evenwel veel moeite, om ze uit haar huis te brengen; want zij wist wel, dat men steeds op de windbuidelarij loerde, welke men dacht dat zij zou voordbrengen.

C X L.

KLAAS; *of, wij maken ons somwijlen, zelfs door kleene kwade aanwensels, ondraaglijk.*

KLAAS had zich de verkeerdheid aangewend, om bij het derde woord, dat hij uitte, te spuwen. „ KLAAS!” zeide zijn vader, „ gij moet „ er acht op geven, dat gij dat toch afwent. „ Als gij dat nog een tijd lang doet, zult gij „ het naderhand niet gemaklijk kunnen laten; „ want zulke verkeerdheden wortelen, als ware „ het, door langheid van tijd, al vaster.”

KLAAS beloofde wel, die verkeerdheid af te leggen, maar hij hield geen woord. — „ Het „ is immers geene zoo groote feil,” dacht hij, „ en met den tijd kan ik die van zelf achter- „ laten.”

KLAAS was een vlijtige jongen. Hij bleef ook

als

als jongeling zoo vlijtig; en toen hij volwassen was, had hij zich zeer vele nutte kundigheden ingezameld. Zijn hart was ook niet slecht. KLAAS had zeer bemind kunnen zijn, en nogthands was hij het niet.

Op de plaats, waarheen hij zich, na den dood zijner ouderen, begeven had, werd hij aanvangelijk door een ieder zeer geern gezien; men scheen hem hoog te achten; men verzocht hem dikwijls bij zich. Maar dat hield welhaast op, en niemand scheen zich verder om hem te bekreunen.

„ Heb ik dan," vroeg hij eenmaal een man, die het steeds zeer wel met hem scheen te hebben gemeend, „ heb ik dan hier iemand beleedigd? De menschen zijn immers in het geheel „ niet meer zoo vertrouwlijk en vriendschaplijk „ jegens mij, als toen ik hier eerst aankwam." — „ Gij hebt niemand beleedigd," andwoordde hem de man; „ maar, zoo gij het niet kwalijk „ nemen wilt, kan ik u wel zeggen, waarom „ men zich zoo vreemd van u houdt."

„ O, zeg het mij! zeg het mij! waardste „ vriend!" riep KLAAS; „ gij zult mij daardoor „ zeer verpligten." — „ Nu dan," zeide de man, „ gij hebt eene kleene verkeerdheid over „ u, eene nietsbeduidende verkeerdheid, die gij

 „ mis-

„ misschien niet eens bemerkt hebt, maar welke
„ velen hier gansch onverdraaglijk vinden. Gij
„ spuuwt zeer dikwijls."

KLAAS verschrikte bijkans. Hij verbeeldde zich, dat hij die feil reeds voorlang afgelegd had. Hij had daarop niet verder gelet, en nu werd hij ontwaar, dat juist die zelfde feil de menschen zoo afkeerig van hem maakte. Hoe beklaagde hij zich toen, dat hij zich er niet eerder op had toegelegd, om die feil af te leggen; daar hij toen zag, hoe nadeelig zelfs de kleenste verkeerdheden ons dikwijls kunnen wezen. Daar hij nu alle moeite en opmerkzaamheid aanwendde, om die verkeerdheid af te leggen, en dit hem echter in zeer langen tijd niet gelukken wilde, zag hij eerst in, hoe noodig het zij, dat men elke verkeerdheid, ja zelfs de kleenste, spoedig aflegge.

VEER-

VEERTIENDE AFDEELING.

VERONTSCHULDIGINGEN. — HET GEWETEN.

CXLI.

Is het eene voldoende verontschuldiging, als men zegt, dat men verleid is?

„ Kom, ROELOF!" zeide een slechte en booze knaap tot zijns buurmans zoon. „ Roelof! „ kom hier, ik weet een tuin, niet ver buiten „ de poort. Daarin hangen schoone pruimen „ aan de boomen, en appelen, bijkans zoo groot „ als mijn hoofd. Kom, er is een gat in de „ heining, waardoor men zeer gemaklijk in den „ tuin komen kan. Daar willen wij ons al de „ zakken vol ooft halen!"

„ Maar PAUL!" andwoordde ROELOF; „ zoo „ nu de man eens kwam, wien de tuin toebe-

„ hoort, wat zouden wij dan daar toch aan„ vangen?"

„ Wees niet dwaas," zeide PAUL; „ de man „ is des avonds nooit in den tuin; en al kwam „ hij nu al eens, dan zullen wij hem wel ont„ komen. Eer dat hij de tuindeur opensluit, „ zijn wij reeds voorlang wederom weg."

ROELOF verlangde sterk naar de blaauwe pruimen en de roode appels, die PAUL hem als zoo ongemeen schoon beschreef. — Het was intusschen, als of hem iets van binnen toesprak: „ Het is onregt, ROELOF! Doe het niet." Dit zeide hij ook aan PAUL. „ PAUL!" zeide hij, „ het is toch een diefstal. Wij willen daar lie„ ver niet henen gaan!" Maar de godlooze knaap wist ROELOF zulks uit het hoofd te praten, en zeide tot hem, dat dat alles slechts uit zijnen angst ontstond — de man had appelen en pruimen genoeg; en het zou geen zoo bijzonder kwaad zijn, als men hem eenigen daarvan ontnam; andere kinderen deden dat ook wel.

Steeds was het bij ROELOF, als of iemand hem zeide: „ geloof dien knaap niet;" maar hij ging evenwel mede. Met eene inwendige siddering kroop hij door het gat van de heining, en bij elk gedruisch, dat een vogel, of eene kleene verheffing van wind, in de bladeren maakte,

te, kromp hij in een. „ Ach, kom," zeide hij zachtjes tot PAUL; „ ik bin zoo beangs-„ tigd. — „ Wacht slechts nog een kleen beet-„ je," andwoordde PAUL. „ Daar zie ik twee „ schoone appelen, die wil ik nog eerst halen."

PAUL haalde de appelen, en stak ze juist in zijn zak, toen, uit een nabijzijnd boschje, eene sterke stem riep: „ Hebt gij nu uwe zakken „ vol?" De jongens verschrikten; en, na eenige oogenblikken, toen zij ontvlieden wilden, had de eigenaar van den tuin hen reeds gegrepen. Die man was reeds in den tuin geweest, eer de jongens kwamen, en had zich in dat boschje verstoken, op dat zij hem niet ontwaar mogten worden.

„ Zoek niet te ontvlieden!" zeide de man tot ROELOF, „ want ik ken u zeer wel. — Ik wil „ slechts eerst dezen boef kastijden, die reeds „ dikwijls in mijnen tuin geweest is, en gesto-„ len heeft." Uit alle magt hieuw de man op PAUL los, met een buigzamen, maar sterken, hazelaar-stok; terwijl hij ROELOF steeds in het oog hield. PAUL viel voor hem neder, en bad op het erbarmlijkste, dat hij hem toch niet slaan mogt. „ Neen," zeide de man; „ ik weet, „ dat gij een booze spitsboef zijt! Gij moet er „ gevoel van hebben!"

Toen de man nu met PAUL afgedaan had, stond ROELAND daar, sidderende en bevende. Het eenige, dat hij tot zijne verontschuldiging uitstamelen kon, was, dat PAUL hem verleid had.

„ Wees eens opregt, mijn zoon!" zeide de man, „ ik hoop, dat gij nog zoo slecht niet „ zijt, als die booze knaap. Wees eens opregt, „ en zeg mij; hebt gij niet geweten, dat het on„ regt was, in een vreemden tuin te kruipen? „ Zijt gij niet nog voor een paar minuten beangs„ tigd geweest? Was het niet, als of iemand u „ zeide, doe het niet? En zoudt gij u niet voor „ alle menschen schamen, als ik hen zeggen wil„ de; ROELOF heeft appelen uit mijnen tuin ge„ stolen?" ROELOF kon niets van dat alles ontkennen, en bad, al snikkende, dat hij het toch niemand zeggen mogt. Zijn andwoord was: „ Ziet gij, ligtzinnige knaap! hoe slecht gij u „ daarmede verontschuldigt, dat PAUL u verleid „ heeft. Waarom hebt gij u laten verleiden? „ Gij wist immers dat het onregt was." Intusschen handelde de man zeer genadig met ROELOF. „ Voor deze reis," zeide hij, „ zult gij zon„ der straf vrij komen, dewijl ik zie, dat gij „ nog zoo boos niet zijt, als PAUL; maar „ hoor ik ooit, dat gij wederom zulk een stuk-

„ je

„ je bedrijft, dan zal ik aan alle menschen zeg-
„ gen, dat gij mij ooft ontstolen hebt."

CXLII.

Zelfs de grootste nood regtvaardigt het kwade niet.

Twee broeders, beiden zeer arm, dorschten in de schuur van een rijken burger, en klaagden elkanderen hunnen nood: „ Hoe zullen wij toch
„ den winter doorkomen?" zeiden zij, „ Ach,
„ de turf! de turf! die kost zoo veel, dat een
„ arme ziel ze niet meer betalen kan. – De ar-
„ me kinderen te huis kunnen zich naauwlijks
„ meer verwarmen! En, lieve God! zat eten
„ kunnen zij zich ook haast niet meer!"

„ Hoor, broeder KRISTIAAN!" zeide de eene,
„ nood lijdt geen gebod! wij kunnen ons im-
„ mers niet anders redden. Wij willen elken
„ avond, als wij uit de schuur naar huis gaan,
„ een zakje vol koren medenemen, dat wij regt
„ goed onder den rok verbergen kunnen. Lang-
„ zamerhand wordt dit een schepel vol, en on-
„ ze kinderen kunnen zich als dan evenwel zat
„ eten aan brood."

„ Broeder! broeder!" andwoordde de andere,

 „ hoe

„ hoe kunt gij dat aanraden? Men moet ij
„ niet slechts braaf handelen, wanneer d
„ maklijk valt. Zelfs in den grootsten
„ moet men niets kwaads doen. Ik zo
„ toch nooit een goed geweten hebben, en
„ God en menschen vreezen. — Neen! S
„ willen wij onzen Heer zeggen, dat hij
„ op rekening van onzen arbeidsloon, een
„ pel koren geve." Dit zeide zij hem; 1
het was een hardvochtig mensch. „ Daarn
„ kan ik mij niet inlaten," andwoordde
hen; „ verdient eerst het koren, dan zult
„ het hebben."

De winter werd al strenger en strenger; en
nood werd, in het huis der beide broeders,
grooter en grooter. Zoo meenigmaal zij eenige
dorsch-loon ontvingen, waren de lieden er oo
reeds bij, aan wien zij geld schuldig waren, e
namen den loon voor hunne pretensien weg
zoo dat de arme dorschers geen raad meer wis
ten, hoe zij, met hunne kinderen, door den
winter komen zouden.

Toen ving de eene broeder wederom aan, om
den anderen tot korendieverij over te halen. De
harde en onbarmhartige man, meende hij, dwong
iemand immers wel tot dieverij; en zij konden
hunne kinderen evenwel niet laten verhongeren.

„ Neen!"

„Neen!" zeide KRISTIAAN ftandvastig, „ ik doe het evenwel niet, al was de nood nog grooter. Men moet nooit iets kwaads doen; kon men zijn leven daarmede ook uit een oogenschijnlijk gevaar redden." — „ Maar wie weet het dan toch?" vroeg zijn broeder. „Wie het weet?" andwoordde KRISTIAAN, „weet gij niet, dat God het weet?"

CXLIII.

De magt van het geweten.

In zekere kleene ftad kwam een vreemdling aan, die zich een huis kocht, en een kleenen handel aanving. Bij dien handel werd de man, zoo als het fcheen, van lieverlede al rijker en rijker; en welhaast werd hij onder de aanzienlijkfte inwoners der ftad gerekend.

De man was huislijk, vlijtig en liefdadig; waar hij een armen helpen, en een ongelukkigen opbeuren kon, deed hij het gewislijk; en jegens zijne bekenden, naburen en vrienden, kon niemand gedienstiger zijn, dan hij. Daarom was hij nu ook in het ftadje, bij hoog en laag, zeer bemind, en fchatte een iegelijk hem hoog. Ja, daar hij zoo bemind en in zulk een aanzien was,

bragt

bragt men hem mede in de regering, en steeg zoo hoog, dat hij, na verloop van een.. jaren, Burgemeester werd.

Wat ontbrak nu den man? Hij was rijk, aanzien, bemind en hooggeacht — en men zag hem evenwel nooit vergenoegd. Eene diepe treurigheid was zigtbaar op zijn gelaat. Zijn oog stond donker en zwaarmoedig. Al de trekken van zijn aangezigt verrieden, somwijlen, eene groote onrust; en dan kon hij niet blijven waar hij was, al bevond hij zich ook in het allervrolijkste gezelschap. Er was iets, dat hem wegdreef. Hij zat, hij stond, dikwijls in diepe gedachten verzonken; en als men hem vroeg, wat hij toch bezon, dan kromp hij somwijlen, van schrik, als in een, en verbleekte en sidderde hij over zijn gansche lijf. Uren lang kon hij dikwijls op eene plaats zitten, en dan zag hij, strak en onbeweeglijk, naar een en hetzelfde plekje — naar een stukje papier, naar eene vensterruit, naar een drinkglas, of naar eene plank van den vloer. Men bemerkte dikwijls aan hem, dat hij somwijlen bang van menschen, en vooral van vreemdlingen was, die in de stad aangekomen waren, en in de gezelschappen getrokken werden; dat hij, op zijne wandelingen, dikwijls huiverig en onrustig omkeek, als of hij van iemand

wierd

werd vervolgd, dat het geruisch der boomen hem schrikken deed, en dat hij des nachts zeer ongerust sliep.

Wat ontbrak toch dien man? Ach, hem ontbrak een goed geweten. Het geld, dat hij bezat, had hij niet met zijnen handel gewonnen; maar door een misdrijf verkregen! Die man was eens bediende van een rijken juwelier geweest; Op eene reis, die hij met denzelven deed, doorschoot hij hem op eene eenzame plaats, nam hem het geld af, bond een steen aan den hals van het lijk, en wierp het daar mede in eene diepe watergroef, zoo dat het wegzonk. Dit werd eerst bij de volgende gelegenheid ontdekt;

Een misdadiger moest, in tegenwoordigheid van den gezegden man, verhoord worden, die, wegens de vermoording van zijnen Heer, in hechtenis was gebragt. Dat mensch was, door al de regters, schuldig verklaard; en nu moest hij, als opperregter, het vonnis uitspreken. — Maar hij deed het niet. Hij sidderde, hij beefde, er scheen een geheime angst op zijn hart te liggen; en de kleur van zijn gezigt veranderde gedurig. Plotsling sprong hij op, en plaatste zich nevens het mensch, dat hij veroordeelen moest. „Regters!" riep hij, „ik ben ook een „moordenaar! Ik kan den helschen angst niet

„lan-

„ langer verdragen, met welken mijn geweten
„ mij zoo lang gepijnigd heeft."

Toen verhaalde die man, wien de Regters, in den aanvang, voor krankzinnig hielden, omstandiglijk den moord van den juwelier, en bad hen, om het vonnis over hem uit te spreken.

De Regters onderzochten alles naauwkeurig. Zij schreven naar de plaatsen, van waar men de noodige getuigenissen, ten bewijze van den bedrevenen moord, bekomen kon, en, na dat men die getuigenissen ingewonnen had, deed men hem de geregtlijke straf ondergaan.

Dertig jaren had de man in dit stadje gewoond! Dertig jaren lang had hij angst en wroeging uitgestaan, en toen noodzaakte zijn geweten hem evenwel nog tot bekendtenis van den bedrevenen moord. Zoo veel vermogt zijn geweten! En eveneens heeft het geweten doorgaands het vermogen, om den boosdoener zijn misdrijf zoo rijklijk betaald te zetten, dat het de uiterste dwaasheid is, wanneer iemand zich verbeeldt, dat er hier op deze wereld eenig wezenlijk geluk voor hem te vinden is, als hij zich aan de ondeugd overgeeft. Voor zulk een mensch maakt een knagend geweten deze aarde reeds tot eene hel.

E I N D E.

Bij de Drukkers dezes, D. DU MORTIER en ZOON, te *Leyden*, zijn, onder meer anderen, de volgende Werkjes, betreffende de Opvoeding en het Onderwijs, gedrukt en te bekomen:

J. Buys, Natuurkundig Schoolboek, met Plaaten, uitgegeeven door de Bataafsche Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen.*

A. Deken, iets voor Ouderen en Kinderen, 12°.

J. F. Feddersen, Voorbeelden van Wijsheid en Deugd, uit de Geschiedenissen, voor Kinderen.

Goedman, of de Kindervriend, 2. stukken, compleet, 12°.

Leesboekjen voor Kinderen, dienende, om hen, terwijl zij leeren Leezen, tevens eenige Zeden-, Reden- en Natuurkundige Denkbeelden in te prenten, en hen tot nadenken op te leiden, 8vo. *Tweede Uitgave.*

Korte Natuurlijke Historie, in Leerlesjens, voor de Jeugd. Uitgegeeven door de Bataafsche Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen.*

Katechismus der Natuurlijke Historie, voor de Schoolen.

Proeve over de geschiktste soort van Onderwijs voor de Bestemming der Meisjes, naar het Fransch van *Antoinette Legroing-Lamaisonneuve*, 12°.

J. D. Pasteur, Eerste Beginselen van de Natuurlijke Historie der Zoogende Dieren, voor Jonge Lieden, 3. deelen, met koperen Plaaten, compleet.

Korte Voorschriften tot een Wijs en Voorzichtig Levensgedrag, enz., 12°.

C. Rogge, Levensgeschiedenissen voor Jongen, *Eerste* Deel, behelzende het Leven van *M. A. de Ruiter*, 120.

—— —— dito *Tweede* Deel, behelzende het Leven van *H. de Groot*, 12.

—— —— dito *Derde* Deel, behelzende het Leven van *J. Cook*, met eene Waereldkaart.

Salzmann, de Stichtend Vermakende Lessen voor Kinderen en Kindervrienden.

—— —— Stichtend en Vermakend Handboekjen voor Kinderen en Kindervrienden.

J. J. Schneither, Nieuwe Leerwijze, om Kinderen, binnen zeer korten tijd, te leeren Leezen en Denken, met koperen Plaaten.

Schröck en *Curas*, Kort Begrip der Algemeene Geschiedenis, uit het Hoogduitsch vertaald van wegen de Bataafsche Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, 4. stukken, compleet.

B. Verweij, Kort Begrip der Bijbelsche Geschiedenissen, uitgegeeven door de Bataafsche Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen.*

G. U. A. Vieth, Wiskundig Leerboek, ten dienste der openbare Schoolen, met koperen Plaaten.

Voor Kinderen, tot Nut en Vermaak, met Plaatjens.

H. Wester, Schoolboek der Geschiedenissen van ons Vaderland, uitgegeeven door de Bataafsche Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen.*

Zedenkundig Leesboek in den vorm van Geschiedenissen, ten dienste der Schoolen, uitgegeeven door de Bataafsche Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen.*

